

ALLAH AĞILLA BİLİNİR

HARUN YƏHYA (ADNAN OKTAR)

YAZIÇI VƏ ƏSƏRLƏRİ HAQQINDA

Harun Yəhya təxəllüsündən istifadə edən yazıçı Adnan Oktar 1956-cı ildə Ankarada anadan olmuşdur. İbtidai və orta təhsilini Ankarada almışdır. Daha sonra İstanbul Memar Sinan Universitetinin İncəsənət fakültəsində və İstanbul Universitetinin Fəlsəfə bölməsində təhsil almışdır. 1980-ci illərdən bu yana imani, elmi və siyasi mövzularda bir çox əsər hazırlamışdır. Bununla yanaşı, yazıçının təkamülçülərin saxtakarlıqlarını, iddialarının əsassızlığını və darvinizmin qanlı ideologiyalarla olan qaranlıq əlaqələrini ortaya qoyan çox əhəmiyyətli əsərləri vardır.

Harun Yəhyanın əsərləri cəmi 55.000 səhifəlik külliyyatdır və bu külliyyat 73 fərqli dilə tərcümə edilmişdir.

Yazıçının təxəllüsü inkarçı düşüncəyə qarşı mübarizə aparan iki peyğəmbərin xatirəsinə hörmət olaraq adlarını yad etmək üçün Harun və Yəhya adlarından götürülmüşdür. Yazıçı tərəfindən kitabların üz qabığında Rəsulullahın (s.ə.v) möhürünün olmasının simvolik mənası isə kitabların məzmunu ilə əlaqədardır. Bu möhür Qurani-kərimin Allah'ın son kitabı və son sözü, Peyğəmbərimizin (s.ə.v) xatəmül-ənbiya olduğunun rəmzidir. Yazıçı bütün yayımlarında Quranı və Rəsulullahın sünnesini özünə rəhbər etmişdir. Bu surətlə, inkarçı düşüncə sistemlərinin bütün təməl iddialarını bir-bir ortadan qaldırmağı və dinə qarşı yönələn etirazları tam susduracaq son sözü söyləməyi əsas almışdır. Böyük hikmət və kamal sahibi olan Rəsulullahın möhüründən bu son sözü söyləmək niyyətinin duası olaraq istifadə edilmişdir.

Yazıçının bütün işlərindəki ortaq hədəf Quranın təbliğini dünyaya çatdırmaq, beləliklə, insanları Allah'ın varlığı, birliyi və axirət kimi təməl imani mövzular üzərində düşünməyə sövq etmək və inkarçı sistemlərin əsassız təməllərini və azğın tətbiqlərini gözlər önünə çəkməkdir.

Necə ki, Harun Yəhyanın əsərləri Hindistandan Amerikaya, İngiltərədən İndoneziyaya, Polşadan Bosniya-herseqovınaya, İspaniyadan Braziliyaya, Malayziyadan İtaliyaya, Fransadan Bolqarıstana və Rusiyaya qədər dünyanın əlavə bir çox ölkəsində sevilərək oxunur. İngilis, fransız, alman, italyan, ispan, portuqal, urdu, ərəb, alban, rus, boşnaq, uyuğur, İndoneziya, Malay, benqal, serb, bolqar, Çin, Danimarka və İsveç dili kimi bir çox dilə tərcümə edilən əsərlər xaricdə geniş oxucu kütləsi tərəfindən izlənilir.

Dünyanın dörd tərəfində fəvqəladə təqdir toplayan bu əsərlər bir çox insanın iman etməsinə, bir çoxunun da imanında dərinləşməsinə vəs ilə olur. Kitablari oxuyub araşdırən hər kəs bu əsərlərdəki hikmətli, dolğun, asan aydın olan və səmimi üslubun, ağıllı və elmi yanaşmanın fərqiində olar. Bu əsərlər sürətli təsir etmə, qəti nəticə vermə, etiraz və təkzib edilə bilinməyən xüsusiyyətləri daşıyır. Bu əsərləri oxuyan və üzərində ciddi şəkildə düşünen insanların artıq materialist fəlsəfəni, ateizmi və digər azğın görüş və fəlsəfələrin heç birini səmimi olaraq müdafiə etmələri mümkün deyil. Bundan sonra müdafiə etsələr də, ancaq romantik inadla müdafiə edəcəklər. Çünki fikri dayaqları aradan götürülmüşdür. Dövrümüzdəki bütün inkarçı cərəyanlar Harun Yəhya külliyyatı qarşısında fikirlə məğlub olmuşlar.

Şübhəsiz, bu xüsusiyyətlər Quranın hikmət və ifadə təsirliliyindən qaynaqlanır. Yazıçı bu əsərlərə görə öyünmür, yalnız Allah`ın hidayətinə vəsilə olmağa niyyət etmişdir. Bundan başqa, bu əsərlərin çap və nəşrində hər hansı bir maddi qazanc güdülür.

Bu həqiqətlər göz önünə gətirildikdə insanların görmədiklərini görmələrini təmin edən, hidayətlərinə vəsilə olan bu əsərlərin oxunmasını təşviq etməyin də çox əhəmiyyətli xidmət olduğu ortaya çıxır.

Bu qiymətli əsərləri tanıtməyin yerinə insanların zəhinlərini bulandıran, fikri qarışıqlıq meydana gətirən, şübhə və tərəddüdləri aparmaq və imanı qurtarmaq üçün güclü və iti təsiri olmadığı ümumi təcrübə ilə sabit olan kitabları yaymaq isə əmək və zaman itkisinə səbəb olar. İmanı qurtarmaq məqsədindən çox, yazıçının ədəbi gücünü vurğulamağa yönələn əsərlərdə bu təsirin əldə edilə bilməyəcəyi məlumdur. Bu mövzuda şübhəsi olanlar varsa, Harun Yəhyanın əsərlərinin tək məqsədinin dinsizliyi yox etmək və Quran əxlaqını yaymaq olduğunu, bu xidmətdəki təsir, müvəffəqiyyət və səmimiyyətin açıq şəkildə görüldüyünü oxucuların ümumi qənaətindən anlama bilərlər.

Bilmək lazımdır ki, dünyadakı zülm və qarışıqlıqların, müsəlmanların çəkdiyi əziyyətlərin təməl səbəbi dinsizliyin fikri hakimiyyətidir. Bunlardan xilas olmağın yolu isə dinsizliyin fikirlə məğlub edilməsi, iman həqiqətlərinin ortaya qoyulması və Quran əxlaqının insanların qavrayıb yaşaya biləcəkləri şəkildə izah edilməsidir. Dünyanın gündən-günə daha çox büründüyü zülm, fəsad və qarışıqlıq mühiti diqqətə alındığında bu xidmətin mümkün qədər sürətli və təsirli şəkildə edilməsinin lazım olduğu aydındır. Əks halda, çox gec ola bilər.

Bu əhəmiyyətli xidmətdə öndərliyi üzərinə götürən Harun Yəhya külliyyatı Allah`ın izni ilə 21-ci əsrdə dünya insanlarını Quranda təsvir edilən hüsur, sülh, düzgünlük, ədalət, gözəllik və xoşbəxtliyə daşımağa vəsilə olacaq.

OXUCUYA

Bu kitabda və digər işlərimizdə təkamül nəzəriyyəsinin süqutuna xüsusi yer ayrılmasının səbəbi bu nəzəriyyənin hər cür din əleyhdarı olan fəlsəfənin təməlini meydana gətirməsidir. Yaradılışı və dolayısıyla Allah`ın varlığını inkar edən darvinizm 150 ildir ki, bir çox insanın imanını itirməsinə və ya şübhəyə düşməsinə səbəb olmuşdur. Buna görə də, bu nəzəriyyənin yalan olduğunu gözlər önünə gətirmək əhəmiyyətli imani bir vəzifədir. Bu əhəmiyyətli xidmətin bütün insanlığa çatdırılması isə zəruridir. Bəzi oxucularımız ola bilər ki, yalnız bir kitabımızı oxumaq imkanı tapa bilər. Bu səbəblə, hər kitabımızda bu mövzuya xülasə də olsa yer ayrılması uyğun hesab edilmişdir.

Qeyd edilməsi lazım olan başqa bir xüsüs də bu kitabların məzmunu ilə əlaqədardır. Yazıçının bütün kitablarında imani mövzular Quran ayələri yönündə izah edilir və insanlar Allah`ın ayələrini öyrənməyə və yaşamağa dəvət edilirlər. Allah`ın ayələri ilə əlaqədar bütün mövzular oxucuda heç bir şübhə və ya sual buraxmayacaq şəkildə açıqlanmışdır.

Bu mövzuda istifadə edilən səmimi, sadə və səlis üslub isə kitabların hamı tərəfindən rahat başa düşülməsini təmin edir. Bu təsirli və sadə izah sayəsində kitablar "bir nəfəsə oxunan kitablar" ibarəsinə tam uyğun gəlir. Dini qəti şəkildə rədd edən insanlar belə bu kitablarda bildirilən həqiqətlərdən təsirlənir və yazılanların doğruluğunu inkar edə bilmirlər.

Bu kitab və yazıçının digər əsərləri oxucular tərəfindən şəxsən oxuna biləcəyi kimi, qarşılıqlı söhbət şəraitində də oxuna bilər. Bu kitablardan istifadə etmək istəyən bir qrup oxucunun, kitabları bir yerdə oxumaları mövzu ilə əlaqədar öz təfəkkür və təcrübələrini də bir-birlərinə ötürmək baxımından faydalıdır.

Bununla belə, yalnız Allah`ın razılığı üçün yazılan bu kitabların tanınmasında və oxunmasında iştirak etmək də böyük xidmətdir. Çünki yazıçının bütün kitablarında isbat və razı salıcı yön son dərəcə güclüdür. Bu səbəblə, dini izah etmək istəyənlər üçün ən təsirli üsul bu kitabların digər insanlar tərəfindən də oxunmasının təşviq edilməsidir.

Kitabların arxasına yazıçının digər əsərlərinin təqdimatının əhəmiyyətli səbəbləri vardır. Bu sayədə kitabı nəzərdən keçirən şəxs yuxarıda yazılan xüsusiyyətləri daşıyan və oxumaqdan xoşlandığını ümid etdiyimiz bu kitabla eyni xüsusiyyətlərə sahib daha bir çox əsərin olduğunu görər, imani və siyasi mövzularda faydalana biləcəyi zəngin bir qaynağın mövcudluğuna şahid olacaq.

Bu əsərlərdə digər bəzilərinə görə görülən, yazıcının şəxsi qənaətlərinə və şübhəli qaynaqlara əsaslanan izahlara, müqəddəsata qarşı lazım olan ədəb və hörmətə diqqət yetirilməyən üslublara, şübhəli və həmçinin incidici yazılara rast gələ bilməzsiniz.

www.harunyahya.org www.adnanoktar.az <http://az.a9.com.tr>

İÇİNDƏKİLƏR

Ön söz

I. KİTAB ELMİ DƏLİLLƏR İŞİĞİNDƏ YARADILIŞ HƏQİQƏTİ

Giriş

Yoxluqdan varlığa

Göylərdəki və Yerdəki dəlillər

Elm adamları Allahın dəlillərini təsdiq edir

Elmi həqiqətlər və Quran möcüzəsi

Allah böyükdür

II. KİTAB YARADILIŞI İNKAR ETMƏ ALDANMASI

Təkamül nəzəriyyəsi aldanması

Allahı inkar etmə səhvinə düşən fəlsəfələr

Allah inancılı olmayan cəmiyyət modelinin zərərləri

Vəd edilən həqiqi yurd axirət

Nəticə

ÖN SÖZ

Bu kitabın adının "Allah ağılla bilinir" olmasının mühüm bir səbəbi vardır. İnsanların bir çoxu Allaha inandıqlarını, Allahı tanıdıqlarını bildirlər. Ancaq əslində Allahı lazım olduğu kimi tanıyıb qiymət vermirlər. Bunun üçün də "ağıl sahibi" olmaq lazımdır.

Bu yerdə mühüm bir mövzunu xatırlatmaq faydalı olacaq: Allahı dərk etmək, Allahı lazım olduğu kimi tanımaq üçün ağıl lazımdır deyildə, burada nəzərdə tutulan "zəka" deyildir. Ağıl və zəka bir-birindən tamamilə fərqlənən iki anlayışdır. Zəka, bir insanın bioloji olaraq sahib olduğu zehni qabiliyyətdir. Zəka nə artar, nə azalar. Ağıl sadəcə möminlərə aid olan bir xüsusiyyətdir. Bu Allahdan qorxub çəkinən təqva sahibi olan möminlərə Allah qatından böyük bir nemət olaraq verilir. Ağıl, Allahın səmimi qullarına verdiyi bir nur, bir anlayışdır. Və insanın təqvası ölçüsündə bu anlayış, yə'ni sahib olduğu ağıl səviyyəsi də artar.

Ağıl sahibi olan insanın ən nəzərə çarpan xüsusiyyətləri, Allahdan qorxub çəkinməsi, daima vicdanına uyması, hər hadisəni, gördüyü hər şeyi Qurana görə qiymətləndirməsi və hər an Allahın rızasını axtarmasıdır.

Bir insan, dünyanın ən zəkalı, ən bilikli, ən mədəniyyətli insanı olsa belə, əgər bu xüsusiyyətlərə sahib deyilsə, "ağılsız" olacaq və bir çox həqiqəti görməyəcək, qavrama qabiliyyətindən məhrum qalacaqdır. Zəka ilə ağıl arasındakı fərqi belə bir misal ilə nəzərə çatdırıla bilər:

Bir elm adamı, məsələn, bədənin sinir sistemi ilə əlaqədar, illərlə çox dərin və dəqiq araşdırmalar aparmış ola bilər. Ancaq əgər ağıl sahibi deyilsə, bu adam sadəcə olaraq sinir hüceyrələri arasındakı proseslərlə əlaqədar məlumatları daşıyan bir insan olacaq. Yəni, sahib olduğu bu biliklərin arxasındakı mühüm həqiqəti qavramayacaqdır.

Lakin, ağıl sahibi olan bir insan, sinir sistemindəki mö'cüzəvi xüsusiyyətləri, dərinlikdəki mükəmməllikləri görərk, bu qədər qüsursuz bir işin ancaq və ancaq bir Yaradanı, üstün ağıl sahibi olan bir planlaşdırıcısının olmasının labüd olduğunu anlayar. Deyək ki: "sinir sistemini bu qədər qüsursuz yaradan güc, əlbəttə, bütün digər canlıların da yaradıcısıdır. Və ölümdən sonra axirət yurdunu yaratmağa da gücü çatandır".

Bu kitabda bildirənlər Allahın varlığına ağıl ilə şahid olunması üçündür. İnsanların bir qismi Allahın varlığına inanmazlar, bir qismi isə Allahın ağılı və vicdanı ilə düşünərək deyil, özlərinə belə öyrəndiyi üçün inandıqlarını söyləyirlər. Ancaq düşünmədikləri və ağıllarını işlətmədikləri üçün Allaha dəqiq bir biliklə iman etməyin gərəkiyini qəbul etməzlər. Lakin, ağıl sahibi olan möminlər Allahın varlığının və xəlv etməsinin dəlillərini ağılları ilə görür və sonsuz qüdrət sahibi olan Allah'dan içləri titrəyərək qorxu duyarlar.

Allah Quranda yaratma dəlillərini bildirdikdən sonra, bunlarda ancaq ağıl sahibi olanlar üçün dəlillər olduğunu bildirməkdədir:

Sizə həm qorxu, həm də iimid verən ildırım göstərməsi, göydən yağmur endirib öləndən sonra torpağı da onun qüdrət əlamətlərindəndir. Şübhsiz ki, bunda ağıllı duişinən bir qövm üçün ibrətlər vardır. (Rum surəsi, 24).

I KİTAB

ELMİ DƏLİLLƏR İŞİĞINDA

YARADILIŞ HƏQİQƏTİ

GİRİŞ

Oturduğunuz yerdən ətrafınıza bir baxın. Olduğunuz otaqdakı hər şeyin "düzəldilmiş" olduğunu görəcəksiniz. Divarlar, döşəmələr, tavan, oturduğunuz stul, əlinizdə tutduğunuz kitab, stolun üstündə duran bir stəkan; sayılmayacaq qədər çox əşya... Bunlardan tək bir dənəsi belə öz başına əmələ gəlib otağınıza gəlməmişdir. Ən adi görünən xalı saçağını belə işləyib hazırlayan vardır; o saçaq oraya öz qərarı ilə, təsadüfən gəlib yerləşməmişdir.

Əlinə bir kitab alan insan da, onun bir yazıçı tərəfindən bəlli bir məqsəd üçün yazıldığını bilir. Bu kitabın təsadüfən ortaya çıxdığını fikrinə belə gətirməz. Eyni halda bir heykələ baxan insan, onun bir sənətkar tərəfindən hazırlandığına heç bir şübhe etməz. Nəinki saysız sənət əsərinin öz-özünə yarandığını düşünmək, hətta üst-üstə duran 2-3 kərpici belə planlı bir hərəkətlə o şəkllə gətirən kimsəni olduğunu heç kim inkar etməz. Başqa bir sözlə desək, kiçik ya da böyük, qayda olan yerdə, şübhsiz bu qaydanın bir qurucusunun və qoruyucusunun olması labüddür. Bir gün biri çıxıb, xam dəmir və kömürün təsadüfən poladı, poladın təsadüfən Eyfel Qülləsini təşkil etdiyini iddia etsə, bu adamın və ona inananların ağıllarına şübhe edilməzmi?

Allahı inkar etməyin tək üsulu olan təkamül nəzəriyyəsinin iddiası da bundan fərqli deyil. Təkamül nəzəriyyəsinə görə orqanik molekullar təsadüfən amin turşularını, amin turşuları təsadüfən proteinləri (zülalları),

proteinlər də yenə təsadüfən canlıları təşkil edir. Lakin canlıların təsadüfən özündən təşkil olması ehtimalı, Eyfel Qülləsinin eyni şəkildə təşkil olmasından çox-çox daha az bir ehtimaldır. Çünki, ən adi bir hüceyrə belə insanın düzəltdiyi hər hansı bir şeydən daha çox mürəkkəbdir. Təbiətdəki qeyri-adi harmoniya adi gözlə belə açıq görünür, bu tarazlığın təsadüfən və ya başı boş meydana gəldiyi necə düşünülə bilər? Ayrı-ayrı hər nöqtəsinin, Yaradanın varlığını sübut elədiyi kainatın, öz-özünə var olduğunu söyləmək ən məntiqsiz iddiadır.

Bədənimizdən başlayıb, ağlagəlməz böyüklükdəki kainatın ən ucqar nöqtələrində hətə yerdə mövcud olan tarazlığın da qurucusu və sahibi olmalıdır. Yaxşı, kimdir, bu hər şeyi incə-incə qurub meydana gətirən Yaradıcı?

O, kainatın içindəki hər hansı bir maddi varlıq ola bilməz. Çünki, o, öncə var olan və bütün kainatı sonradan yaratmış bir iradə sahibi olmalıdır. Hər şeyin varlığının qaynağı olduğu, amma, öz varlığı əzəli və ədəbi olan Uca Yaradan ...

Mövcudluğunu ağıl yolu ilə dərk etdiyimiz Yaradanı bizlərə tanıdan dindir. Onun bizə din yolu ilə çatdırdığı biliyə görə, o, göyləri və yeri yoxdan var edən Rahman və Rahim olan Allahdır.

İnsanların çoxu isə bu həqiqətləri qavraya biləcək məntiqə sahib olmalarına baxmayaraq, ondan xəbərsiz yaşayırlar. İnsanlar rəsm gördükləri zaman ilk əvvəl onun kimin tərəfindən hazırlandığını öyrənmək istəyirlər. Daha sonra da rəssamı hazırladığı əsərə görə tərifləyirlər. Fəqət başlarını çevirdikləri hər yerdə o rəsmi sayısız gerçəyi ilə qarşılaşdıqları halda, bütün bu gözəlliklərin tək sahibi olan Allahın varlığını dərk

etmirlər. Lakin, onun varlığını anlamaq üçün uzun bir araşdırma aparmağa ehtiyac yoxdur. Belə ki, insan doğulduğu andan etibarən tək bir otaqda belə yaşasa, sadəcə olaraq o otaqda mövcud olan sayısız dəlillər Allahın varlığını dərk etmək üçün kifayətdir.

İnsanın sahib olduğu bədən, cildlər dolusu ensiklopediyaya belə sığacaq qədər çox yaradılış dəlili ilə doludur. Vicdanla sadəcə bir neçə dəqiqə düşünmək belə, Allahın varlığını anlamaq üçün kifayətdir. Var olan bu sistem Allah tərəfindən qorunmaqda və Onun tərəfindən davam etdirilməkdədir.

Düşünülməsi lazım olan yalnız insan deyildir. Yer üzərində hər kvadrat millimetrdə, insan gördüyü və ya görmədiyi bir həyat hökm sürməkdədir. Tək hüceyrəli orqanizmlərdən bitkilərə, bəcəklərdən dəniz heyvanlarına, quşlardan sürünənlərə qədər bütün canlılar yer üzərini tamam bürümüşlər. Əlinizə bir ovuc torpaq alıb araşdırarkən, içində bir-birindən fərqli xüsusiyyətlər sahib olan cürbəcür canlılar olduğunu kəşf edə bilərsiniz. Eyni şeyi, nəfəs aldığımız hava üçün də deyə bilərik. Hətta dərimizin üzərində bəlkə də heç adını eşitmədiyiniz canlılar yaşamaqdadırlar. Bütün canlıların bağırsaqlarında həzm prosesini təmin edən milyonlarla bakteriya və ya tək hüceyrəli canlı yaşamaqdadır. Eyni ilə dünyadakı heyvan sayı, insan sayının qat-qat üstündədir. Bir də bunlara bitki dünyasını əlavə etsək, anlayaraq ki, yer üzərində həyat olmayan boş bir sahə yoxdur. Milyonlarla kvadrat kilometrlik geniş bir ərazini bürüyən bu canlıların hər birinin özlərinə aid bədən sistemləri, yaşayışları, yer üzündəki tarazlığa təsiri kimi sayısız xüsusiyyətləri vardır. Bütün bunları səbəbsiz, məqsədsiz və təsadüfən var olduğunu iddia etmək isə, ağıla zidd, mənasız bir fikirdən başqa bir şey deyildir. Çünki, heç bir canlı öz qərarı ilə və səyi ilə yer üzünə gəlməmişdir. Heç bir təsadüf də bu qədər mürəkkəb sistemlər təşkil etməz.

Bütün bu dəlillərin bizi apardığı nöqtə isə kainatın bəlli bir "şüur" ilə hərəkət etməsidir. Bəs bu şüurun qaynağı nədir? Əlbəttə, kainatdakı canlı və cansız varlıqlar deyildir, harmoniyaları quran və quruluşu qoruyan onlar ola bilməz. Allahın varlığı və böyüklüyü kainatdakı sayısız dəlillə özünü göstərir. Əslində bu açıq həqiqəti vicdanı ilə qəbul etməyən tək insan belə yoxdur. Ancaq Quranda bildirildiyi kimi, insanların soxu **"vicdanları qəbul etdiyi halda, zalımlığı və təkəbbürlüyü üzündən"** bunu inkar edirlər. (Nəml surəsi, 14)

Əlinizdəki kitab, bu adamların öz mənafeələrinə uyğun görməyərək, üz çevirdikləri həqiqəti ortaya qoymaq və əsassız iddialarının dayandığı saxtakarlıqları və ağılsız məntiqləri ortaya qoymaq üçün yazılmışdır. Bir-birindən fərqli mövzunun yazılmasının səbəbi budur.

Bu əsəri oxuyandır Allahın varlığının şübhəsiz dəlillərini bir daha görəcək və şahid olacaqlar ki:

Allahın varlığı hər yeri bürümüşdür və "ağıl" bunu bilir.

Hər yerə hakim olan bu quruluşu yaradan da, onu dayanmadan qoruyan da Odur.

YOXLUQDAN VARLIĞA

İçində olduğumuz ucsuz-bucaqsız kainatın necə var olduğu, haraya doğru getdiyi, içindəki quruluş və tarazlığı təşkil edən qanunların necə işlədikləri hər dövrdə insanları maraqlandıran mövzu olmuşdur. Elm adamları bu mövzu ilə əlaqədar əsrlərdir düşünüb, araşdırmalar aparmışlar, bir çox nəzəriyyələr irəli sürmüşlər.

XX əsrin başlanğıcına qədər hakim olan fikir kainatın sonsuz ölçülərə sahib olduğu, sonsuzdan bəri var olduğu və sonsuza qədər də var olacağı şəklində idi. "Statik kainat modeli" adı verilən bu anlayışa görə kainat üçün hər hansı bir başlanğıc və ya son yoxdur.

Materializm, maddəni mütləq varlıq sayan, maddədən başqa heç bir şeyin varlığını qəbul etməyən bir düşüncə sistemidir. Tarixi qədim Yunanıstana qədər uzanan, amma xüsusilə XIX əsrdə yayılmağa başlayan sistemi, Karl Marksın dialektik materializmi ilə daha da tanınmışdır.

XIX əsrdəki dəyişməz kainat modeli, başqa bildirdiyimiz kimi, materialist fəlsəfəyə zəmin hazırlanmışdı. Materialist filosof George Politzer bu kainat modelinə əsasən "Fəlsəfənin başlanğıc müddəaları" adlı kitabında "kainatın yaradılmış bir şey" olmadığını irəli sürmüş və belə demişdir:

Kainatın yaradılmış bir şey deyildir. Əgər yaradılmış olsaydı, o zaman kainatın Tanrı tərəfindən bəlli bir anda yaradılmış olması və kainatın yoxdan var edilmiş olması lazım gələrdi. Yaradılışı qə'bul edə bilmək üçün, hər şeydən əvvəl kainatın olmadığı bir şeyin çıxmış olduğunu qə'bul etmək lazım gəlir. Bu isə, elmin qəbul etməyəcəyi bir şeydir.¹

Politzer kainatın yoxdan var edilmədiyini iddia edərkən XIX ərin dəyişməz kainat modelinə əsaslanır və ona görə də elmi bir iddia ortaya atdığını sanırdı. Lakin XX əsrdə inkişaf edən elm və texnologiya, materialistlərə zəmin hazırlayan dəyişməz kainat modeli kimi əsas anlayışları kökündən silib atmışdır. Yaşadığımız XXI əsrdə kainatın bir başlanğıcının olduğu yox ikən bir anda böyük bir partlayış ilə yaradıldığı müasir fizika tərəfindən bir çox təcrübə, müşahidə və hesabla isbat olunmuş vəziyyətdədir.

Bundan başqa kainatın, materialistin iddia etdikləri kimi sabit və dəyişməz olmadığı, tam tərsinə, sürətli bir hərəkət və dəyişiklik içində olduğu, genişləndiyi müəyyən olmuşdur. Bu gün bu həqiqətlər bütün elm dünyası tərəfindən qəbul edilməkdədir.

Kainatın bir başlanğıcının olması kainatın yoxdan var edildiyi, yə'ni yaradıldığı mə'nasında başa düşülür. Əgər (daha öncə yox ikən..) yaradılan bir varlıq varsa, bunun mütləq bir Yaradıcısı'nın olması lazım olduğunu yaxşı başa düşürük. Yoxdan var olma insan aqlının qavrayacağı bir şeydir. Buna görə də, yoxdan var etmək (sənət əsərləri və ya texnoloji ixtiralar kimi...) bir şeyləri bir yerə yığıb, yeni bir şey düzəltməkdən çox fərqlidir. Çünki yaradılan şeyin heç bir nümunəsi yox ikən, hətta yaratmaq üçün zaman və məkan belə yox ikən, bir anda bir dəfəyə qüsursuz var olması, ancaq Allahın yaratmasının bir sübutudur.

Kainatın yoxdan var olması da onun yaradılmış olduğunun ən böyük dəliliyədir. Bu həqiqət dərinə düşünülərsə, çox şeyi dəyişdirər, insanların həyatın mə'nasını dərk etmələrinə və buna görə həyata baxışlarını və məqsədlərini müəyyən etmələrinə səbəb olar. Buna görə, tarix boyunca bir qrup insanlar- qəti olaraq sübutlarını gördükləri halda- tam olaraq dərk etmədikləri yaradılış həqiqətini görməmişlər. Digər insanlar üzərində də səhv bir düşüncə yaratmaq məqsədi ilə bir qrup alternativ var olma nəzəriyyələri icad etmişlər. Ancaq elmin işığı altında ortaya çıxan dəlillər qısa zamanda bu iddiaları qəti olaraq rədd etmişdir.

İndi kainatın var olması ilə əlaqədar inkişaf prosesini elmi şəkildə qısaca nəzərdən keçirək.

KAINATIN GENİŞLƏNMƏSİ

1929-cu ildə Kaliforniyada Mount Wilson kosmik müşahidə məntəqəsində, Amerikalı astronom Edwin Hubble astronomiya tarixinin ən böyük kəşflərindən birini etdi. Hubble, istifadə etdiyi teleskopla göy üzünü araşdırarkən ulduzların qırmızı rəngdə oxşayan bir işıq yaydığını müəyyən etdi. Bu kəşf elm dünyasında böyük bir əks-səda yaratdı. Çünki, mə'lum olan fizika qanunlarına görə müşahidənin aparıldığı nöqtəyə doğru hərəkət edən işıqların izi bənövşəyi rəngə doğru, müşahidənin aparıldığı nöqtədən uzaqlaşan işıqların izi də qırmızı rəngə doğru dəyişər. Hubblenin müşahidələrində isə ulduzların işıqlarında qırmızı rəngə doğru bir meyl görülmüşdür. Yəni ulduzlar bizdən müntəzəm olaraq uzaqlaşmaqda idilər.

Hubble az bir müddət sonra çox mühüm bir məsələni də kəşf etdi: Ulduzlar və qalaktikalar yalnız bizdən deyil, bir-birlərindən də uzaqlaşdılar. Hər şeyin bir-birindən uzaqlaşdığı bir kainat düşüncəsi qarşısında əldə ediləcək tək nəticə, kainatın hər an "genişlənməkdə" olması idi.

Mövzunu daha yaxşı başa düşmək üçün, kainatı şişirilən bir şar səthi kimi düşünmək mümkündür. Şarın üzərindəki nöqtələrin şar şişdikcə bir-birindən uzaqlaşdıqları kimi, kainatdakı cisimlər də kainat genişləndikcə bir-birindən uzaqlaşmaqdadırlar.

Əslində bu həqiqət daha öncədən də nəzəri olaraq kəşf edilmişdi. Əsrin ən böyük elm adamı sayılan Albert Eynşteyn nəzəri fizika sahəsində elədiyi hesablamalarla kainatın dəyişməz olmayacağı nəticəsinə gəlmişdi. Fəqət o dövrün ümumi qə'bul elədiyi dəyişməz kainat modeli ilə tərs düşməməsi üçün bu kəşfi bir kənara qoymuşdu. Eynşteyn bu hərəkətini daha sonra "karyerasının ən böyük xətası" adlandırmışdı. Daha sonra Hubblenin müşahidələri ilə kainatın genişləndiyi dəqiqləşdi.

Bəs kainatın genişlənməsinin kainatın var olması mövzusunda əhəmiyyəti nə idi?

Kainat genişləndiyinə görə zaman kainatın tək bir nöqtədən başladığı ortaya çıxırdı. Aparılan hesablamalar, kainatın bütün maddəsini içində saxlayan bu "tək nöqtə"nin, "sıfır həcmə" və "sonsuz sıxlığa" sahib olmasının labüdlüyünü göstərdi. Kainat sıfır həcmə sahib olan bu nöqtənin partlaması ilə ortaya çıxmışdı. Kainatın başlanğıcı olan bu böyük partlamaya ingiliscə "**Biq Banq**" adı verilmişdi və bu nəzəriyyə də eyni adla adlanmağa başladı.

Burada bildirmək lazımdır ki, əslində "sıfır həcm" bu mövzunun nəzəri bir ifadəsidir. Elm, insan aqlının dərk etmə sərhəddini aşan "yoxluq" anlayışını ancaq "sıfır həcmdəki nöqtə" ifadəsi ilə adlandırmaqdadır. Həqiqət də isə "sıfır həcmdəki nöqtə" "yoxluq" mə'nasına gəlir.**Kainat da yoxluqdan var olmuşdur. Digər bir ifadə ilə yaradılmışdır.**

Bilindi ki, Biq Banq nəzəriyyəsi, başlanğıcda kainatdakı bütün cisimlərin birlikdə olduqlarını və sonradan ayrıldıqlarını göstərmişdir. Biq Banq nəzəriyyəsinin ortaya qoyduğu bu həqiqət də, zamanımızdan düz XIV əsr əvvəl insanların kainat haqqındakı mə'lumatların son dərəcə məhdud olduğu bir dövrdə nazil olan Qur'anda belə bildirilirdi:

Məgər kafir olanlar göylə yer bitişik ikən Bizim onları ayırdığımızı, hər bir canlıyı sudan yaratdığımızı bilmirlərmi ? yənə də iman gətirməzlər?! (Ənbiya surəsi, 30)"

Bu ayələrdə bildirildiyi kimi hər şey, hətta hələ yaradılmamış olan "göylər və yer" belə, tək bir nöqtədə ikən böyük partlayış ilə yaradılmış və bir- birlərindən ayrılaraq kainatın bu günkü şəklini meydana gətirmişlər.

Ayənin ifadələrini Biq Banq nəzəriyyəsi ilə müqayisə edərkən, bir- birlərinə tam uyğun gəldiklərini görürük. Lakin Biq Banqin elmi bir nəzəriyyə kimi ortaya atılması ancaq XX əsrdə mümkün olmuşdur.

Kainatın genişlənməsi Biq Banq nəzəriyyəsinin, yəni kainatın yoxdan var edildiyinin ən mühüm dəlillərindən biridir. Kainat yaradıldığından bəri davam edən bu həqiqət müasir elm tərəfindən ancaq bu əsrdə kəşf edildiyi halda, Quran bu həqiqəti 14 əsr əvvəl xəbər vermişdi:

Biz göyü qüdtətimizlə yaratdıq və Biz qadirik. (Zariyat surəsi, 47)

BIQ BANQA ALTERNATİV TƏDQIQATLAR

Aydın göründüyü kimi, Böyük Partlayış nəzəriyyəsi kainatın "yoxdan var edildiyi" nin, yəni Allah tərəfindən yaradıldığıının sübutu idi. Bu səbəblə materialist fəlsəfəni mənimsəyən astronomlar, Biq Banqa qarşı çıxmağa və sabit vəziyyət nəzəriyyəsini müdafiə etməyə çalışdılar. Bu çalışmanın səbəbi, tanınmış materialist fiziklərdən A. S. Eddinqtonun "fəlsəfi olaraq təbiətin birdən- birə başlamış olduğu düşüncəsi mənə cəzb edici gəlmədi"² sözündən başa düşülürdü.

Biq Banq nəzəriyyəsindən narahat olanlardan biri dünyada məşhur olan astronom Sir Fred Hoyle idi. Hoyle əsrin ortalarında "sabit durum" adında, XIX əsrdəki dəyişməz kainat anlayışına bənzər bir nəzəriyyəyə ortaya atdı. Sabit durum nəzəriyyəsi, kainatın ölçü və zamana görə sonsuz olduğunu iddia edirdi. Göründüyü kimi tək məqsədi materialist fəlsəfəni dəstəkləmək olan bu nəzəriyyə, kainatın başlanğıcı olduğunu deyən "Biq Banq " nəzəriyyəsi ilə tamamı ilə ziddir.

Sabit durum nəzəriyyəsini müdafiə edənlər uzun bir zaman Biq Banqə qarşı çıxdılar. Amma elm onların əleyhinə işləyirdi. 1948-ci ildə George Qamov, Biq Banqlə bağlı olan yeni bir iddia irəli sürdü. Bu iddiaya görə kainatın Böyük Partlayış ilə əmələ gəlməsi halında kainatda bu partlayışdan geridə qalan bir radiasiyanın da olması labüd olmaqdadır. Üstəlik bu radiasiya kainatın hər tərəfində bərabər miqdarda olmalı idi.

"Olməsi lazım olan" bu dəlil çox keçmədən tapıldı.

BAŞQA BİR DƏLİLİ KOSMİK FON RADİASİYASI

1965-ci ildə Arno Penzias və Robert Wilsrn adlı iki tədqiqatçı bu dalğaları təsadüfən kəşf etmişdilər. "Kosmik Fon Radiasiyası" adı verilən bu radiasiya, yer mənşəli deyil, kainatın hər tərəfinə yayılmış bir radiasiyadır. Beləcə uzun bir zamandır kainatın hər yerindən eyni ölçüdə alınan istilik dalğalarının, Biq Banqın ilk dövrlərdən qalma olduğu ortaya çıxdı. Penzias və Wilson, bu kəşflərə görə Nobel mükafatı qazandılar.

1989-cu ildə Amerikan Kosmik Araşdırmaları mərkəzi NASA, Kosmik Fon Radiasiyasını araşdırmaq üçün kosmosa COBE peykini göndərdi. Bu inkişaf etmiş peykə yerləşdirilən həssas skanerlərin Penzias və Wilsonun hesablarını təsdiqləməsi yalnız 8 dəqiqə çəkdi. COBE, kainatın başlanğıcındakı böyük Partlayış qatlarını tapmışdı.

Bütün zamanların ən böyük astronomik kəşfi adlandırılan bu ixtira Biq Banq nəzəriyyəsinin açıq bir isbatı idi. COBE peykindən sonra kosmosa göndərilən COBE 2 peykinin kəşfləri də, yenə Biq Banqə əsaslanaraq aparılan hesabları təsdiqlədi.

Biq Banqın digər bir mühüm dəlili isə, kosmosdakı hidrogen və helium qazlarının miqdarı idi. Günümüzdəki elmi hesablamalar nəticəsində məlum olmuşdur ki, kainatdakı hidrogen və helium qazlarının nisbəti, Biq Banqdən sonrakı hidrogen və helium nisbətinin nəzəri hesablamalarına uyğun idi. Əgər kainatın bir başlanğıcı olmasaydı və kainat sonsuzdan bəri var olsa idi, içindəki hidrogen tamamilə yanacaq heliuma çevrilərdi.

Bütün bu açıq dəlillər Biq Banq nəzəriyyəsinin elm dünyasında qəti qəbul olmasına şərait yaratdı. Biq Banq modeli elmin, kainatın yaranmasını və başlanğıcı haqqında gəldiyi son nailiyyət idi.

Fred Hoyle ilə birlikdə uzun illər sabit durum nəzəriyyəsini müdafiə edən Dennis Sciama ard- arda gələn və Biq Banqı təsdiq edən bütün dəlillər qarşısında gəldikləri nəticəni belə bildirir:

Sabit durum nəzəriyyəsini müdafiə edənlərlə onu sınaqdan keçirən və mənə onu yıxmaq istəyən sərt mübahisə var idi. Bu mərhələdə mən də üzərimə bir vəzifə almışdım. Çünki doğruluğuna inandığım üçün deyil, doğru olmasını istədiyim üçün "sabit durum" nəzəriyyəsini müdafiə edən dəlillər ortaya çıxmağa başladığıca

Fred Hoyle bu dəlillərə qarşı mübarizə aparmaqda lider rolunu öz üzərinə götürmüşdür. Mən də onun yanında bu dəlillərə necə cavab verilə biləcəyi barədə fikirlər irəli sürürdüm. Amma dəlillər toplandıqca artıq oyunun bitdiyi və sabit durum nəzəriyyəsinin bir kənara qoyulması həqiqəti ortaya çıxırdı.³

Kaliforniya universitetindən prof. George Abel də: "bu gün mövcud olan dəlillər kainatın milyardlarla il öncə Biq Banq ilə başladığını göstərir. Biq Banq nəzəriyyəsinə qəbul etməkdən başqa çarəmiz yoxdur" deməkdədir. Biq Banqın bu qələbə ilə birlikdə, materialist fəlsəfənin təməli olan "əzəli maddə" anlayışı da tarixə düşmüş oldu. Bəs, o zaman Biq Banqdən əvvəl nə vardı və "yox" olan kainatı bu böyük partlayış ilə "var" hala gətirən güc nə idi? Əlbəttə ki, bu sual Arthur Edinqtonun sözü ilə materialist üçün fəlsəfi olaraq həqiqət, Yaradıcının varlığı yerinə "kainatın yaradılmış olduğunu" göstərməkdədir. Tanınmış ateist filosof Antony Flew bu mövzu haqqında belə demişdir:

Etiraf etmənin insan ruhuna xoş gəldiyini söyləyirlər. Mən də bir e'tiraf edəcəyəm: Biq Banq modeli bir ateistə görə olduqca sıxıntı vericidir. Çünki, elm dini qaynaqlar tərəfindən müdafiə olunan bir iddianı isbat etmişdir ki, bu da, kainatın bir başlanğıcı olduğu iddiasıdır. Sadəcə olaraq, kainatın bir sonunun və başlanğıcının olmadığını qəbul etdiyimiz zaman, kainatın indiki varlığının qəti bir açıqlaması olduğunu söyləyə bilərik. Mən hələ də bu izaha inanıram, amma bunu Biq banq qarşısında müdafiə etmənin çox asan və rahat olmadığını e'tiraf etməliyəm.⁴

Özünü ateist olmaq üçün kor-koruna şərtləndirməyən bir çox elm adamı isə, kainatın yaradılışında sonsuz güc sahibi olan bir Yaradıcının varlığını qəbul etməkdədir. Bu Yaradıcı, həm maddəni, həm də zamanı yaratmış olan, yəni hər ikisindən də asılı olmayaraq bir varlıq olmalıdır. Tanınmış amerikalı astrofizik Huq Ross bu həqiqəti belə açıqlamışdır:

Əgər zaman və maddə, partlayış ilə birlikdə ortaya çıxmışdırsa, o zaman kainatı meydana gətirən səbəbin kainatdakı zaman və məkandan tamamilə müstəqil olması lazımdır. Bu bizə Yaradıcının kainatdakı bütün ölçülərin üzərində olduğunu göstərir. Eyni zamanda Yaradıcının bəzilərinin müdafiə etdiyi kimi kainatın özü olmadığını və kainatı əhatə etdiyini sadəcə olaraq kainatın içində bir güc olmadığını süğüt edər.⁵

Maddə və zaman, bütün bu anlayışlardan asılı olmayan sonsuz güc sahibi olan bir Yaradıcı tərəfindən var edilmişdir. O Yaradıcı, göylərin və yerin Rəbbi olan Allahdır.

KOSMOSDA HƏSSAS TARAZLIQLAR

Əslində, Biq Banqın materialistlər üçün yaratdığı problem, ateist filosof Antony Flewun yuxarıda qeyd edilən etirafından çox böyükdür. Çünki, Biq Banq, kainatın yalnız yoxdan var edildiyini deyil, eyni zamanda çox planlı, nizamlı və nəzarətli bir vəziyyətdə var edildiyini göstərməkdədir.

Böyük Partlayış, kainatın bütün maddəsini və enerjisini təmin edən nöqtənin partlaması və böyük bir sürətlə kosmosa yayılması ilə baş verdi. Qorxunc bir sürətlə hər tərəfə yayılan maddədən qalaktikalar, ulduzlar, günəş, dünya və bütün göy cisimlərini özündə saxlayan çox böyük bir tarazlıq meydana gəlmişdir. Buna əlavə olaraq insanların "fizika qanunları" kimi adlandırdıqları, kainatın hər yerində eyni olan və dəyişməyən qanunlar olmuşdur. Bütün bunlar, Böyük Partlayışın arxasından böyük quruluş ortaya çıxdığını göstərməkdədir.

Lakin partlayışlar ahəng bir sistem əmələ gətirməzlər. Müşahidə etdiyimiz bütün partlayışlar var olan ahəngli sistemi pozar, parçalayar və yox edər. Məsələn, atom və hidrogen bombalarının partlaması, saf metan qazı partlayışları, vulkanik partlayışlar, təbii qaz partlayışı, günəşdə meydana gələn partlayışlar... nə cür partlayış araşdırılırsa araşdırılsın, nəticənin hər zaman dağıdıcı olduğu görülür.

Əgər bir partlayışın arxasından qarşımıza çox dəqiq bir plan çıxarsa, məsələn, yer altındakı bir partlayış ortaya qüsursuz sənət əsərləri, böyük saraylar, görkəmli binalar çıxarsa, o zaman bu partlayışın arxasında "qeyri-təbii" bir müdaxilə olduğu, partlayış ilə birlikdə yayılan bütün parçaların həqiqətdə çox nəzarətli bir halda hərəkət etdikləri nəticəsinə gəlirik.

Biq Banq nəzəriyyəsinə uzun illər qarşı çıxdıqdan sonra səhfini qəbul edən Sir Fred Hoyle'nin sözləri bu vəziyyəti gözəl ifadə edir:

Biq Banq nəzəriyyəsi kainatın tək və böyük bir partlayış ilə başladığını qəbul edər. Amma bildiyimiz kimi partlayışlar maddəni dağıdır və sistemləşdirirlər. Lakin Biq Banq bunun tam əksi olan bir təsir meydana gətirmişdir: maddəni bir-biri ilə birləşdirəcək və qalaktikaları əmələ hala gətirmişdir.⁶

Hoyle Biq Banqın ahəng bir sistemi təşkil etməsinin ziddiyyətli bir hal olduğunu deyərək, əlbəttə, Biq Banqı materialist bir mühakimə ilə izah etməkdə, yəni bunun "nəzarətsiz bir partlayış" olduğunu güman

etməkdədir. Lakin, bir Yaradıcının varlığını qəbul etməmək üçün belə bir açıqlama verərək əsl ziddiyyətli vəziyyətə düşən özü olmuşdur. Çünki partlayış ilə birlikdə ortaya çox böyük bir quruluş çıxmışsa, o zaman "nəzarətsiz partlayış" fikrinin bir kənara atılması və partlayışın qeyri-adi bir şəkildə nəzarətli olduğunun qəbul edilməsi lazımdır.

Biq Banqdən sonra kainatda yaranan bu qeyri-adi ahəngin başqa bir yönü isə, "yaşamağa əlverişli bir kainat" ın yaranmış olmasıdır. Yaşamaq şəraiti olan bir planetin yarana bilməsi üçün yaranması lazım olan şərtlər o qədər çoxdur ki, bunun təsadüfi bir əmələ gəlmə olduğunu düşünmək mümkün deyil.

Tanınmış bir nəzəri fizika professoru olan Paul Davies, sadəcə olaraq Biq Banqdən sonra olan inkişaf sürətinin nə qədər "həssas tənzimlənmiş" olduğunu hesablamış və inanılmaz bir nəticəyə gəlmişdir. Daviesə görə Biq Banq'dən sonra baş verən inkişaf sürəti hətta əgər milyard dəfə milyardda bir nisbətə fərqli olsaydı, yaşayışın mümkün ola biləcəyi bir ulduz tipi əmələ gəlməz və kainatdakı canlılar ortaya çıxmazdı. Davies belə demişdir:

Hesablamalar, kainatın genişlənmə sürətinin çox lazımı bir nöqtədə seyr etdiyini göstərməkdədir. Əgər kainat bir az daha yavaş genişlənsə, cazibə qüvvəsi səbəbilə içinə çökəcək, bir az daha sürətli inkişaf etsə, kosmik material tamamilə dağılıb gedəcəkdir. Bu iki fəlakət arasındakı tarazlığın nə qədər "yaxşı hesablanmış" olduğu sualının cavabı çox maraqlıdır. Əgər partlayış sürəti həqiqi sürətdən sadəcə olaraq milyard dəfə milyardda bir nisbətdə fərqli olsaydı belə, bu lazımı olan tarazlığı yox etməyə kifayət edərdi. Bu səbəbli Biq Banq hər hansı bir partlayış deyil, hər tərəfli, çox yaxşı hesablanmış və quruluş bir quruluşdur.⁷

Böyük Partlayış ilə ortaya çıxan fizika qanunları, aradan keçən 15 milyard illik müddətdə heç dəyişilməmişdir. Üstəlik bu qanunlar elə incə hesablar üzərində qurulmuşdur ki, bu günki dəyərlərindən millimetrlük dəyişikliklər belə bütün kainatdakı quruluşu ortadan qaldıra biləcək dərəcədə həssasdır.

Tanınmış fizik, prof. Sterhen Hawkinq də "Zamanın qısa tarixi" adlı kitabında kainatdakı tarazlıqların əslində qavraya bildiyimizdən daha çox hesablar və tarazlıqlar üzərində qurulduğunu bildirir. Hawkinq kainatın inkişaf sürətilə əlaqədar belə demişdir:

Kainatın genişlənmə sürəti o qədər lazımlı bir nöqtədir ki, Biq Banqdən sonrakı birinci saniyədə bu nisbət əgər yüz min milyon dəfə milyonda bir daha kiçik olsaydı, kainat indiki hala gəlmədən içinə çökərdi.⁸

Paul Davies də bu ağıla gəlməz incəlikdəki tarazlıq və hesablardan gəlidiyi qaçılmaz nəticəni belə açıqlayır:

Çox kiçik riyazi dəyişikliklərə həssas olan kainatın bu andakı quruluşunun çox diqqətli bir ağıl tərəfindən ortaya çıxarıldığına qarşı çıxmaq çox çətindir... Təbiətin ən təməl tarazlıqlarından həssas riyazi tarazlıqlar, kosmik bir layihənin varlığını qəbul etmək üçün olduqca güclü bir dəlildir.⁹

Eyni həqiqət qarşısında amerikalı Astronomiya Professoru Georqe Grenstein də, "The Symbiotic Univers " adlı kitabında belə yazır:

Dəlilləri araşdırdıqca, israrla mühüm bir həqiqətlə qarşılaşırıq. (Kainatın əmələ gəlməsində) qeyri-təbii bir Ağıl mübadiləsi olmalıdır.¹⁰

MADDƏNİN YARADILIŞI

Böyük Partlayışdan sonra maddənin təməli olan atom meydana gəlmişdir. Daha sonra bu atomlar bir yerə yığılaraq içində ulduzlar və günəş olan kainatı əmələ gətirmişlər. Ətrafında gördüyünüz hər şey-bədəniniz,

oturduğunuz kreslo, əlinizdə tutduğunuz kitab, pəncərədən gördüyünüz göy üzü, torpaq, beton, meyvələr, bitkilər, bütün maddələr, Böyük Partlayışdan sonra əmələ gələn atomların bir yerə yığılması ilə həyat tapmışdır.

Bəs hər şeyin təməli olan atom nədən təşkil olmuşdur və neçə bir tərkibə sahibdir?

Atomların quruluşu araşdırılarkən, hər birinin çox üstün bir layihə və quruluşda olduğu görülür. Hər atomun bir nüvəsi, nüvənin içində bəlli sayda protonlar və neytronlar vardır. Bundan başqa nüvə ətrafında heç dəyişməyən orbitlərdə saniyədə 1000 km sürətlə fırlanan elektronlar vardır.¹¹ Bu atomdakı elektron və protonların sayı həmişə bir-birilə eynidir, çünki, müsbət yüklü elektron hər zaman bir-birini tarazlayır. Əgər birinin sayı fərqli olarsa, atomun elektromaqnit tarazlığı pozulacağından atom da əmələ gəlməz. Atomun nüvəsi, nüvənin içindəki proton və neytronlar və ətrafındakı elektronlar sürətli bir dönmə halındadır. Bunlar həm öz ətrafında, həm də bir-birlərinin ətrafında durmadan müəyyən sürətlə fırlanırlar. Bu sürətlər də hər zaman bir-birlərini nisbətleyəcək və atomun varlığını davam etdirməsini təmin edəcək şəkildədir. Əsla bir ahəngsizlik, dəyişiklik və fərqlilik ola bilməz.

Yoxluğun içində meydana gələn böyük bir partlayışdan sonra, bu qədər düzgün və qərarlı quruluşda varlıqların ortaya çıxması insanı heyrətə salaraq bir hadisədir. Çünki, Böyük Partlayışın nəzarətsiz, təsadüfi bir partlayış olduğunu fərz etsək, sonra təbii olaraq yenə nəzarətsiz cinslərin əmələ gəlməsi, əmələ gələn hər şeyin yenə böyük bir qarışıqlıqla başqa yerlərə dağılması lazım gələrdi.

Lakin varlığın başlanğıcından etibarən hər nöqtədə tam bir sistem hakimdir. Məsələn, hamısı fərqli yerlərdə və zamanlarda əmələ gəlmələrinə baxmayaraq, sanki bir-birindən xəbərdarmış kimi və sanki tək bir fabrikdən çıxmış kimi çox düzgün atomlar əmələ gəlməkdədir. Əvvəl elektronlar özlərinə bir nüvə tapır və onun ətrafında fırlanmağa başlayırlar. Sonra atomlar bir yerə yığılaraq maddəni təşkil edir və bütün bunlardan sonra bir mə'nə ifadə edən, məqsədyönlü və məntiqli maddə və cisimlər ortaya çıxır. Qarışıq, işə yaramayan, anormal və məqsədsiz cisimlər isə ortaya çıxmır. Ən kiçik vahiddən, ən böyük parçaya qədər hər şey yerli-yerində və çox məqsədə uyğundur.

Bütün bunlar üstün qüvvət sahibi olan Yaradıcının varlığının qəti isbatı, hər şeyin Onun dilədiyi şəkildə və dilədiyi zamanda əmələ gəldiyinin də açıq bir göstəricisidir. Necə ki, Allah yaradmasını Quranda belə ifadə edir:

Göyləri və yeri haqq olaraq yaradan Odur. Onun: "OL"-deyəcəyi gün dərhal olar. Onun sözü haqqdır... (Ənam surəsi, 73)

BİQ BANQDAN SONRA

Amma kainatın qəti olaraq bir məqsədinin olduğunu göstərən bir məsələ var ki, o da kainatın təsadüfi olaraq orada durmadığıdır. Bəzi insanlara görə "kainat sadəcə olaraq oradadır". Elə olmağa davam edir. Biz də özümüzü birdən-birə bu şeyin içində kəşf etmişik. Bu nöqtəyi-nəzərin, kainatı anlamamızda çox məhsuldar ya da yardımçı olacağını zənn etmirəm. Məncə kainat və onun varlığının altında bugün hələ o qədər anlamadığımız çox dərin bir şeylər gizlidir.¹²

Kainatın mənşəyi ilə əlaqədar müxtəlif araşdırmalar aparan fizik Roger Penrosenin yuxarıdakı sözləri son dərəcə əhəmiyyətlidir. Bu sözlərin ifadə etdiyi kimi bir çox insan kainatın bütün mükəmməl tarazlığı ilə eləcə var olduğu təbii olaraq yaşadığı kimi səhf bir fikrə düşür.

Lakin bu gün elm dairələri tərəfindən kainatın var olma şəkli kimi qəbul edilən Böyük Partlayışdan sonra, son dərəcə qüsursuz və heyrətə gətirici bir quruluşun əmələ gəlməsi əslində heç də təbii qarşılana biləcək bir hal deyil.

Qısa olaraq kainatdakı möhtəşəm sistemi araşdırdığımız zaman, kainatın var olması və proseslərin təsadüfi səbəblərlə açıqlanmayacaq qədər qarışıq bir quruluş və həssas tarazlıqlara arxalanması həqiqəti ilə qarşılaşırıq. Aydın başa düşüləcəyi kimi bu həssas tarazlığı və quruluşun güclü bir partlayışdan sonra öz

özünə və təsadüfən baş verməsi qəti olaraq mümkün deyil. Biq Banq kimi bir partlayışdan sonra belə bir quruluşun meydana gəlməsi, ancaq qeyri-təbii bir yaradılış nəticəsində baş verə bilər.

Kainatdakı bu tayı-bərabəri olmayan plan və quruluş, maddəni yoxdan var edən və onun hər anını nəzarəti və hakimiyyəti altında saxlayan sonsuz bir bilik, güc və ağıl sahibi olan Yaradıcı'nın varlığını sübut edir. O Yaradıcı, göylərin, yerin və hər ikisi arasında olan hər şeyin Rəbbi olan Allah'dır.

Bütün bu həqiqətlər bizə XIX əsr doğması olan materialist fəlsəfənin iddialarının XX əsr elmi tərəfindən necə hökmsüz etdiyini göstərməkdədir.

Müasir elm, kainatda hakim olan böyük plan, layihə və quruluşu ortaya çıxaracaq bütün varlıqları yaradan və nəzarəti altında saxlayan bir Yaradıcı'nın, yə'ni Allah'ın varlığını isbat etmişdir.

Əsrlər boyu bir çox insana tə'sir edən, hətta bir dövr "elmlik" maskasına belə bürünən materializm isə, hər şeyi maddədən ibarət sayaraq, maddəni yoxdan var edən və quran Alla'ın varlığını rədd etmiş və beləliklə böyük bir səhifə düşmüşdür. Bundan sonra, ağıla və elmə zidd prinsip və batil bir inanc sistemi kimi tarixə düşəcəkdir.

GÖYLƏRDƏKİ VƏ YERDƏKİ DƏLİLLƏR

Milyonlarla kiçik kərpic bir yerə yığaraq çox inkişaf etmiş bir şəhər maketi inşa etdiyinizi düşünün. Bu şəhərin içində göydələnlər, bir-birinin içinə keçmiş yollar, dəmiryol stansiyaları, hava limanları, alış-veriş mərkəzləri, yer altında qurulmuş metrolar, bunlarla belə axar sular, göllər, meşələr və bir sahil olsun. Eyni zamanda küçələrdə gəzən, evlərində oturan, iş yerlərində işləyən yüzlərlə insan da olsun. Ən xırda bir detalın belə üzərindən keçməyin.

Sonra biri gəlib sizə hər bir daşını diqqətlə seçdiyiniz, ən incə təfərrüatına qədər planlayaraq qurduğunuz bu şəhərin bütün parçalarının təsadüfən bir yerə gəldiyini və bu şəhəri əmələ gətirdiyini söyləsə, qarşınızdakı adamın ağılı haqqında nə düşünərsiniz?

İndi təkrar inşa etdiyiniz şəhərə dönün, tək bir parçanı yerləşdirməyi unutduğunuz zaman, ya da yerini dəyişdirdiyiniz zaman bütün şəhərin birdən-birə yığıla biləcəyini düşünün. Nə qədər böyük bir tarazlıq qurmağınız və quruluş əmələ gətirməyinizin lazım olduğunu düşünə bilərsinizmi?

İçində olduğumuz dünyadakı həyat da insan ağılına gəlməyəcək qədər çox təfərrüatın bir yerə gəlməsi ilə mümkün olmaqdadır. Bu təfərrüatın sadəcə olaraq birinin və ya bir neçəsinin olmaması, dünyada həyatın olmaması mə'nasına gələ bilər.

Maddənin ən kiçik parçası olan atomdan içində milyardlarla ulduzu saxlayan qalaktikalar, dünyanın ayrılmaz bir parçası olan Aydan içində olan Günəş sisteminə qədər hər şey incəliklərinə qədər, müthiş bir harmoniya içində çalışmaqdadır. Diqqətlə quruluş olan bu sistem adətən bir saat kimi heç geri qalmadan işləməkdədir. Belə bir insanların hamısı, milyard illər davam edən bu sistemin heç bir detal unudulmadan işləməyə davam edəcəyindən elə əmindirlər ki, 10 il sonra baş verməsini düşündükləri bir hadisənin planını belə rahat qura bilirlər. Heç kim ertəsi gün günəşin doğub doğmayacağına narahatlığını keçirməz. İnsanların böyük çoxluğu, "dünya günəşin cazibə sahəsindən anıdan çıxar, qap-qara kosmik boşluqda bilinməyənə qədər yol alarmı ? ", "belə bir şeyin olmasına nə mane olur ?"- düşünməzmi ?

Yenə insanların çoxu yuxuya gedərkən beyinlərinin istirahət etdiyi, ürəklərinin ya da nəfəs sistemlərinin də istirahət etməyəcəyindən son dərəcə əmindirlər. Lakin bu iki həyatı sistemdən sadəcə olaraq birinin belə bir neçə saniyəliyində durması asanlıqla həyatımıza son verə biləcək nəticələr doğura bilər.

Bütün həyatı əhatə edən və hər hadisəni "normal axarı ilə gedir" şəklində qiymət verməyə səbəb olan "adət-kailiq eynəyi" çıxardığı zaman, əslində hər şeyin pambıq ipinə bağlı sınıqlanılacaq şəkildə incə planlanmış, bir-birinə bağlı sistemlərdən əmələ gəldiyi rahat görülə bilər. Jözünüzün baxdığı hər nöqtədə qüsursuz bir quruluşun hakim olduğunu görə bilərsiniz. Əlbəttə ki, belə bir quruluşu və harmoniyayı əmələ gətirən böyük bir güc vardır. Bu gücün sahibi, hər şeyi yoxdan var edən Allah'dır. Bir ayədə belə deyilir:

Yeddi göyü qat-qat yaradan da O'dur. Sən Rəhmanın yaratdığında heç bir uyğunsuzluq görməzsən. Bir gözünü qaldırıb bax, heç orada bir yarıq, çatdaq görə bilərsənmi ?! Sonra gözünü qaldırıb iki dəfə bax. Göz orada zəif, yorbun düşərək yenə də sənə tərəf qayıdacaqdır! (Mülk surəsi 34)

İstər göyü, istər yer üzü, istərsə də bu ikisi arasında yaşayan canlılara baxdığımız zaman hər hər birinin tək-tək özlərini var edən Yaradıcı'nın varlığını sübut etdiyini görürük.

Aşahıdakı bölümdə hər insanın görüb üzərində necə var olduğunu və ya varlığını necə davam etdirdiyini düşünəndən keçib getdiyi canlılardan və təbii hadisələrdən bəhs edəcəyik.

Əgər Allah'ın yer üzündəki bütün dəlillərini yazmağa çalışsaq, bunu minlərlə ensiklopediya cildinə belə sıxışdırı bilmərik. Ona görə bu bölümdə üzərində uzun zaman düşünülməsi lazım olan hadisələri yalnız qısa xatırlamalarla keçəcəyik.

Ancaq təkcə bu qısa xatırlamalar belə Qur'anın ifadəsi ilə "düşünüb öyüd ala bilən" vicdanlı adamların həyatlarındakı ən mühüm həqiqəti görmələrini və ya azı bir dəfə belə xatırlamalarını tə'min edəcəkdir.

Çünkü, Allah vardır...

O, örnəksiz yaradandır və O, ağılla bilinər.

İNSAN VÜCUDUNDAKİ MÖ'CÜZƏLƏR

Biz heç fərqiində deyilkən vücudumuz içərisində milyonlarla iş yerinə yetirilir. Bunların bir çoxu, bir neçə dəqiqəliyinə belə axsasa, insanda müalicəsi mümkün olmayan xəstəliklərə, hətta ölümə də yol açar bilər.

Ancaq insan, tək bir hüceyrədən necə olub ki, yetişkən bir insan halına gəldiyini düşünmədiyi kimi, hər an gözümümün önündə olan bədəninin də necə belə qüsursuz şəkildə işlədiyini araşdırmaz. Buna görə də həyatımı nə dərəcədə "pambıq ipinə bağlı" hadisələr sayəsində davam etdirə bildiyini bilməz. Yalnız bir xəstəlik və ya fiziki bir sıxıntı ilə qarşılaşdığı zaman öz nəzarəti xaricində işləyən vücud sisteminin əhəmiyyətini düşünməyə başlayar. Fəqət bu da çox uzun davam etməz, sağlığı yenidən əldə olduğunda, hər şeyi unudub gedir.

Lakin Allah, bədəninəmə içində, həm də zahiri görünüşündə saysız iman dəlilini insan üçün göstərməkdədir. İnsan bədəninin yalnız zahiri görünüşünə baxıldığı zaman Allah'ın mükəmməl sənəti o anda görülə bilər. Hər insanda mövcud olan vücud simmetriyası iki qolun, iki ayağın olması, gövdənin qollara, ayaqlara və başa olan nisbəti ilk baxışda diqqət çəkəcək şəkildə intizamlıdır. Bu nisbətlərin hər biri Allah tərəfindən tam bir harmoniya üzərində qurulmuşdur. Məsələn:

Hər insanın bədən uzunluğu baş uzunluğunun 8 mislidir.

Üzü burun uzunluğunun 3 qatından əmələ gəlir.

İki göz arasında bir göz boyu məsafə vardır.

Qol və ayaq nisbətləri və uzunluqları həm estetikaya, həm də tam mə'nası ilə ehtiyaca cavab verməkdədir.

Yuxarıda verilən simmetriya ilə əlaqədar xırdaqları görə bilmək üçün ətrafınızdakı insanlara göz gəzdirməyimiz kifayətdir; bu xüsusiyyətləri hər birində ayrı-ayrı görə bilərsiniz. Və hətta bütün bu xüsusiyyətlər bu ana qədər yaşamış milyardlarla insan üzərində də görülmüşdür və (Allah'ın diləməsi ilə) bundan sonra yaşayacaq insanlarda da görülməkdədir.

Zahiri görünüşü ilə mükəmməl bir dizayna sahib olan insanın içində də ayrı hadisələr baş verir, özünün heç fərqiinə varmadığı minlərlə mö'cüzə ardıcıl meydana gəlir. Beyindən qara ciyəərə, öd kisəsindən böyrəklərə qədər hər orqan bu qüsursuz prosesə sahibdir. Orqanlarda və vücud içi sistemlərin işləməsində görülən bütün hadisələr heyrətə gətirici bir quruluş və ahəng içində əmələ gəlir.

Vücudumuz içində hər an yaşanan bu quruluş, ahəng və incəliyi anlamaq üçün bəlkə yüzlərlə nümunə verilə bilər. Neçə ki, bədənin Yaradıcısı'nın elmi sonsuzdur və insanın dərk etməsinin çox fəvqəndədir. Amma insan

bədənindəki saysız örnək içində bir neçəsini seçib burada başa saymaq, insanı qüsursuz var edən Allah'ın varlığını, böyüklüyünüzü, gücünü, elmini və sənətini bir az da olsun görə bilməyimizə kömək olacaqdır.

"ƏSKİK GÖZLƏ GÖRÜLMƏZ"

Göz, canlıların yaradılmış olduğunun ən açıq dəlillərindən biridir. İstər insan gözü, istərsə də heyvan gözləri, qeyri-adi layihələrə və planlara sahibdirlər. Bu heyrət doğurucu orqan, dünyanın ən mürəkkəb aparatları ilə belə müqayisə edilməyəcək qədər üstündür.

Gözün təxminən 40 ayrı həssas parçanın birləşməsindən əmələ gələn çox mürəkkəb bir sistemi vardır. Bu parçalardan sadəcə olaraq birinin üzərində düşünək. Məsələn, göz bəbəyi... Biz çox zaman fərqi deyilik, amma cisimləri aydın görməyimizi təmin edən şey, göz bəbəyinin hər saniyə heç dayanmadan "**avtomatik fokus**" eləməsidir. Əgər istəsəniz bu mözuda kiçik bir təcrübə apara bilərik: Şəhadət barmağınızı havada tutun. Sonra bir barmağınızın ucuna, bir də arxasındakı divara baxın. Baxışınızı barmağınızdan divara doğru hər çevirdiyimiz zaman bir "tənzimlənmə" olduğunu hiss edəcəksiniz.

Bu, göz bəbəyinin ətrafındakı kiçik əzələlər tərəfindən edilməkdədir. Hər baxış dəyişimində bu əzələlər fəaliyyətə başlayar və bəbəyin şişkinliyini dəyişdirərək işığın doğru nöqtədə qırılmasını və istədiyiniz cismi aydın olaraq görməyinizi təmin edir. Göz bəbəyi bu tənzimlənməni həyatınız boyunca heç xəta eləmədən hər saniyə həyata keçirməkdədir. Fotoqraflar eyni tənzimlənməni şəkil çəkən aparatlarında əl ilə edirlər və doğru fokus əldə etmək üçün bəzən məşğul olurlar. Müasir texnologiya nəticəsində 10-15 ildə avtomatik fokus edən kameralar hazırlanmışdır, amma **heç bir kamera göz qədər sür'ətli və qüsursuz fokus etməmişdir.**

Bir gözün görə bilməsi üçün isə, bu orqanı təşkil edən təxminən 40 təməl parçanın hamısının eyni anda birdən var olması ilə və harmoniya içində işləməsi labüddür. Bəbək sadəcə olaraq bunlardan biridir. Kornea, konjonktiv, quzeyli qısa, göz yaşı vəziləri kimi digər bütün parçalar və işləsə, amma tək bir göz qısa zamanda böyük bir təxribata uğrayar və görmə funksiyasını itirər. Yəni eyni şəkildə bütün orqanlar var olsa, amma göz yaşı yaranması dayansa, göz bir neçə saat içində quruyar, yapışar və kor olar.

Gözün bu qarışıq tərkibi qarşısında təkamülçülərin "təsadüflər zənciri" iddiası bütün mənasını itirməkdədir. Çünki gözün işə yararlı olması üçün eyni anda bütün hissələri ilə birlikdə var olması lazımdır. Təkamülçü bir elm adamı, bu həqiqəti belə ifadə edir:

Göylərin və qanadların ortaq xüsusiyyəti ancaq bütünlüyü ilə inkişaf etmiş olduqlarında vəzifələrini yerinə yetirə bilməlidirlər. Başqa bir sözlə əskik gözlə görmək olmaz, yarım qanadla uçmaq olmaz.¹³

Bu isə, gözün, bütün hissələri ilə bir anda və qüsursuz olaraq ortaya çıxdığını göstərməkdədir. Yəni göz, bütün başqa orqanlarımız kimi, Allah tərəfindən qüsursuz bir şəkildə yaradılmışdır.

QULAQDAKI ÜSTÜN QURULUŞ

Heç ağılınıza gəlmişdimi?... Siz bir musiqi, ya da bir söhbəti dinləyərkən, böyük bir möcüzə baş verir. Havada yayılan səs titrəmələri saniyədə 350 kilometr sür'ətlə qulağımıza çatır. Və o ana qədər sadəcə olaraq bir fiziki hərəkət olan titrəmələr, qulağınızda baş verən inanılmaz dərəcədəki qarışıq proseslər sayəsində "səs"ə çevrilir. Bundan başqa bu hadisələr, saniyənin bir-birindən daha sür'ətli bir şəkildə yaşanır...

Eşitmə prosesi, az öncə bildirdiyimiz kimi havada yayılan titrəmələrlə başlayır. Titrəmələr qulaq seyvanına çatdıqda "eşitmə" dediyimiz proses də başlayır.

XII əsrin əsas elm səviyyəsi içində düşünən Charles Darwin, təkamül nəzəriyyəsini ortaya atarkən, qulaq seyvanı işə yaramayan və bu səbəblə də təkamül prosesi içində həyat qabiliyyətini itirmiş bir orqan kimi təsvir edilmişdir. Lakin, müasir dövrümüzdə elmi araşdırmalar, qulaq seyvanının səsləri toplamağa və istiqamətləndirməyə yaradığını, qulaq seyvanının içindəki qıvrımları da səsi istiqamətləndirmək üçün gərəkli ən uyğun akustik quruluşu

sahib olduğunu göstərmişdir. Qulaq seyvanının "konka" adı verilən qismi bu növ meqafon vəzifəsini yerinə yetirər və səs dalğalarını xarici qulaq yolunda artırır. Bu şəkildə səs dalğalarının şiddəti təxminən 17 desibal artırılmaqdadır.¹⁴

QULAQ PƏRDƏSİNDƏKİ HƏSSASLIQ

Beləcə, gücləndirilən səs, xarici qulaq yoluna girir. Xarici qulaq yolunda bilindi ki sistemli ifraz olunan bir qulaq mayesi vardır. Bu mayenin mühüm bir xüsusiyyəti, bakteriyaları və böcəkləri qulaqdan uzaq edən bir növ zəhərə sahib olmasıdır. Yə'ni bu, qulağı qoruyan xüsusi bir mayedir. Bundan başqa bu mayenin qulağın içinə doğru deyil, çölünə doğru axması lazım olduğunu da düşünülmüş və xarici qulağın üzərindəki hüceyrələr xarici qulağın üzərindəki hüceyrələr xarici tərəfə doğru bir spiral əmələ gətirəcək şəkildə düzülüşdür. Əks halda, bu maye qulağımıza dolardı və bizi kar edə bilərdi.

Xarici qulaq yolundan keçən səs titrəmələri qulaq pərdəsinə çatırlar. Qulaq pərdəsi elə həssasdır ki, molekul ölçüsündəki titrəmələri belə qəbul edər. Bunun sayəsində, gurultusuz bir şəraitdə, sizdən metrərlə uzaqda fısıldayan bir insanı asanlıqla eşidə bilərik. Ya da iki barmağınızı bir-birinə yavaş sürürək əldə etdiyimiz titrəməni eşidə bilərsiniz.¹⁵

Ancaq burada mühüm bir məsələ vardır. Bu qədər kiçik titrəmələrə həssas olan qulaq pərdəsi, bir tərəfdən də özünü qidalandıran damarlardakı qan təzyiqinin verdiyi böyük titrəmələrə qarşı-qarşıyadır. Qulaq pərdəsinə bəsləyən kapilyar damarlarda hərəkət edən qan hüceyrələri, bir tunelin içində yuvarlanan qayalara bənzədilə biləcək ölçüdə səs titrəmələri meydana gətirirlər. Amma biz bu səsi heç vaxt eşitmirik. Bəs bu necə olur?

Bu, vücutda yaradılan qeyri-adi bir sistem sayəsində olur. Qulaq pərdəsinə qan damarlarından gələn parazit səs, sinir sistemi tərəfindən bayırdan gələn digər səslərdən ayrılır. Eyni ilə bir musiqi lent yazısında parazit və səs-küyləri təmizləyən inkişaf etmiş kompüterlər kimi, sinir sistemi də qan damarlarının qulaq pərdəsinə elədiyi titrəmələri təmizləyər. Bunun sayəsində, bütün həyatımız boyu qan damarlarımızın təzyiqdən əmələ gələn səsləri eşitməkdən qurtuluruq.

ORTA QULAQDAKİ MEXANİZM

Qulaq pərdəsi, özünə gələn titrəmələri gücləndirərək orta qulaq nahiyəsinə çatdırır. Burada, örs, çəkcik və üzəngi kimi tanınan və bir-birilə çox həssas bir tarazlıqda əlaqə quran üç kiçik sümük vardır. Bu süzük də pərdədən özlərinə gələn titrəmələri yüksəkdirlər.

Ancaq bu sistem bə'zən də həddən artıq yüksək səsləri aşağı salmağa yarayır. Bu xüsusiyyət, örs, çəkcik və üzəngi sümüklərinə nəzarət edən, vücutun ən kiçik ölçüdəki iki əzələsi tərəfindən tə'min olunur. Bu əzələlər, həddən artıq dərəcədə yüksək səslərin iç qulağa keçirilmədən əvvəl yüngülləşdirilməsini tə'min edir. Bunun sayəsində bizim üçün şok yaradacaq dərəcədə yüksək səsləri daha aşağı səviyyədə eşidirik.

Bu əzələlər bizim nəzarətimiz xaricində, avtomatik olaraq müdaxilə edirlər. Belə ki, biz yatarkən yanımızda yüksək səsləli gurultu meydana gəlsə belə, bu əzələlər həmin an sızılır və iç qulağa gedən titrəmənin

şiddətini aşağı salır. Əgər belə bu əzələlər həmin an sızılır və iç qulağa gedən titrəmənin şiddətini aşağı salır. Əgər belə bir mexanizm olsaydı, şiddətli səslər asanlıqla iç qulağı zədələyə bilərdi və karlığa səbəb ola bilərdi. Ancaq hər şey çox yaxşı planlanmış və qulaq həmən alçaq səsləri eşidə biləcək, həm də həddən artıq yüksək səslərdən qoruna biləcək bir mexanizm ilə yaradılmışdır.

Bu cür qüsursuz bir plana sahib olan orta qulağın mühüm bir tarazlığı qorumağa ehtiyacı vardır. Bu tarazlıq, orta qulaqdakı hava təzyiqi ilə, qulaq pərdəsinin o biri tərəfindəki, yə'ni atmosferdəki hava təzyiqinin bərabər olması zəruriliyidir. Ancaq bu tarazlıq da düşünülmüş və orta qulaq ilə bayır tərəf arasında hava alışverişi tə'min edən bir **"havalandırma kanalı"** yaradılmışdır. Bu kanal, orta qulaqdan ağızımıza qədər uzanan və içi boş borudur.

TİTRƏYƏN TÜKCÜK VƏ SƏSİN ƏMƏLƏ GƏLMƏSİ

Bir nöqtəyə diqqət edək: Bura qədər bildiklərimizin hamısı, xarici və orta qulaqda meydana gələn titrəmələrdən ibarətdir. Titrəmələr müntəzəm amma **hələ ortada mexanik bir hərəkətdən başqa bir şey yoxdur.** Yə'ni səs yoxdur.

Bu mexaniki hərəkətlərin səsə çevrilməyə başlaması, iç qulaq adı verilən nahiyədə olur. İç qulaqdakı ən mühüm orqan, içi maye ilə dolu olan spiral bir bölmədir. Sahib olduğu şəkil səbəbi ilə "İlbiz" adlandırılır.

İlbizin içindəki maye ilə gələn titrəmələr, bu mayenin içində dalğalanmalar əmələ gətirirlər. İlbizin iç divarında isə, bu suyun dalğalanmasından tə'sirlənən kiçik tükcüklər vardır. Bu tükcüklər sudakı dalğalanmalara görə nəzərə çarpmayan şəkildə hərəkətlənirlər. Əgər güclü bir səs gəlsə, daha artıq sayda tükcük, daha güclü bir şəkildə əyilir. Bayırda olan hər ayrı səs tezliyi, bu tükcüklər üzərində ayrı tə'sirlər əmələ gətirməkdədir.

Bəs bu tükcüklərin hərəkətinin mə'nası nədir?

Cavab çox maraqlıdır: Bu tükcüklər, əslində ilbizin iç divarını əhatə edən təxminən 20 min ayrı hüceyrənin başında olan bir manivelalardır. Tükcüklər bir titrəmə qəbul edərkən hərəkət edirlər və bu hərəkət, tükcüklərin altındakı hüceyrələrin qapılarını açır. Bunun sayəsində hüceyrələrə ion girişi baş verir. Tükcüklər tərs tərəfə yatdıqları zaman isə hüceyrə qapıları bu dəfə bağlanır. Bu müntəzəm hərəkət hüceyrələrin kimyəvi tarazlıqlarını da müntəzəm dəyişdirir və onların elektrik siqnallarını vermələrini təmin edir. Bu elektrik siqnalları, sinirlər vasitəsi ilə beyinə çatdırılır və beyin də bunları qəbul edərək səs halına gətirir. Beyinin bu anlamı necə elədiyi, bir ət parçasından başqa bir şey olmayan bir orqanın, özünə çatan elektrik siqnallarını necə insan səsinə, göy gurultusuna, ya da bir musiqi əsərinə çevrildiyi, əsla açıqlana bilinməyən bir sirdir.

Aparılan araşdırmalar, tükcüyün bir atomun radiusu qədər belə hərəkət etmənin hüceyrədəki reaksiyının başlaması üçün kifayət edə biləcəyini göstərmişdir. Bu mövzunu araşdıran mütəxəssislər tükcüyün bu həssaslığını izah etmək üçün maraqlı bir örnək verirlər. Buna görə tükcüyün məşhur Eyfel Qülləsi ölçülərində olduğunu düşünsək, ona bağlı hüceyrədəki tə'sir, bu qüllənin təpəsinin **sadəcə olaraq üç santimetr** oynaması şəraitində belə başlaya bilməkdədir.¹⁶

Tükcüklərin bir saniyədə nə qədər tərpəndikləri sualının cavabı da çox maraqlıdır. Bu, səs tezliyinə görə dəyişir. Tezlik yüksəkdirsə, tükcüklərin tərpənmə sayı da inanılmaz rəqəmlərə çatır. Məsələn, 20 min tezliklə bir səs eşitdimiz zaman, tükcüklər də saniyədə 20 min dəfə tərpənmiş olurlar.

Qısa olaraq, dinlədiyimiz bir piano səsi, həqiqətdə iç qulaq ilbizindəki tükcüklər hər notaya görə fərqli hərəkət etmələrindən, bu fərqli hərəkətlərin hər səfərində tükcüklərə bağlı hüceyrədə fərqli ion tarazlıqların əmələ gətirmələrindən və bu kimyəvi proseslərin elektrik siqnalları əmələ gətirmələrindən ibarətdir. Hüceyrələr, bu inanılmaz prosesləri həyatımız boyu hər saniyə heç yorulmadan, pozulmadan və əyilmədən yerinə yetirirlər...

Buraya qədər araşdırdığımız bütün mə'lumatlar bizə eşitmə orqanımız olan qulaqlarının qeyri-adi bir plana sahib olduğunu göstərməkdədir. Qulağın, iç-içə keçmiş onlarla mürəkkəb mexanizmin harmoniya içində çalışması ilə funksiyanı yerinə yetirən qüsursuz bir sistemi vardır. Müasir elm və texnologiya isə, bu sistemi təqlid etmək bir yana, hətta çalışma prinsiplərini bütün təfərrüatı ilə həll etməyə belə, müvəffəq olmamışlar.

Əlbəttə, belə mürəkkəb bir planın təkamül nəzəriyyəsinin iddia etdiyi kimi, təsadüflərlə ortaya çıxması mümkün deyil. Hər plan, özünü var edən, düşüncəli bir plan qurucusunun varlığını göstərir. Qulaqdakı üstün plan isə, bu orqanı qüsursuz yaratmış olan Allah'ın varlığını və təbiətə olan hakimiyyətini isbat etməkdədir.

Bu həqiqət qarşısında insana düşən vəzifə isə, özünə belə bir orqanı və buna görə, eşitmə duyğusunu vermiş olan Allah'a şükr edən qullardan olmaqdır. Necə ki, Allah Qur'anda insanlara belə deyir:

De ki: "Sizi yoxdan yaradan, sizə qulaq, göz və qəlb verən O'dur. Nə az şükr edirsiniz!" (Mülk surəsi,

İNSANIN İÇİNDƏKİ ORDU

Vücudumuzun dərinliklərində, hər gün sizin heç fərqiə varmadığınız bir döyüş yaşanır. Döyüşün bir tərəfi vücudumuza girib onu ələ keçirmək istəyən bakteriya və viruslar, digər tərəfi isə vücudu bu düşmənlərə qarşı qoruyan müdafiə hüceyrələridir.

Düşmənlər, hədəflədikləri nahiyəyə doğru yönəliirlər. Ancaq hədəf nahiyəsinin güclü, nizamlı və intizamlı əsgərləri düşmənlərə asan keçid vermirlər. Döyüş meydanına ilk əvvəl düşmənləri udaraq tə'sirsiz edən əsgərlər (fotositlər) gəlir. Fəqət bə'zi zaman döyüşün ölçüləri bu əsgərlərin qabiliyyətlərindən artıqdır. Bu zaman meydana başqa əsgərlər girir (makrofajlar). Onların meydana girməsi, hədəf nahiyəsində bir həyəcan siqnalı vəziyyətinin əmələ gəlməsinə səbəb olur və başqa əsgərləri döyüş meydanına çağırırlar (Yardımcı T hüceyrələri).

Bunlar nahiyə xalqını çox yaxşı tanıyan əsgərlərdir. Həmin dəqiqə öz orduları ilə düşməni bir-birindən ayırd edirlər. Və heç vaxt itirmədən vəzifəsi silah hazırlamaq olan əsgərlərə xəbər göndəriirlər (B hüceyrələri). Bu əsgərlər də qeyri-adi qabiliyyətə sahibdirlər. Düşməni heç görmədikləri halda, onları tə'sirsiz hala gətirə bilən silahlar istehsal edirlər. Bundan başqa, istehsal etdikləri silahları, öz üzərlərində daşıyaraq lazım olan yerə qədər ararırlar. Ancaq bu səfərdə də həm özlərinə, həm də tərəfdarlarına zərər verməyərək, çətin bir vəzifəni yerinə yetiriirlər. Daha sonra vurucu dəstələr meydana girir (öldürücü T Hüceyrələri).

Bunlar öz üzərində daşdıqları zərərli maddəni düşmənin ən can alan yerinə verərək, onlardan qurtulmağa müvəffəq olurlar. Qələbənin qazanıldığı döyüş meydanına başqa bir əsgər qrupu gəlir və bütün döyüşçülər qərargahlarına göndərilir. Son olaraq döyüş meydanına gələn əsgərlər (Yaddaş hüceyrələri) düşməne aid bütün mə'lumatları, eyni vəziyyətlə təkrar qarşılaşılması halında istifadə etmək üçün yaddaşlarına salırlar.

Burada bəhs edilən mükəmməl ordu, insan bədənindəki müdafiə sistemidir. Bildirilənlərin hamısı, gözlə görülməyəcək qədər kiçik hüceyrələr tərəfindən həyata keçirilməkdədir.

Bəs neçə adam bədənində belə nizamlı və mükəmməl bir ordu daşdığıının fərqiindədir? Dörd bir tərəfin, ciddi şəkildə xəstələnməsinə, hətta ölməsinə səbəb ola biləcək mikroblarla əhatə olunduğunun neçə nəfər fərqiindədir? Həqiqətən də nəfəs alınan havada, içilən sda, yeyilən yeməkdə, toxunulan hər yerdə insan üçün olduqca təhlükəli ola bilən mikroblar vardır. İnsanın özü bütün bunlardan xəbərsizkən, vücudundakı hüceyrələr, onu bəlkə də ölümə apara bilən bir xəstəliyin pəncəsindən qurtarmaq üçün var gücləri ilə döyüşürlər.

Müdafiə hüceyrələrinin hamısının, vücut hüceyrəsi ilə düşməni hüceyrəsini bir-birindən ayırd edə bilən gücdə olmaları, B hüceyrələrinin görmədikləri düşməni tə'sirsiz edə bilən bir silah hazırlaya bilmələri, onları öz quruluşlarına zərər vermədən, heç bir vücut hüceyrəsinə dəymədən lazım olan yerə qədər daşıya bilmələri, siqnal alan hüceyrələrin heç e'tiraz etmədən vəzifələrini tam olaraq yerinə yetirmələri, hər birini nə eləmək lazım olduğunu bilmələri, işləri bitdiyi zaman təkrar problem çıxartmadan yerlərinə qayıtmaları, yaddaş hüceyrələrinin yaddaşlarının bu cür güclü olması, bu sistemə qeyri-adi sifətini qazandıran xüsusiyyətlərdən sadəcə bir neçəsidir.

Elə bu səbəblərə görə, müdafiə sisteminin, əmələ gəlmə hekayəsi indiyə qədər heç bir təkamülçü yazıçı tərəfindən yazılmıdır.

Müdafiə sistemi olmayan, ya da tam olaraq fəaliyyətini həyata keçirməyən bir insanın həyatda qalması da olduqca çətinidir. Çünki bu vəziyyətdə ətraf aləmdəki bütün mikrob və viruslara qarşı müdafiəsiz hala gəlir. Günümüzdə belə kimsələr ancaq xüsusi bir çadırdə, bayırdakı heç bir maddə ilə əlaqədə olmadan bəlli bir müddət yaşayışlarını davam etdirməkdədirlər. Buna görə də əsas mühitdəki bir insanın, müdafiə sistemi olmadan növünü davam etdirməsindən söz gedə bilməz. Bu vəziyyət də bizə, müdafiə sistemi kimi son dərəcə mürəkkəb bir sistemin ancaq tək bir səfərdə, bütün elementləri ilə birlikdə aparır.

HƏR XIRDALIĞI PLANLANMIŞ BİR SİSTEM

Nəfəs almaq, yemək yemək, yerimək və s. insanlar üçün çox təbii hadtsələrdir. Amma insanların böyük bir qismi bu həyatı hadisələrin necə meydana gəldiyini düşünmür. Məsələn, bir meyvə yediyimiz zaman, o meyvənin necə vücudumuza yararlı hala gələcəyini düşünürmüsünüz? Siz "yaxşı bir qida alıram", düşüncəsində ikən, bu qidانی "yaxşı" hala çevirə bilmək üçün heç hüşünməyəcəyiniz qədər incəliklə prosesləri yerinə yetirir.

Bu incə proseslərin yerinə yetirildiyi həzm sistemi bir yeməyin ağıza qoyulması ilə işləməyə başlayır. Sistemin əvvəlində meydana gələn tüpürcək isladaraq dişlər tərəfindən üyüdülmələrini və yemək borusundan aşağı sürüşmələrini anlaşıdır.

Yemək borusu, qidanın mə'dəyə çatdırması vəzifəsini daşıyır. Mə'dəyə gəldikdə isə mükəmməl bir tarazlıq ilə qarşılaşırıq. Qidaların mə'dədəki həzmi, bu orqanın içindəki hidroxlor turşusu tərəfindən həyata keçirilir. Ancaq bu turşu o qədər güclüdür ki, yalnız qidaları deyil, mə'də divarını belə əridəbilən qüvvəyə sahibdir.

Fəqət ətbəttə, qüsursuz sistem içində belə bir xəyata yol verilməmişdir. Həcmnin gedişində ifraz olunan "mukus" adlı bir ifrazat mə'dənin bütün divarlarını örtür və hidroxlor turşusunun parçalama tə'sirinə qarşı mükəmməl bir müdafiə tə'min edir. Beləcə, mə'dənin öz-özünü yox etməsi əngəllənmiş olur.

Həzm prosesinin davamı da eyni dərəcədə planlıdır. Qidaların həzm sistemi tərəfindən parçalanmış, işə yaramayan qismləri, nazik bağırsağın çəpərləri tərəfindən sovrularaq qana qarışır. Nazik bağırsağın iç səthi "villus" adı verilən kiçik qıvrımlarla örtülüdür.

Villusların üzərindəki hüceyrələrin üst qismlərində də "mikrovillus" deyilən mikroskopik çıxıntılar olur. Bu çıxıntılar bir nasos kimi işləyərək qidaorı əmirlər. Beləcə, bu nasosların əmədləri qidalar, qan-damar sistemi ilə vücudun hər tərəfinə çatdırılır.

Burada diqqət edilməsi lazım olan, yuxarıda çox sadə məzmun verdiyimiz sistemi təkamülün heç bir şəkildə açıqlaya bilmədiyidir. Çünki təkamül, kiçik quruluş dəyişikliklərin pillə-pillə, üst-üstə əlavə olunması, ibtidai canlılardan bu günkü mürəkkəb orqanizmlərin əmələ gəlməsini fikrini müdafiə edir. Lakin aydın görüldüyü kim, mə'dədəki sistemin pillə-pillə əmələ gəlməsinə imkan yoxdur. Tək bir faktorun da əskik olması canlının məhv olmasına səbəb olar.

Mə'dədəki mayenin qida gəldiyi zaman parçalayıcı xüsusiyyət qazanması, bir sıra kimyəvi proses nəticəsində baş verir. Sözdə təkamül prosesi içində, mə'dəsində belə planlı kimyəvi dəyişikliklər baş verməyən bir canlı düşünün. Mə'dəsindəki maye bir növ parçalayıcı xüsusiyyət qazanmayan canlı, yediklərini

həzm etməyəcək, mə'dəsində həzm edilməmiş bir qida kütləsi olduğu halda, qidasızlıqdan öləcəkdir.

Bundan başqa bu parçalayıcı turşu ifraz olunarkən, eyni anda mə'də divarlarının mukus deyilən ifrazı əmələ gəlməsi lazım gəlir. Əks təqdirdə mə'dədəki turşu mə'dəni parçalayardı. Buna görə də, həyatın davamı üçün mə'dənin mayeni (turşu və mukus) eyni anda ifraz etməsi labüddür. Bu da bizə təkamülçülərin dediyi kimi mərhələlərlə təsadüfi bir əmələ gəlmə deyil, bir anda bütün sistemləri ilə şüurlu yaradılışın olması labüdlüyünü göstərməkdədir.

Bütün bunlar, insan vücudunun bir-biri ilə mükəmməl şəkildə bağlı olan kiçik aparatlardan təşkil olunan böyük bir fabriyə bənzədiyini göstərməkdədir. Və necə ki, hər fabrikin bir planlayıcısı, mühəndisi var, insan bədənində qüsursuz var edən, üstün güc sahibi olan bir Yaradıcı'sı vardır.

SKELET SİSTEMİ

Skelet başlı-başına bir mühəndislik möcüzəsidir. Vücudun struktur dəstək sistemidir. Eyni zamanda beyin, ürək, ağ ciyər kimi həyatı orqanların qorunmasını təmin edir, daxili orqanlara dəstək olur. İnsan vücuduna, heç bir sün'i cihaz tərəfindən təqlid edilməyən üstü bir hərəkət qabiliyyəti verir. Bundan başqa sümük toxuması çox adamın zənn etdiyi kimi cansız deyildir. Sümük toxuması vücudun kalsium, fosfat və bir çox mühüm minerallarının bazasıdır. Vücudun ehtiyacına görə, bu mineralları yığan və ya daha öncədən yığıdığını vücuda verir. Bütün bunlarla bərabər qırmızı qan hüceyrələrinin istehsalı sümüklər tərəfindən yerinə yetirilir.

Skelet bütövlüklə mükəmməl bir funksiyaya sahib olmaqla bərabər, skeleti əmələ gətirən sümüklər də üstün bir quruluşa malikdirlər. Vücudun daşınması və qorunması kimi mühüm bir vəzifə olan sümüklər, bu işi asanlıqla yerinə yetirə biləcək gücdə və sağlamlıqda yaradılmışdır. Vücudun qarşılaşacağı çətin vəziyyətlər də nəzərə alınmışdır. Məsələn, bud sümüyü şaquli vəziyyətdə bir ton ağırlığı qaldıra biləcək gücdədir. Necə ki, atılan hər addımda bu sümüyümüzə, vücut ağırlığımızın üç qatı qədər bir yük minməkdədir. Hətta uzun ağaclarla yüksək tullanan bir atlar yerə enərkən bud sümüyünün hər kvadrat santimetrə 1400 kiloluq bir təzyiq mə'ruz qalır. Bəs sümük deyilən və tək bir hüceyrənin bölünməsi nəticəsində ortaya çıxan bu quruluşu, bu qədər qüvvətli edən nədir? Sualın cavabı sümüklərin bənzərsiz yaradılışında gizlidir.

Mövzunu daha yaxşı anlamaq üçün günümüzün texnologiyasından bir misal vermək yerinə düşərdi. Böyük və yüksək binaların inşasında qəfəs sistemlər istifadə olunur. Bu inşaat texnikasında binanın daşıyıcı elementləri bir bütöv halında deyil, bir-birinin içinə keçmiş, qəfəs şəklində çubuqlardan düzəldilir. Ancaq kompyuterlərin edə biləcəyi çətin hesablar sayəsində, böyük körpülər və sənaye binaları daha çox dözümlü və daha ucuz inşa edilməkdədir.

Sümüklərin iç quruluşu da insanların binalarda və körpülərdə istifadə etdiyi bu qəfəs düzəltmə sistemi ilə oxşar bir quruluşdadır. Mühüm olan bir fərqləri sümük içindəki sistem insanların təkmilləşdirdiyindən çox üstün və mürəkkəbdir. Bu sayədə sümüklər həm son dərəcə sağlam, həm də asanlıqla istifadə oluna biləcək yüngüllükdədir. Əgər əksi olsaydı, yə'ni sümüklərin içi, sölü kimi sərt və tamamilə dolu olsaydı, həm sümük ağırlığını insan daşıya bilməzdi, həm də sümüyün quruluşu sərt olub, ən kiçik bir zərbədə çatlama və qırılma verə bilərdi.

Sümüklərin bu mükəmməl planı, bizim son dərəcə rahat bir həyat yaşamağımızı, çox çətin hərəkətləri asanlıqla və heç ağrı hiss etmədən yerinə yetirməyimizi tə'min etməkdədir. Sümüyün quruluşunun başqa bir xüsusiyyəti də vücudun lazımı nahiyələrdə elastiki bir quruluşa sahib olmasıdır. Məsələn, döş qəfəsi, ürək və ağ ciyər kimi həyatı orqanları qoruyarkən, bir yandan da ağ ciyərlərə havanın dolmasını və boşalmasını tə'min edəcək şəkildə genişlənir və sıxılır.

Sümüklərin elastikliyi müəyyən vaxt dəyişə bilər. Məsələn, qadınlarda çanaq sümüyü, hamiləliyin son aylarına doğru yumşalar və bir-birlərindən bir az ayrılırlar. Bu son dərəcə mühüm bir təfərrüatdır, çünki bu yumşalma sayəsində uşağın başı doğum zamanı əzilmədən çölə çıxma bilər.

Sümükdəki möcüzələr bunlarla bitmir. Sümüklər elastikliyi və yüngüllüyü ilə bərabər, özlərini tə'mir etmək xüsusiyyətinə də malikdirlər. Bu da vücuddakı bir çox proses kimi, milyonlarla hüceyrənin birlikdə işləməsi ilə baş verir.

Skeletin hərəkət qabiliyyəti də üzərində dayanmaq lazım gələn mühüm bir təfərrüatdır. Hər addım atarkən, onurğa sütunumuzu əmələ gətirən fərqətlər bir-birinin üstündə hərəkət edirlər. Bu davamlı hərəkət və sürtünmə, onurğaların sıradan çıxmasına səbəb olarkən, bu təhlükənin qarşısını almaq üçün hər bir fəqərə arasına "disk" deyilən möhkəm qıgırdaqlar yerləşdirilmişdir. Bu disklər amortizator funksiyasını yerinə yetirirlər. Daha doğrusu hər addım atdıqda, vücut ağırlığından qaynaqlanan bir reaksiya qüvvəti yerdən vücuda gəlir. Bu qüvvət, onurğanın sahib olduğu amortizatorlar və "qüvvət verici" qıvrım şəkil sayəsində, vücuda zərər vermir. Əgər reaksiyanı azaldan elastiklik və xüsusi quruluş olmasa, ortaya çıxan qüvvət vasitəli olaraq kəlləyə çatdırılırdı və onurğanın üst ucu, kəllə sümüklərini parçalayaraq beynin içinə girərdi.

Sümüklərin bir-birlərinə birləşdikləri yerlərdə də yaradılışın dəlilləri görülür. Oynaqlar bir ömür boyu hərəkət etdikləri halda yağlanmaya ehtiyacları yoxdur. Bioloqlar bunun səbəbini araşdırdılar: Oynaqlardakı sürtünmə necə ortadan qalxırdı?

Elm adamları bu hadisənin "tam bir yaradılış mö'cüzəsi" kimi xarakterizə edilə biləcək bir sistemlə həll olduğunu gördülər. Oynaqların sürtünmə səthi incə bir qıgırdaq təbəqəsi ilə örtülmüşdür və bu təbəqələrin altında

sürüşkən bir maye vardır. Sümük, oynağın bir yerinə təzyiq etsə, bu maye yığıldığı yerdən bayıra fisqırrar və oynaqşəthinin "yağ kimi" sürüşməsinə tə'min edər.

Hər şeyin bu qədər mükəmməl olmadığını, məsələn, bütün ayağımızın tək bir uzun sümükdən meydana gəldiyini düşünün. Yerimək böyük bir problem olacaq, son dərəcə yöndəmsiz və hərəkətsiz bir bədənimiz olacaq. Bir yerə oturmaq belə çətinləşəcək, bu cür hərəkətlər zamanı olan çətinliklər səbəbi ilə ayaq sümüyü asanlıqla qırılacaqdır. Lakin, insan skeleti, vücudun hər hərəkətini asanlıqla tə'min edəcək bir quruluşdadır.

Skeletin sahib olduğu bütün xüsusiyyətləri Allah yaratmışdır, və hələ yaratmaqdadır. Allah yaratdığı insanı bu həqiqət üzərində düşünməyə belə də'vət edir:

... İndi sümüklərinə bax, gör necə onları bir-biri ilə birləşdirir, sonra da necə onların üzərini ətlə örtürük?... (Bəqərə surəsi, 259).

İnsanın vəzifəsi, bu həqiqəti düşünmək və özünü yaratmış olan Allah'ın gücünü təqdir edib O'na şükr etməkdir. Bunu etmədiyi təqdirdə isə böyük bir itkiyə uğrayacaqdır. Sümükləri ilk dəfə yaradıb sonra da ət geydirən Allah bunu bir dəfə də etməyə qadirdir. Bu həqiqət Qur'anda belə ifadə edilir:

Məgər insan onu nuftədən yaratdığımızı görmədimi ki, birdən-birə açıq bir düşmən kəsilərək, öz yaradılışını unudub: "Çürümüş sümükləri kim dirildə bilər?!"-deyə, hələ Bizə bir məsəl də çəkdi. De ki: "Onları ilk dəfə yoxdan yaradan dirildəcəkdir. O, hər bir məxluqu çox gözəl tanıyandır!" (Yasin surəsi, 77-79).

VÜCUDDAKI KOORDİNASİYALAR

İnsan vücudunda, vücudun canlılığının davamlılığı üçün, bütün sistemlər birlikdə əlaqəli bir şəkildə və tam bir harmoniya içində çalışır. Hər gün elədiyimiz çox kiçik hərəkətlər, məsələn, nəfəs almaq, gülmək belə insan vücudundakı qüsursuz koordinasiyanın bir nəticəsidir.

İçimizdə hər an işləyən, ağla gəlməz mürəkkəblikdə və bütövlükdə bir koordinasiya şəbəkəsi vardır. Məqsəd canlılığı davam etdirməkdir. Bu koordinasiya xüsusi ilə, vücudun hərəkət sistemində görülür. Çünki ən kiçik hərəkət üçün belə skelet sistemi, əzələlər və sinir sistemi mükəmməl bir iş birliyində çalışmaq məcburiyyətindədir. Vücuddakı koordinasiyanın ilk şərti doğru mə'lumatların tə'min etməsidir.

Ancaq doğru mə'lumatların əldə edilməsi ilə yeni dəyərləndirmə edilə bilər. Bunun üçün də son dərəcə inkişaf etmiş bir xəbər alma şəbəkəsi mövcuddur.

Koordinasiya edilmiş bir hərəkəti edə bilmək üçün, hər şeydən əvvəl o hərəkətlə əlaqədar vücud orqanlarının yerləşmələrinin və bir-birləri ilə əlaqələrinin bilinməsi lazımdır.

Beyinə bu mə'lumat gözlərdən, iç qulaqdakı tarazlıq mexanizmindən, əzələlərdən, oynaqlardan və dəridən gəlir. Hər saniyə milyardlarla mə'lumat işlənir, qiymətləndirilir və bunlara görə yeni qərarlar verilir. İnsanın isə öz vücudunda baş verən bu baş döndürücü sür'ətdə olan proseslərdən xəbəri belə yoxdur. O yalnız hərəkət edir, gülmür, danışır, qaçır, yemək yeyir, düşünür. Bu proseslərin yerinə yetirilməsi üçün heç bir gülümsəmə üçün on yeddi əzələ eyni anda işləməsi lazımlıdır. Bu əzələlərdən birinin işləməsi və ya səhv işləməsi uzun ifadəsini tamamilə dəyişdirir. Yeriye bilmək üçün isə ayaqlarda, budda və kürəkdə əlli dörd ayrı əzələ harmoniya içində işləməlidir. Əzələlər və oynaqların içində, vücudun o andakı yerinə aid mə'lumatlarla kiçik, mikroskopik qə'buledici vardır. Bu qə'buledicilərdən gələn mesajlar mərkəzi sinir sisteminə çatır və burada edilən qiymətləndirməyə görə əzələlərə yeni əmrlər göndərilir.

Vücuddakı koordinasiyanın mükəmməlliyi bu misalla daha yaxşı başa düşüləcəkdir. Yalnız əlinizi havaya qaldırmalağınız üçün çiyininizin bükülməsi, "biceps" və "triceps" deyilən ön və arxa qol əzələlərimizi sıra ilə sıxılıb boşalması, dirsəyiniz və biləyiniz arasında olan əzələlərin biləyi döndürmələri lazım gəlir. Hərəkətin hər mərhələsində, bu əzələlərin içindəki milyardlarla qə'buledici, hər an əzələlərin yerlərini mərkəzə bildirir. Mərkəzdən isə əzələlərə bir an sonra nə etmələrini lazım olduğu bildirilir. Təbii ki, yalnız əlini qaldırmaq istəyir və qaldırır.

Məsələn, vücudun dik durması üçün, ayaq əzələlərində, ayaqlarda, kürəkdə, qarında, sinədə, boyunda olan milyardlarla qəbuledicidən gələn məlumat qiymətləndirilir və bu əmrlərin hamısı hər saniyə əzələlərə bildirilir.

Danışmaq üçün də xüsusi bir sə'y göstərmirik. İstədiyimiz sözlərin ağızımızdan tökülməsi üçün, səs tellərinin hansı açıqlıqda, nə qədər titrəməsi lazım gəldiyini, ağızımızdakı, dilimizdəki, boğazımızdakı yüzlərlə əzələdən hansılarını, hansı sıra ilə neçə dəfə, nə nisbətdə sıxıb boşaltmağımızı, ciyərlərimizə neçə kub santimetr hava alıb, bu havanı hansı güc və fasilələrdə boşaltığımız lazım gəldiyini oturub hesablamırıq. İstəsək də bunu edə bilmərik! Çünki ağızımızdan çıxan tək bir kəlmənin əmələ gəlməsi, insanın nəfəs sistemindən sinir sisteminə, əzələlərdən sümüklərə qədər uzanan bir çox quruluşun harmoniyalı işləmələrinin bir nəticəsidir.

Bu koordinasiya bir axsaqlıq olsa nələr verər? Gülümsəmək istəyərkən üzümüzə başqa bir ifadə əmələ gələr ya da danışmaq istəyərkən, buna müvəffəq olmaya bilərik, yeriyə bilmərik. Lakin nə zaman üstəsək gülürük, danışıq, yeriyirik, heç bir şey "sonsuz qüdrət" in bir yaratması nəticəsində baş verir.

Bu səbəblə insan, bütün həyatını və varlığını, özünü yaradan Allah'a borclu olduğunu hər zaman bilməlidir. İnsanın öyünməsi və qürurlanması heç bir şeyi yoxdur. Sahib olduğu güc, sağlıq ya da gözəllik özünün əsəri deyildir və özünə əbədi verilmiş də deyil. Mütləq yaşlaşacaq, mütləq sağlığını və gözəlliyini itirəcəkdir. Qur'anda bu həqiqətə belə diqqət verilmişdir:

Sizə verilən hər hansı bir şey ancaq bu fani dünyanın malı və bər-bəzəyidir. Allah yanında olan isə, daha yaxşı və daha baqidir (əbədidir). Məgər ağıla gəlməzsiniz?! (Qəsəs surəsi, 60).

Əgər insan bunların daha çox üstünlüyünü, əbədi olaraq axirətdə əldə etmək istəyirsə, Allah'ın özünə verdiyi ne'mətə şükr etməli və O'nun istədiyi şəkildə həyatına yön verməlidir.

Bu misallarda da görüldüyü kimi insan vücudundakı orqanların və sistemlərin hamısı "möcüzəvi" xüsusiyyətlərə sahibdir. Bu xüsusiyyətlər araşdırıldığı zaman insan, varlığının nə cür incə hesablara dayandığını və yaradılışındakı mö'cüzələri görəcəkdir və Allah'ın sonsuz elminin və insan üzərindəki qüsursuz sənətini bir daha qavrayacaqdır.

BEYİN

Beynin tərkibində hər kub santimetrində 10 milyon, bütövlükdə isə, 10 ilə 15 milyard arası sinir hüceyrələrinin min qatı qədər olan, yə'ni təqribən 15 trilyon sinir hüceyrəsi birləşməsinə sahibdir. Sinir hüceyrələri ilə əlaqəli olaraq onları bəsləyən və dəstəkləyən hüceyrələrin sayı isə 90 milyard miqdarındadır.

Sinirlər yolu ilə beynə daşınan mesajlar saatda 320 km sürətlə yol gedirlər. Yə'ni beyin hüceyrələrindən vücuda çatan sinirlərimiz, beynlə vücut arasında gedən məlumatlar üçün bir ötürücü vəzifəsini yerinə yetirir. Vücudunuzda hər an meydana gələn bütün hadisələr, məsələn, indi siz bu kitabı oxuyarkən gözlərinizi istifadə etməyiniz, Səhifələri əlinizin köməyi ilə çevirməyiniz, oturarkən arxanıza söykənməyiniz, oxuduqlarımızı başa düşməyiniz, ürəyinizin döyünməsi, nəfəs almağınız, gözlərinizi qırpməyiniz, saçların uzanması, iyləri hiss etməyiniz, qulağınızın ətrafdakı səsləri eşitməsi, qısacası, kitab boyunca səsə bitirə bilməyəcəyiniz hər cür fəaliyyətiniz hər an beynə gedən siqnallar və beynin vücudun hər yerinə ayrı-ayrı göndəriləyi əmrlər yolu ilə davai edir. (Bir dəqiqə içində beynə 100 000 ilə 1000 000 arası kimyəvi reaksiya getdiyi bilinməkdədir).

Belə mürəkkəb və mükəmməl bir sistemin təsadüfən əmələ gəldiyini iddia etmək ağılsızlıqdır. Beyni olmayan bir canlının, günlərin bir günü bir təsadüf nəticəsində yarısı işləyən bir beynə sahib olması, sonra da yarısı işləyən beynin yuxarıda saydığımız möcüzəvi proseslərə nail ola bilən bir inkişafa çatması əlbəttə ki, mümkün deyil.

Beynin sahib olduğu bütün qeyri-adi qabiliyyətləri yaradıb nəzarət altında saxlayan yeganə güc Allah'ın gücüdür. Alləh, insan deyilən varlığı mükəmməl mexanizmlərlə təchiz etmişdir və hər an nəzarəti altında yaşayışını davam etdirməsinə imkan yaradır.

HEYVANLAR VƏ BİTKİLƏR

Dünyada olan milyonlarla bitki və heyvan çeşidi, Yaradan'ın varlığına və gücünü isbat edən bir dəlil kimi qarşıma çıxır. Burada sadəcə olaraq məhdud olan bir neçə nümunə verəcəyimiz bu canlıların əslində hər biri ayrı-ayrı araşdırmağa dəyər xüsusiyyətdədir. Hamısının fərqli bir vücut sistemi, dəyişik müdafiə taktikaları, ayrı qidalanma şəkilləri, maraqlı çoxalma metodları vardır. Şübhəsiz bütün canlıları bu xüsusiyyətləri ilə, tək bir kitablarda izah etmək mümkün deyildir. Belə bir şey edə bilmək üçün cildlər dolusu ensiklopediya yazmaq lazım gəlir.

Ancaq burada verəcəyimiz bir neçə örnək dünya üzərindəki həyatı təsadüflə açıqlamanın mümkün olmadığını sübut edəcəkdir.

TIRTILDAN KƏPƏNƏYƏ

Sizin 450-500 ədəd yimirtanız olsa və bunları bayırda mühafizə etmək lazım olsa nə edərsiniz? Onların külək kimi təbii şərtlərinin təsiri ilə açılıb dağılmalarının qarşısını ala bilən bir tədbir görməyiniz şübhəsiz ki, ən ağıllı olandır.

Bu dünyaya tək gəlişində ən çox yumurta verən canlılardan biri olan ipəkqurdu (450-500), yumurtalarını qorumiq üçün çox ağıllı bir üsuldən istifadə edirlər: Yumurtaları ifraz etdikləri yapışqan bir maddə ilə (iplə) bir-birilərinə bağlayaraq, ətrafa açılıb dağılmalarına mane olar.

Yumurtadan çıxan tırtıllar, ilk iş kimi özlərinə uyğun bir yer tapır və daha sonra da eyni iplə roaya bağlanırlar. Sonra inkişaf etmələri üçün ifraz etdikləri bu iplə özlərinə qoza hörməyə başlayırlar. Həyata gözlərini yeni açmış bu tırtılın bu işi etməsi, durub istirahət etmədən 3-4 gün davam edir. Bu müddətdə tırtıl min dəfələrlə fırlanaraq, təqribən 900-1500 metr uzunluğunda bir ip çıxarır.¹⁷ Bu proses bitincə də heç istirahət etmədən yeni bir işə başlayar və gözəl bir kəpənək əmələ gələrək dəyişiklik keçirməyə başlayır.

Nə ana ipəkqurdunun balasını qorumaq üçün gördüyü tədbir, nə də hər şeydən xəbərsiz, hələ heç bir tərbiyəyə mə'lumata sahib olmayan kiçik bir tırtılın göstərdiyi davranışlar təkamül ilə izah edilə bilən hədisələr deyildir. Hər şeydən əvvəl ananın, yumurtaları yapışdırmaq üçün istifadə etdiyi ipi hazırlaması mö'cüzəvidir. Yumurtadan yeni çıxan bir tırtılın özü üçün gərəkli olan mühiti tanıyıb ona uyğun qoza hörməsi, sonra da dəyişməsi və dəyişməni problemsiz olaraq keçirə bilməsi isə insanın ağına gəlməz bir şeydir. Bu vəziyyətdə hər tırtılın dünyaya nə etməsi lazım olduğunu bildirmiş kimi bir şəkildə gəldiyini rahatlıqla söyləyə bilərik ki, bu da bütün bunların **hələ dünyaya gəlmədən "öyrədilmiş"** olduğu mə'nasına gəlir.

Bunu bir misal ilə açıqlayaq. Əgər yeni doğulmuş bir uşağın, doğulmasından sadəcə olaraq bir neçə saat sonra ayağa qalxdığını, sonra da özünə bir yataq düzəltmək üçün ləvazimat (yorğan, balış, döşək və s.) topladığını və bunları düzgün bir şəkildə birləşdirərək bir yataq düzəldib, içində yatdığına görsəniz, nə düşünərsiniz? Hadisənin çəşqinliyindən sonra əldə edəcəyiniz ən məntiqlə nəticə, bu uşağın belə bir işi etməsi üçün hələ ana bətnində qeyri-adi bir yolla "tərbiyələnməmiş" olduğunu düşünməkdir. Tırtılın vəziyyəti ilə bu misaldakı uşağın vəziyyəti eynidir.

Bu da bizi yenə eyni nəticəyə gətirir. Bu canlılar, özlərini yaradan Allah'ın müəyyən etdiyi şəkildə doğulmaqda, davranmaqda və yaşamaqdadırlar. Qur'anda **Allah'ın bal arısına vəhy etdiyini və ona bal hazırlamağı əmr etdiyini** xəbər verərək, əslində canlılar dünyasındakı böyük sirrin bir nümunəsini bildirmişdir. (nəhl surəsi, 68-69). Bu sirr, bütün canlıların Allah'ın iradəsinə boyun əyərək O'nun təyin etdiyi qədəri izlədikləri sirridir. Arı bu səbəblə bal hazırlayar, ipəkqurdu bu səbəblə ipək hazırlayar.

QANADLARDAKI SİMMETRİYA

Şəkillərdə görülən kəpənəklərin qanadlarına diqqətlə baxdığımız zaman, qüsursuz bir simmetriyanın hakim olduğunu görürük. Bu cür görünüşü olan qanadlar şəkillərlə, xallarla və rənglərlə bəzənmiş olaraq yaradılmış və nəticədə hər biri sənət mö'cüzəsi olan görüntülər meydana gəlmişdir.

Bu kəpənəklərin qanadlarına baxdığımız zaman nə qədər qarışıq olarsa olsun, hər iki tərəfdəki naxışın və rənglərin tamamilə eyni olduğunu görə bilərsiniz. Hətta ən kiçik bir nöqtə də hər iki qanadda eyni yerdə olur, ona görə də ortaya qüsursuz bir quruluş və simmetriya çıxır.

Eyni zamanda o incə qanadlarındakı bir rəng, digərinə heç bir şəkildə oxşamaz və var olan rənglər kəskin cizgilərlə bir-birindən ayrılır.

Lakin bu rənglər üst-üstə düzülən pulcuqların bir yerə gəlməsi ilə əmələ gəlir. Əlinizi toxundurduğunuz an dağılan bu pulcuqlar necə olur ki, sıralarını heç çaşdırmadan eyni naxışı saxlayaraq iki qanadda da düzülə bilər? Tək bir pulcuğun belə yer dəyişdirməsi qanadlarındakı simmetriyanın pozulmasına və estetikanın itməsinə səbəb ola bilər.

Lakin yer üzündəki heç bir kəpənəyin qanadında bir nizamsızlıq görməzsiniz. Sanki hər biri bir rəssamın əlindən çıxmış kimi düzgün və estetik görünüşlüdür. Çünki bu həqiqətən də üstün bir Yaradıcı'nın-Allah'ın əsəridir.

ƏN UZUN BOYUNLU HEYVAN: ZÜRAFƏ

Zürafələrin olduqca heyrətləndirici xüsusiyyətləri vardır. Bunlardan biri, o qədər uzun olan boyunlarının digər bütün məməlilər kimi sadəcə olaraq 7 fəqərə tərəfindən daşınmasıdır. Heyrətləndirici digər bir xüsusiyyətləri də, vücutlarının yzün boyunlarının üzərində olan beyinlərinə qan çatdırmada çətinlik çəkməmələridir. Bir az düşünlüdüyü zaman, o qədər uzağa qanın verilməsi nə dərəcədə çətin olduğunu görə bilərik. Ancaq zürafələr bu mövzuda çox çətinlik çəkmirlər, çünki ürəklər, qanın lazım olduğu qədər uzağa apara bilən xüsusiyyətlərə sahibdir. Bu da, onların rahat yaşayışlarını davam etdirə bilmələrinə imkan yaradır.

Fəqət bu dəfə də başqa bir çətin vəziyyətlə qarşılaşırlar ki, o da su içmək üçün əylərkən əslində qan təzyiqinə dayanmayaraq, beyin qanamasından ölə bilərdilər. Fəqət boyunlarındakı mükəmməl sistem sayəsində bu risk tamamilə ortadan qaldırılmışdır. Yerə əylərkən boyun damarlarında olan qapaqlar bağlanaraq, beyinə həddən artıq qan getməsinə mane olur.

Şübhəsiz, zürafələr bu xüsusiyyətləri öz ehtiyaclarına görə planlayaraq qazanmışlar. Bu mühüm xüsusiyyətlərin yavaş-yavaş işləyən bir təkamül prosesi ilə əmələ gəldiyini söyləməyimiz də mümkün deyildir. Çünki bir nasoslama sisteminə və əyildiyi zaman ani qan təzyiqini saxlayacaq qapaq sisteminə sahib olması zəruridir. Bunlardan biri olmasa və ya tam çalışmasa, zürafənin yaşaması qeyri-mümkün olacaqdır.

Bütün bunlardan başa düşdüyümüz, zürafənin yaşaması üçün lazım olan bütün xüsusiyyətlə birlikdə dünyaya gəlməsidir. Hələ var olmayan bir canlının öz bədəninə hakim olub, lazım olan xüsusiyyətlərə şüurlu bir şəkildə sahib olması isə şübhəsiz mümkün deyildir. Bu vəziyyətdə heç mübahisəsiz zürafələr, şüurlu bir yaradılışla, yə'ni Allah tərəfindən yaradıldıklarını açıq isbat edirlər.

SU TISBAĞALARI

Okeanlarda yaşayan su tısbağaları çoxalma vaxtları gələndə, sahilə axın edirlər. Ancaq bu, hər bir sahil deyildir. Doğmaq üçün gəldikləri sahilin öz doğulduqları sahil olması lazımdır.¹⁸ Bunun üçün bə'zən, 800 kilometrlik bir yol qət etmək məcburiyyətində qalırlar. Amma bu uzun və çətin səyahət vəziyyəti dəyişdirmir, hər nə olursa-olsun doğmaq üçün öz doğulduqları sahilə gəlirlər.

Doğulan andan o yerdən uzaqlaşmış bir gənlinin 20-25 il sonra eyni yeri yenidən tapa bilməsini heç şübhəsiz, izahi olduqca çətinidir.¹⁹ Üstəlik hər yerin bir-birinə bənzədiyi okean dibində, yenə bir-birinə bənzəyən sahillər arasından, doğulduqları yerin yönümünü tapa bilməyən qeyri-adi bir şeydir.

Nəticədə, minlərlə kompassis səyahətçi eyni vaxtda, eyni sahildə toplaşır. Əvvəllər səbəbinin tam olaraq başa düşülmədiyi bu israrlı görüşmənin arxasında duran səbəblər insanları heyrətə gətirmişdir. Tısbağalar balalarının dəniz şərtləri içində həyatda qalmalarının çətin olacağını bildiklərindən, yumurtalarını sahilə qumların altında gizlədir. Bəs nə üçün hamısı eyni vaxtda, eyni sahilə toplaşır? Məgər eyni işi,ayrı-ayrı zamanlarda, ayrı-ayrı sahillərdə görsələr, balaları həyatda qalmazdılar? Bu məsələni araşdıranlar son dərəcə maraqlı bir vəziyyətlə qarşılaşmışlar. Qumların altındakı minlərlə bala, başlarındakı sərt yumru sayəsində umurtanı qırdıqdan sonra, bir neçə çətin maneəni də aşmaq məcburiyyətindədirlər.

Sizin yaradılışınızda və yayıb səpələdiyi canlılarda tam yəqinliklə inananlar üçün əlamətlər vardır. (Casiyə surəsi,4).

Cəmi 31 kq-lıq balalar üzərindəki torpaq təbəqəsini tək başlarına qazana bilməzlər, bunun üçün yumurtadan çıxan balaları bir-birinə kömək edirlər. Sahildəki minlərlə bala eyni anda torpağı qazmağa başladıkları zaman bir neçə cün içində qumun üzərinə çıxmağa müvəffəq olurlar. Ancaq üzə çıxmada əvvəl bir müddət durub, hamısı birdikdə gecə olmasını gözləyirlər. Çünki, gündüz yırtıcı quşlara yem olma ehtimalı vardır. Bundan başqa gündüz cün işığından istilənən qumlarda sürünərək irəli getmək onlar üçün olduqca çətin olacaqdır. Gecə olduğu vaxt qazma işlərini tamamlayaraq üstə çıxırlar. Qaranlıq olmasına baxmayaraq dənizin yönünü tapıb, sür'ətlə oraya doğru yönəlirlər və 20-25 il sonra yenidən dönmək üçün sahili tərk edirlər.

Təzə dünyaya gəlmiş bu balaların, yumurtadan çıxdıkları zaman torpağı qazaraq yuxarıya doğru irəliləmələri və bəlli bir müddət gözləmələri lazım olduğunu bilmələri mümkün deyildir. Hələ torpağın altında ikən, gecəni, gündüzü olduğunu, yırtıcı quşların varlığını və bunlara yem ola biləcəklərini, cünəşə görə torpağın isti olduğunu və bunun özlərinə zərər verəbiləcəyini, sür'ətlə dənizə yönəlmək məcburiyyətində olduqlarını bilmələri də əlbəttə mümkün deyildir. Bəs bu şüurlu üsul necə ortaya çıxır?

Şübhəsiz, tək cavab, bu balaların bu üsulu göstərmək üçün "proqramlandıqları"dır. Yə'ni onları var edən Yaradıcı, həyatlarının qorularını tə'min edən instink hissi onlara ilham etmişdir.

BOMBARDİMAN BÖCƏYİ

Böcəklər arasında üzərində ən çox araşdırma aparılanlardan biri bombardıman böcəyidir. Böcəyi bu cür populyar edən xüsusiyyəti isə, özünü düşmənlərinə qarşı kimyəvi metodlar istifadə edərək müdafiə etməsidir.

Böcək təhlükə anında özünü qorumaq üçün bədəninə saxladığı hidrogen-peroksid ilə hidrokionu düşmənin üzərinə fısqırdır. Bu iki maddə, böcəyin vücudundakı iki ayrı ifrazat vəzisi tərəfindən ifraz olunur. İfraz olunan maddələr, saxlama kamerası deyilən iki xüsusi bölmədə toplanır. Bu iki bölmə də partlama kamerası deyilən bir bölməyə bağlanır. İki bölmə bir-birindən bir neçə əzələ ilə ayrılır. Böcək hədələndiyini başa düşdüyü zaman bu əzələni sıxır və saxlama kameralarındakı iki maddə, partlama kamerasına keçir. Orada olan maddələrin də vasitəsilə yüksək miqdarda istilik bayıra çıxar və bu bölmədə bir buxarlanma olur. Bayıra çıxan buxar və oksigen qazı, olduğu bölmənin divarlarına təzyiq edər və aradakı əzələ ilə bu kimyəvi maddə düşməne atılır.²⁰

Bir böcəyin belə qüvvətli və özünə zərəri ola bilən kimyəvi reaksiya əmələ gətirə bilən bir sistemi içində saxlaya bilməsi, özünü isə bu sistemin zərərindən izolyasiyə (təcrid etməsi) edə bilməsi hələ tədqiqatçılar üçün sirrini qorumaqdır. Şübhəsiz ki, bu sistemin varlığı və işləməsi böcəyin ağına aid edilə bilməz. Belə bir sistem, ancaq mütəxəsislər tərəfindən laboratoriyalarda həyata keçirilərkən, bombardıman böcəyinin bunu 2 sm-lik bədəninə necə həyata keçirdiyi hələ başa düşülməməkdədir.

Açıq olan tək həqiqət isə, bu böcəyin təkamül nəzəriyyəsini qətiyyətlə çürütdən konkret bir dəlil olmasıdır. Çünki, bu kompleks kimyəvi sistemin bir-birini izləyən təsadüfi dəyişmələr nəticəsində əmələ gəlməsi və gələcək nəsillərə ötürülməsi mümkün deyildir. Əgər sistemin tək bir parçasında bir əskiklik, hətta bir "zədə" olsa, bu böcəyin

müdafiəsiz qalaraq ölməsi, ya da öz-özünü partlatması ilə nəticələnəcəkdir. O halda tək açıqlama, böcəyin vücudundakı kimyəvi silahın, bütün parçaları ilə bir anda və əskiksiz şəkildə var olmasıdır.

TERMİT YUVALARI

Heç kim bir termit koloniyasının (sürü) torpaq üzərində inşa etdiyi yuvasını görəncə təəccüblənmədən keçməz. Çünki bir termit yuvası, boyu təxminən 5-6 metrə qədər olan bir memarlıq sənəti abidəsidir.

Bir termitin boyu ilə inşa etdiyi yuvanın boyunu bir-birilə müqayisə elədiyimiz zaman özünün təxminən 300 qatı böyüklüyündə bir memarlıq layihəsi müvəffəqiyyətlə əmələ gətirdiyini görürsünüz. Fəqət bunun daha da təəccübləndirici bir tərəfi vardır ki, o da termitlərin kor olmalarıdır.²¹

Kor termitlərin əmələ gətirdikləri bu nəhəng ölçülərdəki üvuları daha öncə heç görməyən biri, bunların qum yığınlarının üst-üstə yığılması ilə əmələ gəldiyini düşünər. Fəqət bu termit yuvası insan ağına gəlməz qədər mükəmməl bir plan kimi qarşımıza çıxır. Belə ki, termit yuvasının içində iç-içə keçmiş tunellər, keçidlər, hava gəyişmə sistemləri, xüsusi göbələk istehsalatına baxçaları və təhlükəsizlik çıxışları vardır.

Görməyən minlərlə insanı bir yerə yığsanız, hər cür texniki alətləri də əllərinə versəniz, əsla, bir termit koloniyasının düzəltdiyi yuvaya bənzər bir quruluşu inşa etmələrini tə'min etməzsiz. O halda düşünün:

1-2 sm. boyda olan bir termit, bu qədər incə bir dizayn qura biləcək memarlıq və mühəndislik biliklərini necə öyrənmiş ola bilər?

Görməyən minlərlə termit, bu sənət möcüzəsi olan tikilini əmələ gətirmək üçün harmoniya içində işləməyə necə müvəffəq olmuşlar?

İnşasına başlanan bir termit yuvasını başlanğıc mərhələsində ortadan iki yerə ayırsanız və daha sonra birləşdirsəniz, bütün keçidləri, kanalların və yolların bir-birini tutduğunu görürsünüz. Bu möcüzəvi hadisə necə açıqlana bilər?

Buradan çıxan nəticə budur: Allah, yaratdığı canlılar bənzərsiz və örnəksiz yaratmışdır və tək bir termit yuvası da insanın Allah'ı dərk etməsi və hər şeyi yaradanın Allah olduğuna inanması üçün kifayətdir.

AĞACDƏLƏN

Bilindiyi kimi, ağacdələnlər yuvalarını dimdikləyərək, əmələ gətirdikləri ağac oyuqlarında düzəldirlər. Bu, bir çox insan üçün adi bir mə'lumat ola bilər. Ancaq çox adamın düşünmədiyi şey, bu heyvanların başları ilə bu cür sərt vurmasına baxmayaraq, necə beyin qanaması keçirmədikləridir. Çünki ağacdələnin gördüyü iş, bir insanın divara mismar vurmaq üçün başından istifadə etməsinə bənzəyir. İnsan belə etməyə başlasa, şübhəsiz öncə beyin qanaması keçirəcəkdir. Lakin bir ağacdələn sərt bir ağacı 2.10 saniyədən 2.69 saniyəyə qədər 38-43 zərbə ilə dimdikləyə bilər və heyvana heç bir şey olmaz.²²

Heç bir şey olmaz, çünki ağacdələnlərin baş quruluşları bu işə əlverişli şəkildə yaradılmışdır. Ağacdələnlərin kəllə sümüyü, zərbə şiddətini azaldıcı və əmici bir "a artizasiya" sistemində sahibdir. Dimdiyə və çənə oynağına əlavə olunmuş bə'zi kəllə əzələləri və alını o qədər güclü bir quruluşdadır ki, bu xüsusiyyətlər dimdikləmə əsnasında, cazibə gücü və təzyiq sayəsində şiddətli zərbələri anında yüngülləşdirə bilirlər.²³

Hesab və plan bununla da bitmir. Sığınmaq üçün xüsusilə şam ağaclarına üstünlük verən ağacdələnlər, bir ağacı dəlməyə başlamadan əvvəl ilk iş olaraq, o ağacın yaşına baxar və 100 yaşını keçmiş olanlara üstünlük verərlər. Çünki 100 yaşını keçmiş olan şam ağacları, gövdələrini bürüyən sərt və qalın qabıqlarının yumşalmasını tə'min edən bir xəstəliyə tutularlar. Sizin bəlkə də ilk dəfə eşitdiyimiz, elmin son illərdə kəşf etdiyi bu mə'lumatı ağacdələnlər yüz illərdir bilirlər.

Ağacdələnlərin şam ağaclarına üstünlük vermələrini səbəb yalnız bu deyil. ondan yuvalarının kənarlarına çuxurlar qazırlar. Başlanğıcda funksiyası başa düşülməyən bu çuxurların, daha sonra çox böyük bir təhlükədən onları

qoruduğu ortaya çıxarılmışdır. Vaxt keçdikcə şam ağaclarından axan yapışqın maddə bu çuxurları doldurur və beləcə ağacdələnlərin yuvalarının ətrafı, ən böyük düşmənləri olan ilanlardan qoruna biləcəyi şəkildə bir səddə çevrilmiş olur.

Ağacdələnlərin digər bir xüsusiyyətləri də, dillərinin ağaclardakı qarışqa dəliklərinə girə biləcək qədər incə, orada yaşayan qarışqaları toplaya biləcək qədər yapışqanlı olmasıdır. Bundan başqa dillərinin qarışqaların vücutlarındakı turşunun, özlərinə zərər verməsinin qarşısını ala biləcək quruluşda olması da yaradılışlarındakı mükəmməlliyyənin digər bir göstəricisidir.²⁴

Hər paraqrafda fərqli bir xüsusiyyətinə toxunduğumuz ağacdələnlər bütün təfərrüatlı xüsusiyyətləri ilə "yaradılmış" olduqlarını sübut edirlər. Çünki ağacdələnlər təkamül nəzəriyyəsinin iddia etdiyi kimi iəsadüflərlə inkişaf etmiş olsa idi, bu cür qeyri-adi uyğunluqdakı xüsusiyyətlərə qovuşmadan ölərdilər və nəsiləri kəsilmiş olardı. Lakin, Allah tərəfində, yaşayacaqları həyata uyğun xüsusi bir "layihə" ilə yaradıldıkları üçün, ehtiyac duyacaqları bütün xüsusiyyətlərə sahib olaraq həyata başlamış olar.

KAMUFLAJ

Heyvanlardakı müdafiə metodlarından biri də kamuflajdır. Bəzi heyvanlar, yaşadıkları mühitə son dərəcə uyğun şəkildə yaradılan vücut quruluşları ilə xüsusi bir qızıla alınmışlar. Bu canlıların vücutları olduqları şəraitlə o qədər uyğundur ki, şəkillərinə baxdığımız zaman bəzilərinin bir bitkiyəmi, yoxsa bir heyvanamı aid olduğunu başa düşmək və ya mühitədə olan heyvanı ayırd edə bilmək olar ki mümkün deyil.

İrəlidəki səhifələrdə görə bilərsiniz kimi, bir böcəyin inanılmaz dərəcədə yarpağa bənzəməsi düşmənlərinin onu görməsinin qarşısını alır. Əlbəttə, bu kiçik heyvan, qorunmaq məqsədi ilə öz vücutunu yarpağa bənzətmiş deyildir. Ancaq kamuflaj o qədər ustalıqla yaradılmışdır ki, xüsusi şəkildə planlanıb "yaradılmış" bir müdafiə metodu olduğu açıq görülür.

SAXTA GÖZLƏR

Heyvanlar aləmində bir insanın heç ağına gəlməyəcək qədər maraqlı qorunma metodları vardır. Bu metodlardan biri saxta gözlərdir. Müztəlif kəpənək, tırtıl və balıq cinsləri bu saxta gözlər sayəsində düşmənlərini "təhlükəli" olduqlarına inandırarlar.

Şəkillərdə göstərilən kəpənəklər, təhlükədə olduqlarını hiss etdikləri an qanadlarını açar və hər iki qanadlarında da düşmənlərini hürküdəcək bir cüt göz ortaya çıxır. Bu kəpənəklərdən birini yemək üçün gələn quş isə, ani olaraq qarşılaşdığı bu gözlərə görə çox təəccüblənərək geri çəkilər.

Düşünək: **Son dərəcə inandırıcı olan bu göz şəkilləri, bir təsadüfün əsəri ola bilərmi? Bu kəpənək qanadlarını açınca ortaya bir cüt hürküdücü gözün çıxacağını və bu görünüşün düşməni qorxudacağını haradan bilir? Kəpənək, qanadlarındakı bu naxışı görmüş, sonra da bu naxışın hürküdücü olduğuna və bir təhlükə anında istifadə edə biləcəyinə qərar verə bilərmi?**

Əlbəttə, bu qədər inandırıcı bir görünüş təsadüflərin deyil, şüurlu bir planın məhsulu ola bilər. Bundan başqa, əlbəttə, kəpənəyin öz qanadlarındakı naxışlardan xəbəri olduğu və bunu bir qorunma metodu kimi öz-özünə əldə etdiyini düşünülmez. Aydındır ki, kəpənəkləri yaradan Allah, həm onların vücutuna belə bir şəkil vermiş, həm də heyvan təhlükə anında bu şəkli istifadə edəcək instinkt ilham etmişdir.

Soldakı şəkildə müren balığının həqiqi başı və gözləri görünür. Sağdakı şəkildə isə, müren balığı yuvasının içinə girir və bir cüt saxta göz olan quyruğunu bayırda saxlayır. Quyruğundakı saxta gözlər səbəbilə müreni oyaq hesab edən balıqlar da yaxınlaşmırlar.

TOXUMDAKI SİRR

Minlərlə fərqli növ bitki arasından, hər hansı bir portağal ağacını əlimizə götürək. Ağac, bildiyimiz kimi torpağa atılan toxumdan əmələ gəlir. Toxum kiçik (bir kub santimetr belə olmayan) bir cismdir, amma necə də olur, o toxumun içindən qısa vaxt içində 4-5 metr uzunluğunda və yüzlərdə kilo ağırlığında böyük bir ağac əmələ gəlir. Toxumun özünə nisbətə bu böyük ağacı əmələ gətirərkən istifadə edə biləcəyi tək material isə içinə basdırdığı torpaqdır.

Bəs toxum ağac istehsal etməyi haradan bilir? Necə olur ki, torpağın içindəki materialları araşdırıb, ehtiyacı olanları götürür və bir ağac əmələ gətirmək üçün bunları istifadə etməyi dərk edə bilər? Əmələ gətirdiyi ağacın necə bir şəkllə və quruluşa sahib olması lazımlığını necə ehtimal edə bilər? Bu sonuncu sual xüsusilə əhəmiyyətlidir. Çünki, toxumdan hər hansı bir taxta parçası çıxmır. Toxum, içində damarlar olan, torpaqdakı maddələri özünə çəkmək üçün gərəklil olan köklərə sahib və üst qismi də şaxələre ayrılan, son dərəcə yaxşı planlanmış bir canlı maddə istehsal edir. İnsan belə yaxşı bir ağac rəsmi çəkmək lazım gələndə çətinlik çəkir, çünki ağacın köklərindəki və budaqlarında incəlikləri çəkmək çətinidir. Lakin, toxum çəkmək bir yana qalsın, son dərəcə kompleks bir cism olan ağacı torpaqdakı materialları istifadə edərək sıfırdan əmələ gətirir.

Bu vəziyyətdə toxumun son dərəcə ağıllı, hətta bizdən də ağıllı bir varlıq olduğu nəticəsinə gəlirik. Daha doğrusu, toxumun içində on dərəcə təsir edici bir ağıllı gizli olduğunubaşa düşürük. Bəs bu ağıllı və ağacın əmələ gəlməsi üçün lazımlı mə'lumat toxuma haradan, necə gəlmişdir? Necə olur ki, kiçik bir toxum, bir kompüter diski kimi bir mə'lumatı toplaya bilər? Kompüter diskləri ağıllı və bilik sahibi olan insanlar tərəfindən hazırlanıb içlərinə yerləşdirilir. Toxum da belədir, Allah tərəfindən ağac əmələ gətirmək qabiliyyətinə sahib olaraq yaradılmış və proqramlanmışdır. Torpağa atılan hər toxum, Allahın elmi ilə əhatə olunmuşdur. O'nun elmi ilə böyüyür. Bir ayədə bu həqiqət belə xəbər verilir:

Qeybin açarları Allahın yanındadır. Onları ancaq Allah bilir. Allah suda və quruda nə varsa bilir. Elə bir düşən yarpaq yoxdur ki, Allah onu bilməsin. Yerın zülmətləri içində elə bir toxum, elə bir şey yoxdur ki, məhz açıq-aydın kitabda olmasın! (Ənam surəsi, 59).

Toxumu yaradan da, torpağın içinə düşdüyü zaman onu yaradıb, içindən yeni bir bitkini çıxardan da Allahdır. Digər bir ayədə bu mövzu ilə əlaqədar belə deyilir:

Şübhəsiz ki, toxumu da, çəyirdəyi də cücedib çatladan, ölüdən diri, diridən də ölü çıxardan Allah'dır. Budur Allah! Axı siz Ondən nə cür üz döndərsiniz? (Ənam surəsi, 95).

Orta məktəblərdə hər şagirdə göstərilən məşhur bir "təcrübə" vardır. Uşaq, bir boşqabın içinə pambıq doldurur, bu pambıqları isladır və arasına da noxud dənəsi atır. BİR neçə gün keçir və pambığın içindəki toxumların cücediyini görür. Bu əslində son dərəcə təəccübləndirici bir şeydir, və çox uşaq da bu hadisəni gördüyü zaman təəccüblənir. Çünki, pambığın içinə qoyulan noxudlar və ya lobyalar, aylardır, ya da illərdir bir canlılıq xüsusiyyəti göstərməyən cismlərdir. Amma uzun bir zamandır gözləyən bu sərt cismləri sulu pambığın içinə qoyunca, birdən-birə canlanır, ortaya təzə, yam-yaşıl cücedtilər çıxır. Aydır ki, bu toxumlar, uyğun bəşərait tapdıqları zaman cücedmələri üçün proqramlanmışlar və ilk fürsətdə özlərinə verilən bu vəzifəni yerinə yetirirlər. "Dənəni və çəyirdəyi yaran şübhəsiz Allahdır" ayəsi, bu möcüzəvi hadisənin sirrini açıqlayır. Digər bir ayədə belə deyilir:

Göydən su endirən Odur. Biz o su ilə hər bir bitkini yetişdirdik, yaşıl fidanlar göyərttik, onlardan bir-birinə sarmaşmış dənələr çıxartdıq. Biz xurma ağacından, onun tumurcuğundan bir-birinə sarmaşmış salxımlar yetişdirdik. Üzüm bağları, bir-birinə bənzəməyən zeytun və nar yetişdirdik. Bar verdiyi vaxt meyvəsinə və onun yetişməsinə baxın. Şübhəsiz ki, bunda iman gətirən bir camaat üçün dəlillər vardır. (Ənam surəsi,99).

Ayədə bizə, məhsul verdiyi zaman və yetişəndə Allahın torpaqdan çıxartdığı toxumların meyvələrinə baxmağımız əmr edilir. Həqiqətən də toxumun torpaqdan çıxması qədər, meyvənin əmələ gəlməsi də möcüzəvi bir hadisədir.

TORPAQDAN LƏZZƏTİN ÇIXARILMASI

Əmələ gələcək ağacın şəkil və quruluşu haqqında məlumatların toxumun içində saxladığını daha əvvəl demişdik. Bundan daha da maraqlı olan, toxumun ağacın əmələ gətirəcəyi haqqında məlumatlara sahib olmasıdır. Meyvə isə başlı-başına bir möcüzədir.

Meyvənin ən mühüm xüsusiyyəti, insanın damağı və səhhətinə tamamilə uyğun olmasıdır. Hər meyvə özünə xas olan bir ləzzətə və iyə sahibdir. Bundan başqa hamısının rəngləri də son dərəcə estetik və cəlb edicidir. Bununla bərabər, hər meyvə mükəmməl bir ötgüklə örtülmüş olur, naringi, portağal və ya banan, hamısı son dərəcə gözəl və soyulması rahat olan qabıqlara sahibdirlər.

Lakin, heç bir meyvə belə deyildir. Məsələn, portağal son dərəcə acı ola bilər. Ya da bildiyimiz gözəl dada sahib olardı, amma çox pis bir qoxusu ola bilər. Rəngi də palçıq rəngi ola bilər. Lakin, hər meyvə ola biləcəyi ən gözəl daha və ətirə sahibdir. İşin daha da maraqlısı, sahib olduqları bu dad və ətirli torpaqdan əldə etdikləri maddələrlə əmələ gətirmələridir. Lakin torpağın qoxusu çox da yaxşı deyil, dadı isə pisdür. Ancaq ağac, bu palçıq yığını içindən lazımlı olan maddələri mənimsəyərək, bunları kimyəvi proseslərdən keçirərək mükəmməl dad və qoxular əmələ gətirir.

Burada ikinci bir nöqtə də vardır: Ağacın yaxşı qoxu və dad əmələ gətirdiyini söyləyirsiniz, amma əslində hadisə daha da mürəkkəbdir. Çünki "yaxşı qoxu" və ya "yaxşı dad" kimi anlayışlar insana aid anlayışlardır və ağac öz başına bir dad ya da qoxunun yaxşımı, yoxsa pismi olduğunu bilə bilməz. Bunu bilməsi üçün, insandakı estetik anlayışlara sahib olması lazım gəlir. İnsanın nədən ləzzət aldığını, hansı dadı bəyəndiyini, necə bir dil quruluşuna sahib olduğunu öyrənməsi lazım gəlir. Bunları öyrəndikdən sonra isə, az əvvəl dediyimiz işi görəcəkdir, yəni palçıqların içindən topladığı maddələrlə mükəmməl bir kimyəvi hadisə baş verəcəkdir.

Ağacın inanılmaz qabiliyyəti yalnız qoxu, dad, ya da rənglə də məhdud deyildir. Bu taxta parçası, bir də insan vücudunun hansı vitaminlərə ehtiyac duyduğunu bilir və onları əmələ gətirdiyi meyvənin içinə qoyar. Hətta bu vitamin qüvvələnməsinin mövsümlərə görə tənzimləndiyini görürük: Qış aylarında məhsul verən portağal, naringi kimi meyvələr, yay meyvələrinə görə daha çox artıq C vitamininə sahibdir. Məqsəd, qışın soyuğuna qarşı insanın ehtiyacı olan C vitamini qıtlığı aradan qaldırmaqdadır.

İndi bütün bunlardan üzərində düşünək. Bütün bunlar necə və nə üçün olur? Necə olur ki, bir növ taxta parçası olan ağac, yaxşı dad və qoxu əmələ gətirir? Necə olur ki, insanın zövqləri, estetik təsəvvürünü, vitamin ehtiyaclarını bilir və buna görə bir məhsulu ortaya qoyar?

Ağacın elədiklərini süni bir şəkildə əldə etməyə çalışsaq, olduqca uzun bir cəhd gətərməyimiz lazımdır. Ağacın əmələ gətirdiyi dadı yenidən istehsal etmək mümkün deyildir, dünyada torpaqdan meyvə çıxaran bir dəzgah hələ icad edilməmişdir. Əldə edə biləcəyimiz tək şey qoxudur. İnkişaf etmiş bir laboratoriyada uzun proseslər nəticəsində bir meyvənin qoxusunu əldə edə bilərik. Necə ki, ətirli bu şəkildə əldə edilir. Ancaq ətirli də əslində tamamilə süni deyildirlər, bütün ətirli müxtəlif gözəl qoxulu bitkilərin özlərindən faydalanaraq hazırlanır. Qısacası, insan əlindəki bütün ağıl və texnologiyaya baxmayaraq, bitkilərin ya da ağacların sahib olduğu gözəl qoxu əmələ gətirmə qabiliyyətinə sahib deyildir.

Başqa bir sözlə, bir meyvə ağacında ya da hər hansı bir bitkidə, insanın əldə edə biləcəyi qədər yüksək bir ağıl, bilik və texnologiya vardır. Bu təəccüblü vəziyyətin isə tək bir izahı vardır: Ağac mükəmməl və

üstün bir ağıl, sonsuz bilik və qabiliyyətə sahib olan bir Yaradıcı tərəfindən xüsusi olaraq planlanmışdır. Məqsədi insanlara meyvə verməkdir və bu çətin işi qədim tarixlərdən bu yana böyük bir uğurla yerinə yetirir. Pis bir dadı olan,

qəhvə rəngi olan torpağın içindən dünyanın ən ləzzətli və gözəl qoxulu qidalarını çıxarır. Çünki Allah, onu o iş üçün yaratmışdır. Quranda bu mövzuda belə deyilir:

Ölü torpaq onlar üçün bir dəlildir. Biz onu dirildir, oradan dənələr çıxardırıq, onlar da ondan yeyirlər. Biz orada xurma və üzüm bağları əmələ gətirir, bulaqlar qaynadırıq ki, onların meyvələrindən və öz əlləri ilə becərdiklərindən yesinlər. Hələ də şükr etməzlər? (Yasin surəsi, 33-35).

Başqa bir ayədə isə belə deyilir:

Biz göydən bərəkətli su endirdik, sonra onunla bağlar və biçilən taxıl dənələri yetişdirdik. Həm də tumurcuqları bir-birinin üstünə düzölmüş, hündür xurma ağacları bitirdik. Bəndələrə ruzi olsun deyə! Biz o su ilə ölü bir məmləkəti cana gətirdik. Dirilib-çıxmaq da belədir! (Qaf surəsi, 9-11).

Bilindi ki kimi, inkar edənlər təbiətdəki bütün canlıları təkamül nəzəriyyəsi ilə açıqlamağa çalışırlar. Bir təkamül nəzəriyyəsi tərəfdarından soruşsanız ki, necə olur ki, ağacların belə bir ağla və qabiliyyətə sahib olduqlarının, nəyə görə insan üçün qida əmələ gətirirlər, sizə yalnız "təsadüfən belə olmuşdur" cavabını verəcəkdir. Lakin təsadüf bir cəfəngiyyət olmaqdan başqa bir şey deyildir. Heç bir təsadüf insanın insanın ləzzət anlayışını bilməz, heç bir təsadüf insanın xoşuna gələn qoxuları əmələ gətirməz. Heç bir təsadüf insanın vücuduna mövsümlərə uyğun vitamin verməyi tənzimləyə bilməz.

Təsadüflər hər zaman xəta və çətinlik doğurur. Bunu bir nümunə ilə açıqlaya bilərik. Təsadüfən gözəl qoxu əldə etmək üçün bir təcrübə apardığımızı düşünək. Bu torpağa təbiətdəki müxtəlif "material"lardan əlavə edək: peyin, bitki parçaları və s. bunun üzərinə də müxtəlif kimyəvi qarışıqlar tökək. Qabı bağlayıb gözləyək. Bir neçə gün sonra qabı açdığımız zaman, həyatınızda şiss etdiyiniz ən pis qoxulardan biri ilə qarşılaşacaqsınız. Bu təcrübənin nə qədər fərqli versiyalarını yoxlasanız yoxlayın, həmişə bir-birindən pis qoxular əldə edərsiniz.

Gözəllik, estetika və təmizlik öz-özünə əmələ gəlmirlər. Ancaq bir ağıl sayəsində əmələ gəlirlər, xüsusi olaraq da yaradılmaları labüddür.

Bu hadisənin bu yönünü də düşünə bilərik. Əgər bütün qidalar bizim tam istədiyimiz kimi olsa, ancaq həzm sistemimiz "təsadüfən" əmələ gəlmiş olsaydı, yenə böyük bir sıxıntı içində yaşayacaqdır. "Təsadüfən" əmələ gələn bir dilin dad bilmə xüsusiyyəti almayacaqdı və biz, ən ləzzətli qidaları yeməklə taxta gətirmək arasında heç bir fərq hiss etməyəcəkdir.

Bütün yediklərimiz və onlardan ləzzət almağımızı təmin edən bədənimiz Allah tərəfindən xüsusi bir yaradılışla yaradılmışdır. Allahın adlarından biri "Rəqqas", yəni ruzi verəndir və hamısı ayrı bir mükəmməlliklə yaradılmış olan bütün ruziləri bizə verən də Odur. Bunun qarşılığında insanın nə etməsi gərəkdiyini Quranda belə bildirilir:

... Rəbbinizin ruzisindən yeyin və Ona şükr edin... (Səba surəsi, 15).

NİLUFƏR ÇİÇƏKLƏRİ

Torpağın üzərindəki kiçik çiçəklər bütün mükəmməlliklərə baxmayaraq, insanlar tərəfindən əsasən, adi qarşılamaqdadır. İnsanların bu çiçəklərdəki yaradılış möcüzələrini qavramalarına mane olan isə, onları hər gün, hər yerdə görmələrinin əmələ gətirdiyi adətliklikdən başqa bir yerdə, başqa şərtlərdə yetişən və başqa ölçülərdə olan çiçəklər, "adətliklik eynəyi" olmadan qiymətləndiriləcəklərindən, Allahın varlığının dərk edilməsinə daha da kömək olacaqdır.

Amazonka çayının dibini örtən palçıqda yetişən Amazonka nilufərləri, insanlardakı bu "adətliklik eynəyi"ni qaldıra bilmə qabiliyyətdədirlər. Çünki insanların adət etdikləri, hər gün şahid olduqları şəkildə deyil, çox fərqli bir yaşamaq uğrunda mübarizə ilə həyatlarını davam etdirirlər.

Bu çiçəklər, Amazonka çayının dibindəki bataqlığın içində böyüməyə başlayırlar və daha sonra çayın üzərinə doğru uzanırlar. Məqsədləri, yaşaya bilmələri üçün lazım olan işığa çatmaqdır. Suyun üzərinə çıxdıqları zaman isə böyüməyi dayandırır və burada üstü tikanlı yumru tumurcaqlar əmələ gətirirlər. Tumurcuqlar bir neçə saat kimi qısa bir vaxtda, boyu haradasa iki metr olan böyük yarpaqlara çevrilirlər. Nə qədər bol yarpaqla çayın üzərini örtərsə, o qədər çox günəş işığından faydalanacaqdır. Bu nilufərlər, nəticədə günəş işığından bol faydalanaraq, fotosintez etmə imkanı tapırlar. Əks təqdirdə isə çayın dibindəki işıq çatışmamazlığı səbəbi ilə yaşayışlarını davam etdirməyəcəklərini "bilirlər". Bir bitkinin belə "ağıllı" bir metod izləyə bilməsi, əlbəttə düşündürücüdür.

Ancaq günəş işığı, Amazonka nilufərləri üçün hər şey demək deyildir. Eyni nisbətdə oksigenə də ehtiyacları vardır ki, köklərin olduğu palçıqlı zonada istədikləri oksigenin olmadığı aydındır. Bu səbəblə nilufərlər, köklərindən çıxan sapları yuxarıya, yarpaqlarının olduğu su üzərinə doğru uzadırlar. Bəzən boyu 11 metr olan bu saplar, yarpaqlara bağlanırlar və yarpaqla kök arasında oksigen daşıyan bir kanal vəzifəsini görürlər.²⁵

Məgər bir çayın dərinliklərində yaşamağa təzə başlayan tumurcuq işığa və oksigenə ehtiyac duyduğunu, işıq və oksigenin olmadığı bir vəziyyətdə yaşaya bilməyəcəyini və ehtiyacı olan şeylərin suyun üzərində mövcud olduğunu haradan bilir. Yaşamağa təzə başlayan bir varlıq, nə o suyun bir nöqtəsinin oolduğundan, nə günəşin, nə də oksigenin varlığından xəbərdar olar.

Buna görə də, təkamül nəzəriyyəsi tərəfdarlarının məntiqi ilə baxarsaq, bu bitkilərin çoxdan mühit şərtlərinə məğlub olub, nəsillərinin kəsilməsi lazım gəlirdi. Lakin nilufərləri bütün mükəmməlliyi ilə bu gün qarşımızdadırlar.

Amazonka nilufərlərinin inanılmaz yaşamaq uğrunda mübarizələri, suyun üzərindəki işığa və oksigenə çatdıqdan sonra da davam edir. Böyük yarpaqlarının sularla dolub batmaması üçün kənarlarını yuxarıya doğru əyirlər.

Gördükləri bütün şü tədbirlərlə yaşamalarını davam etdirə bilirlər, ancaq nəsillərinin davam etməsi üçün daha artıq ehtiyac hiss etdiklərini də bilirlər. Polenlərini başqa bir nilufərə daşıyan bir canlıya ehtiyac duyurlar, bu canlılar da böcəklərdir. Çünki, bu böcəklər ağ rəngə qarşı xüsusi bir istəklə yaradılmışlar. Buna görə də, qonmaq üçün Amazonka çayının onlarla cazibəli çiçəyinin yanında ağ-appaq olan nilufərləri seçirlər. Amazonka nilufərləri də nəsillərinin davamiyyətini təmin edən bu qonaqlar gəldiyi zaman, bütün yarpaqlarını bağlayaraq, çıxma bilməmələri üçün onları həbs edər və onlara çoxlu polen verirlər. Onları ertəsi gecəyə qədər saxladıqdan sonra sərbəst buraxırlar və təkrar eyni polenləri öz üzərlərinə gətirməmələri üçün rəngləri dəyişdirirlər. Ağ-appaq olan bu görkəmli nilufərlər artıq çəhrayı rəng kimi Amazonka çayını bəzəməyə başlayırlar.

Heç şübhə yoxdur ki, arxa-arkaya gələn bütün bu qüsursuz və incə hesablanmış planları hər şeydən xəbərsiz bir tumurcuğun əsəri deyil, onu yaradan Allahın aqlının əsəridir. Burada qısaca izah olunmağa çalışılan bütün bu xırdalıqlar, kainatdakı hər varlıq kimi bitkilərin də ancaq və ancaq bir Yaradıcı tərəfindən ən uyğun sistemlərlə planlanaraq yaradılmış olduğunu göstərməkdədir.

KÜLƏK TƏSADÜFƏN BİR TƏYYARƏ ƏMƏLƏ GƏTİRƏ BİLƏRMİ?

Tanınmış fizik Sir Fred Hoylein həyatın başlanğıcı ilə əlaqədar çox maraqlı bir bənzətməsi vardır. Hoyle "Ağıllı kainat" (The Intellegent Universe)/ adlı kitabında canlılığın təsadüflərlə doğulduğunu iddia edən təkamül nəzəriyyəsi haqqında belə bir şərh edir:

Həyatın başlanğıc ssenarisini belə düşünə bilərik: Bir qasırğanın, Boinq təyyarə fabrikinin yanında olan ehtiyat parça ambarındakı materialları dağıdaraq, qəza nəticəsi bir Boinq-747 təyyarəsi əmələ gətirməsi kimidir.²⁶

Fred Hoylein bu bənzətməsi şübhəsiz son dərəcə düzgündür. Bu ana qədər gördüyümüz bütün örnəklərdən də başa düşüldüyü kimi, istər həyatın var olması, istərsə bu an içində saxlanıldığı sistemlərin qüsursuzluğu bütün bunları meydana gətirən böyük bir qüvvəti axtarmağımıza səbəb olacaqdır. Çünki, necə ki, bir qasırğa təsadüflər nəticəsində bir təyyarəni meydana gətirə bilmir, kainatın plansız hadisələrlə meydana gəlməsi və üstəlik də son dərəcə

mürəkkəb quruluşları içində saxlaması mümkün olmaz. Bundan başqa, kainatı bir təyyarə ilə müqayisə etmək belə, kainatın mürəkkəbliyi səbəbi ilə uyğun deyil.

Bu qismdə bəhs edilən bütün məlumatlar da qarşımıza istər yaxın ətrafımızdakı, istərsə kosmosun dərinliklərindəki qüsursuz planlamanın dəlillərini çıxartmışdır. Əsla rədd edilməyəcək qədər açıq olan bu dəlillər ağılı və vicdanı ilə dəyərdəndirilən bir insanın gələcəyi tək nəticə isə budur:

Kainatda təsadüfə yer yoxdur, bütün kainat içindəki incəliklə bərabər yaradılmışdır.

Və bu qüsursuz quruluşu yaradan Allah sonsuz qüdrət və elm sahibidir.

ELM ADAMLARI ALLAHIN DƏLİLLƏRİNİ TƏSDİQ EDİR

Kitabın əvvəlki səhifələrində araşdırdığımız məlumatlar, kainatın elm ilə kəşf edilən xüsusiyyətlərini Allahın varlığına işarə etdiklərini göstərdi. Elmin gəldiyi nəticə, kainatın bir Yaradıcısının olduğu və bu Yaradıcısının çox üstün bir güc, ağılı və biliyə sahib olduğudur. Bu Yaradıcıyı tanımadığımızda bizə din yolu göstərir. Bu səbəblə elmin, dinin xəbər verdiyi həqiqətləri daha dəqiq görmək və araşdırmaq üçün istifadə etdiyimiz bir metod olduğunu söyləmək mümkündür. Lakin bu gün elm adı ilə ortaya çıxan insanların bir bölümü çox fərqli bir düşüncəyə sahibdir. Onların düşüncəsinə görə, elmi kəşflər Allahın yaratmasını göstərmirlər. Əksinə elmi faktlara əsaslanaraq Yaradıcının mövcudluğu nəticəsinə gəlməyəcəklərini söyləyək ateist bir elm anlayışını inkişaf etdirmişlər. Başqa bir sözlə, elm ilə dinin bir-birilə zidd olduğu fikrini iddia edirlər.

Beləliklə, təkamül nəzəriyyəsinə əsaslanaraq, dinin elm ilə zidd olduğu irəli sürüldü. İngilis tədqiqatçıları Michael Beigent, Richard Leigh və Henry Lincoln bu barədə belə deyirlər:

Darvindən yarım əsr öncə, elm dindən ayrı deyildi, əksinə onun bir parçasıydı və son məqsədi də ona xidmət etmək idi.. Amma Darwinin zamanındakı elm, o zamana qədər daşdığı bu mənadan qoparıldı və özünü dinə qarşı mütləq bir rəqib və alternativ bir məna kimi tanıtdırdı. Artıq insanlıq, bu ikisi arasında bir seçim etmək məcburiyyətində olacaqdır.²⁷

Din ilə elm arasındakı mövzu fərqi başda da bildirdiyimiz kimi tamamilə ideoloji bir fərq idi. materializmə iman edərəcəsinə bağlanan bəzi elm adamları, kainatın bir yaradıcısı olmadığını isbat etmək üçün özlərini şərtləndirdilər və bu yöndə müxtəlif nəzəriyyələr irəli sürdülər. Təkamül nəzəriyyəsi, bunların ən məşhuru və ən mühüm idi. Eyni şəkildə astronomiya mövzusunda da, "statik vəziyyət nəzəriyyəsi", ya da "xaos nəzəriyyəsi" kimi nəzəriyyələr inkişaf etdirildi. Ancaq elmin şəxsən özü, əvvəlki bölmələrdə də araşdırdığımız kimi, yaradılışı inkar edən bu nəzəriyyələri tək-tək çözdü.

Bu gün bu nəzəriyyələrə hələ sadıq qalaraq inkar edən elm adamları, özlərini Allaha inanmamaq üçün şərtləndirmiş, doqmatik və fanat adamlardır.

Tanınmış ingilis zooloq və təkamül nəzəriyyəsi tərəfdarı D.M.Watson, özünün və digər məsləkdaşlarının təkamül nəzəriyyəsi nə üçün qəbul etdiklərini açıqlayarkən, bu doqmatizmi belə etiraf edir:

Təkamül nəzəriyyəsinin geniş kütlələr tərəfindən qəbul edilən bir nəzəriyyə olmasının səbəbi, bu nəzəriyyəni isbat edəcək kifayət qədər dəlilin var olması deyil, ancaq alternativin, yəni qeyri-təbii yaradılışın bütünlüklə qəbul edilməz olmasıdır.²⁸

Watsonun "qeyri-təbii yaradılmış" sözü ilə nəzərdə tutduğu Allahın yaratmasıdır. Bu elm adamı, göründüyü kimi, bunu "qəbul edilməz" zənn etməkdədir. Nə üçün? Elm belə dediyi üçün mü? Xeyr, əksinə elm yaradılışın doğruluğunu isbat edir. Watsonun bunu qəbul edilməz saymasının tək üçün özünü şərtləndirməsidir. Digər bütün təkamül nəzəriyyəsi tərəfdarları da bu vəziyyətdədirlər.

Təkamül nəzəriyyəsi tərəfdarları isə elmə deyil, materialist fəlsəfəyə bağlıdırlar və elmi bu fəlsəfəyə uyğunlaşdırmaq üçün dəyişdirirlər.

Harvard Universitetindən tanınmış bir genetik və açıq sözlü bir təkamülçü olan Richard Lewontin bu doğru həqiqəti belə etiraf edir:

Bizim materializmə bir inancımız var, "a priori" (öncədən qəbul edilmiş, doğru hesab olunmuş) bir inandır bu. Bizi dünyaya materialist bir açıqlama verməyə məcbur edən şey, elmin metodları və qanunları deyil. əksinə, materializmlə olan "apriori" bağlılığımız səbəbiylə, dünyaya materialist bir açıqlama gətirənməyə imkan verən metodları və anlayışları quraşdırır. Materializm mütləq doğru olduğuna görə də, ilahi bir açıqlamanın meydana çıxmasına icazə verə bilərik.²⁹

Digər tərəfdən bu doqmatik materialist qrupun qarşısında, tarixdə olduğu kimi, bu gün də Allahın varlığını təsdiq edən, hətta elmi Allahı tanımağın bir yolu olaraq görən elm adamları vardır. Xüsusi ilə ABŞ-da sürətlə inkişaf edən "Greationism" (Yaradıcılıq), ya da "İntellegent Design" (Şüurlu Dizayn) elmi axınları canlıların Allah tərəfindən yaradıldığını elmi sübutlarla ortaya qoyurlar.

Bu isə bizə elm və dinin olmadığını, əksinə elmin din tərəfindən verilən mütləq həqiqətləri doğrulayan bir metod olduğunu göstərir. Din-elm ziddiyyəti bəlkə, sadəcə olaraq ilahi qaynaqların içində mövhumat qatmış olan bəzi dinlər üçün doğru ola bilər. Ancaq Allahın saf vəhyinə dayanan İslam üçün doğru ola bilməz. Qaldı ki, İslam, elmi xüsusilə təsdiq etməkdə və kainatın araşdırılmasını, Allahın yaratdıqlarının tədqiq edilməsinin bir üsulu olduğunu xəbər verir. Aşağıdakı Quran ayəsində buna işarə edir:

Məgər onlar başlarının üstündəki göyə baxıb, onu necə yaratdığımızı və orada heç bir yarıq olmadığını görmürlərmi? ... Eləcədə, yeri necə döşədiyimizi, orada möhkəm duran dağlar yaratdığımızı, hər cür gözəl meyvə yetişdirdiyimizi görmürlərmi?! Biz göydən bərəkətli su endirdik, sonra onunla bağlar və (arpa, buğda və s. kimi) biçilən taxıl dənələri yetişdirdik. Həm də tumurcuqları bir-birinin üstünə düzölmüş, hündür xurma ağacları bitirdik. (Qaf surəsi, 6-7, 9-10).

Yuxarıdakı ayələrdə də gördüyü kimi Quranda, daima insanları düşünməyə, içində yaşadıkları dünya ilə əlaqədar hər şeyi araşdırmağa təşviq edilir. Çünki, elm dini dəstəkləyir, insanı cahillikdən qurtarıb daha şüurlu düşünməyə sövq edər, insanın düşüncə dünyasını genişləndirib kainatda açıq görünən Yaradıcının izlərini dərk etməsinə kömək edər.

Əsrimizin ən böyük duhası sayılan və Allaha inanan Albert Einstein "Dərin bir imana sahib olmayan həqiqi bir elm adamı düşünə bilmirəm. Bu vəziyyət belə ifadə edilə bilər: Dinsiz bir elmə inanmaq mümkün deyil" deyərək, elmin dinə olan dəstəyini dilə gətirmişdir.³⁰

Müasir fizikanın qurucusu Max Planck isə demişdir:

Hansı sahədə olursa-olursa elmlə ciddi şəkildə maraqlanan hər kəs, elm məbədinin qapısındakı bu yazını oxuyacaqdır: "İman et". İman, elm adamının əvəz edilməz bir xüsusiyyətidir.³¹

Kitabda buraya qədər ələ alınan mövzular, kainatın və canlıların əmələ gəlmələrinin təsadüflərlə açıqlanmayacağını açıq göstərmişdir. Apardıqları araşdırmalarla elm dünyasına istiqamət verən bir elm adamı da bu böyük həqiqəti təsdiq etmişdir və hələ də etməkdədir. Çünki insanlar kainat haqqında nə qədər çox şey öyrənsələr, ondakı qüsursuz quruluşa malik olan heyvanları da o dərəcədə artmaqdadır. Hər yeni tapılan elmi fakt "Yaradılış"ı inkar edilməz şəkildə dəstəkləyir.

XXI əsrə girərkən, müasir fiziklərin əksəriyyəti də, yaradılış həqiqətini qəbul edir. David Darylinq belə deyir:

Zaman yox idi, kosmos idi. maddə və enerji yox idi. Heç bir şey yox idi. Ən kiçik bir nöqtə, bir boşluq belə yox idi. bu yoxluqdan qeyri-adi kiçik bir tərpnəş göründü. Balaca bir titrəmə. Yüngül bir dalğalanma, müəyyən, qeyri-müəyyən bir girdab. Bu kosmik qutunun qapağı açıldı və altından yaradılış möcüzəsinin cürcətiləri göründü.³²

Bunlarla yanaşı, fərqli bir çox elm sahəsinin qurucularının o an hamı sınıyan Allaha və müqəddəs kitablarına inanan kimsələr olduqları bilinir. Tarixdəki ən böyük fiziklər arasında Newton, Faradey, Kelvin və Maxwel bəhs edilən elm adamlarına örkəkdirlər.

Tanınmış fizik İsaak Newtonun yaşadığı dövrdə elm adamları dünya üzərindəki cismlərin və planetlərin hərəkətlərinin müxtəlif qanunlarla açıqlana biləcəyinə inanırdılar. Newton isə dünya və kosmosun Yaradıcısının tək olduğunu, buna görə də, eyni qanunlarla açıqlanması lazım olduğunu müdafiə edirdi. Bu mühüm fikrini də kitabında belə açıqlayırdı:

Günəşin, planetlərin və quyruqlu ulduzların bu mükəmməl sistemi ancaq güclü və ağıllı bir varlığın nəzarəti və hakimiyyəti ilə irəliləyə bilər.³³

Göründüyü kimi, orta əsrdən bəri fizika, riyaziyyat və astronomiya sahələrində araşdırmalar aparan yüzlərlə elm adamı, kainatın tək bir Yaradıcı tərəfindən yaradıldığı fikrində birləşmişlər və həmişə eyni nöqtəyə diqqət vermişlərdir. Fiziki- astronomiyanın qurucusu və inancılı elm adamlarının parolu olan "Allah yaratdığı hər şeydə özünü göstərir" fikrini oraya atan ilk elm adamı olan Johanness Keppler, kitablarından birində Allaha olan səmimi inancını belə dilə gətirmişdir:

Bizlər Allaha möhtac, aciz qullar olaraq, öz aqlımıza görə Allahın aqlının böyüklüyünü və ucalığını görməli və Ona təslim olmalıyıq.³⁴

Termodinamikanı quran böyük fizik William Thompson (Lord Kelvin) isə, Allaha inanan bir xristian idi. O, Darwinin təkamül nəzəriyyəsinə şiddətlə qarşı çıxmış və bu nəzəriyyəni tamamilə rədd etmişdi. Ölümündən qısa bir zaman öncə də, belə bir açıqlama etmişdi:

Həyatın mənşəyinə baxdığımız zaman, elm qəti bir şəkildə o Böyük Qüdrətin varlığını təmdiq edir.³⁵

Oxford Universiteti fizika professorlarından Robert Mattheus, 1992-ci ildə yazdığı və DNT molekullarının Allah tərəfindən yaradıldığını kitabında eyni həqiqəti belə ifadə edir:

Bütün bu proseslər mükəmməl bir harmoniya ilə tək bir hüceyrədən canlı bir körpəyə, daha sonra kiçik bir uşağa, nəhayət yetişkin bir insana qədər davam edir. bütün bu hadisələr, biologiyanın bütün mərhələlərində görüldüyü kimi ancaq bir möcüzə ilə açıqlana bilər. Necə olur ki, belə mükəmməl və kompleks bir orqanizm, bu qədər bəsit və kiçik bir hüceyrədən ortaya çıxa bilər? Kiçik bir (i) hərfinin üstündəki nöqtədən də kiçik bir hüceyrədən, möhtəşəm bir insan yaradılır? Bu möcüzədən başqa bir şey deyildir.³⁶

İstilik axını üzərində saysız araşdırmalar apararaq mükafatlar alan və "mexaniki istilik funksiyası"nı və termodinamikanın birinci qanununu kəşf James Joule elm haqqındakı inancını belə ifadə etmişdir:

Allahın istəklərini öyrəndikdən və itaət etdikdən sonra görəcəyiniz digər iş onun aqlını, gücünü və yaxşılığını etdiyi işlərdən başa düşməkdir. Təbiət qanunlarını bilmək Allahı bilməkdir.³⁷

Elmi metodun qurulmasında mühüm rolu olan alim Francis Baconun sözləri də onun Allah inancının göstəricisidir:

Xətələrimizin qarşısını almaq üçün üzərində durulması lazım olan iki yol göstərənimiz var: Birinci Allahın vəhyi olan müqəddəs Quran, ikincisi isə Allahın gücünü ifadə edən məxluqat.³⁸

Yaradılmış olan hər iş yaradanın gücünü və bacarığını ortaya çıxarır, o zaman bütün bunlar Allahın işidir, yaradan varlığın hər şeyi yarada biləcək gücdə olduğunu və aqlını göstərir, dünya Allahın bir məhsuludur.³⁹

Kainatın bir Yaradıcı tərəfindən var edildiyini qəbul edən və həyatlarında bu xüsusiyyəti ilə tanınan elm adamlarından bir qismi də bunlardır.

Robert Boyle (müasir kimyanın atası)

Lona William Petty (statik və müasir iqtisadiyyat çalışmaları ilə tanınırdı) Michael

Faraday (bütün zamanların ən böyük fiziklərindən biri)

Gregory Mendel (genetikanın atası, genetica elmindəki tapıntıları ilə Darwinizmi mənasız hesab etmişdir)

Louis Pasteur (bakteriyalogiyanın ağla gələn ən böyük adı, Darwinizmə qarşı çıxmışdı)

John Dalton (atom nəzəriyyəsinin atası)

Blaise Pascal (ən mühüm riyaziyyatçılardan)

John Ray (İngilis təbiət tarixinin ən mühüm adı)

Nicolaus Steno (yer qatlarını araşdıran tanınmış biryerşünas)

Carolus Linnecus (bioloji siniflənmənin atası)

Georges Guvier (müqaviləsi astronomiya elminin ixtiraçısı)

Matthew Maury (okeanoqrafiya ixtiraçısı)

Thomas Anderson (orqanik kimya sahəsində işlər görən ilk adamlardan biri) Sir

Charles Bell (beyinin və sinir sisteminin xəritəsini ilk dəfə tərtib edən) Jean Henry

Fabre (müasir) John Ambrose Fleming (müasir elektrikin qurucusu)

James Clesk Maxwel (ışığın elektromaqnetik nəzəriyyəsinə formula edən adam).

ELMİ HƏQİQƏTLƏR VƏ QURAN MÖCÜZƏSİ

Quran 14 əsr əvvəl Allah tərəfindən yer üzünə endirilmişdir. Quran bir elm kitabı deyildir. Ancaq içerisində bir sıra elmi açıqlamalar vardır. Bu açıqlamalar heç bir zaman müasir elmin ixtiraları ilə kəşf edilən bəzi həqiqətlər, 14 əsr əvvəl Quran tərəfindən bildirilmişdir. Bu da bizə, Quranın Allahın varlığını bildiren ən mühüm dəlillərdən biri olduğunu açıq göstərir.

QURAN GÖZÜ İLƏ KAİNATA BAXIŞ KAİNATIN ƏMƏLƏ GƏLMƏSİ

Quran-i Kərimdə kainatın ortaya çıxması belə açıqlanır:

O göyləri və yeri yoxdan var edəndir... (Ənam surəsi, 101).

Quranda verilən bu məlumat çağdaş elmin ixtiraları ilə tam bir uyğunluq içindədir. Bu gün astrofizikanın gəldiyi qəti nəticə, bütün kainatın maddə və zaman ölçüləri ilə birlikdə, bir sıfır anında, böyük bir partlayış ilə əmələ gəldiyidir. "Böyük Partlayış", original adı ilə "Biq Banq" nəzəriyyəsi, bütün bütün kainatın təxminən 15 milyard il öncə tək bir nöqtənin partlaması ilə yoxluqdan meydana gəldiyini sübut etmişdir. Böyük Partlayış nəzəriyyəsi bu gün kainatın əmələ gəlməsi və başlanğıcı mövzusunda bütün elm çevrələri tərəfindən ortaq qəbul edilən yeganə elmi izahdır.

Binq Banqdən əvvəl maddə deyilən bir şey yox idi. Maddənin, enerjinin, hətta zamanın belə olmadığı, tamamilə metafizik olaraq müəyyən edilə biləcək bir yoxluq şəraitində maddə, enerji və zaman yaradılmışdır. Müasir fizikanın ortaya qoyduğu bu böyük həqiqət, Quranda bizə 1400 il öncədən xəbər verilir.

Astronomiya elminin hələ inkişaf etməmiş olduğu bir dövrdə, 14 əsr öncə endirilən Quran-i Kərimdə kainatın genişləndiyindən belə bəhs edilir:

Biz göyü qüdrətimizlə yaratmaq və Biz qadirik. (Zariqat surəsi, 47).

Ayədə keçən "göy" kəlməsi Quranın bir çox yerində kosmos və kainat mənasında istifadə olunur. Burada da bu mənada istifadə olunmuşdur. Yəni Quranda, kainatın genişləndiyi anda bildirilənlə eynidir.

Əsrimizin əvvəlinədək elm dünyasında hakim olan tək görüş, "kainatın dəyişməz bir quruluşa sahib olduğu və sonsuzdan bəri davam etdiyi" şəklində idi. ancaq müasir texnologiya sayəsində baş verən araşdırma, müşahidə və hesablamalar kainatın bir başlanğıcının olduğunu və sürətlə "genişləndiyini" ortaya qoydu.

Rus fiziki Aleksandr Fredmann və Belçikalı kainat alimi Georges Lemaitre, bu əsrin əvvəllərində kainatın fasiləsiz hərəkət halında olduğunu və genişləndiyini nəzəri olaraq hesabladılar.

Bu həqiqət, 1929-cu ildə müşahidələrlə sübut olundu. Amerikalı astronom Edwin Hubble istifadə etdiyi nəhəng teleskopla göy üzünü araşdırarkən ulduzların və qalaktikaların sürətli olaraq bir-birlərindən uzaqlaşdıqlarını kəşf etdi. Hər şeyin davamlı olaraq bir-birindən uzaqlaşdığı bir kainat isə, sürətlə "genişlənən" bir kainat mənasına gəlməkdə idi. Kainatın genişlənməkdə olduğu, sonrakı illərdəki müşahidələrlə yəqinlik qazandı.

Ancaq bu həqiqət, hələ heç bir insan tərəfindən bilinmədiyi halda Quranda əsrlər öncə açıqlamışdı. Çünki Quran, bütün kainatın yaratıcısı və hakimi olan Allahın sözüdür.

"GÖYLƏRLƏ YER"İN BİR-BİRİNDƏN AYRILMASI

Göylərin yaradılışından bəhs edən başqa ayədə isə belədir:

Məgər kafir olanlar göylə yer bitişik ikən Bizim onları ayırdığımızı, hər bir canlımı sudan yaratdığımızı bilirlərmimi?! Yenə də iman gətirməzlər? (Ənbiya surəsi, 30).

Ayənin "bir-birilə bitişik" olaraq tərcümə edilən "ratq" kəlməsi, ərəbcə lüğətlərdə "bir-birilə iç-içə, ayrılmaz vəziyyətdə, qaynaşmış" mənalara gəlir. Yəni tam bir bütün əmələ gətirən iki maddəni tanımaq üçün bu kəlmə istifadə olunur. Ayədə keçən "ayırdığımız" ifadəsi isə ərəbcə "fakt" felidir ki, bu fel "ratk" halındakı bir obyektı yarıb, parçalayıb çölə çıxması mənasına gəlir. Məsələn, toxumun cücərərək torpaqdan çölə çıxması ərəbcədə bu fellə ifadə edilir.

İndi ayədə təkrar baxaq. Ayədə göylərlə yerin bir-biriylə bitişik, yəni "ratq" vəziyyətində olduğu bir vəziyyətdən bəhs edilir. Arxasından bu ikisi "fatq" feli ilə ayrılırlar. Yəni biri digərini yararaq çölə çıxır. Həqiqətən də, Bıq Banqın ilk anını xatırladığımız zaman tək bir nöqtənin kainatın maddəsini içində topladığını görürük.

Yəni hər şey, hətta hələ yaradılmamış olan "göylər və yer" belə bu nöqtənin içində "ratq" halındadırlar. Arxasından bu nöqtə şiddətlə partlayır və bu yolla maddələr "fatq" olurlar...

Ayədə keçən ifadələri elmi ixtiralarla müqayisə elədiyimiz zaman tam bir harmoniya içində olduqlarını görürük. 14 əsr öncə xəbər verilmiş olan bu ixtiraların elmi olaraq ortaya qoyulması isə ancaq XX əsrdə mümkün olmuşdur.

ORBİTLƏR

Quranda günəş və Aydan bəhs edilərkən hər birinin bəlli bir orbiti olduğu belə vurğulanır: **Gecəni və gündüzü də, Günəşi və Ayı da yaradan Odur. Onların hər biri səmada üzür.** (Ənbiya surəsi, 33).

Günəşin sabit olmadığı, bəlli bir orbitdə yol almaqla olduğu, başqa bir ayədə də belə bildirilir:

Günəş də özü üçün müəyyən olunmuş yerdə seyr edər. Bu, yenilməz qüvvət sahibi olan və hər şeyi bilən Allahın əzəli hökmüdür. (Yasin surəsi, 38).

Quranda bildirilən bu həqiqətlər, ancaq zamanımızdakı astronomik müşahidələrlə başa düşülmüşdür. Astronomiya mütəxəssislərinin hesablamalarına görə Günəş, Solar Apex adı verilən bir orbit boyu Veqa Ulduzu istiqamətində saatda 720 min km-lik güclü bir sürətlə hərəkət etməkdədir. Bu, təxmini bir hesabla, Günəşin gündə 17 milyon 280 min km. yol qət etdiyini göstərir. Günəşlə birlikdə onun cazibə sistemi içindəki bütün planetlər və peykləri də eyni məsafəni qət edirlər. Bundan başqa, kainatdakı bütün ulduzlar da buna bənzər planlı bir hərəkətə sahibdirlər.

Bütün kainatın bu şəkildə orbitlərlə təchiz olunmuş olduğu, yenə Quranda belə xəbər verilmişdir:

Cürbəcür ulduz yolları olan göyə and olsun. (Zariyat surəsi, 7).

Kainatda təxminən 200 milyard qalaktika mövcuddur və hər qalaktikada cəmi 200 milyard ulduz var. Bu ulduzların bir çoxunun orbitləri, bu orbitlərin də peykləri vardır. Bütün bu göy cisimləri çox incə hesablarla üeyyən olunmuş orbitlərə sahibdir. Və milyonlarla ildir hər biri öz orbitində digərləri ilə qüsursuz bir uyğunluq və quruluş içində axıb gedir.

Kainatdakı orbitlər sadəcə olaraq göy cisimlərinə aid deyildir. Qalaktikalar da heyrtləndirici sürətlə planlı və hesablı orbitlər üzərində hərəkət edirlər. Bu hərəkətləri əsnasında heç bir göy cismi bir digərilə toqquşmaz, yolları kəsişməz.

Əlbəttə, Quranın endirildiyi dövrdə insanlıq, günümüzdəki kimi kosmosu milyonlarla kilometr uzaqlaradək müşahidə aparan teleskoplara, inkişaf etmiş müşahidə texnologiyalarına, müasir fizika və astronomiya biliklərinə sahib deyildi. Buna görə də, kosmos ayədə bildirildiyi kimi "dəqiq yollar və orbitlərlə təchiz olunmuş" olduğunu, o dövrdə elmi olaraq təsbit edə bilmək mümkün deyildi. Ancaq o dövrdə endirilmiş olan Quran-i Kərimdə bu həqiqət bizlərə açıq xəbər verilmişdir, çünki, Quran Allahın sözüdür.

DÜNYANIN DAİRƏVİ OLMASI

Allah göyləri və yeri haqq olaraq yaratdı. O gecəni gündüzün üstünə sarıb örtür, gah gündüzü, gah da gecəni uzadır. (Zumər surəsi, 5).

Quranın kainatı tanıdan ayələrində istifadə olunan ifadələr olduqca diqqət çəkir. Yuxarıdakı ayədə "sarıb örtmək" kimi tərcümə edilən ərəbcə kəlmə "tekvir"dir. Bu kəlmənin Azərbaycanca qarşılığı, "dairəvi bir şeyin üzərinə bir cism örtməkdir".

Ayədə gecənin və gündüzün bir-birinin üzərlərini sarıb-örtmələri (tekvir etmələri) mözusunda verilən bilik, eyni zamanda dünyanın şəkli mözusunda qəti bir məlumat verməkdədir. Ancaq və ancaq yerin dairəvi olması vəziyyətində bu ayədə ifadə edilən fel baş verə bilər. Yəni VII əsrdə endirilən Quranda Yerin yumru olduğuna işarə edilmişdir.

Unutmamaq lazımdır ki, o dövrdəki astronomiya anlayışı dünyanı daha fərqli təsəvvür edirdi. O dövrdə Yerin düz bir səthi olduğu düşünülürdü və bütün elmi hesab və açıqlamalar da buna görə edilirdi. Quran ayələri isə bizə hələ bu əsrdə öyrəndiyimiz bilikləri verməkdədir. Quran Allahın sözü olduğu üçün kainatı tərif edərkən ola bilən ən doğru kəlmələr istifadə olunmuşdur.

QORUNMUŞ TAVAN

Quranda Allah, göy üzünün maraqlı bir xüsusiyyətinə belə diqqət çəkir:

Göyü qorunub saxlanılan bir tavan etdik. Halbuki kafirlər ayələrimizdən üz döndərirlər. (Ənbiya surəsi, 32).

Ayədə bildirilən göy üzünün bu xüsusiyyəti, XX əsrdəki elmi araşdırmalarla sübut olunmuşdur.

Yer kürəsinin hər tərəfini əhatə edən atmosfer, canlılığın davamı üçün son dərəcə həyatı prosesləri yerinə yetirir. Yerə doğru yaxınlaşan irili-xırdalı bir çox metioriti ərідərək yox edər və bunların yer üzünə düşərək canlılara böyük zərər verməsinə mane olur.

Atmosfer, bununla belə, kosmosdan gələn və canlılar üçün zərərli olan şüaları da filtre edir. İşin maraqlı olan tərəfi, atmosferin sadəcə olaraq zərərsiz nisbətəki şüaları, yəni görünən işıq, infraqırmızı şüalar və radio dalğaları keçirməsidir.

Bunların hamısı həyat üçün lazımlı şüalardır. Məsələn, atmosfer tərəfindən müəyyən nisbətdə keçməsinə izn verilən ultrabənövşəyi şüaları, bitkilərin fotosintez etmələrini və başqa bir ifadə ilə bütün canlıların həyatda qalmaları yayılan şiddətli ultrabənövşəyi şüalarının böyük hissəsi, atmosferin ozon təbəqəsində süzülür və Yer səthinə həyat üçün gərəkli olan az bir qismi çatır.

Atmosferin qoruyucu xüsusiyyəti bunlarla bitmir. Yer kosmosun təqribən mənfi 270 dərəcəlik dondurucu soyuğundan yenə atmosfer sayəsində qorunur.

Yeri zərərli təsirlərdən qoruyan, yalnız atmosfer deyildir. Atmosferlə birlikdə "Van Allen Qurşaqları" deyilən və yerin maqnetik sahəsindən qaynaqlanan bir təbəqə də, planetimizə gələn zərərli şüalara qarşı bir qalxan vəzifəsini görür. Günəşdən və digər ulduzlardan davamlı olaraq yayılan bu şüalar, insanlar üçün öldürücü təsirə sahibdir. Xüsusilə, Günəşdə tez-tez meydana gələn və "parıldama" adı verilən enerji partlayışları, Yerdəki bütün həyatı yox edə biləcək gücdədir.

Van Allen Qurşaqlarının həyatımız üçün əhəmiyyətini Dr. Hugh Ross belə izah edir:

Yer, Günəş sistemindəki planetlər arasında ən yüksək sıxlığa sahibdir. Bu manet sahə Van Allen radiasiya qoruyucu təbəqəsini meydana gətirir. Bu təbəqə yer üzünü radiasiya bombardmanından qoruyur. Əgər bu qoruyucu təbəqə olmasa idi, Yerdə həyat mümkün olmazdı. Maqnetik sahəsi olan və qayalıq ərazilərdən əmələ gələn digər tək planet Merkürdür. Fəqət bu maqnetik sahəsinin gücü Yerinkindən 100 qat daha azdır. Van Allen radiasiya qoruyucu təbəqəsi Yer kürəsinə məxsusdur.⁴⁰

Keçdiyimiz illərdə təsbit edilən bir partlayışda açığa çıxan enerjinin, Herosimaya atılanın atom bombalarında 100 milyard dəfə daha güclü olduğu hesablanmışdır. Partlayışda 58 saat sonra kompasların əqrəblərində həddən çox hərəkətlər müşahidə edilmiş, Yer atmosferinin 250 km. üzərində istilik 2500 C-yə yüksəlmişdir.

Qisası, Yerin üzərində onu əhatə edən və xarici təhlükələrə qarşı qoruyan mükəmməl bir sistem işləyir.

DAĞLARIN VƏZİFƏSİ

Quranda dağların mühüm bir geoloji funksiyasına işarə edilməkdədir:

Yer onları silkələnməsin, atıb-tutmasını deyə, orada möhkəm dağlar yaratdıq... (Ənbiya surəsi, 31).

Diqqət etsək, ayədə dağların yer üzündəki silkələnmələrin qarşısını alma xüsusiyyətinə sahib olduğu xəbər verilməkdədir.

Quranın edildiyi dövrdə heç bir insan tərəfindən bilinməyən bu həqiqət, günümüzdə müasir geologiyanın kəşfləri nəticəsində ortaya çıxarılmışdır. Bu kəşflərə görə, dağlar yer qabığını əmələ gətirən çox böyük təbəqələrin hərəkətləri və toqquşmaları nəticəsində meydana gəlir.

İki təbəqə toqquşduğu zaman daha möhkəm olanı o birinin altına girir. Üstdə qalan təbəqə qıvrılıraq yüksəlir və dağları meydana gətirir. Yəni dağların yer üzündə gördüyümüz kütlələri qədər, yer altına doğru irəliləyən dərin çıxıntıları da vardır. Elmi bir qaynaqda dağların bu quruluşu belə tərif edilir:

Qitələrin daha qalın olduğu bölgələrdə yer qabığı mantiya qatına dərinləməsinə sancılır.[^]

Bir ayədə dağların bu işinə "dirək" bənzətməsi edilərək belə işarə edilir:

Məgər Biz yeri döşək etmədikmi?! Dağları da dirək?! (Nəbə surəsi, 6-7).

Bu xüsusiyyətlər sayəsində dağlar, yer üzü təbəqələrinin birləşmə nöqtələrində yer üstünə və yer altına doğru uzanaraq bu təbəqələri bir-birinə geydirər. Bu şəkildə, yer qabığını sabitləşdirərək maqma təbəqəsi üzərində ya da öz təbəqələri arasında sürüşməsinə mane olar. Qisası, dağları, taxtaları birlikdə saxlayan mismarlara bənzədə bilərik.

Dağların bu sabitləyici xüsusiyyəti elmi ədəbiyyatda "izostasiya" termini ilə tanınır. İzostasiyanın mənası belədir:

İzostasiya:... Geologiyada dağların yer səthinin altında əmələ gətirdikləri yer səthinin altında əmələ gətirdikləri yer cazibə qüvvəsi sayəsində yer qabığının ümumi tarazlığının təmin olunmasıdır^.

Göründüyü kimi, müasir geologiya və seysmik araşdırmalar nəticəsində kəşf edilən dağların çox həyati bir funksiyası, yüz illər öncə endirilmiş olan Quran-i Kərimdə Allahın yaratmasındakı üstün hikmətə bir örnək olaraq verilmişdir. Başqa bir ayədə belə buyrulur:

Allah göyləri, gördüyümüz kimi, dirəksiz yaratmış, sizi yırgalanmasın, atıb-tutmasın deyə yerdə möhkəm durmuş dağlar bərqərar etmişdir. (Loğman surəsi, 10).

DƏMİRDƏKİ SİRR

Dəmir, Quranda diqqət edilən elementlərdən biridir. Quranın "Hədid", yəni "Dəmir" adlı surəsində belə buyrulur:

... Biz həddindən artıq möhkəm olan və insanlara fayda verən dəmiri də endirdik... (Hədid surəsi, 25).

Ayədə dəmir üçün xüsusi olaraq insanların deyilən "endirmə" kəlməsi, məcazi olaraq insanların xidmətinə verilmə mənasında başa düşülə bilər. Fəqət kəlmənin, "göydən fiziki olaraq endirmə" şəklindəki həqiqi mənasına diqqət verildiyi zaman, ayənin çox mühüm bir elmi möcüzə olduğu görülür.

Çünki müasir astronomiya kəşfləri, Yerdəki dəmir mədəninin xarici kosmosdakı böyük ulduzlardan gəldiyini ortaya qoymuşdur.

Kainatda ağır metallar, böyük ulduzların nüvələrində hazırlanır. Günəş sistemimiz isə dəmir elementini öz quruluşunda hazırlaya bilən bir quruluşa sahib deyildir. Dəmir ancaq Günəşdən çox böyük ulduzlarda bir neçə yüz milyard dərəcəyə çatan istiliklərdə əmələ gələ bilməkdədir. Nova və supernova olaraq adlandırılan bu ulduzlardakı, dəmir miqdarı müəyyən bir nisbəti keçincə, artıq ulduz hunu daşmaz və partlayar. Bu partlayış nəticəsində, içində dəmir olan göy daşları kosmosa dağılar və bir göy cisminin cazibəsinə yaxalanıb toqquşana qədər boşluqda dolaşar.

41,42

Bütün bunlardan başa düşüldüyü kimi dəmir mədəni Yerdə əmələ gəlməmiş, göy daşları vasitəsilə supernovalardan daşınaraq, eyni ayədə bildirildiyi şəkildə "yerə endirilmişdir". Məlumatın Quranın endirilmiş olduğu VII əsrdə elmi olaraq təsbit edilməyəcəyi isə açıqdır. Ancaq bu həqiqət, hər şeyi sonsuz biliyi ilə əhatə edən Allahın sözü olan Quranda vardır.

Bununla belə içində dəmirdən bəhs edilən Hədid surəsinin 25-ci ayəsi olduqca maraqlı iki riyazi şifrədən ibarətdir.

"Əl-Hədid" Quranın 57-ci surəsidir. "Əl-Hədid" kəlməsinin ərəbcədəki riyazi dəyəri, yəni ebcədi hesablanarkən qarşımıza çıxan rəqəm də eynidir: "57".

Sadəcə olaraq "hadid" kəlməsinin riyazi dəyəri 26-dır. 26 sayı isə dəmirin atom nömrəsidir.

YAĞIŞLAR

Yağış Yer üzündəki həyatın davamı üçün həqiqətən ən önəmli faktorlardan biridir. Bu ərazidəki canlılığın davamı üçün də yağış şərtidir. Quran, insan daxil olmaqla bütün canlılar üçün bu cür əhəmiyyət daşıyan yağışlardan müxtəlif ayələrdə bəhs edir. Bundan başqa, yağışların əmələ gəlməsi, miqdarları və təsiri mövzusunda mühüm məlumat verir. Yenə o dövrün insanları tərəfindən əsla bilinməyəcək olan bu məlumatlar, bizə Quranın ilahi bir söz olduğunu göstərir.

İndi Quranın yağışla əlaqədar bəhs edilən məlumatlarını sıra ilə araşdıraq.

YAĞIŞDAKI ÖLÇÜ

Quranda yağış haqqında verilən digər bir məlumat isə, yağışın müəyyən bir ölçü ilə endirilməsidir. Zuxruf surəsində belə buyrulur:

O Allah ki, göydən bir qədər su endirdi. Biz onunla ölü bir məmləkəti dirilttik. Siz də belə çıxardılacaqsınız. (Zuxruf surəsi, 11).

Yağışdakı bu ölçü də yenə zamanımızdakı araşdırmalarla təsbit edilmişdir. Ölçülərə görə, yer üzündə bir saniyədə 16 milyon ton su buxarlanmaqdadır. Bir ildə bu miqdar 505 trilyon tona çatır. Bu, eyni zamanda bir ildə Yer səthinə yağan yağışın miqdarıdır. Yəni su, davamlı bir tarazlıq içində, "bir ölçüyə görə" çevrilir qalır. Yer üzündə həyatın davamı da, bu su dövriyyəsi sayəsində təmin olunur. İnsan sahib olduğu bütün texniki imkanlardan istifadə etsə belə bu dövrən əsla süni olaraq baş baş verə bilməz.

Göydən sizin su endirən Odur. O sudan siz də, içində heyvanlarınızı otardığımız ağaclar və otlar da içər. Allah o su ilə sizin üçün əkin, zeytun, xurma ağacları və bütün meyvələrdən yetişdirir. Düşünüb-daşmanlar üçün bunda dəlillər vardır. (Nəhl surəsi, 10-11).

Əgər bu miqdarda ən kiçik bir dəyişiklik belə olsa, qısa bir vaxt keçdikdən sonra, böyük bir ekoloji tarazsız ortaya çıxacaq və bu da həyatın sonunu gətirəcəkdir.

YAĞIŞIN ƏMƏLƏ GƏLMƏSİ

Yağışın necə əmələ gəldiyi üçün insanlar üçün bir sirr idi. ancaq hava radarlarının kəşf edilməsindən sonra, yağışın hansı mərhələlərdən keçərək əmələ gəldiyi dəqiqləşdi.

Buna görə də, yağış üç mərhələdən keçərək əmələ gəlir: Əvvəl külək yolu ilə yağışın "xammalı" havalanır. Sonra da buludlar meydana gəlir və ən son olaraq yağış damlacıqları ortaya çıxar.

Quranda yağışın əmələ gəlməsi ilə əlaqədar bildirenlər isə, bütövlükdə bu proseslərdən söz etməkdədir. Bir ayədə bu əmələ gəlmə haqqında belə bir məlumatlar verilir:

Buludları hərəkət gətirən, küləkləri göndərən onları göy üzündə istədiyi kimi yayan və topa-topa edən Allahdır. Artıq buludların arasından yağış çıxdığını görürsən. O, yağışı bəndələrindən istədiyinə verən kimi onlar sevinərlər. (Rum surəsi, 48).

İndi ayədə ifadə edilən üç mərhələni texniki olaraq araşdıraq.

I. Mərhələ: "Allah küləkləri göndərir..."

Okeanlardakı köpüklənmə ilə əmələ gələn saysız hava qabarcığı davamlı ortaya çıxdıqda və su zərrələri mütəmadi olaraq göy üzündə fırlanır. Duzlarla zəngin olan bu zərrələr daha sonra küləklərlə tanış olur və atmosferdə yuxarıya doğru yol alırlar. Aerosol adı verilən bu kiçik parçaları "su tələsi" adı verilən bir meonizma ilə yenə dənizlərdən yüksələn su buxarını öz əhatələrində minik damlalar halında toplayaraq bulud damlalarını əmələ gətirirlər.

II. Mərhələ: "... Buludları hərəkətə gətirən, onları göy üzündə istədiyi kimi yarar və topa-topa edər... "

Duz kristallarının ya da havadakı toz zərrələrinin ətrafında sıxlaşan su buxarı sayəsində buludlar əmələ gəlir. Bunların içindəki su damlacıqları çox kiçik olduqlarına görə (0,01 və 0,02 mm. ölçüsündə) havadan asılı qalırlar və göyə yayılırlar. Beləcə göy buludlarla örtülür.

III. Mərhələ: "... artıq buludların arasından yağış çıxdığı görürsən".

Duz kristallarının və toz zərrəciklərinin ətrafında bir yerə yığılan su damlalarını əmələ gətirirdər. Beləcə, havadan daha ağır bir vəziyyətə gələn damlalar buluddan ayrılaraq yağış şəklində yerə düşməyə başlayırlar.

Göründüyü kimi, yağışın əmələ gəlməsindəki hər mərhələ, Quran ayələrində bildirilir. Üstəlik bu dövrlər doğru sıra ilə açıqlanmışdır. Dünyadakı bir çox təbii hadisədə olduğu kimi, bunda da Allah ən doğru izahi verməkdə, üstəlik bu izahi kəşf edilməsindən əsrlər öncə Quranla insanlara bildirir. Yağışın əmələ gəlməsi ilə əlaqədar olaraq başqa bir ayədə bu məlumatlar verilir: Məgər görmürsənmi ki, Allah buludları qovar, sonra onları bir yerə toplayar, sonra da üst-üstə yığıb topa halına salar və görürsən ki, o buludların arasından yağış çıxar, sonra Allah göydən dağlar kimi dolu yağdırar, sonra da onunla istədiyini bəlaya düçar edər, istədiyindən də onu sovuşdurur. Buludların şimşəyinin parıltısı az qala gözləri kor edər. (Nur surəsi, 43).

Bulud tipləri üzərində araşdırma aparan elm adamları yağışın əmələ gəlməsi ilə heyvətləndirici nəticələrlə qarışmışlar. Yağış buludları müəyyən bir sistem və mərhələlər daxilində əmələ gəlməkdə və şəkillənməkdədir. Yağış buludlarından biri olan cumulonimbus növü olan buludların əmələ gəlmə mərhələləri elmi olaraq belədir:

I. Mərhələ. İtələnmə. Buludlar küləklər tərəfindən olduqları yerdən itələnilər, yəni qovulur.

II. Mərhələ. Birləşmə. Külək tərəfindən qovulan bu kiçik ölçülü buludlar (cumulus) qovulduqları yerdə birləşib yeni böyük buludları əmələ gətirir.⁴³

III. Mərhələ. Yığılma. Kiçik buludlar birləşdikdən sonra buludun içindəki cazibə qüvvəsi yuxarıya doğru artar. Buludun mərkəzindəki yuxarı cazibə qüvvəsi kənarlardakı cazibədən daha güclüdür. Bu yuxarıya doğru cazibələr buludun gövdəsinin şaquli olaraq böyüməsinə səbəb olur. Beləcə, buludlar yuxarıya doğru genişlənərək üst-üstə yığılır. Bu şaquli olaraq böyümüş buludun gövdəsinin atmosferin daha sərin yerlərinə doğru uzanmasına səbəb olur. Bu nöqtədə atmosferin sərin yerlərində buludda su və dolu damlları böyüməyə başlayır.

Bu mərhələlərin nəticəsində, su və dolu damlları-yuxarıya cazibə gücünün onları dəstəkləməyəcəyi qədər-ağırlaşdıqları zaman da buludlardan yağış, dolu və s. şəkildə düşməyə başlayırlar.⁴⁴

Yaddan çıxartmaq olmaz ki, meteoroloqlar bulud əmələ gəlməsi, quruluşu və funksiyası ilə əlaqədar faktları müasir avadanlıqlar (təyyarə, peyk, kompüter və s.) istifadə edərək yaxın zamanda öyrənmişlər. Göründüyü kimi, Allah bu ayələrində də bizə 1400 il əvvəl bilinməsi mümkün olmayan bir məlumat vermişdir.

DƏNİZLƏRİN BİR-BİRİNƏ QARIŞMAMASI

Dənizlərin, tədqiqatılar tərəfindən çox bir keçmişdə təsbit edilən bir xüsusiyyəti, Quranın Rəhmən surəsində belə bildirir:

Suları şirin və acı olan iki dənizi O qovuşdurdu. Amma onların arasında maneə vardır, bir-birinə qatışmazlar. (Rəhmən surəsi, 19-20).

Bir-birinə açılan, fəqət suları qətiyyənlə bir-birilə qarışmayan dənizlərin ayədə bildirilən bu xüsusiyyəti, okean alimləri tərəfindən çox yaxın bir zaman əvvəl kəşf edilmişdir. "Səth daralması" adı verilən fiziki bir qüvvə səbəbiylə, qonşu dənizlərin sularının bir-birinə qarışmadığı ortaya çıxmışdır. Dənizlərin fərqli sıxlıqlarından qaynaqlanan səth daralması, adətən bir divar kimi sularının bir-birinə qarışmasına mane olur.⁴⁵

Əlbəttə ki, işin əsl möcüzəvi tərəfi, insanların, nə fizikadan, nə səthin daralmasından, nə də okean elmindən xəbərdar olmadıqları bir dövrdə bu həqiqətin Quranda bildirilmiş olmasıdır.

İNSANIN DOĞULMASI

Quranda insanlar imana çağırılarkən olduqca fərqli mövzulardan bəhs edilir. Allah, bəzən göyləri, bəzən yer üzünü, bəzən heyvanları və bitkiləri insana dəlil göstərir. Yenə bir çox ayədə insanın özü öz yaradılışına dönüb baxması nəsihət edilir. İnsanın yer üzünə necə gəldiyi, hansı mərhələlərdən keçdiyi və təməl maddəsinin nə olduğu tez-tez xatırladılır. Məsələn, bir ayədə belə deyilir:

Ey kafirlər! Biz sizi yoxdan yaratdıq. Məgər qiyamət günü yenidən diriləcəyinizi təsdiq etməzsiniz? Bəs bətlərə axıtdığımız nüftəyə nə deyirsiniz? Ondan insan yaradan sizsiniz, yoxsa Bizi?! (Vaqiə surəsi, 57-59).

İnsanın yaradılışı və bunun möcüzəvi xüsusiyyəti, daha bir çox ayədə vurğulanır. Ancaq bu vurğular arasında elə elmi faktlar vardır ki, bunlar VII əsrdə yaşayan insanların əsla bilmədiyi incəliklərdir. Budur, bunlardan bəziləri: İnsan məni mayenin hamısından deyil, əksinə çox kiçik bir parçasından (spermadan) yaradılır. Uşağın cinsiyyətini kişi müəyyən edir İnsan embriyonu ana bətninə adətən bir zəli kimi yapışır. İnsan ana bətnində 3 qaranlıq mərhələ içində inkişaf edir. Quranın endirildiyi əsrdə də insanlar əlbəttə, doğumun maddəsinin cinsi əlaqədən sonra kişidən gələn məni ilə əlaqədar olduğunu bilirdilər. uşağın təqribən 9 ayda da asanlıqla müşahidə edilən, bilmək üçün araşdırma tələb etməyən bir mövzu idi.

Ancaq yuxarıda bildirdiyimiz məlumatlar o dövrün insanın bilik səviyyəsinin çox üzərində idi. bunlar, ancaq XX əsr tərəfindən kəşf edildi.

İndi bu məlumatları sıra ilə araşdıraq.

MƏNİDƏN BİR DAMLA

Cinsi əlaqə zamanı kişi dən bir dəfədə təqribən 250 milyon sperma axır. Spermalar yumurtaya çatana qədər ananın vücuduna çətin bir yol keçirlər. Bu yolda 250 milyon spermanın ancaq min qədəri yumurtaya çatmağa müvəffəq olur. Beş dəqiqə sonra sona çatacaq yarışın sonunda yarım düz dənəsi böyüklüyündəki yumurta spermadan yalnız birini qəbul edir. yəni insanın özü, məninin hamısı deyil, ondan kiçik bir hissədir.

Quranda bu həqiqət belə açıqlanmışdır:

Məgər insan elə güman edir ki, o, başlı-başlına cəzasız buraxılacaq. Məgər o, ata belindən ana bətninə tökülən bir qətrə nüftə deyildimi?! (Qiyamət surəsi, 36-37).

Diqqət etsək, görərik ki, Quranda insanın məninin hamısından deyil, onun içindən alınan kiçik bir parçadan yaradıldığı xəbər verilməkdədir! Bu ifadədəki xüsusi vurğunun, ancaq müasir elm tərəfindən kəşf edilən bir həqiqəti açıqlaması isə, ifadənin ilahi qaynaqlı bir məlumat olduğunun dəlilidir.

MƏNİDƏKİ MÜRƏKKƏBLİK

Məni olaraq adlandırılan və spermaları daşıyan bəsləyici maye, sadəcə olaraq spermalardan əmələ gəlməz.

Əksinə, məni bir-birindən fərqli mayələrin qarışığından əmələ gəlir. Bu mayələrin vəzifələri arasında, spermanın ehtiyac duyduğu enerji tələbatını ödəyəcək olan şəkərə sahib olmaq bəzi xüsusiyyəti ilə ana bətni girişindəki turşuları neytranlaşdırmaq, spermanın hərəkət edəcəyi sürüşkən vəziyyəti təmin etmək sayıla bilər.

Nə maraqlıdır ki, Qurandan mənidən bəhs edilərkən, müasir elmin ortaya çıxartdığı bu həqiqətə də işarə edilməkdə və məni "qarmaqarışıq" bir maye kimi tərif edilməkdədir:

Həqiqətən, Biz insanı qarışıq bir nüftədən yaratdıq. Biz onu imtahana çəkəcəyik. Biz onu eşidən və görən yaratdıq. (İnsan surəsi, 2).

Başqa bir ayədə isə yenə mənin qarışıq bir maddə olduğuna işarə edilir, insanın isə bu qarışıqın, "özündən" yaradıldığı vurğulanır:

O yaratdığı hər şeyi gözəl yaratdı, insanı yaratmağa palçıqdan başladı. Sonra onun nəslinin nüftədən-bir qətrə zəif dəyərsiz sudan əmələ gətirdi. (Səcdə surəsi, 7-8).

Burada "öz" deyə tərcümə edilən ərəbcə "sulala" kəlməsi, öz ya da bir şeyin ən yaxşı qismi deməkdir. Hansı şəkildə alınrsa alınsın "bütövün bir parçası" mənasına gəlir.

Bu vəziyyət, Quranın insan yaradılışını ən incə xırdalığına qədər bilən bir İradənin sözü olduğunu açıq göstərməkdədir. Bu İradə, insanı yaratmış olan Allaha aiddir.

UŞAĞIN CİNSİYYƏTİ

Yaxın bir zamana qədər, insanlar, uşağın cinsiyyətinin ana hüceyrələri tərəfindən müəyyənləşdiyini sanırdılar. Ya da ən azından, ana və atadan gələn hüceyrələrin birlikdə cinsiyyəti müəyyənləşdirdikləri zənn edilirdi. Ancaq Quranda bu mövzuda fərqli bir məlumat verilmiş və erkəklik və dişiliyin, "bətnə tökülən mənədən" yaradıldığı bildirilmişdir:

Hər bir sırf erkək və dişə yaradan Odur. Bir qətrə nüftədən axıb töküldüyü zaman (Nəcm surəsi, 45-46).

Quranda verilən bu məlumatın doğruluğu, genetik və mikrobiologiya elmlərinin inkişafı ilə birlikdə elmi olaraq da sübut edildi. Cinsiyyətin tamamilə, kişidən gələn sperma hüceyrələri tərəfindən müəyyən edildiyi, qadının isə bu işdə heç bir rolunun olmadığı ortaya çıxdı.

Cinsiyyətin müəyyən olunmasındakı amil, xromosomlardır. İnsan quruluşunu müəyyən edən 46 xromosomdan iki dənəsi cinsiyyət xromosomu adlandırılır. Bu iki xromosom kişidə XY, qadında isə XX olaraq tanınır. Bunun səbəbi bəhs edilən xromosomların bu hərflərə bənzəməsidir. Y xromosomu kişilik, X xromosomu isə qadınlıq genləri daşıyır.

Bir insanın əmələ gəlməsi, kişi və qadında cütlər halında yer alan bu xromosomların bir dənəsinin birləşməsi ilə başlayır. Qadında yumurtalama zamanı iki yerə ayrılan hüceyrənin hər iki parçası da X xromosomunu daşıyır. Kişi də ikiye ayrılan hüceyrə, X və Y xromosomları daşıyan iki fərqli sperma ilə birləşərsə, doğulacaq uşaq qız olar, Y xromosomunu daşıyan sperma ilə birləşərsə, bu dəfə doğulacaq uşaq oğlan olar.

Yəni doğulacaq uşağın cinsiyyəti, kişidəki xromosomlardan hansının qadının yumurtası ilə birləşəcəyinə bağlıdır.

Şübhəsiz, genetika elmi ortaya çıxanaqədər, yəni XX əsrə qədər bunların heç biri bilinmirdi. Əksinə bir çox mədəniyyətdə, doğulacaq uşağın cinsiyyətinin qadın tərəfindən təyin edildiyi inancı yayılmışdı. Hətta bu səbəblə qız uşağı doğan qadınlar qınanırdı.

Lakin, Quranda, insanlara genlərin kəşfindən 13 əsr əvvəl bu batil inancı rədd edən bir məlumat verilmiş, cinsiyyətin mənşəyini qadın deyil, kişidən gələn mənə olduğu bildirilmişdir.

BƏTNƏ ASILIB QALAN "ALAQ"

Quranın insana əmələ gəlməsi haqqında verdiyi məlumatları araşdırmağa davam etdiyimiz zaman, yenə çox mühüm bəzi elmi möcüzələrlə qarşılaşırıq.

Kişidən gələn sperma və qadındakı yumurta birləşərkən, doğulacaq uşağın ilk özəyi əmələ gəlmiş olur. Biologiyada "ziqot" kimi tanınan bu tək hüceyrə, heç vaxt itirmədən böyünərək çoxalacaq və gedərək kiçik bir "ət parçası" halına gələcəkdir.

Ancaq ziqot bu böyüməsini boşluqda həyata keçirtmir. Bətn divarına asılıb qalır. Sahib olduğu çixıntılar sayəsində torpağa yapışan köklər kimi, buraya yapışır. Bu bağ sayəsində də, inkişafı üçün ehtiyac duyduğu maddələri ananın vücudlarından əmə bilər.⁴⁶

Burada çox mühüm bir Quran möcüzəsi ortaya çıxmaqdadır. Allah Quranda, ana bətninə yapışaraq inkişafa başlayan ziqotdan bəhs edərkən, "alaq" kəlməsini istifadə edir.

Yoxdan yaradan Rəbbinin adı ilə oxu. O, insanı laxtalanmış qandan yaratdı. Oxu! Sənin Rəbbin ən böyük kərəm sahibidir. (Alaq surəsi, 1-3).

"Alaq" kəlməsinin ərəbcədəki mənası isə "qan laxtası" deməkdir. Hətta kəlmə əsl olaraq dəriyə yapışaraq oradan qan əmən zəlilər haqqında istifadə olunur.

SÜMÜKLƏRİN ƏZƏLƏ İLƏ SARILMASI

Quran ayələrində xəbər verilən digər bir mühüm məlumat isə, insanın ana bətnində əvvəl sümüklərin əmələ gəldiyi, daha sonra isə əzələlər ortaya çıxaraq bu sümükləri sardıği xəbər verilir:

Sonra nüftəni laxtalanmış qana çevirdik, sonra laxtalanmış qanı bir parça ət etdik, sonra o bir parça əti sümüklərə döndərdik, sonra sümükləri ətlə ördük və daha sonra onu yeni bir məxluq olaraq yaratdıq. Yaradanların ən gözəli olan Allah nə qədər uca, nə qədər uludur. (Muminin sürəsi, 14).

Ana bətnindəki inkişafı araşdıran elm sahəsi embrologiyadır. Və embrologiya sahəsində, yaxın vaxta qədər sümüklərlə əzələlərin birlikdə ortaya çıxaraq inkişaf etdikləri zənn edilirdi. Buna görə bəzi adamlar uzun bir zaman bu ayələrin elmə tərs düşdüyünü iddia etmişlər. Ancaq inkişaf edən texnoloöiya sayəsində aparılan daha qabaqcıl mikroskopik araşdırmalar, Quranda bildirilənlərin hamısının doğru olduğunu ortaya qoymuşdur.

Bu mikroskopik araşdırmalar göstərir ki, ana bətnində, tam ayələrdə izah edildiyi kimi bir inkişaf baş verir. Əvvəl embriyondakı qıgırdaq toxuma sümüyə çevrilir. Daha sonra isə əzələ hüceyrələri sümüklərin ətrafındakı toxumadan seçilərək bir yerə gəlir və sümükləri əhatə edər.

Bu vəziyyət, "Developinq Human", yəni "inkişaf edən insan" adlı elmi bir jurnalda belə tərif edilir:

6-cı həftədə qıgırdaqlaşmanın davamı olaraq ilk sümükləşmə körpücük sümüyündə ortaya çıxır. 7-ci həftənin sonunda uzun sümüklərdə də sümükləşmə başlayır. Sümüklər əmələ gəlməyə davam edərkən əzələ hüceyrələri sümüyü əhatə edən toxumadan seçilərək əzələ kütləsini meydana gətirirlər. Əzələ toxuması bu şəkildə sümüyün ətrafında ön və arxa əzələ qruplarına ayrılır.⁴⁷

Qısacası, insanın Quranda tərif edilən əmələ gəlmə mərhələləri, müasir embrologiyanın kəşfləri ilə tam bir harmoniya içindədir.

UŞAĞIN BƏTNDƏKİ ÜÇ MƏRHƏLƏSİ

Quranda insanın ana bətnində üç mərhələli bir yaradılışla yaradıldığı bildirilməkdədir:

... O sizi analarınızın bətnində üç zülmət içində yaranışdan-yaranışa salaraq yaradır. Bu sizin Rəbbiniz olan Allahdır. Hökm Onundur. Ondan başqa heç bir tanrı yoxdur. Elə isə necə dönürsünüz?

(Zümər surəsi, 6).

Diqqət etsək, ayədə insanın ana bətnində birindən digərinə fərqliləşən üç ayrı mərhələlədə meydana gəldiyinə işarə edilir.

Həqiqətən də, bu gün müasir biologiya, uşağın ana bətnində embrioloji inkişafının üç fərqli mərhələlərdə baş verdiyi ortaya qoymuşdur. Bu gün tibb fakültələrində dərs kitabı olaraq oxudulan bütün embriolojiya kitablarında bu mövzu ən fundamental məlumatlar arasındadır. Məsələn, embriologiya haqqında əsas müraciət kitablarından biri olan "Basic Human Embriology" adlı kitabda bu həqiqət belə ifadə edilir:

Bətndəki həyat üç mərhələdən əmələ gəlir: preembriyonik (ilk 2,5 həftə), embrionik (8-ci həftənin sonuna qədər) və fetal (8-ci həftədən doğuma qədər)⁴⁸

Tibb dilində "trimeester", yəni "üç dövr" olaraq tanınan bu mərhələləruşağın fərqli inkişaf mərhələlərindən ibarətdir. Bu üç inkişaf səhifəsinin bəlli xüsusiyyətləri qısaca belədir:

-Preembriyonik mərhələ:

Əsasən, "10ci trimester" olaraq xatırlanan bu ilk mərhələdə ziqot bölünərək çoxalır, bir hüceyrə kütləsi halına gəldikdən sonra özünü bətn divarına yapışır. Hüceyrələr çoxalmağa davam edərkən 3 təbəqə halında təşkilatlanır.

-Embriyonik mərhələ:

"2-ci trimester" olaraq da tanınan ikinci mərhələ cəmi 5,5 həftə davam edir və bu müddət boyunca canlı "embriyo" olaraq adlandırılır. Bu mərhələdə hüceyrə təbəqələrindən bədənəin təməl orqan və sistemləri ortaya çıxır.

-Fetal mərhələ:

Hamiləliyin "3-cü trimesteri" olaraq adlandırılan mərhələyə girildiyi zaman embriyon artıq "fetus" deyə adlandırılır. Bu mərhələ hamiləliyin səkkizinci həftəsindən etibarən başlayır və doğuma qədər davam edir. əvvəlki mərhələdən fərqlənən xüsusiyyəti fetusun üzü, əlləri, və ayaqları müəyyən olunan insanın xarici görünüşünə sahib bir canlı olmasıdır. mərhələnin başında 3 sm. ölçüsündə olmasına baxmayaraq bütün orqanları ortaya çıxmışdır. Bu mərhələ 30 həftəyə qədər davam edir və inkişaf isə doğum həftəsinə qədər davam edər.

Ana bətnindəki inkişaf ilə əlaqədar bu məlumatlar, ancaq müasir texnologiya alətlərlə aparılan müşahidələr sayəsində əldə edilmişdir. Ancaq görüldüyü kimi bu məlumatlar da, digər bir çox elmi şəqiqət kim, möcüzəvi bir şəkildə Quran ayələrində xəbər verilmişdir. İnsanlığın tibbi mövzularda heç bir incəliklə biliyə sahib olmadığı bir dövrdə də, Quranda bu dərəcədə təfərrüatlı və doğru məlumatlar verilmiş olması, əlbəttə Quranın insan sözü deyil, Allah Kəlamı olduğunun açıq bir sübutudur.

BARMAQ İZİ

Quranda, insanların ölümündən sonra diriltmənin Allah üçün çox asan olduğu bildirilərkən, insanların xüsusilə barmaq uclarına diqqət edilir:

Bəli, biz onun barmaqlarını da düzəltməyə qadirik. (Qiyamət surəsi, 4).

Ayədə barmağın vurğulanması son dərəcə hikmətlidir. Çünki bütün insanların barmaq izi tamamilə özünə xasdır. Bu an yer üzərində yaşayan hər insanın barmaq izi bir-birindən fərqlənir. Bundan başqa, tarix boyunca yaşamış insanların barmaq izləri də bir-birindən fərqlidir.

Bu səbəbdən barmaq izi, hər kəsə xüsusi bir çox mühüm bir "şəxsiyyət vəsiqəsi" sayılmaqda və bütün dünyada bu məqsədlə istifadə edilir.

Ancaq mühüm olan isə, barmaq izinin özünəməxsusluğunun ancaq XIX əsin axırlarında kəşf edilmiş olmasıdır. Ondən əvvəl, insanlar barmaq izini heç bir xüsusiyyəti və mənası olmayan cizgilər olaraq görmüşlər. Fəqət, Quranda o dövrdə heç kimin diqqətini belə çəkməyən barmaq izləri vurğulanır və bu izlərin ancaq zamanımızda qeyd edilən əhəmiyyətinə diqqət yetirilir.

ALLAH BÖYÜKDÜR

Bu kitabda Allahın sonsuz elminin, sonsuz aqlının və sonsuz gücünün dəlillərinin sadəcə olaraq çox məhdud bir qismini gördük. Hər biri yaradılışın bir dəlili gördük. Hər biri yaradılışın bir dəlili olan saysız varlığın bir-birləri ilə olan uyğunluğu nəticəsində meydana gələn quruluşdan bəhs etdik. Elə bir quruluş ki, hər şey incə-incə tənzimlənmiş, insan aqlının əhatə edə bilməyəcəyi təfərrüatla birlikdə heç bir qüsür olmadan yaradılmışdır.

Məsələn, nəfəs almaq insanın həyati funksiyalarından biridir. Amma buna müvəffəq olmaq üçün ən asan bir cəhd göstərməsinə belə ehtiyac yoxdur. Həm xarici mühitdə, həm də bədənində lazım olan bütün şərt, Allah tərəfindən qurulub yaradılmışdır. İnsan doğulduğu andən ölənə qədər heç jayanmadan nəfəs alır, amma bu funksiyanın həyata keçə bilməsi, üçün hansı ünsürlərin bir yerdə olması lazım olduğunu bilirsinizmi?

Hər şeydən əvvəl insanın nəfəs ala bilməsi üçün atmosferdəki azot, oksigen və karbon-dioksid nisbətinin çox yaxşı tənzimlənmiş olması lazım gəlir. Bu tarazlıqda kiçik dəyişikliklərin olması insanın ölümünə gətirib çıxaran nəticələr doğura bilər. Allah bu nisbətə qorunması üçün saysız faktoru yaratmışdır. Günəşdən, günəşin işığını alaraq fotosintez edən bitkilərə, torpağın içini bürüyən mikroorqanizmlərə qədər bir çox varlıq bu nisbətə qorunmasında cavabdehdir. Yağan yağışlar, çaxan şimşəklər, təzyiç səviyyəsi, yerin nüvəsindəki elementlərin nisbəti və saymaqla bitməyən çox ünsür vasitəli və vasitəsiz olaraq bu qaz nisbətənin qorunması üçün fəaliyyət göstərirlər. Bunlardan biri olmasa, məsələn, gözümüzə belə görmədiyimiz mikroorqanizmlər fəaliyyətlərini dayandırsa: azot dövriyyəsi,

karbon-dioksidi dövrüyyəsi kimi bir çox həyatı funksiya bir anda dayanır. Buna görə də bir-birinə sürətlə təsir edən sistem proqramı bir anda pozular. Ancaq ətrafınıza baxarkən görəcəyiniz quruluş və tarazlıqdan asanlıqla başa düşəcəyiniz kimi belə pozulma milyardlarla ildir meydana gəlməmişdir. Və bundan sonra da Allahın istədiyi vaxta qədər bu cür hadisə olmayacaq. Çünki, Allah incə tənzimləmələrlə tarazlanmış bu sistemləri tək-tək hər an fəaliyyət halında saxlamaqda və kainatdakı bütün quruluş Allahın əmri ilə bu müthiş harmoniyayı qoruyur.

Allah, insanların Öz böyüklüyünü dərk etmələri üçün kainatdakı quruluşu saysız incəliklə birlikdə yaratmışdır. Quranda Allahın bu quruluşdan bəhs edərkən, **"... Allahın hər şeyə qadir olduğunu, Allahın hər şeyi öz elmi ilə ehtiva etdiyini bilsəniz deyə, Allahın əmri onların arasında nazil olar"** (Talaq surəsi, 12) deyilir. Bu quruluş elə incəliklərdən ibarətdir ki, insan düşünməyə haradan başlayacağını bilmir. Çünki, Allahın ağı, elmi və qüdrəti sonsuzdur. Tək bir hadisənin içində istədiyi qədər incəlik meydana gətirir.

Biz yatarkən, oturarkən, yeyərkən, aqlımızdan belə keçirtmədiyimiz halda Allah kainatda var olan bütün sistemi tək-tək işlədib idarə edir. Varlığımızın davamı üçün meydana gələn proseslərin hər biri Allahın nəzarətindədir. Kiçik bir addım ata bilməyimiz belə, yerin cazibə qüvvəsindən skelet sistemimizə, sinir və əzələ sistemimizdən beynimizə və ürəyimizə, hətta dünyanın fırlanma sürətinə qədər hər şeyin Allah tərəfindən ayrıca hesablanmasından asılıdır.

Dünyanın və bütün kainatın varlığını davam etdirə bilməsini təsadüflərə bağlamaq isə çox böyük bir səhv olar. Əslində dünyadakı və kainatdakı hər quruluş, təsadüfə qətiyyənlə yer olmadığını və Allahın varlığının açıq bir dəlilidir. Məsələn, yer günəş ətrafında fırlanarkən, elə bir orbit çəkir ki, hər 29 km.-də bir doğru cizgidən yalnız 2,8 millimetrlik kənara çıxır.⁴⁹ Əgər bu kənara çıxma 0,3 millimetr az və ya 0,3 millimetr daha artıq olsa, yer üzündəki canlılar donaraq və ya qovrularaq ölərdilər. Kiçik bir bilyenin belə kənara çıxmada eyni orbitdə fırlana bilməsi haradasa, mümkün deyilənsə, böyük kütlə ilə dünya belə bir fırlanmanı həyata keçirir. **"... Allahın hər şey üçün bir ölçü təyin etmişdir"** ayəsində bildirildiyi kimi, ətrafımızda gördüyümüz m.htəşəm quruluş, Allahın sonsuz ağı, gücü və qüdrəti sayəsində ortaya çıxır. (Talaq surəsi, 3).

İnsanların çoxu, Allahın varlığına inansalar belə, Allahın "hər şeyi yaratdığı", sonra bu quruluşun öz özünə davam etdiyi şəkildə səhv birinanca sahibdirlər. Lakin kainatın hər nöqtəsində hər an meydana gələn bütün hadisələr Allahın izni ilə, Onun biliyinə və nəzarətində həyata keçir. Quranda bildirildiyi kimi:

"Məgər bilirsənmi ki, Allah göydə və yerdə nə varsa, hamısını bilir? Həqiqətən, bu bir kitabdadır. Şübhəsiz ki, bu Allah üçün asandır" (Həcc surəsi, 70).

Siz səssiz sakit bir şəraitdə bu kitabı oxuyarkən, xəbərimiz belə olmadan kainatın hər küncündə saysız fəaliyyətlər davam etməkdədir.

Bunlardan bir neçəsini nəzərdən keçirək: hər saniyə yer üzünə 16 milyon ton su düşür.⁵⁰ Və eyni miqdarda su yerdən buxarlanaraq havaya qarışır. Buxarlanma yalnız dəniz və okean sularından deyil, göllər və axar sulardan, hətta yerin dərinliklərindən belə asanlıqla təmin olunur. Siz bu paragrafı oxuyarkən ən az 2-3 saniyə keçdi və bu anda Allahın izni ilə $16 \times 3 = 48$ milyon ton su yerə düşdü və eyni anda bu qədər su buxar olaraq təkrar havaya qarışdı.

Hər saniyə dünya üzərində təqribən 100 şimşək çaxır.⁵¹ Son bir saatda dünyanın müxtəlif yerlərində 36.000 şimşək Allahın nəzarətində əmələ gəlir. Hər şimşək çaxmasında da trilyonlarla ton azotdioksidi molekulu açığa çıxaraq atmosferdə var olan 78% azot nisbətini qorudu.

Torpaq, ucu-bucağı olmayan bir fabrik kimi quruluşunda bəslənən trilyonlarla bakteriya ilə dayanmadan etdiyi azot reaksiyasına bu anda da davam edir.

Siz bu anda bu cümləni oxuyarkən günəş 564 milyon ton hidrogeni, 560 milyon ton heliuma çevirdi, yerdə qalan 4 milyon ton hidrogeni də enerjiyə bərabər, qorxunc bir işıq və radiasiya yumağı əmələ gəldi.⁵² Bizə sadəcə olaraq gözəl bir istiliklə aydınlıq verən günəş, əslində bu anda qıp-qırmızı qaz buludlarından əmələ gələn dərin bir quyudur. Qaynayan, üzərindən milyonlarla kilometr uzağa fısqıran böyük alov girdəbləri, dibindən səthinə doğru yüksələn böyük xortumlardan əmələ gəlir və bir saniyədə insanlığın mədəniyyətinin başlanğıcından bəri sərf etdiyindən belə daha

artıq enerji verir. Biz isə bu enerjinin 2 milyardda birini sərf edirik. Saniyələr, saatlar keçir, günəş heç dayanmadan enerji verir. Günəşin bütün zərərli, öldürücü şüaları bizə çatmadan əvvəl atmosfer və dünyanın maqnetik sahəsi tərəfindən süzülür. Günəş, bizim yaşamağımız üçün xüsusi olaraq yaradılmış bir işıq qaynağıdır. Allah Quranda bunun hikmətini belə açıqlamışdır:

Göyləri və yeri yaradan, göydən yağış endirən, o yağışla sizin üçün ruzi olaraq cürbəcür meyvələr yetişdirən Allahdır...

Günəşi və Ayı, həmçinin gecəni və gündüzü sizin ixtiyarınıza verən Odur. Allah sizə istədiyiniz şeylərin hamısından vermişdir. Əgər Allahın nemətlərini sayacaq olsanız, sayıb qurtara bilməzsiniz. Həqiqətən, insan çox zalım, həm də çox nankordur. (İbrahim surəsi, 32-33).

Yuxarıda bildiklərimiz sadəcə olaraq, Allahın ən yaxınımızda olan günəşdə meydana gətirdiyini hadisələrdən bir neçəsidir. Daha uzaqlarda olan, sadəcə olaraq gecələr göyü bəzəyən ulduzların bir çoxu günəşdən qat-qat böyükdür. Biz gecələr göy üzündə yalnız estetik bir görünüş və sakitlik görürük. Lakin bir çoxunda meydana gələn proseslər nəticəsində çıxan enerji günəşin enerjisi ilə müqayisə belə edilməyəcək qədər yüksəkdir.

Siz bu anda heç bir dağılma hiss etmirsiniz; evinizdə, otağınızda, heç bir yerdə dağılma yoxdur; amma dünyamız kosmosda böyük kütlədə saniyədə 30 km. sürətlə yol alır. Allahın qurduğu sistem elə mükəmməldir ki, biz hələ də bu müthiş sürəti hiss etmədən həyatımızı davam etdirə bilirik.

Bundan başqa Yerin Günəş ətrafında sürəti, silahdan çıxan hər mərminin sürətinin təqribən 60 qatı, yəni saatda 108.000 km.-dir. Belə böyük bir sürətlə hərəkət edə bilən bir nəqliyyat vasitəsini idarə etsəydik, dünyanı 22 dəqiqədə fırlanardıq. Yer günəş ətrafında belə sürətlə fırlanarkən eyni zamanda günəşlə saniyədə 20 km. sürətlə də Veqa ulduzuna doğru hərəkət edir. qalaktikalarımız isə bütün günəşləri, planetləri, quyruqlu ulduzları və dünyaları ilə tam bir dövr hərəkətini tamamlamağa çalışır. Bu hərəkəti isə 200 milyon ildə tamamlaya bilər. Var olan hər şey kimi göy cisimləri də Allaha boyun əymiş vəziyyətdədirlər və hər addımları Allahın nəzarətindədir, Quranda xəbər verdiyi kimi:

... Bəli, göylərdə və yerdə nə varsa, hamısı Ona məxsusdur, hamısı Onun itaətindədir. (Bəqara surəsi, 116).

Dünyamızın həyata keçirdiyi bu əhatəli səyahətdən bizim xəbərimiz belə olmaz, bunu ancaq oxuduğumuz kitablardan öyrənirik. Bu səyahət bizim həyatımıza mənfi yöndə təsir etməz; belə bir sürətdə dünyanın üzərində heç bir canlı qalmaması labüdkən, Allahın yaratdığı cazibə qanunu və qurduğu bir çox quruluş nəticəsində dünyada olanlar bu səyahəti heç hiss etmirlər.

Yenə bu anda 8 milyard insanın qəlbi, beyni, mədəsi, qara ciyəri, sinir, tənəffüs və müdafiə sistemləri Allahın biliyi daxilində, Onun izni ilə işləyir.

Torpağın altında və üstündə yaşayan bütün canlılar bu anda Allahın izni ilə ruzisini alır və hamısının ruzisini Allah verir. Ovlanmaları, qidalanmaları, təhlükədən qorunma sistemləri tək-tək Allahın nəzarətində yaradılır. Quranda bu sirr bizə xəbər verilir:

Yer üzərində yaşayan elə bir canlı yoxdur ki, Allah onun ruzisini verməsin. Allah onların sığınacaqlarını da, əmanət qoyulacaq yerlərini də bilir. Bunların hamısı açıq-aşkar kitabdadır. (Hud surəsi, 6).

Dünyada olan, cəmi 2 milyon heyvan növünün hər birinin bütün funksiyaları Allahın izni ilə işləyir. İndi kitabı əlinizdən qoyub, pəncərədən bayıra baxsanız bir çox canlı görə bilərsiniz. Bəlkə bu günə qədər bu şəkildə heç düşünməmişsiniz, amma bunların yaradılması da, ölümləri də, siz pəncərədən baxdığınız anda etdikləri də Allahın izni ilə həyata keçir.

Yenə də siz səhifəni oxuyarkən dünyanın müxtəlif yerlərində küləklər əsir və tonlarla ağırlıqdakı buludları yerindən qaldırır. Bəlkə otağınızdan içəri günəş işığı sinir, amma dünyanın sizin bilmədiyiniz bir yerində hər yeri buzlar örtmüş, başqa bir yerində yağışlar yağır, bu vəziyyəti Allah bizə Quranda yağın hər yağışın öz qatından

müəyyən bir miqdarda endiyini bildirir. Qarda onun qatında bəllidir, buzun qalınlığı da... Üstəlik dünyanın hər yerində cücərən saysız toxumun biliyində... Həqiqət budur, çünki,

... O bilmədən heç bir meyvə qabığında çıxmaz, heç bir qadın hamilə olmaz, və bari-həmlini yerə qoymaz. (Fussilət surəsi, 47).

Yuxarıdakı ayədə də bildirildiyi kimi bu anda dünyanın hər yerində dünyaya gəlir. Eyni zamanda bir çox da ölüm hadisəsi olur. İnsanlar harada doğulacaqlarını, necə bir həyat yaşayacaqlarını və yenə harada, nə zaman öləcəklərini .zləri bilmirlər, amma bu biliklərin hamısı Allahın qatında qəti olaraq bəllidir. Bu həqiqətə Quranda belə diqqət edilir:

... Heç kəs sabah nə edəcəyini, heç kəs harada öləcəyini bilməz. Allah isə, şübhəsiz ki, biləndir, və xəbərdardır. (Loğman surəsi, 34).

İndi daha yaxın bir yerə, evinizə gələk. Bu anda bədənimizdə olan sistemlərin hər birinin dayanmadan işlədiyini onsuz da bilirsiniz. Bəs otaqda tək olmadığınızı, Allahın sizdən başqa bir çox canlı daha yaratdığını, içində olduğunuz o kiçik məkanda yüz minlərlə fəaliyyətin davam etdiyini bilirsinizmi? Məsələn, dərinizin üstündə olduqca sıx bir hərəkət vardır. Dərinizdə olan "axar"lar bir yandan həyatlarını davam etdirərkən, bir yandan da dəri üstündə toplanan ölü hüceyrələri təzələyərək siz fərqi belə olmadan sizi qoruyurlar. Dərinizin üçtündə milyonlarla faydalı və zərərli bakteriya dayanmadan mübarizə edir və hamısının qidalanmasından mikroskopik bədənələrində olan həzm sistemlərinə qədər bildiyiniz və ya bilmədiyiniz bütün fəaliyyətlər Allahın nəzarəti ilə baş verir.

Nəfəs aldığınız havada milyonlarla mikroorqanizm vardır. Hər biri Allahın izni və qüdrəti ilə vəzifələrini yerinə yetirir. Bu, göz ilə görülməyən aləmin üzvləri bu an böyük ehtimal ki, bostanınızda da mövcuddur. Bəlkə, sabah bostanınızın qapısını açarkən, bir portağalın yüngülcə kifləndiyini görə bilərsiniz. Bu hadisə indi sizin xəbəriniz belə olmadan orada olan bakteriyaların qida ehtiyaclarını təmin etmə səyləri səbəbiylədir. Evinizin bir yerində fotosintez kimi olduqca mürəkkəb bir prosesi həyata keçirən gülünüz isə evinizdəki digər bir canlıdır.

Gördüyünüz və ya görmədiyiniz quruluşlar hər an Allahın izni ilə işləyir. Sizi də, elədiklərinizdə, canlı-cansız bütün varlıqları da Allah yaradır və nəzarətində saxlayır. Dünyada atmosferdən litosferə, hidrosferdən biosferə qədər olan həssas ölçülü və tarazlı həyat, günəş sistemində olan doqquz planetin hər an aldığı yol, o planetlərdə meydana gələn bütün hadisələr də Allahın nəzarətindədir. Allah sonsuz elmi ilə bunları yaradır və tənzimləyir. Sonsuz gücü və qüdrəti ilə hər şeyi qoruyur və fəaliyyətlərini davam etdirmələrinə izn verir.

Tanınmış alim JEAN GUITTON bu məsələni belə açıqlayır:

"Kainat, qurulmuş bir maddənin, sonra həyatın ən sonda da zəkanın ortaya çıxmasına nail olmaq üçün dəqiqliklə tənzimlənmiş kimi görünür. Universal dəyişməzlərdən biri-məsələn, cazibə qüvvəsi, işıq sürəti, ya da Plank sabiti- başlanğıcda ən asan bir dəyişmə uğrasaydı, kainatın canlı və şüurlu varlıqları yaşamaları üçün heç bir şansı tapılmaz, hətta bəlkə də kainatın özü də ortaya çıxmazdı. Bu təəccübləndirici incəlikdəki tənzimlənmə təkcə təsadüfmüdür, yoxsa, qurucu bir zəkadanmı doğmuşdur?.. Təbiətin əsas dəyişməzləri və həyatın ortaya çıxmasına səbəb olan ilk şərtlər heyətləndirici bir dəqiqliklə TƏNZİMLƏNMİŞDİR.⁵³

ALLAHIN YARATDIĞI QURULUŞDA İNSANDAN BAŞQA ŞÜURLU VARLIQLAR DA VAR

Bura qədər bildiyimiz bütün hadisələr və canlılar haqqında teleskop, mikroskop və ya hər hansı bir texniki aləti istifadə edərək məlumat ala bilərsiniz. Ancaq sizə çox yaxın olan, fəqət sizdən çox fərqli bir ölçüdə yaşayan iki varlıq vardır ki, bəlkə də bir çox insan onların varlığını həyatı boyunca heç düşünməz. Quranda bildirildiyinə görə, mövcudluqlarından qəti əmin olan bu varlıqlar, sağınızda və solunuzda olan yazan mələklərdir. Allahın əmri ilə hər düşündüyünüzü və hər etdiyinizi dayanmadan yazırlar. Allah bu mələklərin vəzifələrini ayələrdə belə bildirmişdir:

And olsun ki insanı Biz yaratdıq və nəfsinin ona nə vəsvəsə etdiyini də Biz bilirik. Biz ona şah damarından da yaxırıq. Xatırla ki, sağında və solunda onun bütün əməllərini yazan iki mələk oturmuşdur. Dediği hər sözü onun yanında hazır durub gözləyən iki mələk vardır. (Qaf surəsi, 16-18).

Yazan mələklər Allahın yaratdığı və bir-birindən fərqli vəzifələr verdiyi mələklərə yalnız bir nümunədir. Bunun kimi Quranda bildirilən daha bir çox mələk vardır; cənnət mələkləri, cəhənnəm zəbaniləri, Allahın əşrini daşıyan mələklər, vəhy mələkləri, Allahın izni ilə insanlara yardım edən mələklər...

Mələklər, insanlardan fərqli olaraq bir imtahana çəkilməzlər. Allahın çox üstün bir əxlaq verdiyi, dayanmadan Allahı zikr edib, ucaltmaq və yalnız itaət etmək üçün yaradılmış varlıqlardır. Mələklərdən başqa sizinlə eyni mühitdə olan başqa varlıqlar da vardır; Allahın insanlardan fərqli bir ölçüdə yaratdığı, amma eyni insanlar kimi imtahana çəkiləcək, Allah qarşısında axirət günü hesab verən cinlər... Quranda cinlərdən bəhs dilərkən belə deyilir:

Cinlərin əcdadı,canı da tüstüsüz oddan O xəlq etdi. (Rahmən siirəsi, 15).

Ayədə deyildiyi kimi "tüstüsüz bir oddan" yaradılan bu varlıqlar, siz fərqudə olmasanız da Allahın özləri üçün yaratdığı bir məkanda həyatlarını davam etdirirlər. Onlar da doğulur, böyüyür və ölürlər. Bu varlıqların insanlarla eyni olan yaradılış məqsədləri isə Quranda bu şəkildə bildirilmişdir:

Mən cinləri və insanları yalnız mənə ibadət etmək üçün yaratdım. (Zariyat surəsi, 56).

ALLAHIN YARATMA SƏNƏTİ

O yaradan, yrxdan var edən, surət verən Allahdır. Ən gözəl adlar ancaq Ona məxsusdur. Göylərdə və yerdə olanların hamısı Onu zikr edib, şəninə təriflər deyər. O yenilməz qüvvət və hikmət sahibidir. (Həşr sürəsi, 24).

Kainatın hər nöqtəsi Allahın böyüklüyünü əks etdirir. Amma Allahın sonsuz gücünü və elmini bildirməyə əsla kifayət etmər. Allah bütün üstün sifətlərin və bütün gözəl adların tək sahibidir. Bu kitabda bildirilən isə Allahın gözəl adlarının bu kainatda görülə bilən bir neçə nümunəsidir. Allahın elmi, ağılı, qüdrəti, rəhməti, mərhəməti, əzli, ehsanı sonsuzdur. Hər insan isə ağılı və vicdanı ölçüsündə Allahın böyüklüyünü dərk edə bilmək üçün səy göstərməlidir.

"Sonsuz" kəlməsi Allahın böyüklüyünü dərk edə bilmək üçün üzərində düşünülməsi lazım olan bir anlayışdır. Məsələn, məhdud edilmiş ömürlərini tamaladıqdan sonra Allah insanları yeni bir yaradılışla yaradacaq və bundan sonra dünyada etdiklərinin bir qarşılığı olaraq cənnət və ya cəhənnəm də davam edəcək olan sonsuz ömürlərini başlayacaqdır. Burada yüz deyil, min deyil, yüz min və ya milyard ildə deyil, trilyon ya da kartrilyon ildə deyil, sonsuz həyatın nə qədər davam edəcək bir ömürdən bəhs edilir. Belə bir örnəklə sonsuz hüyatın nə dərəcədə qeyri-adi olduğunu vurğulaya bilərik. Yüz trilyon insan olsa, gecə-gündüz heç dayanmadan yüz trilyonu yüz trilyona vursalar və yüz trilyon il ömürləri olsa və ömürləri boyunca bu işlə məşğul olsalar, yenə də sonsuz həyat hesablaya bilməyəcək qədər uzun bir zamandır...

Lakin Allah elə böyük bir elmə sahibdir ki, insanın düşüncəsinə görə "sonsuz" olan Allahın qatında bitmiş vəziyyətdədir. Zamanın ilk yaradıldığı andan sonsuzluq anına qədər olaraq hər hadisə, hər düşüncə, vaxtları və şəkilləri ilə Allahın elmi ilə müəyyən olunmuş və bitmişdir. Bu həqiqət Quranda belə bildirilir:

Şübhəsiz ki, Biz hər şeyi müəyyən ölçüdə yaratdıq. Bizim buyurduğumuz bir göz qırpmında yerinə yetər! And olsun ki, Biz sizin kimləri məhv etmişik. Amma heç ibrət alan varmı?! Onların etdiyi hər şey dəftərdədir! (Qəmər surəsi, 49-52).

İnsan Allahın elminin böyüclüyünü gücünün yetdiyinin artıqlaması ilə dərk edə bilmək üçün ciddi olaraq səy göstərməli və düşünməlidir.

İnsanlığ tarixindən bu günə qədər milyonlarla insan yaşamışdır. Yəni Allah milyardlarla güc göz, milyardlarla dəyişik barmaq izi, milyardlarla fərqli göz toxuması, milyardlarla dəyişik insan tipi yaratmışdır və əgər istəsə bu

insanlardan sonsuz sayda yarada bilər. Çünki ayədə də deyildi ki kimi... **"Allah məxluqatda istədiyini artırır. Həqiqətən, Allah hər şeyə qadirdir."** (Fatir surəsi, 1)

Allah insanın heç bilmədiyi və sahib olduğu məhdud ağılla dərk etməkdə çətinlik çəkəcəyi daha bir çox şey yaratmağa qadirdir. Dünyada biz qullarına verdiyi ucu-bucağı bəlli olmayan hər şeyin xəzinələri Allahın qatındadır. Bizə sadəcə olaraq istədiyi qədərini miqdar ilə endirmişdir:

Elə bir şey yoxdur ki, onun xəzinələri bizdə olmasın. Lakin biz ondan ancaq müəyyən qədər endirdik. (Hicr surəsi, 21)

Allahın üstün yaratmasındakı bu həqiqət bizim bildiyimiz və bilmədiyimiz bütün anlayışlar üçün uyğundur. Necə ki, **"... Allah hələ sizin bilmədiyiniz neçə-neçə şeylər də yaradacaqdır", ayəsində də Allahın bilmədiyimiz necə şeylər yaratdığına diqqət edilmişdir.** (Nəhl surəsi, 8).

Allah bizim bilmədiyimiz, görmədiyimiz bir çox aləmi və varlığı da yaratmışdır. digər aləmlərin varlığını daha yaxşı başa düşmək üçün belə düşünə bilərik: Necə ki, bir rəsmə baxarkən yalnız en və uzun olmaqla iki ölçü görürüksə, içində yaşadığımız dünyaya baxarkən də en, uzun və dərinlik olmaqla 3 ölçülü dərk edə bilərik. Bundan artığını isə qavraya bilmərik. Lakin Allah qatında bizim bildiklərimizdən başqa ölçülərdə yaradılmışdır. Yuxarıda bəhs etdiyimiz mələklər bu fərqli ölçülərdən birində yaşayan varlıqlardan biridir. Mələklər də olduqları ölçü və məkandan bizləri görür və duyurlar. Hətta iki tərəfimizdəki yazan mələklər hər anımıza sahibdirlər. Hər danışdığımızı, hər etdiyimizi yazırlar. Ancaq biz onları görə bilmirik. Allahın Quranda varlıqlarını bildirdiyi cinlər də yenə ayrı bir ölçüyə aid varlıqlardır. Onlar da eynilə insanlar kimi həyatları boyunca sınağa çəkilirlər və cavabdeh olduqları kitab Qurandır. Ancaq sahib olduqları xüsusiyyətləri insanlardan çox fərqlidir. İnsanların bağlı olduqları səbəb-nəticə əlaqələrindən çox fərqli səbəblərdən asılı olaraq yaradılmışdır.

Bunlar Allahın yaratmasındakı bənzərsizliyinin dərk olunması səbəbindən üzərində düşünülməsi lazım olan həqiqətlərdir. Allah sonsuz sayda kainat, sonsuz sayda varlıq, sonsuz sayda məkan yaratmağa qadirdir. Bununla bərabər hər birini çox fərqli xüsusiyyətlərlə yarada bilər. Necə ki, Allah axirətdə cənnəti və cəhənnəmi yaradacaqdır. Cənnət və cəhənnəm bizim dünyada adət etdiyimizdən çox fərqli bir yaradılışla olacaqdır. Məsələn, dünyada daima pozulma, yaşlanma, çürümə, tükənmə vardır. Lakin cənnətdə sonsuza qədər davam edəcək zaman içərisində heç bir şey pozulmayacaqdır. Allahın Quranda bəhs etdiyi dadı dəyişməyən süddən çaylar cənnətin diqqət çəkən xüsusiyyətlərindən bir nümunədir. Cənnətdə insan bədəni yuyulmayacaq, yaşlanma əsla olmayacaqdır. Allah Quranda cənnətdə hər kəsin yaşd olduğunu bildirir və cənnət insanları sonsuza qədər ən gözəl halları ilə, heç yaşlaşmadan, bir-birilə yaşd olaraq yaşadacaqdır. Allah yenə Quranda tükənməyən qaynaqlardan içkilər olduğunu bildirir.

Cəhənnəmdəki yaradılış da tamamilə başqadır. Heç bir insan orada yaşamadan orada olan əzabın necə olacağını bilməz.

SONSUZLUĞU DÜŞÜNMEK

Allah dünyadakı hər şeyi məhdud yaratmışdır. Hər işin bir sonu vardır. Bu səbəblə "sonsuz" anlayışını anlama bilmək üçün üzərində düşünmək və bilinən bəzi ölçülərlə müqayisə etmək lazımdır. Belə bir müqayisə üçün bu nümunəni verək: İçində olduğumuz kainatın, əslində bir atomun nüvəsi olduğunu düşünün. İçində olduğumuz kainatın xaricinə maraq göstərərək araşdırma apardığımızı fərz edək. Olduğunuz nöqtədə araşdırma apararaq çata biləcəyiniz ən uc yer atomun xarici sərhəddi olacaqdır. Çəyirdəklə xarici sərhəd arasında kəşf etdiyiniz hər elektronu böyük bir mərhələ qeyd etdiyini düşünürsünüz.

Atomun xarici sərhəddinə çatdığımız zaman isə bunun davamında da ən çox kainatın eyni şəkildə davam etdiyinə ehtimal verirsiniz. Fəqət içində olduğunuz atomun böyüklüyünə bənzər düşünməyəcəyiniz qədər çox sayda atom olabilecəyini xəyalınıza belə gətirə bilməzsiniz. Bu nümunəyə oxşar şəkildə içində yaşadığımız kainatı çox böyük zənn edə bilərik. Öz ölçülərimizlə ya da dünyanın ölçüləri ilə müqayisə edildiyində kainat, ucu-bucağı bəlli

olmayan bir yer olduğu üçün təbii ki, bizə böyük görünür. Lakin bəlkə gözümüzdə belə böyütdüyümüz kainat digər kainatlarla müqayisə edildiyində bir atomun iüi qədər bir yer tutur. Bunun ən doğrusunu isə Allah bilir.

Allahın kainatda yaratdığı bütün atomların sayını isə demək çox çətindir. Lakin onları qüsursuz olaraq yaradan Allah bəlkə də hər birinin içində eyni ilə bizim kainatımıza bənzəyən qüsursuz kainatlar yaratmışdır. Necə ki, ayələrdə Allahın sonsuz yaratma gücünə diqqət edilir:

Məgər göyləri və yeri xəlq edən Allahın onları eynilə yaratmağa qadir olduğunu görmürlərmi?! Allah onlar üçün bir əcəl müəyyən etdi ki, ona heç bir şəkk-şübhə yoxdur. Zalimlər ancaq öz küfrlərində israr edib dururlar. (İsra surəsi, 99).

Bizim sahib olduğumuz bilik sadəcə olaraq Allahın izn verdiyi qədərdir. Allah qatındakı bilik isə sonsuzdur. Məsələn, Allah dünyada insan üçün 7 əsas rəng yaratmışdır. biz 8-ci rəngi zehnimizdəki canlandıra bilmərik. Lakin Allah 8, 9, və ya 10, hətta daha çox artıq əsas rəng yarada bilər, amma biz Allahın bizə göstərdikləri xaricindəkiləri dərk edə bilmərik.

İnsanın beş duyğusu vardır, altıncını xəyalına belə gətirməz. İnsanın yuxusunda yalnız dörd duyğusu olsa, beşinci bir duyu var deyilərkən bunun nə mənaya gəldiyini başa düşməyə bilər. Lakin Allahın 6 duyu yaratmaq üçün sadəcə olaraq "ol" deməsi kifayətdir. Bunun kimi Allah qatında heç bilmədiyimiz duyular da ola bilər. Bəlkə də bunların bir qismini bizə axirətdə göstərəcək.

Hər nə qədər bu mövzu ilə əlaqədar deyiləcək bir çox ehtimal olsa da, nəticə olaraq bunların hamısı Allahın bizə dünyada öyrətdiyi biliklər istiqamətində inkişaf etdirilən fikirlərdir. Ancaq burada unudulmaması

lazım olan mühüm bir nöqtə vardır; Allahın gücü və böyüklüyü sonsuz olduğu üçün bildirilənlərin hamısının Allahın istədiyi anda həyata keçirməsi mümkündür. Biz isə Allahın bizə öyrətdiyi xaricində heç nə haqqında qəti bir şey deyə bilərik və Allahın bildirdikləri xaricində heç bir biliyə sahib ola bilmərik.

Buraya qədər Allahın ən kiçik aləmlərdən ən böyük aləmlərə qədər yaratdığı saysız dəlildən ancaq çox az bir qisminə müraciət edə bilərik. Allahın elminin əhatə etdiyi biliklərin hamısını başa salmağa çalışsaydıq da buna əsla nail ola bilməzdik.

Düşünün ki, tək bir insanla əlaqəli məlumatlar bu DNT-nin içərisinə 1 milyon ensiklopediya səhifəni dolduracaq şəkildə yerləşdirilmişdir. O halda yalnız bu an yaşayan insanların DNT-lərindəki məlumatları bildirməyə başlayacaq, bunu 1 milyon x 8 milyard səhifə ilə ifadə edə bilərik. Bu əlbəttə mümkün deyildir, amma belə bir şeyə nail olduğumuzu fərz edək; ortaya 8 milyard ensiklopediya səhifəsi qədər məlumat çıxar. Bu rəqəm bəlkə sizə ilk anda bir şey ifadə etməyə bilər. O halda belə bir sual soruşaq: 1 milyon və ya bir milyard səhifə məlumatın üst-üstə qoyulduğunda nə qədər ola biləcəyini heç təsəvvürümüzdə gətirirsinizmi? Bu kitabın səhifələri ölçüsündə 1 milyon səhifəni üst-üstə qoysaq 30 mərtəbəli bir binanın yüksəkliyinə çatırıq. Amma əgər bunu 1 milyard səhifə üçün düşünsək, o zaman qarşınıza Everest dağından 10 qat daha artıq bir yüksəklik çıxar.⁵⁴ Amma bizim DNA üçün verdiyimiz rəqəm 1 milyon da deyil, 1 milyard deyildir, tam 8 milyard...

İndi kainatın ucu-bucağı bəlli olmayan böyüklüyü ilə gözlə belə görülməyəcək kiçiklikdəki DNT-ni müqayisə edin. Bir DNT-nin içinə bu qədər məlumat sığışdıran Allahın bu böyüklükdəki kainatda yaratdığı bütün məlumatı ifadə belə edə bilməcəyimizi bir daha anlayırıq. Allah elminin sonsuzluğunu Quranda belə açıqlayır:

Əgər yerdəki bütün ağaclar qələm, dərya isə mürəkkəb olsaydı və yeddi dərya belə ona qoşulsaydı, yenə də Rəbbimin sözləri tükənməzdi. Həqiqətən, Allah yenilməz qüdrət və hikmət sahibidir! (Loğman surəsi, 27).

Göründüyü kimi, biz nə qədər çalışsaq da Allahın elmini dərk etməyə gücümüz çatmaz, çünki Allahın elmi sonsuzdur. Biz ancaq Allahın bizə icazə verdiyi qədərini dərk etməyə gücümüz çatır:

Allahdan başqa heç bir tanrı yoxdur. Əbədi və əzəli varlıq Odur. O nə mürgü, nə də yuxu bilər. Göylərdə və yerdə nə varsa, hamısı Onundur. Allahın izni olmadan Onun yanında kim şəfaət edə bilər? O bütün yaranmışların keçmişini və gələcəyini bilir. Onlar Allahın elmindən Onun özünün istədiyindən başqa bir

şey dərk edə bilməzlər. Onun kürsüsü göyləri və yeri əhatə etmişdir. Bunları müdafiə etmək Onun üçün heç də çətin deyildir. Ən uca və ən böyük varlıq da Odur. (Bəqara surəsi, 255).

Kitab boyu Allahın görməyimizə və anlamağımıza izn olunmağa çalışıldı. Bunlar Allahın əmri ilə Onun hər şeyə gücü çatdığını və həqiqətən elmi ilə hər şeyi şərtləndirdiyini bilməyiniz hər incəlikdə Onun böyüklüyünün nümayiş etdirildiyini düşünməyiniz üçün bildirildi. Çünki, bu böyük həqiqəti düşünmək və xatırlamaq Allaha qul olan hər insan üçün bir məsuliyyətdir. Allah bir ayədə belə bildirilir:

Yeddi qat göyü və bir o qədər də yeri yaradan Allahdır. Allahın hər şeyə qadir olduğunu, Allahın hər şeyi öz elmi ilə ehtiva etdiyini biləsiniz deyə,

Allahın əmri onların arasında nazil olar. (Talaq surəsi, 12).

Yaddan çıxarmaq olmaz ki, böyük olan Allahdan üz çevirən, Onun ayələrinə fikir verməyərək və ona üsyankar olanlar böyük bir cəzaya layiq görüləcəkdir. Quranda, cəhənnəmdə bu kimi insanlar haqqında veriləcək olan əmr belə xəbər verilir:

Onu tutub qandallayın! Sonra da cəhənnəmə atın! Daha sonra onu yetmiş arşın uzunluğunda zəncirə bağlayın! Çünki, O, böyük olan Allaha inanmırdı. (Haqqa surəsi, 30-33).

II KİTAB

YARADILIŞI İNKAR ETMƏ ALDANMASI

TƏKAMÜL NƏZƏRİYYƏSİ ALDANMASI

Təkamül nəzəriyyəsi, canlıların varlığını və mənşəyini təsadüflərlə izah edə bilmək məqsədi ilə müxtəlif doğru olmayan ehtimallar, fərziyyələr və xəyal məhsulu olan ssenarilər hazırlayan bir fəlsəfə və dünya görüşür. Bu fəlsəfənin mənbəyi qədim zamanlara, antik Yunanıstana qədər uzanır.

Yaradılışı inkar edən bütün ateist fəlsəfələr mütləq, vasitəli və ya bir başa şəkildə təkamül düşüncəsini qəbul edib və müdafiə edirlər. Eyni vəziyyət bu gün də bütün din əleyhdarı olan ideologiyalara və sistemlərə aiddir.

Təkamül nəzəriyyəsi düşüncəsi son yarım əsrdir, hamıya qəbul etdirilmək üçün elmi bir görkəm almışdır. XIX əsrin ortalarında sözdə elmi bir nəzəriyyə olaraq irəli sürülmüş, ancaq müdafiəçilərinin bütün cəhdlərinə baxmayaraq, bu günə qədər heç bir elmi kəşf və ya təcrübə tərəfindən sübut olunmamışdır. Nəticədə, nəzəriyyənin özünə böyük ümid bağladıkları "elm" hər keçən gün nəzəriyyəni qaçılmaz sonuna daha da yaxınlaşdırmışdır.

Müraciət olunan bütün elmi metodlar hər dəfə belə bir nəzəriyyənin heç bir həqiqi tərəfinin olmayacağını sübut etmişdir: Laboratoriya təcrübələri və təxmini hesabları, canlılığı meydana gətirən amin turşularının təsadüflərlə əmələ gəlməyəcəyini qəti bir şəkildə ortaya qoymuşdur. Ən kiçik canlı vayidi olan hüceyrə isə,- təkamülçülərin iddia etdiyi kimi-ibtidai və nəzarətsiz dünya şərtlərində təsadüflər nəticəsində əmələ gəlmək bir yana, hətta XX əsrin milyonlarla dollarlıq, texnologiya möcüzəsi laboratoriyalarında belə sintezlənmə bilməmişdir. Bundan başqa illərlə davam edən paleontoloji işlərdə olan skeletlər arasında, təkamül nəzəriyyəsinin növlərindən inkişaf etmiş növlərə, mərhələ-mərhələ təkamülləşdiyini göstərməsi lazım olan ara-keçid növlərinə heç bir yerdə təsadüf olunmamışdır.

Nəticədə, təkamülçülər, böyük bir cəhdlə təkamül nəzəriyyəsinə dəlillər toplamağa çalışarkən, şəxsən öz əlləri ilə təkamül deyilən bir şeyin olmayacağını sübut etmişdir.

Bu gün müdafiə olunduğu şəkildə təkamül düşüncəsini ilk ortaya atan adam, həvəskar ingilis bioloqu olan Charles Darwindir. Darwin təkamülçü fikirlərini 1859-cü nəşr etdirdiyi "Həvlərin mənşəyi" (The origin of Species) adlı kitabında ortaya atdı. Darwinin bu kitabında iddia edildiyinə görə, yaşayan bütün canlılar ortaq bir mənşəyə sahibdir və təbii seleksiya yolu ilə bir-birindən törəmişlər. Mühitə ən yaxşı şəkildə uyğunlaşanlar bu xüsusiyyətlərini gələcək nəsillərə ötürürdü, beləcə, bu yararlı dəyişmələr zamanla toplanaraq növü əgdadlarından tamamilə fərqli bir canlıya çevirirdi. İnsan isə, təbii seleksiya mexanizminin ən inkişaf etmiş məhsulu idi. Qısaca, bir növün mənşəyi digər bir növdür.

Darwinin irəli sürdüyü fantaziyalar xüsusilə bəlli siyasi və ideoloji görüşlərə sahib olan dairələrdə böyük rəğbətlə qarşılandı. Nəzəriyyə olduqca populyar olmuşdu. Çünki o dövrdəki mövcud bilik səviyyəsi Darwinin xəyal etdiyi ssenarilərin yalan olduğunu göstərmək üçün hələ kifayət deyildir. Belə ki, Darwinin fəriyələrini irəli sürdüyü dövrdə genetika, mikrobiologiya, biokimya kimi elm sahələrinin heç biri ortada yox idi. Dediymiz bu elmlər Darwinin müddəalarından daha əvvəl kəşf edilmiş olsaydı, Darwin nəzəriyyəsinin elmi cəhətdən tamamilə əsassız olduğunu görəcək və belə mənasız bir iddia ortaya atmayacaqdı. Çünki növləri müəyyən edən məlumatlar genlərdə mövcuddur və təbii seleksiyanın genlərdə dəyişikliklər əmələ gətirərək yeni növlər əmələ gətirməsi mümkün deyildi.

Darwinin kitabının əks-sədası davam edərkən, Avstraliyalı botanik Mendel 1865-ci ilində irsiyyət qanunlarını kəşf etdi. Mendelin əsrin sonuna qədər çox bilinməyən kəşfləri 1900-cü illərin əvvəlində genetika elminin ortaya çıxması ilə məna qazandı. Yenə eyni illərdə genlər və xromosomların quruluşu kəşf edildi. 1950-cü illərdə genetik məlumatı saxlayan DNT molekulunun kəşfi isə nəzəriyyəni böyük bir böhrana saldı. Çünki DNT-dəki nəhəng məlumatı qaynağı, təsadüflərə əmələ gəlmələrlə izah oluna bilməzdi.

Bu cür elmi inkişafalara birlikdə davam edən qazıntılar, ibtidai növlərin mərhələ-mərhələ təkamülləşdiklərini isbat edəcək ara-keçid növlərini indiyə kimi ortaya çıxartmamışdır.

Bütün bu irəliləyişlərin, elmi əsası olmadığı ortaya çıxan Darwinin nəzəriyyəsinə tarixin tozlu vəflərinə qoyması lazım idi. Ancaq müəyyən dairələr ısrarla nəzəriyyəni yeni tərzdə təqdim etməyə və hər nə şəkildə olursa-olsun elmi platformaya oturtmağa çalışırdılar. Bütün bu cəhdlər nəzəriyyənin ardından elmi qayğılardan ziyadə ideoloji bir qrup hədəflərin olduğunu göstərməsinə görə olduqca mənalı idi.

Bu inkişaf bərabər, getdikcə çıxılmaz vəziyyətdə nəzəriyyənin hər nə bahasına olursa-olsun qüvvədə qalması lazımlığına inanan bəzi dairələr vaxt itirmədən yeni bir model uydurdular. Bu yeni modelin adı-neo-Darwinizm idi. buna görə, canlıların genlərindəki mutasiya deyilən kiçik dəyişikliklərlə növlər təkamülləşir və təbii seleksiya metodu ilə güclü olanlar həyatda qalır. Ancaq canlıların meydana gəlməsi üçün kiçik dəyişimlərin kifayət etmədiyini, bundan daşqa neo-Darwinizmin irəli sürdüyü mexanizmlərin elmə zidd olması anlayışınca təkamülçü yeni model axtarışlarını davam edirdilər. Və "sıçramalı təkamül nəzəriyyəsi" adını verdikləri yeni iddia ortaya ataraq heç bir elmi və məntiqi əsası olmayan bir model irəli sürdülər. Buna görə canlılar birdən-birə, heç bir ara-keçid növləri olmadan başqa bir növə çevrilirdilər. Başqa sözlə o günə qədər heç bir təkamül əcdadları olmayan növlər bir anda meydana gəlirdi. Əslində bu yaradılışın tərifi, ancaq təkamülçülərin bunu qəbul etmələri mümkün deyildi. Bu həqiqəti, ağla gəlməz ssenarilərlə gizləməyə çalışırdılar. Məsələn, tarixdəki ilk quşun necə olduğu izah olmayan bir şəkildə bir sürünən yumurtasından ortaya çıxmış ola biləcəyi söylənirdi. Eyni nəzəriyyəyə görə, etobur quru heyvanları, keçirdikləri ani və əhatəli bir dəyişikliklə birdən-birə böyük bir binalara çevrilə bilərdi.

Tanınan bütün genetik, biofizik və biokimya qanunlarına zidd olan bu iddialar ancaq qurbağaların zahzadələrə döndüyünü bildirən uşaq nağılları qədər elmi idi. amma neo-Darwinist nəzəriyyənin düşdüyü böhran qarşısında sıxıntıya düşən bəzi təkamülçü paleontoloqlar, bundan yaxa qurtarmaq üçün neo-Darwinizmdən daha da gülünc və əsassız olan bu nəzəriyyəyə sarıldılar.

Bu modelin tək hədəfi, neo-Darwinist modelin izah edə bilmədiyi, qazıntılar nəticəsində tapılmayan, ara-keçid formaları boşluqlarını açıqlamaq idi. Ancaq tapılmayan skelet boşluqlar, "quşların sürünən yumurtalarından anidən çıxdıqlarını" irəli sürərək ya da oxşar iddialarla izah etmək, başlı-başına ağılsızlıqdır. Çünki bir növün başqa bir növə çevrilməsi üçün, genetik biliyin də çox böyük miqdarda və faydalı bir dəyişiklik lazımdır. Lakin heç bir mutasiya genetik məlumatı inkişaf etdirməz, ona yeni bir məlumat əlavə etməz. Mutasiyalar sadəcə genetik məlumatın azalmasına və pozulmasına yol açırlar. "Sıçramalı" təkamül nəzəriyyəsi müdafiəçilərinin xəyal etdikləri "qrosmutasiyaları" isə, genetik məlumatda "qros", yəni böyük azalma və pozuqluqlar əmələ gətirirlər.

Sıçramalı təkamül nəzəriyyəsi, ilk baxışda da başa düşüldüyü, geniş bir xəyalın məhsulu idi. Amma bu açıq həqiqətə baxmayaraq, təkamül müdafiəçiləri bu nəzəriyyəyə etibar etməkdən çəkinmədilər. Çünki Darwinin irəli sürdüyü təkamül modelinin, skelet edilməməsi onları belə etməyə məcbur edirdi. Darwin növlərin yavaş-yavaş dəyişdiklərini irəli sürmüşdü. Bu isə, tarixdə yarı quş, yarı sürünən kimi, əcaib varlıqların yaşamasını labüd edirdi. Ancaq təkamülçülərin bütün araşdırmalarına və tapılan yüz minlərlə skeletə baxmayaraq, bu cür "ara-keçid formaları"nın tək bir dənəsinə belə rast gəlinmişdi.

Təkamül nəzəriyyəsi tərəfdarları, sıçramalı təkamül modelinə bu böyük "skelet süqutunu" ört-basdır edə bilmək ümidi ilə ət atdılar. Ancaq başda da vurğuladığımız kimi bunun bir fantaziya olduğu son dərəcə aydındı və çox qısa zamanda özünü sərf etdi. Sıçramalı təkamül modeli, heç bir zaman əsaslı bir model kimi irəli sürülmədi, amma mərhələli təkamül modelinə uymadığı aydın bəlli olan vəziyyətlərdə bir çıxış yolu

olaraq istifadə edildi. Günümüzdə təkamül nəzəriyyəsi tərəfdarları, canlılardakı hamısı mürəkkəb quruluşlara sahib olan-göz, qanad, ağız, beyin və s. kimi orqanların mərhələli təkamül modelini çox açıq şəkildə təkzib etdiyini gördüklərinə görə, bu məsələlərdə sıçramalı təkamül modelinin fantastik izahlarına arxalanmaq məcburiyyətində qalırlar.

TƏKAMÜL NƏZƏRİYYƏSİNİ DOĞRU EDƏN HƏR HANSI BİR SKELET QALIQLARI VARDIRMI?

Təkamül nəzəriyyəsi, bir növün başqa bir növə çevrilməsini milyonlarla illik bir zaman müddəti içərisində yavaş və mərhələli olaraq baş verdiyini deyir. Bu iddianın məntiqi nəticəsi isə, bu keçid dövrü zamanı "ara-keçid növü" adı verilən əcaib canlıların yaşamış olmasını labüd edirdi. Təkamülçülər, bütün canlıların mərhələli olaraq bir-birindən əmələ gəldiklərini iddia etdikləri üçün də, bu ara-keçid növlərinin və saylarının milyonlarla olması lazımdı.

Əgər həqiqətən bu cür canlılar yaşamışlarsa, skelet tapıntıları qeydlərində bunların qalıqlarına da təsadüf edilməsi labüddür. Çünki bu fikrə görə, ara-keçid növlərinin sayının, bu gün bildiyimiz heyvan növlərindən belə artıq olması və dünyanın 4 bir yanında skeletləşmiş olaraq tapılması lazım gəlir.

Daqwindən sonra sıx bir şəkildə bu skelet qalıqları axtarıldı, fəqət təkamül nəzəriyyəsi tərəfdarları üçün acı nəticə verdi. Bu dünyada heç bir yerdə, nə bir qitədə, nə də okeanın dərinliklərində tək hüceyrəli orqanizmlərdə kompleks onurğasızlar arasındakı hər hansı bir ara-keçid növünə təsadüf edilmədi.

Əslində Darwin də bu ara-keçid növlərinin yoxluğunun fərqi idi. Fəqət yenə də ən böyük ümidi ara-keçid növlərinin gələcəkdə tapılması idi. Ancaq bu ümidli gözləməsinə baxmayaraq, nəzəriyyənin ən böyük müəmmasının bu mövzu olduğunu görürdü. Buna görə belə yazmışdı:

Əgər həqiqətən növlər o biri növlərdənyavaş inkişaf tərmişsə, nəyə görə saysız ara-keçid növünə rast gəlmirik? Nəyə görə bütün təbiət qarışıq bir halda deyil, tam olaraq müəyyən edilmiş və yerlə yerində? Saysız ara-keçid növü olmalı, fəqət nə üçün yer üzünün sayılmayacaq qədər çox təbəqələrində onları tapa bilmirik... Nə üçün hər geoloji quruluş və hər təbəqə belə bağlantılarla dolu deyil? Geologiya yaxşı dərəcələndirilmiş bir proses ortaya çıxarmır və bəlkə də bu mənim nəzəriyyəmə qarşı irəli sürüləcək ən böyük etiraz olacaqdır.⁵⁵

Darwin narahatçılığında haqlı idi. Çünki təkamülçülərin bütün nə Darwinin zamanında, nə də Darwindən sonra dünyanın heç bir yerində- nə bir qitədə, nə də okeanın dərinliklərində- bu ara-keçid növlərinə təsadüf edilmədi. Tanınmış ingilis paleontoloqu (skelet mütəxəssisi) Derek W. Ager bir təkamül nəzəriyyəsi tərəfdarı olmasına tərəfdarı olmasına baxmayaraq bu həqiqəti belə etiraf edir:

Sualımız belədir: Skelet qeydlərini araşdırdığımız zaman, növlər ya da siniflər səviyyəsində olsun, davamlı olaraq eyni həqiqətlə qarşılaşırıq; mərhələli təkamüllə inkişaf edən deyil, ani olaraq yer üzərində əmələ gələn qruplar görürük.⁵⁶

Skelet qeydlərindəki bu boşluqlar, kifayət qədər skelet qalıqları tapılmadığı və bir gün axtarılan skeletləri əldə ediləcəyi kimi bir fərziyyə ilə də açıqlana bilməz. Bir başqa təkamülçü paleontoloq T. N. George, bunun səbəbini belə açıqlamaqdadır:

Skelet tapıntıları zəifliyini ortadan qaldıracaq bir izahat vermək artıq mümkün deyildir. Çünki əlimizdəki skelet tapıntıları son dərəcə zəngindir və yeni kəşflərlə yeni növlərin tapılması qeyri-mümkün görsənir.⁵⁷

YER ÜZÜNDƏ HƏYAT ANİDƏN BÜTÜN MÜXTƏLİFLİYİ İLƏ ORTAYA ÇIXMIŞDIR

Yer təbəqəsi və skelet qeydləri araşdırılarkən, canlı həyatın birdən-birə ortaya çıxdığı görülür. Canlı varlıqların skeletlərinə təsadüf edilən ən dərin yer təbəqəsi, 530-520 milyon il yaşında olduğu hesablanan "kambreyen" təbəqəsidir.

Kambreyen dövrünə aid təbəqələrdə tapılan canlılar, heç bir təamül əcdadları olmadan birdən-birə skelet tapıntılarında müəyyən olurlar. Kompleks varlıqlardan meydana gələn geniş bir canlı mozaykası heyətləndirici bir şəkildə anidən ortaya çıxmışdır. Buna görə də, geologiya ədəbiyyatında bu möcüzəvi hadisə, "Kambreyen Partlayışı" kimi tanınır.

Bu təbəqədəki canlıların çoxunda, göz kimi son dərəcə inkişaf etmiş orqanlar ya da həzm sistemi, qan dövrəni kimi yüksək təşkilatlanmaya sahib olan orqanizmlərdə görülən sistemlər vardır. Skelet qeydlərində bu canlıların əcdadı olduğuna dair hər hansı bir işarəyə təsadüf edilməz. Earth Sciences jurnalının redaktoru Richard Monestarsky, canlı varlıqların birdən-birə ortaya çıxışlarını belə bildirir:

Bu gün gördüyünüz olduqca kompleks heyvan növləri anidən ortaya çıxmışdır. Bu an Kambreyen Dövrün ilk əvvəllərinə ilk kompleks varlıqlarla dolması bu təkamül partlayışı ilə başlamışdır. Bu gün dünyanın hər tərəfinə yayılmış heyvan sinifləri erkən Kambreyen Dövrədə var idi və yenə bu gün olduğu kimi bir-birlərindən çox fərqlidirlər.⁵⁸

Dünyanın necə olur ki, birdən-birə belə minlərlə heyvan çeşidi ilə dolub sualına cavab tapmayan təkamülçü qaynaqlar, Kambreyen Dövrünün əvvəlinə, içində həyatın başlanğıcının əmələ gəldiyi və "bilinməyən baş verdiyi" 20 milyon illik xəyali bir dövr "təkamül boşluğu" olaraq anlandırılır. Ancaq bu günə qədər heç kim, bu təkamül boşluğunun nə olduğunu izah edə bilməmişdir.

KAİNATIN ƏN GÖZƏ ÇARPAN DƏLİLLƏRİ UYĞUNSUZ OLDU

1984-cü ildə, Çinin Yannan ərazisinin cənub hissəsindəki Cheng Jiangda böyük miqdarda kompleks onurğasız kəşf edildi. Bunların arasında olan və bu an soyların tükəndiyi bilinən trilobitlər ən azından bu gün var olan onurğasızlar qədər kompleks quruluşlu idilər.

İsveçli təkamülçü paleontoloq Stefan Benqtsen, bu vəziyyəti belə izah edir.

Əgər canlılıq tarixində hər hansı bir hadisə, insanın yaradılışının başlanğıcına bənzədiləcəksə, o da çoxhüceyrəli orqanizmlərin ekologiya və təkamüldə baş rolda olduqları okean yaşamındakı ani fərqləşmə dövrüdür. Darwini təəccübləndirən və utandıran bu hadisə bizi də hələ də təəccübləndirir.⁵⁹

Bəli həqiqətən də bu kompleks canlıların heç bir əjdadı və ya keçid formasına sahib olmadan anidən ortaya çıxışları bu gün də təkamülçülər üçün olduqca heyrətləndirici və can sıxıcıdır, eyni ilə 135 il əvvəl Darwin üçün olduğu kimi. Çünki təkamülçülər 135 il sonra belə bir problemə bir çarə tapa bilmək mövzusunda Darwindən daha irəli gedə bilməmişlər.

Göründüyü kimi skelet qeydləri canlıların kainatın iddia etdiyi kimi sadədən mürəkkəbə doğru bir proses izlədiyini deyil, bir anda və ən mükəmməl halda ortaya çıxdıqlarını göstərir. Ara növlərin yoxluğu yalnız Kambreyon dövrünə məxsus deyildir. Təkamülçülərin iddia etdikləri və onurğasızlar-balıqlar-amfibiyalar-sürünənlər-quşlar-məməlilər arasında irəriləyən təkamül szemini təsdiqləyəcək tək bir ara növü belə indiyə qədər tapılmamışdır. Hər canlı növü, skelet qeydlərindən anidən və bu günkü əskiksiz şəkildə görünməkdədir.

Başqa sözlə, canlılar təkamüllə əmələ gəlməmiş, yaradılmışdır.

TƏKAMÜL SAXTAKARLIQLARI RƏSİMLƏRİNDƏKİ ALDATMALAR

Təkamül nəzəriyyəsinə dəlil axtaranların ən çox müraciət etdikləri qaynaq skelet qeydləridir. Diqqətli və tərəfsiz olaraq araşdırılarkən bu skelet qeydlərinin, təkamülçülərin iddialarının əksinə təkamül nəzəriyyəsinə dəstəklədikləri deyil, çürüdükləri görünür. Ancaq skeletlərin ümumiyyətlə təkamülçülər tərəfindən toqquşdurularaq izahat vermələri və ictimai rəyə də tərəfli bir şəkildə əks etdirmələri səbəbi ilə bir çox adam skelet qeydlərinin həqiqətən təkamül nəzəriyyəsinə dəstəklədiyini düşünməkdədir.

Skelet qeydlərindəki bəzi kəşflər hər növ şərhə açıq olması təkamül nəzəriyyəsi tərəfdarlarının ən çox işlərinə yarayan məsələdir. Tapılan skeletlər çox vaxt sağlam bir diaqnoz verilməsi üçün kifayət deyildir. Bunlar əskik və dağılmış sümük parçalarında əmələ gəlir. Bu səbəblə, əldəki şərh etmək və bunları istənilən istiqamətdə istifadə etmək asandır. Necə ki, təkamülçülər tərəfindən skelet qeydlərinə əsaslanaraq edilən rekonstruksiyalar tamamilə spekulativ (saxtakar) olaraq təkamülçü fikirləri təsdiqləyəcək şəkildə edilir. İnsanlar əyani yolla (görmə vasitəsilə)daha asan təsirləndikləri üçün məqsəd onları xəyal gücü ilə rekonstruksiyası edilmiş varlıqların keçmişdə həqiqətən yaşadığına inandıra bilməkdir.

Təkamülçü tədqiqatçılar, çox vaxt yalnız bir diş və ya bir çənə sümüyü parçası ya da balaca bir qol sümüyündən yola çıxaraq insan oxşarı xəyali varlıqlar çəkər və bunu sensasiyalı bir şəkildə insan təkamülünün bir halqası olaraq ictimai rəyə təqdim edirlər. Bu rəsmlər çox insanın zehində var olan "ibtidai insanlar" imicinin əmələ gəlməsində böyük rol oynamışdır.

Sümük qalıqlarına əsaslanaraq görülən bu işlərlə sadəcə olaraq əldəki obyektin çox ümumi xüsusiyyətləri ortaya çıxa bilər. Lakin əsl müəyyənedici təfərrüatlar zamanı içində asanlıqla yox olan yumşaq toxumalardır. Bu səbəblə yumşaq toxumaların saxta şərhələrlə, rekonstruksiya edən adamın xəyalında hər şey mümkündür. Harvard Universitetindən Ernest A. Hooton bu vəziyyəti belə açıqlayır:

Yumşaq qismlərin təkrar inşası çox riskli bir işdir. Dodaqlar, gözlər, qulaqlar və burun kimi orqanların altlarındakı sümüklə heç bir əlaqələri yoxdur. Məsələn, bir Neandertal kəllə sümüyünü eyni izahla bir meymuna və ya bir filosofa bənzədə bilərsiniz. Qədim insanların qalıqlarına əsaslanaraq edilən canlandırma heç bir elmi dəyəərə sahib deyildi və cəmiyyəti bəlli düşüncə istiqamətinə sövq etmək üçün istifadə edirdilər.⁶⁰

SAXTA SKELET DÜZƏLTMƏ İŞLƏRİ

Təkamül nəzəriyyəsinə skelet qeydlərində heç bir məqsədə uyğun dəlil tapmayan bəzi təkamülçülər axırda öz dəlillərini özləri saxtakarlıqla düzəltmə üsuluna əl atdılar. Təkamül saxtakarlıqları adı altında ensiklopediyalarda belə yazılan bu işlər, təkamül nəzəriyyəsinin güclə qüvvədə saxlamağa çalışılan bir ideologiya və həyat fəlsəfəsi olduğunun ən gözəl sübutudur. Bu saxtakarlıqların ən məşhurları bunlardır.

PİLTDOWN ADAMI SAXTAKARLIĞI

Həvəskar bir paleontoloq olan Charles Dawson, 1912-ci ildə İngiltərədə Piltdown yaxınlığındakı bir çuxurda, bir çənə sümüyü və bir kəllə sümüyü parçası tapdığı iddiası ilə ortaya çıxdı. Çənə sümüyü meymun çənəsinə oxşamasına baxmayaraq, dişlər və kəllə sümüyü insanlarınkına oxşayırdı. Bu nümunəyə "Piltdown Adamı" adı verildi, 500 min illik bir yaş təyin edildi və müxtəlif muzeylərdə insan təkamülünə dəqiq bir dəlil olaraq nümayiş edildi. 40 ildən çox elmi məqalələr yazıldı, izahlar edildi və rəsmlər çəkildi, insanın təkamülünə əhəmiyyətli bir dəlil olaraq verildi. Ancaq 1949-cu ildə skeleti bir kərə daha araşdıran

mütəxəssislər, bunun süni bir skelet olduğunu, insanın kəllə sümüyünə bir oranqutan çənəsi birləşdirməklə düzəldiyini aşkar etdilər.

Flor metoduna əsaslanaraq aparılan araşdırmalar, kəllə sümüyünün ancaq bir neçə min illik olduğunu ortaya çıxartdı. Oranqutana aid olan çənə sümüyündəki dişlərin isə süni olaraq köhnələşdirildiyi, skeletin yanında olan ibtidai vasitələrin polad alətlərlə yrnulmuş adi bir təqliq olduğu başa düşüldü. Oarley, Clark və Weinerin elədikləri elədikləri təfərrüatlı analizlərlə bu saxtakarlıq 1953-cü ildə dəqiq olaraq ortaya çıxarıldı. Kəllə sümüyü 500 il yaşında bir insana, çənə sümüyü də yeni ölmüş bir meymuna aiddir. Dişlər, insana aid olduğu təəsüratı vermək üçün sonradan xüsusi olaraq əlavə olunmuş və növbələnmiş, oynaq yerləri də köhnələşdirilmişdi. Daha sonra da bütün parçalar, köhnə görünmələri üçün potasyundixromat ilə ləkələndirilmişdi. Bu ləkələr, sümüklər turşuya batırılarkən yox olurdu. Saxtakarlığı ortaya çıxaran qrupdan Le Gros Clark bu vəziyyət qarşısında təəccübünü gizlədə bilmirdi:

Dişlər üzərində köhnəlmiş təəsüratını vermək üçün, süni olaraq oynanmış olduğu o qədər açıqdır ki, necə olur ki, bu izlər diqqətdən qaçmış ola bilər?⁶¹

NEBRASKA ADAMI SAXTAKARLIĞI

1922-ci ildə Amerikan Təbiət Tarixi Muzeyinin müdiri Henry Fairfeild Osborn, Qərbi Nebraskadakı İlan dərəsi yaxınlığında, Plieocen dövrünə aid bir azı diş skeleti tapdığını açıqladı.

İddiaya görə, bu diş insan və meymunların ortaq xüsusiyyətlərini daşıyırdı. Çox dərin elmi mübahisələr başlamışdı, bəziləri bu diş Pitekanrops erectus olaraq şərh edirdilər, bəziləri isə bunun insana daha yaxın olduğunu söyləyirdilər. Böyük mübahisələr yaradan bu skeletə "nebraska Adamı" adı verildi. "Elmi" adı da latınca qoyuldu: "Hesperopithecus Haraldsooki".

Bir çox məşhur alim Osbornu dəstəklədi. Bu tək dişə əsaslanaraq Nebraska Adamının kəllə sümüyü və vücudunun rekonstruksiyası şəkilləri çəkildi. Hətta daha da irəli gedərək ailəlikləşəkilləri nəşr edildi.

İNSANLARLA MEYMUNLAR ORTAQ ƏCDADDANMI ƏMƏLƏ GƏLDİLƏR

Təkamül nəzəriyyəsinin iddiasına görə insanlar və indiki meymunlar ortaq əcdada sahibdirlər. Bu ibtidai varlıqlar zamanla təkamül edərək bir qismi indiki meymunları təkamülün digər bir qolunu izləyən başqa bir qrup da indiki insanlarını əmələ gətirmişlər.

Meymunlarla insanların sözdə ilk ortaq əcdadlarına təkamülçülər, "Cənubi Afrika meymunu" mənasını vırər. "Austrolopithecus" adını verirlər. Həqiqətdə nəslə kəsilməmiş qədim meymun növündən başqa bir şey olmayan

Aistrolopith ecisların müxğəlif növləri tapılır. Bunların bəziləri iri quruluşlu, bəziləri daha kiçik, daha narin quruluşlu canlılardır.

İnsan təkamülünün bir sonrakı mərhələsini də təkamülçülər, "homo", yəni insan olaraq sinifləndirirlər. İddiaya görə homo seriyasındakı canlılar, Austalopithecuslardan daha inkişaf etmiş, indiki insandan o qədər fərqli olmayan canlılardır.

İnsan məkamülünün bir sonrakı mərhələsini də təkamülçülər, "homo", yəni insan olaraq sinifləndirirlər. İddiaya görə homo seriyasındakı canlılar, Australopithecuslardan daha inkişaf etmiş, indiki insandan o qədər fərqli olmayan canlılardır. Bu növün təkamülünün ən son mərhələsində isə, homo sapiens (düşünən inçan), yəni indiki müasir insanın əmələ gəldiyi irəli sürülür.

İşin əsl tərəfi isə belədir: Təkamülçülərin ortaya atdıqları bu xəyali ssenaridə Australopithecus adını verdikləri canlılar nəsiləri kəsilməmiş həqiqi meymunlar, homo seriyasındakı canlılar keçmişdə yaşamış, bu gün isə nəslə kəsilməmiş irqlərə mənsub insanlardır. Təkamülçülər bir "insan təkamülü" sxemi əmələ gətirmək üçün müxtəlif meymun və insan skeletlərini böyüklüklərinə görə ard-arda düzülüşdülər. Lakin elmi həqiqətlər, bu skeletlərin qətiyyənlə bir təkamül prosesini göstərmədiyini və insanın əcdadları olaraq göstərilən bu canlıların bir qisminin həqiqi meymun, bir qisminə həqiqi insan olduqlarını göstərmişdir.

İndi xəyali insan təkamülü sxeminin ilk pilləsini əmələ gətirən Austrolorithecusları araşdıraraq. Austrolorithecuslar: Nəslə kəsilməmiş meymunlar təkamülçülərin iddiası, Austrolorithecusların indiki insanların ən əsas əcdadı olduqlarıdır. Bunlar üz və kəllə quruluşları bu gün müasir meymunlara bənzəyən beyin həcmi müasir meymunlarınkindən daha kiçik olan qədim bir növdür. Ancaq təkamülçülərin iddialarına görə, bu varlıqların insanların əcdadı olmasını təmin edən çox mühüm bir xüsusiyyət aşkar olunmuşdur- iki ayaqlı olmaları.

Meymunlarla insanların hərəkət şəkli tamamilə fərqlənir. İnsanlar həqiqi mənada iki ayaqları ilə dik hərəkət edən yeganə canlılardır. Digər bəzi heyvanlar isə, iki ayaqlı olaraq məhdud bir hərəkət qabiliyyətinə sahibdirlər və nəticədə əyilmiş şəkildə olan bir skeletə sahibdirlər.

Təkamülçülərə görə, Austrolorithecus adlı bu canlılar iki ayaqları üzərində əyilmiş halda yerimə qabiliyyətinə sahibdirlər. Bu məhdud iki ayaqlı qaçış hərəkəti belə təkamülçüləri bu canlıların insanın əcdadı olduqları yönündə cəsarətləndirməyə kifayət etmişdir.

Lakin təkamülçülərin Austrolorithecusların iki ayaqlı olduqlarına dair iddialarını çürüdən ilk dəlil, yenə də təkamülçü tədqiqatçıların özlərindən gəldi. Austrolorithecusların skeletləri üzərində aparılan təfərrüatlı araşdırma, təkamülçülər tərəfindən belə, bunların həddən artıq meymuna bənzədiyinin qəbul olunmasına yol açmışdı. 1970-ci illərin ortalarında Austrolorithecus skeletləri üzərində təfərrüatlı anatomik araşdırmalar aparən təkamülçü Charles E. Oxnard Austrolorithecusların skelet quruluşlarını indiki oranqutanların skeletinə bənzəndirdi:

Austrolorithecusların çiyin, bilək, ayaq, dirsək və əlləri kimi anatomik nahiyələri üzərində aparılmış bir çox müqayisə edilməli anatomik araşdırma mövcuddur. Bütün bunlar bunu söyləyir: Bu skeletlərin müasir insana olan yaxınlığı həqiqət olmaya bilər. Bütün skelet parçaları həm insandan, həm də şimpanze və qarillalardan fərqlidir. Austrolorithecuslar qrup olaraq araşdırılarkən özlərinə xas bir növ oranqutana oxşarlıq göstərirlər.⁶²

Ancaq təkamülçülər üçün əsas xəcalət qaynağı, Austrolorithecusların iddia edildiyi kimi iki ayaqlı və əyilmiş olaraq yeriyə bilməyəcəklərinin başa düşülməsi oldu. İki ayaqlı ancaq əyik olaraq yeridiyi iddia edilən Austrolorithecusun belə bir quruluşa sahib olması fiziki olaraq son dərəcə səmərəsiz olacaqdı və nisbətən olaraq yüksək bir enerjiyə ehtiyac olacaqdı. Necə ki, 1996-cı ildə kompüter mütəxəssisi Robin Crompton apardığı araşdırmalarda bu cür bir qarışıq yerinin mümkün olmadığını göstərdi. Cromptonun gəldiyi nəticə bu idi: Bir canlı ya tam dik, ya da tam 4 ayağı üzərində yeriyə bilər. Bu ikisinin arasında bir yerləşmə şəkli, enerji istifadəsinin həddən artıq

dərəcədə artması səbəbi ilə mümkün deyil. beləcə, Austrolorithecusların iddia edildiyi kimi həm əyilmiş, həm də iki ayağı üzərində yeriyə bilməyəcəyi ortaya çıxmış oldu.

Austrolorithecusların iki ayaqlı olmadıqlarına dair bəlkə də ən mühüm işi isə 1994-cü ildə skeletləşmiş canlılar üzərində iki ayaqlılıq araşdırmaları İngiltərə Liverpool Universiteti, İnsan anatomiyası və Hüceyrə biologiyası bölümündə vəzifəli tədqiqatçı anotomist Fred Spoor və qrupu gördü. Qulaq ilbizindəki şüursuz tarazlıq mexanizmindən yola çıxaraq araşdırmalar aparan elm adamları Austrolorithecusların insan bənzəri olduqlarına dair iddianın sonu gəlmiş oldu.

HOMO SERİYASI: HƏQİQİ İNSAN İRQLƏRİ

Xəyali insan təkamülünün bir sonrakı pilləsi isə, "homo", yəni insan seriyasıdır. Bu seriyadakı canlılar indiki insandan çox fərqli olmayan sadəcə olaraq bəzi irqi fərqlilikləri olan insanlardır. Təkamülçülər bu fərqlilikləri şişirtməyə çalışaraq bəhs edilən insanları indiki insanın bir "irqi" olaraq deyil, ayrı bir "növu" kimi izah etmişdilər. Lakin bir azdan da görəcəyimiz kimi homo seriyasındakı insanların hamısı əslində normal bir insan irqindən başqa bir şey deyildir. Təkamülçülərin xəyali sxeminə görə homo növünün öz içindəki xəyali təkamülü belədir: əvvəl homo crektus, sonra arxaik homosapiens və neandertal insanı, sonra da ero-maqnon adam və indiki insan əmələ gəlir.

Homo seriyasındakı yuxarıda saymış olduğumuz "növlərin hamısı, hər nə qədər təkamülçülər əksini iddia etsələr də həqiqi insanlardan başqa bir şey deyildir. Birinci təkamülçülərin ən əsas növ saydıqları homo erectusunu araşdıraraq.

Homo crektusun ibtidai bir növ olmadığını göstərən ən təsir edici dəlillər, ən qədim homo crektus qalıqlarından olan "Turkana uşağı" skeletdir. Turkana uşağı skeletinin sahibinin 12 yaşında bir uşaq olduğu və böyüdüyü zaman 1,83 boyda olacağı ehtimal edilməkdədir. Bu skeletin sahibinin dik skelet quruluşu indiki insandan fərqli deyil!

Uzun və incə olan skelet quruluşu indiki tropik bölgələrdə yaşayan insanların skelet quruluşuna tamamilə uyğundur. Bu skelet, homo crektusun ən mühüm dəlillərindəndir. Təkamülçü paleontoloq Richard leakey homo crektus və indiki insanı belə müqayisə edir:

Hər hansı bir adam fərqlilikləri görə bilər: kəllə sümüyünün şəkli, üzün forması, qaş çıxıntısının qalınlığı və s. ancaq ərazilərdə yaşayan insan irqlərinin bir-birləri arasındakı fərqliliklərdən daha artıq deyildir. Belə bir fərqlilik cəmsiyyətlər bir-birlərindən uzun müddət ayrı saxlanıldıqları zaman ortaya çıxar.⁶³

Yəni Leakey bunu deyir ki, homo crektus və bizim aramızdakı fərqlilərdən artıq deyildir. Homo crektusun bu kəllə xüsusiyyətləri, qidalanma şəkli, genetik köç, digər insan irqləri ilə müəyyən bir zaman qarışma nəticəsində ortaya çıxdırdı.

Homo crektusun "ibtidai" bir növ olmadığını başqa bir güclü dəlili bunların 27 min illik güclü və hətta 13 min illik skeletlərinin tapılmış olmasıdır. Elm olunmasında böyük əks səda oyandıran və hətta elmi bir jurnal olmayan- Timeda belə nəşr olunan bir məqaləyə görə Yava adasında yaşının 27 min illik olduğu müəyyən olunan homo crektus skeletləri aşkar olmuşdur. Avstraliyada Kow bataqlığında isə 13 min illik homo sapiens- homo crektusun xüsusiyyətlərini daşıyan bəzi skeletləri aşkar olunmuşdur. Bütün bu skeletlər, homo crektusun zamanımıza olduqca yaxın tarixlərə qədər həyatını davam etdirmiş olduğunu və bunların bildiyimiz insanın tarixə həkk olunmuş bir irqdən başqa bir şey olmadıqlarını göstərməkdədir.

ARXAİK HOMO SAPIENS VƏ NEANDERTAL ADAMI

Arxaik homo sapiens, xəyali təkamülün sxeminin indiki insandan bir öncəki pilləni əmələ gətirir. Əslində bu insanlar haqqında təkamülçülər tərəfindən söylənəcək bir şey yoxdur, çünki, bunlar indiki insandan ancaq çox kiçik fərqlərlə ayrılıqlar. Hətta bəzi tədqiqatçılar, bu növün təmsilçilərinin zamanımızda hələ yaşadıklarını söyləyərək avstraliyalı Aborigen yerlərini nümunə göstərirlər. Aborigen yerləri də eyni bu növ kimi qalın qaş çıxıntılına, içəri doğru əyik bir çənə quruluşuna və bir az daha bir beyin zəcminə sahibdirlər. Bundan başqa çox yaxın bir keçmişdə Macarıstanda və İtaliyanın bəzi kəndlərində bu insanların yaşamış olduqlarına dair ciddi tapıntılar ələ keçirilmişdir.

Təkamülçülər arxaik homo sapiens növünə ən mühüm nümunə olaraq Hollandiyada neonder vasitəsində olan və neandertal adamı adı verilən insan-fosillərini göstərir. Zəmanəmizdəki bir çox tədqiqatçı, Neandertal insanını indiki insanın bir alt növü olaraq müəyyən edərək "homo sapiens neandertalensis" deməkdədir. Bu irqin indiki insanla bərabər, eyni anda və ərazidə yaşadığı dəqiqdir. Kəşflər, Neandertalların ölümləri basdırdıqlarını, müxtəlif müsiqi aləti düzəltmələrini və eyni dövrdə yaşamış homo sapiens sapienslərlə

bərabər inkişaf etmiş bir mədəniyyəti bölüşdükdüklərini aydın göstərməkdədir. Neandertal skeletlərinin tamamilə müasir olan kəllə sümüyü və skelet quruluşları da hər hansı bir saxtakarlığa açıq deyildir. Bu mövzuda ciddi bir alim sayılan New Mexico Universitetindən Erik Trinkous belə yazılır:

Neandertal qalıqları və müasir insan sümükləri arasında edilən təfərrüatlı müqayisələr bunu göstərir ki, neandertalların anatomiyasında, ağıl səviyyə və ya danışma qabiliyyəti kimi xüsusiyyətlərində heç bir şey yoxdur.⁶⁴

Bunlara əlavə olaraq neandertalların indiki insana görə, bəzi üstünlükləri aşkar edilir. Neandertalların beyin həcmi indiki insanın beyin həcmindən daha böyükdür və bunlar vücut olaraq daha sağlam quruluşlu və əzələ gücünə görə bizdən daha çox güclüdürlər. Yenə Trinkaus deyir: Neandertalların özünə xas olan quruluşu, gövdə və üzv sümüklərinin ümumən şişirdilmiş şəkildə quruluşlu olmasıdır. Bütün yaxşı qorunmuş sümüklər, müasir insanlar tərəfindən nadir halda sahib ola biləcək bir gücə işarə edir. Bundan başqa bu xüsusiyyət yetkin kişilərdə deyil, yetkin qadınlarda, yaşlılarda və hətta uşaqlarda belə görünə bilər.

Qısaca, neandertallar, sadəcə olaraq zamanla asimlyasiya olmuş xüsusi bir insan irqidir.

Bütün bunlar, təkamülçülərin çəkdiyi "insan təkamülü ssenarisinin də tamamilə bir xəyal məhsulu olduğunu, insanların hər zaman insan, meymunların da hər zaman meymun olduqlarını göstərməkdədir".

CANLILIQ TƏSADÜFLƏRLƏ ƏMƏLƏ GƏLƏ BİLMƏZ

Təkamül nəzəriyyəsi canlılığın, ibtidai dünya şərtlərində təsadüflər nəticəsində meydana gələn bu hüceyrə ilə başladığını irəli sürür. Ancaq XXI əsrə girərkən belə bir çox tərdən sirriliyini qoruyan hüceyrənin varlığını təbii şərtlərinə və təsadüflərlə əlaqələndirmənin necə bir ağılsızlıq olduğunu göstərmək üçün hüceyrənin quruluşunu sadə bənzətmələrlə izah etməyə çalışaq.

Bir canlı hüceyrəsi, bütün çalışma sistemləri, xəbərləşməsi, çatdırılması və idarə olunması ilə böyük bir şəhərə bənzər bir mürəkkəblik dərəcəsinə sahibdir. Hüceyrənin sərf etdiyi enerji əmələ gətirən stansiyalar, həyat üçün zəruri olan zülallar və hormonları əmələ gətirən fabrik, istehsal olunacaq bütün məhsullarla əlaqədar məlumatların yazılı tapıldığı bir məlumat bankası, bir yerdən digərinə xammal gəliri işə yaranacaq parçalara ayıran inkişaf etmiş laboratoriyalar və neftayırma zavodları, hüceyrənin içində qoyulacaq və xaricə göndəriləcək materialların giriş-çıxış nəzarətini edən mütəxəssisləşmiş hüceyrə pərdəsi proteinləri bu mürəkkəb quruluşun yalnız bir hissəsini əmələ gətirirlər.

Quruluşu və ibarət olduğu mexanizmlərlə bu dərəcə kompleks bir varlıq olan hüceyrənin nəinki ibtidai dünya şərtlərində əmələ gəlməsi, hətta müasir texnologiyaya belə süni olaraq sintezlənməsi mümkün olmasıdır. Hüceyrənin təməl maddəsi olan aminlərdən və bunların əmələ gətirdiyi proteinlərdən nəinki hüceyrə, mitondri, ribosom və s. kimi

hüceyrənin tək bir orqanı belə əmələ gətirilə bilməz. Buna görə də təkamül nəzəriyyəsinin təsadüfən əmələ gəldiyini iddia etdiyini ilk hüceyrə yalnız bir xəyal və fantaziya məhsulu olaraq qalmışdır.

PROTEİNLƏR TƏSADÜFƏ MEYDAN OXUYUR

Hüceyrəni indi bir kənara qoyaq. Çünki nəinki hüceyrənin, hüceyrəni əmələ gətirən minlərlə növ qarışıq protein molekullarından birinin belə təbii şərtlərdə əmələ gəlməsi ehtimal oluna bilməz.

Proteinlər, müəyyən sayda və növdə olan amin turşuların xüsusi bir sıra ilə düzülmələrindən əmələ gələn nəhəng molekulardır. Bu molekular canlı hüceyrələrin təməl maddələrini əmələ gətirirlər.

Ən adiləri təqribən 50 amin turşusundan əmələ gələn növləridə vardır. Canlı hüceyrələrində olan və hər birinin xüsusi bir vəzifəsi olan proteinlərin quruluşlarındakı tək bir amin turşusunun belə əskilməsi və ya yerinin dəyişməsi, ya da zəncirə artıq bir amin turşusu əlavə olunması o proini işə yaramaz bir molekul yığını halına gətirir. Hətta amin turşularının "təsadüfən əmələ gəldikləri" iddiasına uyğun bir sübut ya da açıqlama verməkdən aciz olan Molekulyar Təkamül Nəzəriyyəsi, proteinlərin əmələ gəlməsi nöqtəsində tamamilə süqut etməkdədir.

Proteinlərin funksional quruluşunun heç bir şəkildə təsadüfən meydana gəlməyəcəyi, hər kəsin anlaya biləcəyi adi ehtimal hesabları ilə rahatlıqla görülməlidir.

Məsələn, birləşməsində 288 amin turşusu olan və 12 fərqli amin turşusu növündən əmələ gələn ortaqlıq ölçüdəki bir protein molekulunun tərkibində olan amin turşuları 10^{300} fərqli şəkildə düzülə bilər. Ancaq bu düzülmələrdən yalnız "1"-i bəhs edilən proteini əmələ gətirir. Yerdə qalan bütün düzülmələr heç bir işə yaramayan, hətta bəzən canlılar üçün zərərli belə ola biləcək mənasız amin turşusu zəncirləridir. Başqa sözlə yuxarıda nümunə verdiyimiz protein molekulundan yalnız birinin təsadüfən meydana gəlmə ehtimalı " 10^{300} "də "1" ehtimaldır. Bu 1-in yanına 300 ədəd sıfırın gəoməsi ilə əmələ gələn "astronomik" sayı da "1" ehtimal işə praktikada baş verməsi mümkün olmayan bir ehtimaldır. Bundan başqa 288 amin turşulu bir protein, canlıların quruluşunda tapılan digər minlərlə amin turşusu nəhəng proteinlərlə müqayisə edilərkən, olduqca sadə bir quruluş sayıla bilər. Eyni ehtimal hesablarını bu nəhəng molekulara tətbiq edərkən işə bu "mümkün olmayan" kəlməsinin belə kifayət etmədiyini görürük.

Birinin belə təsadüfən əmələ gəlməsi mümkün olmayan bu proteinlərdən təqribən 1 milyon ədədinin təsadüfən uyğun bir şəkildə bir yerə gəlib əskiksiz bir insan hüceyrəsini meydana gəlməsi işə, milyardlarla kərə belə mümkün deyil. Qaldı ki, 1 hüceyrə heç bir zaman üçün bir protein yığınınından ibarət deyildir. Hüceyrənin içində, proteinlərin yanında nuklin turşuları, karbohidratlar, vitaminlər, elektrolitlər kimi başqa bir çox kimyəvi maddə istər quruluş, istərsə iş baxımından müəyyən bir nisbət, uyğunluq və layihə çərçivəsində yer alırlar. Hər biri də bir çox fərqli orqanın içində təməl olaraq vəzifə yerinə yetirirlər.

Göründüyü kimi təkamül, yeganə "izahi" olan təsadüf nəzəriyyəsi ilə, deyil hüceyrə, hüceyrədəki milyonlarla proteindən tək birinin əmələ gəlməsini belə izah etmək acizdir.

Türkiyədə, təkamülçü düşüncəsinin gndərlərindən biri olan Prof. Dr. Əli Dəmirsoy da "irsiyyət və təkamül" adlı kitabında canlılıq üçün ən lazımlı maddələrdən biri olan Sitokrom-C-nin təsadüfən əmələ gəlmə ehtimalını belə ifadə etməkdədir.

Özündə bir Sitokrom-C-nin düzülüşünü əmələ gətirmək üçün ehtimal sıfır deyiləcək qədər azdır. Yəni canlılığın əgər müəyyən bir düzülüşə ehtiyacı varsa, bu bütün kainatda bir dəfə əmələ gəlməsində bizim izah edə bilməyəcəyimiz qeyri-təbii güclər və fəaliyyətlər göstərmişlər. Bu sonuncunu qəbul etmək elmi məqsədə uyğun deyildir. O zaman 1-ci fərziyyəni xırdalamaq lazımdır.⁶⁵

Dəmirsoy, üstdəki şəkillərdən sonra, "elmi məqsədə daha uyğun" olduğu üçün qəbul etdiyi bu ehtimalın nə cür həqiqətdən kənar olduğunu belə etiraf edir:

...Sitokrom-C-nin müəyyən amin turşusu düzülüşünü təmin etmək, bir meymunun çap makinasında heç səhv etmədən insanlıq tarixini yazma ehtimalı qədər azdır.⁶⁶

Canlılarda bir protein molekulunun meydana gəlməsi üçün yalnız uyğun amin turşularının uyğun sırada düzülmələri kifayət deyildir. Bununla belə, proteinlərin quruluşunda olan 20 növ amin turşusundan hər birinin də yalnız sol əlli olması lazımlıdır. Kimyəvi olaraq eyni amin turşusunun həm sağ əlli, həm də sol əlli olmaqla iki fərqli növü var. Bunların aralarındakı fərq, üç ölçülü quruluşların bir-biri ilə zidd olmasından qaynaqlanır. Eyni insanın, sağ və sol əlləri arasındakı fərqlilik kimi... təbiətdə hər iki cins amin turşusu bərabər miqdarda olmaqla və hər iki qrupdan amin turşusu da br-biri ilə mükəmməl bir şəkildə birləşmə əmələ gətirə bilər. Ancaq aparılan araşdırmalar çox maraqlı bir həqiqəti ortaya çıxarmışdır. Canlıların quruluşunda olan proteinlər yalnız sol əlli amin turşularından əmələ gəlməkdədir. Və proteinin tərkibinə qatılan, hətta 1 sağ əlli amin turşusu o proteini işə yaramaz hala gətirməkdədir.

Bir an üçün təkamülçülərin dediyi kimi canlılığın təsadüflərlə əmələ gəldiyini fərz edək! Bu vəziyyətdə yenə təsadüflərlə əmələ gəlmiş olması lazım olan ami turşularından təbiətdə sağ və sol əlli olmaqla bərabər miqdarda aşkar olunacaqdır. Proteinin necə olur ki, bunların içindən yalnız sol əllərini seçdiklərini və necə aralarına heç bir sağ əlli amin turşusu qarışmadığı təkamül nəzəriyyəsi tərəfdarlarının heç bir izahat verə bilmədikləri mövzulardan biri olaraq qaldı. Bu vəziyyət təkamülün fanatik bir müdafiəçisi olan Vritannica Elm Ensiklopediyasında belə ifadə edilir:

Yer üzərindəki bütün canlı orqanizmlərdə amin turşularının hamısı, proteinlər kimi mürəkkəb polimerlərin quruluş blokları, eyni simmetriya tipindədir. Adətən tamamilə sol əllidirlər. Bu, bir baxıma, milyonlarla kərə havaya atılan bir dəmir pulun həmişə eyni tərəfi üzərinə düşməsinə heç yazı gəlməməsinə bənzəyir. Molekulları necə sol əlli, ya da sağ əlli olduğu tamamilə dərk edilə bilməz. Bu seçim başa düşülməyəcək bir şəkildə, yer üzündə qayağına bağlıdır.⁶⁷

Bir proteinin meydana gələ bilməsi üçün, lazımlı amin turşuları növlərinin, lazım olan sayı və sıralamada lazımı 3 ölçülü quruluşda düzülmələri kifayət etməz.

Bunun üçün eyni zamanda, birdən artıq qola sahib olan amin turşusu molekulalarının yalnız müəyyən olunmuş qolları ilə bir-birlərinə bağlanmaları lazım gəlir. Bu şəkildə edilən bir bağa "peptid əlaqəsi" adı verilir. Proteinlər, ancaq və ancaq "peptid" əlaqələri ilə birləşmiş amin turşularında əmələ gəlirlər.

Aparılan araşdırmalar öz aralarındakı təsadüfi birləşmələrin ən çox 50%-nin peptid əlaqəsi ilə olduğunu, yerdə qalanının isə, proteinlərdə mövcud olmayan fərqli əlaqələrlə birləşdiklərini ortaya qoymuşdur. Buna görə də, proteini eyni tle əmələ gətirəcək amin turşularının yalnız sol əllər arasından seçilmələrinin məcburiliyi kimi, hər amin turşusunun da gzündən əvvəlki və sonrakı ilə yalnız və yalnız peptid əlaqəsi ilə birləşmiş olması lazımlığını da ayrıca hesaba qatmaq şərtidir. Çünki, təbii şərtlərdə sağ əlli amin turşularını xüsusi olaraq araraq amin turşusunun bir-biri ilə peptid əlaqə qurması üçün, əlbətdəki, bri nəzakət mexanimi yoxdur.

Bu vəziyyətdə, 500 amin turşulu təqribən bir protein molekulunun uyğun çeşid və sıralamada düzülmələri ehtimalı ilə bərabər, ibarət olduğu amin turşularının hamısının yalnız sol əlli olması və bu amin turşularının hər birinin də yalnız peptid əlaqəsi qurması ehtimallarını də nəzərə adığımızda gələcəyimiz nəticə ehtimalı belə əldə edirik.

$$\text{Uyğun düzülmə ehtimalı} = 1/20^{500} = 1/10^{650}.$$

$$\text{Sol əllilik ehtimalı} = 1/2^{500} = 1/10^{150}.$$

$$\text{Peptid əlaqə ehtimalı} = 1/2^{499} = 1/10^{150}.$$

$$\text{Cəmi} = 1/10^{950} \text{ yəni}$$

Göründüyü kimi 500 amin turşulu bir protein molekulunun meydana gəlmə ehtimalı 1-in yanında 950 sıfırın gəlməsi ilə əmələ gələn və aqlın qavrama sərhədlərinin çox xaricində olan astronomik bir sayda, "1" ehtimalıdır. Bu yalnız kağız üzərində olan bir ehtimaldır. Praktikada isə, belə bir ehtimalın həyata keçmə şansı "0"-dır. Riyaziyyatda isə, 10^{50} -nin üzərindəki bir sayı statistik olaraq həyata keçmə ehtimalı "0"olan bir saydır.

500 amin turşulu bir protein molekulunun təsadüfən əmələ gəlmə mümkünsüzlüyü bu ölçülərə gəlib çatarkən, istənilən zehninizin daha irəli ölçüləri ilə biraz daha çətinləşdirək: həyatı bir protein olan "hemoqlobin" molekulunda yuxarıdakı nümunə proteindən daha artıq, 574 amin turşusu olur. İndi diqqət edin!

Vücudumuzdakı milyardlarla qırmızı qan hüceyrələrindən yalnız birində tam "280.000.000" (280 milyon) hemoqlobin molekulu vardır. Nəinki, bir qırmızı qan hüceyrəsini, onun tək proteinin belə tərcümə-yanılma metodu ilə meydana gələ bilməsi üçün dünyanın zənn edilən ömrü kifayət etmir. Bütün bunlardan ortaya çıxan nəticə, təkamül nəzəriyyəsinin, hətta tək bir proteinin əmələ gəlməsi mərhələsində çıxış yolu olmayan bir vəziyyətə girirdilər.

CANLILIĞIN ORTAYA ÇIXMASINA CAVAB TƏDQIQATLARI

Bütün bu həqiqətlər qarşısında tərəfli və qəsdən bir qeydsizlik göstərən təkamülçülər hadisəyə məntiqli bir izahat verə bilməyəcəklərini bildiklərindən hər zaman olduğu kimi göz boyama üsullarını davam etdirməyə və inkişaf etdirməyə başladılar.

Canlılığın necə olur ki, cansız maddələrdən əmələ gəldiyi məsələsinə sözdə təkamülçü bir açıqlama vermək məqsədi ilə bir qrup laboratoriya təcrübələri apardılar. Bunların arasında təkamülçülərin ən çox etibar etdikləri təcrübə, 1953-cü ildə Amerikalı tədqiqatçı Stanley Miller tərəfindən aparılan və Miller Təcrübəsi ya da Urey-Miller Təcrübəsi olaraq adlandırılan təcrübədir.

Stanley Miller amin turşularının əmələ gələ biləcəklərini sübut etmək məqsədilə ibtidai dünyanın əmələ gəlmə mərhələsində mövcud olduğu ehtimal edilən ancaq daha sonralar həqiqi olmadığı bilən-bir atmosfer mühitini laboratoriyada qurdu, və işlərinə başladı.

Təcrübəsində ibtidai atmosfer olaraq istifadə etdiyi qarışıq-amonyak, metan, hidrogen və su buxarından əmələ gəlirdi.

Miller metan, amonyak, su buxarı və hidrogenin təbii şərtləri altında bir-biri ilə reaksiyaya girməyəcəklərini bilirdi. Bunları bir-biriləri ilə reaksiyaya girmək üçün xaricdən enerji gücləndirməsi etmək lazım olduğunu da bilirdi. Bu səbəblə bu enerjinin ibtidai atmosfer mühitində ildırımlardan qaynaqlanmış ola biləcəyini irəli sürdü. Bu fərziyyəyə əsaslanaraq da apardığı təcrübələrində süni bir elektrik boşalma qaynağından istifadə etdi.

Miller bu qaz qarışığını bir həftə boyunca 100 C istilikdə qaynatdı. O biri tərəfdən də bu isti mühitə elektrik cərəyanı verdi. Həftənin sonunda Miller bankının dibində olan qarışıqdakı kimyəvi maddələri ölçdü və proteinlərin quruluşlarını əmələ gətirən gətirən 20 növ amin turşusundan 3-nün sintez olduğunu müşahidə etdi.

Təcrübə təkamülçülər arasında böyük bir sevinc yaratdı və çox mühüm bir nailiyyət kimi təqdim edildi. Bu təcrübənin öz nəzəriyyələrini qətiyyətlə isbat etdiyinə inanən təkamülçülər bundan aldıkları cəsarətlə o an ssenari hazırlamaq işinə girişdilər. Miller, sözdə amin turşularının öz-özünə əmələ gələ biləcəklərini sübut etmişdir. Buna əsaslanaraq, sonrakı mərhələlər ona uyğun izah edildi. Ssenarilər ibtidai atmosferdə meydana gələn amin turşuları daha sonra təsadüfən nəticətində uyğun düzülmələrdə birləşmiş və proteinləri əmələ gətirmişlər. Təsadüfən bu proteinlərin bəzilərində özlərini "hər necəsə", bir şəkildə əmələ gəlmiş hüceyrə pərdəsinə bənzər quruluşların içinə yerləşdirərək ibtidai hüceyrəni əmələ gətirirlər. Hüceyrələrdə zamanla yan-yana gəlib birləşərək canlı orqanizmləri əmələ gətirmişdilər. Ssenarilərinin ən böyük sübutu isə Miller təcrübəsi idi.

Lakin Miller təcrübəsi uyğunsuzluğu bir çox nöqtədən sübut olunmuş bir göz boyamadan başqa bir şey deyildir.

MİLLER TƏCRÜBƏSİNİN UYĞUNSUZLUĞU

Haradasa, əlli yaşına girən bu təcrübə, bir çox tərəfdən uyğunsuzluğu sübut olunduğu halda, bu gün hələ canlılığın sözdə öz-özünə əmələ gəlməsi haqqındakı ən böyük sübut olaraq təkamülçü ədəbiyyatda yerini qoruyur.

Lakin, Miller təcrübəni inadlı və tək tərəfli təkamül məntiqi ilə deyil, elmi metodla qiymətləndirdiyində, vəziyyətin təkamülçülərə görə heç də o qədər ümid verici olmadığı görülür. Çünki, hədəfini ibtidai dünya şərtlərində amin turşularının öz-özünə əmələ gələcəklərini sübut etmək olaraq göstərən təcrübə, bir çox yöndən bu hədəflə tutarsızlıq göstərməkdədir. Bunlar aşağıdakılardır:

Miller təcrübəsində, "soyuq tuzaq" (cold trap) adlı bir mexanizm istifadə edərək amin turşuları əmələ gəldikləri anda mühitdən təcrid etmişdi. Çünki əks təqdirdə, amin turşuları əmələ gətirən mühitin şərtləri, bu molekulları əmələ gəldikləri an məhv edərdi.

Halbuki, ultra bənövşəyi şüalar, müxtəlif kimyəvi maddələr, yüksək oksigen miqdarı və s. kimi ünsürlərdən ibarət olan ibtidai dünya şərtlərində, bu növ şüurlu sistemin olduğunu düşünmək belə mənasızdır. Bu mexanizm olmadan, hər hansı bir növ amin turşusu əldə edilsə belə bu molekullar eyni mühitdə o an parçalanacaqdır.

Millerin təcrübəsində canlandırmağa çalışdığı əsas atmosfer mühiti həqiqi deyildir. Miller süni mühitdə olması lazım olan azot və karbondioksiddə əhəmiyyət vermirdi, bunların yerinə metan və amonyak istifadə etməyə üstünlük verirdi.

Bəs təkamülçülər nə üçün ibtidai atmosferdə daha çox metan (CH₄), amonyak (NH₃) və su buxarının (H₂O) olduğu mövzusunda ısrar etmişdilər? Cavab sadədir: Amonyak olmadan, bir amin turşusunun sintez olması mümkün deyildir. Kevin M. Kean Discover jurnalında nəşr olunan məqalədə bu vəziyyəti belə bildirir:

Miller və Urey dünyanın keçmiş atmosferinə metan və amonyak qarışdıraraq oxşatmağa çalışdılar. Onlara görə dünya metal, qaya və buzun homogen bir qarışığı idi. Lakin son işlərdə o zamanlar dünyanın çox isti olduğu və ərimiş nikel ilə dəmirin qarışığından meydana gəldiyi qəbul olunmuşdur. Beləcə o dövrdəki kimyəvi atmosferin daha çox azot (N₂), karbondioksiddə (CO₂) və su buxarından (H₂O) əmələ gəlməsi lazım gəlirdi. Lakin bunlar orqanik molekulların əmələ gəlməsi üçün amonyak və metan qədər uyğun deyildilər.⁶⁸

Uzun sürən bir səssizlikdən sonra Millerin özü də istifadə etdiyi atmosfer mühitinin həqiqi olmadığını etiraf etdi.

Millerin təcrübəsini uyğunsuz edən digər bir mühüm nöqtə də, amin turşuların əmələ gəldiyi irəli sürülən dövrdə, atmosferdə amin turşularını hamısını parçalayacaq sıxlıqda oksigen aşkar olunması idi. bu miqdardakı oksigen isə amin turşularının əmələ gəlməsinə qəti olaraq mane olacaqdır. Bu vəziyyət, oksigen diqqətə alınmadan aparılmış olan Miller təcrübəsini tamamilə uyğunsuz etdi. Əgər təcrübədə oksigen istifadə olunsaydı metan, karbondioksiddə və suya, amonyak isə azot və suya çevriləcəkdə.

Digər tərəfdən, hələ ozon təbəqəsi olmadığından çox sıx miqdarlardakı ultrabənövşəyi şüalarına qarşı müdafiəsiz olan günya üzərində hər hansı bir orqanik molekulun yaşaması da mümkün deyildir.

Miller təcrübənin nəticəsində sadəcə olaraq canlılıq üçün lazımlı olan amin turşuları əldə edilməmiş, bunlardan daha çox miqdarda canlıların quruluş və funksiyalarını pozucu xüsusiyyətlərə sahib olan orqanik turşular da əmələ gəlmişdi. Amin turşularının, təcrid edilməyib də bu kimyəvi maddələrlə eyni mühitdə saxlanılmaları halında isə, bunlarla kimyəvi reaksiyaya girib parçalanmaları və fərqli birləşmələrə çevrilmələri qaçılmazdır. Bundan başqa amin turşular da çıxmışdı. Sadəcə olaraq bu amin turşularının varlığı, təamül nəzəriyyəsini öz məntiqi içində belə çürüdüdü. Çünki, sağ əlli amin turşuları canlı quruluşunda istifadə olunmayan və proteinlərin quruluşuna qarışdıqları zaman yararsız hala gətirən amin turşularıdır.

Nəticə olaraq Millerin təcrübəsindəki amin turşuların əmələ gəldiyi mühit canlılıq üçün əlverişli deyil, əksinə ortaya çıxacaq işə yarayan molekulları parçalayıcı, yandırıcı bir turşu qarışığı xüsusiyyətindədir.

Əslində bu təcrübə ilə təkamülçü, bir mənada təkamül nəzəriyyəsini öz əlləri ilə çürütmüşdülər. Çünki təcrübə amin turşularının təsadüfən deyil, ancaq bütün şərtləri xüsusi olaraq tənzimlənmiş nəzarətli bir laboratoriya mühitində, ağıllı müdaxilələr nəticəsində əldə edilə biləcəyini nəzərə çatdırmışdır.

Yeni canlılığı ortaya çıxaran güc, şüursuz təsadüflər deyil, ancaq yaradılış ola bilər. Bu səbəblə də hər mərhələsi, bizlərə Allahın varlığını və gücünü sübut edən bir dəlildir.

MÖCÜZƏ MOLEKULU DNT

Canlılığın mənşəyini təsadüflərlə izah etmə cəhdinə olan təkamül nəzəriyyəsi hüceyrənin quruluşunun ən təmələndəki bu molekulların varlığına belə tutarlı bir izah verməmişkən, genetika elmindəki irəliləmələr və nuklein turşularının, yəni DNT və RNT-nin kəşfi, nəzəriyyə üçün yeni bir çıxılmaz vəziyyət əmələ gəlirdi.

1955-ci ildə James Watson və Francis Crickin DNT haqqındakı gördükləri işlər, biologiyada yeni bir cığır açdı. Bir çox elm adamı, genetika mövzusunda yönəldi. İllərlə davam edən araşdırmalar nəticəsində bu gün, DNT-nin quruluşu böyük ölçüdə aydınlaşdı.

Burada DNT-nin quruluşu və işi haqqında çox təməl bir çox məlumat vermək yerinə düşərdi:

Vücuddakı 100 trilyon hüceyrənin hər birinin nüvəsində olan DNT adlı molekul, insan vücudunun əskiksiz bir quruluş planından ibarətdir. Bir insana aid bütün xüsusiyyətlərin məlumatları, xarici görünüşündən iç orqanların quruluşlarına qədər DNT-nin içində xüsusi bir şifrə sistemi ilə yazılıdır. DNT-dəki məlumat, bu molekulu əmələ gətirən 4 xüsusi düzülüş sırası ilə kodlanmışdır. Nuklein adı verilən bu molekullar, adlarının baş hərfləri olan A, T, G, C ilə ifadə edilir. İnsanlar arasındakı bütün quruluş fərqləri, bu hərfin düzülüş sıraları arasındakı fərqdən əmələ gəlir. Bir DNT molekulunda təqribən 3,5 milyard nuklein, yəni 3,5 milyard hərf var.

Bir orqana yada bir proteinə aid olan DNT üzərindəki məlumatlar, gen adı verilən xüsusi hissələrdə yer tutur. Məsələn, gözə aid məlumatlar bir cərgə xüsusi gendə ürəyə aid məlumatlar bir cərgə başqa gendə olur. Hüceyrədə protein hazırlanması da bu genlərdəki məlumatlar istifadə edilərək həyata keçirilir. Proteinlərin quruluşunu əmələ gətirən amin turşuları, DNT-də yer tutan üç nukleinin ard-arda sıralanması ilə ifadə edilmişdir. Burada diqqət edilməsi lazım olan bir nöqtə vardır. Bir geni əmələ gətirən nukleidlərdə meydana gələcək bir sıralama xətası, o geni tamamilə işə yaramaz hala gətirəcəkdir. İnsan vücudunda 200 min gen olduğu nəzərə alınarsa, bu genləri əmələ gətirən milyonlarla nukleinin doğru sıralamada təsadüfən əmələ gələ bilmələrinin mümkünsüzlüyü daha yaxşı başa düşülür. Təkamülçü bir biolog olan Salisbury bu mümkünsüzlüklə əlaqədar olaraq bunları deyir:

Orta böyüklükdəki bir protein molekul, təqribən 300 amin turşusundan ibarətdir. Buna nəzarət edən, DNT zəncirində isə, təqribən 1000 nuklein olacaqdır. Bir DNT zəncirində 4 növ nuklein olduğu xatırlanarsa, 1000 nukleinlik bir cərgə, 4 1000 fərqli şəkildə ola biləcəkdir. Kiçik bir loqarifma hesabı ilə olan bu rəqəm isə, ağılın qavrama sərhəddinin çox xaricindədir.⁶⁹

4^{1000} -də bir, "kiçik bir loqarifma hesabı" nəticəsində, 10^{620} -də bir mənasına gəlir. Bu say 1-in yanına 620 sifir əlavə olunması ilə əldə edilir. 1-in yanında 12 sifir 1 trilyonu ifadə edərkən, 620 sıfırlı bir rəqəm həqiqətən də qavranması mümkün olmadan bir saydır.

Prof. Dr. Əli Dəmirsoy da bu mövzuda bu etirafı etmək məcburiyyətində qalır:

Tərkibində bir proteinin və nüvə turşusunun (DNT-RNT) əmələ gəlmə şansı ehtimallarının çox xaricində olan bir ehtimaldır. Hətta müəyyən bir protein zəncirinin ortaya çıxma şansı astronomik deyiləcək qədər azdır.⁷⁰

Bütün bu imkansızlıqlarla yanaşı, DNT çox çətin reaksiyaya girən bir quruluşa sahibdir. Çünki, DNT cüt zəncirdən əmələ gəlmiş sıx bir spiral şəklindədir. Bu baxımdan da canlılığın təməli olması düşünülə bilməz.

Bundan başqa, yalnız bir qrup maddələrin yardımı ilə bərabərləşə bilərkən, bu maddələrin sintezi də ancaq DNT-dəki məlumatlar istiqamətində baş verir. Hər ikisi də bir-birindən asılı olduğuna görə, bərabərləşmənin meydana

gələ bilməsi üçün ikisinin də eyni anda mövcud olmaları lazımdır. Ya da ikisindən birinin daha əvvəl "yaradılmış" olması zəruridir. Amerikalı mikrobioloq Homer Jacobson, bu mövzuda belə deyir:

İlk insanın ortaya çıxdığı zaman, çoxalma planlarının, ətrafdan maddə və enerji təmin etmənin, böyümə sırasının və məlumatları böyüməyə çevirəcək mexanizmlərin hamısına aid əmləri o anda birlikdə olmaları lazım gəlir. Bunların hamısının kombinasiyası isə təsadüfən baş verə bilməz.⁷¹

Yuxarıdakı idealar 1955-ci ildə, yəni James Watson və Trancikes Crick tərəfindən DNT-nin quruluşunun aydınlaşdırılmasından iki il sonra yazılmışdır. Ancaq elmdəki bütün inkişafı baxmayaraq, bu məsələ təkamülçülər üçün həllini tapmayaraq qalır. Qısaca, çoxalmada DNT-yə duyulan ehtiyac, bu çoxalma üçün bəzi proteinlərin mövcud olma zəruriliyi və bu proteinlərin də DNT-dəki məlumatlara görə hazırlanma məcburiyyəti, təkamülçü fikirləri çox konkret bir şəkildə çürütməkdədir.

Məsələn, Alman alimlərindən Junker və Scherer də kimyəvi təkamül üçün lazımlı olan molekulların hamısının sintezinin ayrı-ayrı şərtlər tələb etdiyini və nəzəri olaraq belə əldə edilmə üsulu bir-birindən fərqli bir çox maddənin bir yerə gəlmə şansının heç olmadığını belə açıqlayır:

İndiyə qədər kimyəvi təkamül üçün lazımlı molekulların əldə edəcəyi bir təcrübə bilinməkdədir. Buna görə də, müxtəlif molekulların müxtəlif yerlərdə çox uyğun şərtlərdə hazırlanıb, hidroliz və fotoliz kimi zərərli təsirlərə qarşı qorunub, yeni bir reaksiya sahəsinə daşınması lazım gəlir. Burada təsadüfən söz gedə bilməz, çünki belə bir hadisənin öz-özünə baş vermə ehtimalı yoxdur.⁷²

Qısacası, təkamül nəzəriyyəsi, molekulyar səviyyədə baş verdiyi iddia edilən təkamül əmələ gəlmələrindən heç birini sübut edə bilməmişdir. RNT molekulunun necə olur ki, özünə bir hüceyrə pərdəsi tapdığı daha sonra hüceyrə orqanlarını necə ortaya çıxardığı kimi bir çox sual cavabsız gözlənməkdədir.

Buraya qədər bildiklərimizdən qısaca nəticə çıxarsaq, nə amin turşuları, nə də bunlardan meydana gələn və canlıların hüceyrələrini əmələ gətirən proteinlər, "ibtidai atmosfer" adı verilən mühitlərdə heç bir şəkildə hazırlana bilməmişlər. Bundan başqa, proteinlərin inanılmaz mürəkkəblikdəki kimyəvi quruluşları, sağ əl, sol əl xüsusiyyətləri, peptid bağlarının əmələ gəlməsindəki çətinliklər kimi faktorlar, proteinlərin gələcəkdə də bu cür təcrübələrdə hazırlanmalarının mümkün olmadığını göstərməkdədir.

Qaldı ki, proteinlərin təsadüfi bir şəkildə əmələ gəldikləri bir an üçün fərz edilsə, belə bu heç bir şey ifadə etməz, çünki proteinlər tək başlarına heç bir məna ifadə etməzlər. Çünki, proteinlər özlərini çoxaltmırlar. Ancaq DNT və RNT molekullarında şifrələnmiş məlumat sayəsində protein sintezi edilə bilər. DNT və RNT olmadan bir proteinin çoxaldılması mümkün deyildir. DNT-də şifrəli olaraq qeyd edilmiş 20 ayrı növ amin turşusunun müəyyən bir şəkildə sıralanması, vücuddakı hər bir proteinin quruluşunu müəyyən edir. Lakin, əvvəlki bölmələrdə də izah etdiyimiz kimi DNT və RNT-nin təsadüflərlə meydana gəlməsi ehtimal xaricindədir.

YARADILIŞ HƏQİQƏTİ

Təkamül nəzəriyyəsinin bütün sahələrdə süqut etməsindən sonra müasir dövrdə mikrobiologiyanın mühüm alimləri, yaradılış həqiqətini qəbul etmiş və hər şeyin bilikli bir Yaradıcı tərəfindən üstün bir yaradılışla yaradıldığını müdafiə etməyə başlamışdılar. Necə ki, bu çox vacib bir həqiqətdir. "Ancaq şüurla" hadisələri dəyərləndirə bilən bu elm adamları aralarında (Intellegent Design) "Elmi Dizayn" adını verdikləri bir görüşü inkişaf etdirmişdilər. Bhs edilən elm adamlarının öndə gedən adlarından Michael J. Behe, Yaradıcının mütləq varlığını qəbul etdiyini və bu həqiqəti rədd edənlərin içinə düşdükləri çıxılmaz vəziyyəti belə dilə gətirir:

Hüceyrəni əmələ gətirmək üçün həyata keçirilən bütün cəhdlər, çox açıq bir şəkildə, bağıra-bağıra tək bir nəticə verirdi: "Dizayn!" bu nəticə o cür aydın idi ki, elm tarixindəki ən mühüm kəşflərdən biri olaraq görülməli idi... Bu qələbə, on minlərlə insanın "Evreka" çıxışları ilə bu böyük kəşfi qeyd etmələrinə yol açmalı idi... Amma, heç bir sevinc ifadə edilmədi. Əksinə, hüceyrədə kəşf edilən mürəkkəbliyin qarşısında, utancaq bir səssizlik hakim oldu.

Mövzu xalqa açıq bir mühitdə gündəmə gətirilərkən, çox elm adamı bundan narahat olurlar. Şəxsi dialoqlarda isə bir az rahatdırlar, çoxu kəşf etdikləri açıq həqiqəti qəbul edir, amma sonra yerə baxıb başlarını aşağı salırlar və heç bir şey olmamış kimi davranmağa davam edirlər. Bəs nə üçün? Nə üçün elm dünyası kəşf etdiyi böyük həqiqətə sahib çıxmır? Nə üçün ortaya çıxan dizayn intellektual əlcəklərlə kənarından tutulur? Çünki, şüurlu bir dizayn qəbul etmək, istər-istəməz onları Tanrının varlığını qəbul etməyə çağırırdı.⁷³

Bu gün bir çox adam, Allaha inanmaqdan, elm adı ilə bir çox cəfəngiyyəti əvvəldən qəbul etmək məcburiyyətində qaldığının fərqi belə deyil. "Səni yoxdan Allah var etdi" cümləsini kifayət qədər elmi hesab etməyənlər ilk canlının milyardlarla il öncə "ibtidai dəniz" adı verilən bir maye qarışığına düşən ildırımlarla ortaya çıxdığına inana bilirlər...

Lakin, canlılığı əmələ gətirən tarazlıqlar, bu kitabın digər bölümlərində də ələ alındığı kimi, o cür həssas və sayına görə də o qədər çoxdur ki, bunların "təsadüfən" əmələ gəldiklərini irəli sürmək, ağılsız bir fikirdir. Bu məntiqsizliyin içindən bir cür çıxıb qurtulmalar nə qədər çalışsalar çalışsınlar, göylərdə və yerdə Allahın varlığının dəlilləri tamamilə açıqdır və əsla inkar edilməzdir.

Allah göylərin, yerin və ikisi arasındakıların Yaradıcısıdır.

Onun varlığının dəlilləri bütün kainatı sarıb əhatə etmişdir.

ALLAHI İNKAR ETMƏ XƏTASINA DÜŞƏN FƏLSƏFƏLƏR

Kitabın əvvəlki bölümlərində, Allahın varlığının açıq dəlillərini gördük. Şübhəsiz burada ələ aldığımızın onun sonsuz dəlillərinin sadəcə olaraq çox kiçik bir qismidir. İnsan haraya baxsa, Yaradıcının varlığını göstərən işarələrlə qarşılaşır.

Bəs bütün bunlara baxmayaraq nə üçün yer üzərində hələ çox sayda ateist vardır? Bundan başqa nə üçün elm adamlarının bir hissəsi hələ ateistdir? Bu qədər açıq dəlilə baxmayaraq nə üçün Allahın varlığını qəbul etmişlər?

Bu sualın cavabını araşdırdığımız zaman, ateist insanların ateist elm adamları da daxili inanclarını şəkilləndirən, əvvəl əldə edilmiş dəlillərlə bərabər, bəzi fəlsəfi fikirlərlə qarşılaşırıq. Ümumi mənada materializm olaraq tanımlanan bu fəlsəfi görüş, kainatın əvvəlsiz olduğu və bir Yaradıcıya ehtiyac duyulmadan işlədiyini müdafiə edir. Yəni bu insanlara görə var olan mütləq güc maddədir. Maddə yaradılmışdır və bir Yaradıcının müdaxiləsi olmadan başı boş bir şəkildə işləyir. Tarixdə bu fikri müdafiə edən bir çox filosof vardır. Qədim Şumerdəki bütperəst dinlərdən, Qədim Yunanıstandakı atomçu filosoflardan, müasir dövrdəki dialektik materialistlərə qədər bir çox insan, bu fikrə əsaslanaraq Allahın varlığını rədd etmişdir.

Bu insanların hər hansı bir konkret əsası yoxdur. Sadəcə olaraq özlərini maddənin əzəli olduğuna olduğuna inandırmışlar və bu inanca sarılmışlar. Eyni məntiqlə təkamül nəzəriyyəsini qəbul etmişdilər və bunu da yenə israrla qoruyurdular. Tanınmış Amerikalı mikrobioloq Michael Behenin müəyyən etdiyi kimi, canlılığın təsadüflərlə ortaya çıxmıyacağı qədər kompleks olduğunu gördükləri zaman isə, sadəcə olaraq susar və mövzunu dəyişdirirlər.

Bu vəziyyət, bəhs edilən insanları materializmə və onun təbii nəticəsi olan ateizmə haqlayan bir qrup Ə, Ə, C, D, B, F, F olduğunu göstərir. Yəni Allahın varlığını inkar edərkən bunu, konkret məlumatlara baxmayaraq edirlər.

Bundan başqa, bir də bu inkarlarını cəmiyyətə mənimsətməyə çalışırlar.

"HİYLƏGƏR QURULUŞ" SAHİBLƏRİ

Allah inancına qarşı təbliğatların təşkil olunması, onların müəyyən olunduqları mənasına gəlir. Başqa sözlə cəmiyyətdə dini inancları aradan qaldırmaq üçün səy göstərən güc mərkəzləri vardır. Necə ki, Allah Quranda bu mərkəzlərin varlığına işarə etmişdir. Bir ayəyə görə, axirətdə cəhənnəmlə cəzalandırılan bir qrup insan, dünyada özlərini sapdırmış liderlərinə belə deyəcək:

... Xeyr, bəs gecə-gündüz qurduğunuz hiylələr? O zaman ki, bizə Allahı danmağı və Ona şəriklər qoşmağı əmr edirsiniz.. (Səba surəsi, 33)

"Hiyləgər quruluş" quraraq insanlara inkar etməyi əmr edən bu mərkəzlər, tarixin hər mərhələsində fərqli ad və quruluşlarda ortaya çıxmışdılar. Ancaq əsas xüsusiyyətləri həmişə eyni olmuşdur. Allah Quranda onları **"...naz-nemət içində yaşayan başçılarının"** (Möminin surəsi, 64), ya da **"... tayfasının özlərinə sığıdırmayan başçıları"** (Əraf surəsi, 75) olaraq tanıtmışdır. Yəni bu insanlar, maddi cəhətdən güclü olan, bundan başqa cəmiyyətdə şöhrət sahibi olan və bu imkanların gətirdiyi təkəbbürlük və dikbaşlıq içində yaşayan insanlardır. Hazırlıqla və zülümlə əldə etdikləri bu imkanlarına qarşı bir təhlükə olaraq gördükləri dini isə yox etmək istəyərlər. Bu səbəblə də mütəşəkkil bir şəkildə "hiyləgər quruluşlar" qurar, yəni cəmiyyətlərini inkar etməyə sürükləmək üçün cəhd göstərirlər.

Bu cür təşkilatlanma güclərinin tək bir tərəfi verilməz. Bu təşkilatlar cəmiyyətdə müxtəlif ad və şəkillərə sahib ola bilərlər. Ancaq son 3-4 əsrin tarixinə bir nəzər yetirdiyimiz zaman, Quranda olan tərifi uyğun olan beynəlxalq bir təşkilat ilə qarşılaşırıq: Masonluq.

Bu yerdə, masonluğun bu qlobal mübarizəsinin Quranda bəhs edilən bir mərkəz tərəfindən də qurulduğunu və hər mərhələsində dəstəkləndiyini bildirmək lazımdır: Yəhudilik. Bəli, Musəvilik ilahi bir din olmasına və Yəhudilər də bu dinin mənsubları olmalarına baxmayaraq, yuxarıda bəhs etdiyimiz kimi yer üzərindəki din əleyhədarı təbliğatların arxasında mühüm rolları olmuşdur. Bunun səbəbi haramların (yehudi din adamı) Tövrəti öz istəklərinə görə təhrif edib dəyişdirmələri və Hz. Musanın təbliğ etdiyi dinə bir necə batil inanclar daxil etməkdədir. Beləcə, Yəhudilik haramların bu təhrifləri ilə ilahi bir din olmadan çıxaraq materialist görüşlərə sahib olan, dünyəvi və şovinist bir ideologiya halına gəlmişdir. Bunun nəticəsində bir qism mühafizəkar Yəhudilər, dini sadəcə olaraq özlərinə aid bir anlayış kimi görərək, Xristianlıq və İslamı yox edilməsi lazım olan bir "saxta din" olaraq qəbul etməyə başladılar. Bundan başqa bu maraqlı birləşmə, bəhs edilən adamları, yer üzərində dini inanclarının silinməsi yönündə səy göstərən bir güc halına gətirir. Yəhudilik ilə masonluq arasındakı ittifaqın məntiqi də budur.

MASONLUĞUN ROLU

Qərb dünyasında doğulmuş və sonra da digər ərazilərə yayılmış olan bu gizli təşkilat, girdiyi hər ölkədə din əleyhədarı düşüncə və fəaliyyətlərin qaynağı olmuşdur.

Hər hansı bir ölkədə son bir neçə əsrdə dinə qarşı edilən mübarizənin tarixi araşdırılarkən, masonluğun bu hadisənin mərkəzində olduğunu görürük. Xüsusilə Avropa tarixində bunu müşahidə etmək son dərəcə asandır. Bu səbəblərdir ki, katolik dünyasının lideri Papa XIII Leo, 1884-cü il tarixli məşhur "Humanum Genus" adlı fərmanında masonluğu hədəf almış və təşkilatın məqsədlərini belə açıqlamışdır:

"Zamanımızda masonluq adlı, çox yayılmış və qüvvətli bir təşkilata sahib bir dərnəyin dəstəyi və köməyi ilə şəxsi qüvvələrə itaət edənlər, qeyri-adi bir cəhd içində birləşmiş vəziyyətdədir. Bunlar artıq niyyətlərini gizlətmə ehtiyacı duymadan Allahın yüksək varlığı ilə mübarizə edirlər... Masonların istəkləri və bütün səyləri eyni məqsədə yönəlməkdədir. Dinin tələblərindən olan hər cür sosial və insanı qaydaları tamamilə yıxmaq və yerinə yetirmək prinsiplərini naturalizmdən olan və öz fikirlərinə görə şəkillənmiş yeni qanunları oturtmaq." ⁷⁴

Papanın XIX əsrin sonlarında etdiyi bu analiz yerindədir. Çağdaş mason mətnlərinə baxdığımız zaman, təşkilatın dini inancları cəmiyyətdən silməyi özünə məqsəd etdiyini görürük. Bir Türk mason Loyası (dərnəyi) mətnində "pozitiv elmlərin cəmiyyətə yayılması" yolu ilə dinin necə yox ediləcəyi belə bildirilir:

Nəticə olaraq, bunları söyləmək istəyirəm: **"Hamımıza düşən ən böyük insanı və masonik vəzifə, bunun təkmilləşmədə ən yaxşı və tək yol olduğunu mənimsəyərək bu inancımızı insanlar arasında yaymaq, xalqı müsbət elmlərlə yetişdirməkdir. Ernest Renanın bu sözləri çox və ağıl ilə tərbiyə olunarsa, maarifləşdirilsə, dinlərin boş inancları öz-özünə yıxılar."**⁷⁵

Burada "pozitiv elm"dən məqsəd əslində "pozitiv elm"dir, yəni təcrübə və müşahidə yolu ilə aşkar olunmayan hər şeyi rədd edən materialist fəlsəfədir. Masonluğun vəzifəsi isə bu fəlsəfəni "elm" adı altında cəmiyyətə təlqin etmək və beləcə dini etmək və beləcə dini inancları ortadan qaldırmaqdır. Təkamül nəzəriyyəsi isə, yenə üstdəki sitatdan başa düşüldüyü kimi, bu beyin yumaq kampaniyasında müstəsna bir yerə sahibdir. Masonluq, təkamül nəzəriyyəsi inancı cəmiyyətə yayacağı özünün ən böyük vəzifəsi saymaqdadır.

İstər təkamül nəzəriyyəsinin, istərsə də materialist fəlsəfənin digər törəmələrinin dünyanın dörd bir tərəfində bu cür fəal bir şəkildə müdafiə olunmasının arxasındakı mühüm bir amil bu təşkilat əlaqələridir. Son 3-4 əsrdə dini inanclara qarşı yürüdülmən sistemli təbliğatlarda mason təşkilatının ya da bu təşkilatın çıxıntılarının böyük rolu vardır. Allahın varlığını inkar edən müxtəlif və bəzən bir-birilə ziddiyyətli fəlsəfi sistemləri quran adamların o an hamısının mason olmasının səbəbi də budur.

MASON FƏLSƏFƏÇİLƏRİ

Yuxarıda da bildiyimiz kimi, din əleyhədarı fəlsəfi sistemləri quran insanlar, həqiqətdə dinə qarşı yürüdülmən sistemli bir savaşın hissələridir. Bu səbəblədir ki, bu sistemləri quran fəlsəfəçilərə baxdığımız zaman çoxunun dinə qarşı yürüdülmən savaşın mərkəzi xüsusiyyətindəki mason təşkilatının bir hissəsi olduğunu görürük.

Burada ilk diqqət cəlb edən fəlsəfəçilər, Fransız İnkilabının öndə gedənlərindən olan Fransız maarifçiləridir. Bu adamların yalnız dini liderləri tənqid etməklə kifayətlənməmiş, eyni zamanda dinin özünə qarşı şiddətli bir düşmənçiliyi qızıqdırmışdılar. Bunlar arasında: "materializmin İncili" olaraq tərif edilən "Təbiət sistemi" kitabının müəllifi Diderot, yenə şiddətli bir materialist və din əleyhədarı olan Voltaire, qatı maddəçi Montesquieu özünə görə yeni bir ""din quran Jean Jacyues Rausseau və hamısı şiddətli din əleyhədarı olan "Ensiklopedistlər" sayıla bilər. Türk masonlarının nəşr orqanı "Memar Sinan" jurnalı, bu adlardan belə bəhs edir:

Fransa inqilabı Mason mütəfəkkirləri tərəfindən hazırlanmışdır. Hürriyyət, bərabərlik, qardaşlıq prinsiplərini mənimsəyərək İnsan Haqları Bəyannaməsi Montesquieu, Voltaire, J.J.Rausseau, Diderot kimi ustadlarımızın ilham və irşadı ilə yayınlanmışdır. Yenə Türk masonları tərəfindən nəşr olunan mason jurnalı belə yazır:

Fransada feodal sistemin yıxaraq böyük inqilabı təşkil edənlərin başında Montesquieu, Voltaire, J.J.Rausseau və materializmin öncülərindən Diderot ilə ətrafında cəmlənən ensiklopedistlərin adları yazılıdır.^{76,77}

Fransız inqilabını izləyən dövrdə inkişaf, XIX əsrdə zirvəyə çatmışdır. Bu prosesin mühüm nümayəndələrinə baxarkən isə yenə masonluğu görürük.

O biri tərəfdən, bu adların arasında çox sayda Yəhudinin olması da təsadüfidir. Bu masonluqla ittifaq edərək Xristianlıq və İslam məqsədini güdən və materialist dünya görüşünü bölüşdürən yəhudilərin bu məqsədə fəlsəfə sahəsində də xidmət etdiklərini göstərir.

SOSIALİZMİN PƏRDƏ ARXASI

1776-cı ildə Almaniyanın cənubundakı Bavreyada maraqlı bir dərnək qurulmuşdur. "İlluminati" yəni, "aydınlaşdırmışlar" adını daşıyan dərnəyin qurucusu, Adam Weishaupt adlı bir hüquq professoru idi. Dərnəyi maraqlı edən 2 xüsusiyyət var idi: çox gizli bir dərnək olması və özünə çox iddialı bir siyasi proqram müəyyən etməsi. Weishaupt tərəfindən qələmə alınan bu proqramda, təşkilatın ən əsas iki məqsədi belə izah edilirdi:

- 1- Bütün monarxiyaların və quruluşlu hökumətlərin ləğv edilməsi
- 2- Bütün "Teistik" (İlahi) dinlərin ləğv edilməsi.

Dərnəyin xüsusilə dinə qarşı olan rəftarı son dərəcə düşmənçilik xarakteri daşıyırdı. Weishaupt, İngilis tarixçisi Michael Howardın ifadəsilə, ilahi dinlərə qarşı "patoloji bir nifrət" hiss edirdi.⁷⁸

Dərnək, əslində bir cür mason topası idi. Weishaupt keçmiş mason idi və dərnəyi də mason lojalarının ümumi təşkilatlanma şəklinə uyğun olaraq qurulmuşdur. İlluminati, heyrətləndirici bir sürətlə böyüdü. 1780-cı ildə Alman mason lojalarının böyük usadlarından olan Baron Von Kniggenin də qoşulması ilə təşkilatın gücü yaxşıca artdı. Weishaupt və Knigge, Almaniya "sosialist" deyə biləcəyimiz bir inqilab etmə hazırlığına girişdilər. Fəqət hökumətin vəziyyətdən xəbərdar olması ilə, illuminatı dağıdıb normal mason lojalarına qoşulmağa qərar verdilər. Birləşmə 1782-ci ildə baş verdi.

Ancaq 1800-cü illərin əvvəlində, illuminatı ənənəsi Almaniya qorumağa çalışan yeni bir dərnək quruldu. Dərnəyin adı "Doğrular Birliyi" idi. Zamanla əlaqədar olaraq adı "Komunistlər Birliyi"yə çevrildi. Komunistlər Birliyini idarə edənlər, özlərinə siyasi bir proqram hazırlamaq istədilər. Bu proqramı qələmə almaları üçün müraciət etdikləri iki adam isə, iki qərarlı kommunist entellektual idi. Karl Marx və Freidrich Engels! Bu iki nəfər məşhur "Komunist Manifesti"ni, bəhs edilən Komunistlər Birliyinin sifarişi ilə yazdılar. Manifest, bilindi ki, dini "xalqın tiryəki" olaraq adlandırır və insanlığın qurtuluşu üçün yeganə yol olaraq gördüyü "sınıfsız cəmiyyət" ideyasının şərtlərindən birinin dinin inancların yox edilməsi olduğunu irəli sürürdü. Başqa bir maraqlı nöqtə isə, həm Marxın, həm də Engelsin Yəhudi əsilli olmaları idi.

Sosializmin başlanğıcında yer tutan bu mason və Yəhudi ağırlığı sonra da davam etdi. Sosialist hərəkatlara liderlik edən mason və Yəhuda bəzi adları belə saya bilərik:

Ferdinand Lasalle: Marxın yaxın dostu olan Lasalle, inqilabçı kommunist diktatorluğu müdafiə edirdi. Victor Adler: Engelsin sağ əli olan Adler, kommunizmin yayılması üçün böyük səy göstərirdi. Oğlu Friedrich Adler, Avstriya Kommunist Partiyasının lideri oldu.

Moses Hess: Konservativ bir Yəhudi ailəsindən gələn Hess, həm Marxın yaxın dostu olan məşhur bir sosialist, həm də atəşli bir sionist idi. "Roma və Qüds" adlı kitabı ilə Avropadakı sionist hərəkatın öncülü oldu və Fələstində bir Yəhudi Dövləti qurulması üçün çalışdı. Bundan başqa həyatı boyunca Darwinizmi şiddətlə müdafiə etdi. Georgy Lukacs: Varlı bir Yəhudi ailəsindən gələn Lukacs, kommunizmi müdafiə edən bir çox kitab yazdı. Kommunist düşüncəsinin gənclər arasında yayılmasına şərait yaratdı. Macar İnkilabına rəhbərlik edən ən mühüm adamlardan biri idi.

Vladimir İ. Lenin: Rusiyadakı Bolşevik hərəkatın lideri Lenin, dünyanın gördüyü ən qanlı və totalitar rejimlərdən birinin qurucusu oldu.

Herbert Marcuse: Yəhudi bir ailənin uşağı olan Herbert Marcuse, Marksizmi yenidən izah edərək 1968-ci ildəki tələbə hadisələrinin hazırlayıcısı oldu. Bütün dünyada yayılan Solçu Universitet hərəkatlarını qızışdırıb, zamanımızda hələ də hər gün saysız gəncin həyatını itirməsinə səbəb olan anarxist ideologiyayı inkişaf etdirdi.

FƏLSƏFƏNİN PƏRDƏ ARXASI

Fəlsəfə tarixinə baxarkən, mason şəxsiyyəti ilə diqqət cəlb edən daha bir çox ateist və din əleyhədarı mütəfəkkirə rast gəlirik. David Hume, Holbach, Schelling, John Stuart Mill, Auguste Cante, Marquis de Sade kimi

mütəfəkkirlər, ya da Emile Durkhem, Ferdinand Tönnies, Herbert Sreener, Sigmund Freud, Henry Bergson, Erich Fromm kimi sosial alimlər bunların arasında sayıla bilər. Çoxu eyni zamanda Yəhudi əsilli olan bu insanlar, cəmiyyəti dindən çıxarmaq, tamamilə din xarici bir cəmiyyət quruluşu və əzlaq anlayışı qurmaq üçün səy göstərmişdilər. Bütün bunların arasında Charles Darwinin xüsusi bir yerə sahib olduğunu bildirməyə isə hər halda ehtiyac yoxdur.

Burada mühüm olan nöqtə, bütün bu mütəfəkkirlərin və onlara bənzər minlərləsinin hazırladığı inkarçı və maddəçi fəlsəfələrin, müəyyən siyasi və sosial mənafeələrə xidmət etməsidir. Başda da bildirdiyimiz kimi, insanların Allahı inkar etmələrindəki ən mühüm səbəb, Allahı qəbul etmənin təbii nəticəsi olan dindən narahat olmalarıdır. Dinin doğruluğunu özü ya da təmsil etdikləri dairələrin mənafeələri ilə toqquduğu üçün qədd edən bu insanlar, özlərinə arxa tapmaq üçün ateizmə müraciət edirlər.

Allahın varlığının açıq-aydın olan dəlilləri bu səbəblə bu insanlar tərəfindən görülür. Bundan başqa, eyni insanlar Allahın varlığına olan imana mane olmaq, bu inancsızlığı ümumi cəmiyyətə yaymaq üçün də böyük bir səy göstərirlər. Beləcə ortaya ya Allaha inanmayan, ya da Quranın ifadəsi ilə Onu "unutmuş" kütlələri çıxar. (Mübarizə surəsi, 6)

İnsanların çoxunun Allahı heç anmadan yaşamalarının, Ondan asılı olmayan bir həyat sürdüklərini zənn etmələrinin səbəbi də budur. Ancaq bu "quru kütləvilik" insanı aldatmamalıdır. Çünki Allah Quranda insanların ancaq çoxunun iman etməyəcəyini xəbər verir. (Rad surəsi, 1). Bundan başqa aşağıdakı ayə ilə də insana bu mövzuda xəbərdarlıq edir:

Əgər sən yr üzündə olanların əksəriyyətinə itaət etsən, onlar səni Allahın yolundan azdırarlar. Onlar ancaq zənnə uyar və ancaq yalan danışarlar! (Ənam surəsi, 116).

ALLAH İNANCI OLMAYAN CƏMIYYƏT MODELİNİN ZƏRƏRLƏRİ

Allah Quranda insanları bəlli bir fitrətlə (yaradılışla) yaradıldığı "Batıldən haqqa tapınaraq, üzünü Allahın fitri olaraq insanlara verdiyi dinə tərəf tut", ayəsi ilə bildirilmişdir. İnsanların bu yaradılışı Allaha qul olma və Allaha etimad üzərində qurulmuşdur. İnsan sərhədsiz istək və ehtiyaclarını öz-özünə qarşılamaq imkanına sahib olmadığı üçün, təbii olaraq Allaha bağlanmaya, yönəlməyə möhtacdır.

Əgər insan bu yaradılışa uyğun olaraq yaşayarsa, həqiqi etimada, rahatlığa, xoşbəxtliyə və nicata nail olar. Bu yaradılışı qədd edib, Allahdan üz çevirərsə, sıxıntı, qorxu, narahatçılıq və əzab dolu bir həyat sürər.

İnsanlar üçün qəbul olunmuş bu qanun cəmiyyətlər üçün də uygundur. Əgər bir cəmiyyət, Allaha iman edən insanlardan əmələ gələrsə, adil, rahat, xoşbəxt və ağıllı bir cəmiyyət olar. Şübhəsiz ki, bunun tərsi də ola bilər. Əgər bir cəmiyyət Allahdan bixəbərdirsə, o cəmiyyətin quruluşu da təməldən dağılmış, çürük və ibtidaidir.

Allahdan üz çevirən cəmiyyətlə araşdırılarkən bu asanlıqla görülür. Dinsiz düşüncənin doğurduğu ən mühüm nəticələrindən biri, hər şeydən öncə əzlaq anlayışının yox edilməsi və tamamilə əslindən qopmuş cəmiyyətlərin meydana gəlməsidir. Dini və əzlaqi sərhədləri aşan və yalnız insan istəklərinin yerinə yetirilməsinə əsaslanan bir mədəniyyət, əslində həqiqi mənada bir zülüm sistemidir. Belə bir sistemdə cinsi azgınlıqdan narkotik maddəyə qədər hər cür əzlaqlar təşviq edilir. İnsan sevgisindən uzaq, eqoist, cahil, düşünməyən və ağılı istifadə etməyən cəmiyyətlər əmələ gəlir.

Yalnız öz istəklərini təmin etmək üçün yaşayan insanlardan əmələ gələn cəmiyyətdə rahatlıq, sevgi və sülhün bərqərar olması əlbəttə, mümkün deyildir. İnsan münasibətləri mənafeələrə bağlıdır. Müthiş bir etimadsızlıq şəraiti mövcuddur. İnsanın səmimi, dürüst, etibarlı, gözəl əzlaqlı olması üçün heç bir səbəb olmadığı kimi, saxtakarlıq etməməsi, yalan danışmaması, qeybət etməməsi üçün də bir maneə yoxdur. Çünki bu cəmiyyətlərin insanları, Allah "unudulmuş bir şey" (Hud surəsi, 92) olaraq qəbul etmişdilər, buna görə də Allah qorxusunu bilməyən insanlardır. Üstəlik bu adamlar Allah gücünü qiymətləndirmədikləri üçün qiymətdən və hesab günündən də xəbərsizdirlər.

Cəhənnəm isə onlar üçün sadəcə olaraq din kitablarında bildirilən bir anlayış olmaqdan başqa bir şey deyildir. Heç biri ölümdən sonra Allahın hüzuruna çıxıb dünya həyatında etdikləri hər günahın hesabını verəcəklərini düşünməzlər. Və ya düşünsələr belə, **"Bu: cəhənnəm odu bizə bir nəç gündən artıq toxunmaz!"-dediklərinə görədir. Onları öz dinləri barəsində aldadıb yoldan çıxartmışdır,** (Ali-İmran, 24) ayəsilə bildirildiyi kimi, günahlarının cəzasını çəkib cənnətə girəcəklərini zənn edərlər. Bütün bunların bir nəticəsi olaraq da dünyadakı həyatlarını mümkün olduqca istək və arzularını təmin etməyə çalışaraq keçirərlər.

Vəziyyət belə olduqda, təbii olaraq bu gün bir çox cəmiyyətdə yaşanan əxlaqi pozulmalar və mənəvi çöküntü ortaya çıxar. Öz məntiqlərinə görə belə düşünürlər: "Madam dünyaya bir kərə gəldim, 50-60 il yaşayıb ölüb gedəcəyəm, o halda həyatın ləzzətini çıxarım". Bu çürük məntiq təməli üzərində qurulan düşüncə sistemində isə hər cür ədalətsizlik, oğurluq, cinayət, əxlaqsızlıq ortaya çıxma bilər. Çünki, hər bir şəxs öz itək və arzularını təmin etməkdən başqa bir şey düşünməyəcəkdir. Hər kim olursa-olsun ailəsi, dostları da daxil-onun üçün ikinci dərəcədə əhəmiyyət daşıyır. Cəmiyyətin digər fərdlərinin isə heç bir əhəmiyyəti yoxdur.

Necə ki, geniş ölçülü mənfəət və maraq üzərində qurulan cəmiyyət quruluşunda insanların bir-birləri haqqında davamlı olaraq şübhəli, narahat və qərarlı bir ruh halı içində yaşamalarına səbəb olar. Belə bir cəmiyyət içində kimin nə zaman və şəkildə saxtakarlıq edəcəyi bəlli olmadığına görə, şəxslər, ruhən böyük bir qorxu və narahatlıq içərisindədirlər. Qarşılıqlı yaşanan etibarsızlıq və şübhə, həyatlarını böyük bir bədbəxtlik içində davam etdirmələrinə səbəb olmaqdadır. Hər cür əxlaqsızlığa laqeyd münasibət bəsləndiyi bu cəmiyyətdə, Allah qorxusu olmadığından insanların, ailə qurmalarına, namus və şərəf kimi anlayışlara olan münasibət də son dərəcə ürküdücü bir görünüşdür.

Bundan başqa bu cür cəmiyyətlərdə insanlar arasında hörmət və sevgiyə əsaslanan bir həyatda mövcud deyildir. Cəmiyyət fərdlərinin bir-birlərinə hörmət göstərmələrinin heç bir əhəmiyyəti yoxdur. Qarşılıqdakı insana qiymət verən bir tərək göstərmələri üçün ancaq bir mənafehin olması lazım gəlir. Üstəlik belə bir tərək göstərmək üçün öz cahil məntiqlərinə görə haqlıdırlar da. Çünki həyatları boyu, heyvandan təkammülləşək var olduqları, ruhlarının ölümlə birlikdə yox olacağı kimi təlqinlər eşidirlər. Meymun nəslindən gəlmə, torpağın altında çürüyüb gedəcək və bəlkə də bir daha görməyəcəkləri bir bədənə isə təbii olaraq hörmət etməyi mənasız görürlər. Öz xarab məntiqlərinə görə, "necə olsa, qarşılıqdakı insan da, özləri də ölüb torpağın altına girəcək, çürüyüb gedəcək, və ruh olaraq da tamamilə yox olacaqdır, o halda nə üçün digər insanlara yaxşılıq etmək, fədakar olmaq kimi zəhmətlərə qatlınsınlar ki...".

Bəli, həqiqətən də Allah və axirət inancı olmayan hər insanın aqlında bu fikirlər yatır. Bu səbəblərlə də Allah etiqadı olmayan cəmiyyətlərdə əsla rahatlıq, xoşbəxtlik, etibar mühiti əmələ gəlməz.

Bütün bu bildirdiklərimizin məqsədi, "Allah inancı olmayan cəmiyyətlərdə tənəzzül olar, o halda Allah inancı olmalıdır" kimi bir məntiq qurmaq deyildir. Allah vardır və Onu inkar edən Ona qarşı böyük bir günah etmiş olur. Allah inancının olmadığı halda cəmiyyətlərin çürüdüyünə işarə etməkdəki məntiqimiz isə, bu cəmiyyətlərin təməldən səhv bir fikrə sahib olduqlarını vurğulamaqdır. Səhv fikirlər pis nəticələr doğurur. Allahı inkar etmək kimi ən böyük xəta edən bir cəmiyyət də, ən pis nəticələrlə qarşılaşır.

Bu cür cəmiyyətlərin ortağ xüsusiyyəti, kütləvi bir aldanma içində olmalarıdır. **"əgər sən yer üzündə olanların əksəriyyətinə itaət etsən, onlar səni Allahın yolundan azdırarlar. Onlar ancaq zənnə uyar və ancaq yalan danışarlar"**, (Ənam surəsi, 116) ayəsindən də aydın olduğu kimi eyni düşüncədə olması, bir cür "kütlə" psixologiyası yaradır və onsuz da var olan inkarı daha da qüvvətləndirir. Allahdan və axirətdən xəbərsiz olan bu cür cəmiyyətləri Allah Quranda "cahilliyə" cəmiyyəti olaraq adlandırır. Çünki cəmiyyətin üzvləri hər nə qədər fizika, tarix, biologiya ya da, oxşar bir elmlə maraqlansalar da, Allahın gücünü və böyüklüyünü tanıya biləcək ağıl və vicdana sahib deyildirlər. Və bu mənada cahildirlər.

Cahilliyə cəmiyyətinin üzvləri, Allaha bağlı olmadıqlarına görə Onun yolundan fərqli yollara düşürlər. Eyni ilə özləri kimi aciz bir qul olan insanların düşüncələrini mütləq doğru olaraq qəbul edirlər. Və nəticədə cahilliyə

topluluğu öz-özünü ağıl və vicdandan qoparan qapalı bir sistem əmələ gətirir. Başda da bildirdiyimiz kimi bu sistemin ən nəzərə çarpan xüsusiyyəti bu insanların dinsizlik təlqinləri istiqamətində hərəkət etməsidir.

Allah quranda belə bir həyatın boş və çürük bir təmələ əsaslandığını bildirir:

"Elə isə binasını Allah qorxusu və rızası üzərində quran kəs daha yaxşıdır, yoxsa uçulmaqda olan bir yerin kənarında qurub onunla birlikdə cəhənnəm oduna yuvarlanan kəs? Allah zalim tayfasını doğru yola yönəltməz!" (Tövbə surəsi, 109).

Ancaq burada unudulmaması lazım olan bir nöqtə vardır, hər cəmiyyət, hər insan cahilliyə sisteminin bu təlqinlərindən, həyat şəkildən və fəlsəfəsindən qurtulma fürsətinə sahibdir. Çünki, Allah onlara, özlərinə xəbərdarlıq edən, özlərinə Allahın və axirətin varlığını, həyatlarının həqiqi mənasını bildirən elçilər və elsiləri ilə bərabər insanların vicdanı ilə soruşduqları hər suala cavab verən haqq kitabları göndərir. Bu Allahın əzəldən bəri davam edən bir qanundur. Nə ki, zamanımızda da doğru yol göstərən, qaranlıqdan aydınlığa çıxaran haqq kitabı olan Quran, bütün insanların rəhbəridir. Ancaq bundan sonra insanlar seçimlərinə (doğru və səhv yol) görə qarşılıq görəcəklər. Nə ki, o kitabı insanlara gətirən elçi, bu çağırışı etmişdir:

De ki, "Bu mənim yolumdur. Mən və mənə tabe olan açıq-açşkar bir dillə insanları Allaha çağırıraq. Allah pak və müqəddəsdir. Mən isə müşriklərdən deyilən!" (Yusif surəsi, 108).

VƏD EDİLƏN HƏQİQİ YURD: AXİRƏT

Kainatda olan heç bir cismin, meydana gələn heç bir hadisənin, qəbul olan heç bir qanunun boş və məqsədsiz olmadığı, ağıl və vicdan sahibi olan hər insan tərəfindən görülə bilər. İçində yaşadığımız kainatın meydana gəlməsi əvvəlki bölmələrdə də bəhs edildiyi kimi çox həssas tarazlıqlar üzərində qurulmuşdur. Bəs, hər halı ilə yaradıldığı şübhə qəbul etməz bir həqiqət olaraq sübut olunmuş kainatın məqsədsiz yaradılmış olması mümkündürmü?

Əlbəttə, xeyr.

Düşünün ki, milyardlarla qalaktika içində bir toz parçası qədər yeri olmayan dünyanın üzərində yaşayan insanların belə, etdikləri hər işdə bir məqsəd axtararkən, kainatın hamısının məqsədsiz şəkildə var olduğunu iddia etmək nə dərəcədə məntiqlidir.

Nə ki, Allah insanlara yaradılışlarının boş bir məqsəd uğruna olmadığını bildirmişdir:

"Yoxsa sizi əbəs yerə yaratdığımızı və hüzzurumuza qaytarılmayacağımızı güman edirsiniz?" (Muminun surəsi, 113).

Biq Banqdən atomlara, atomlardan qalaktikalara və qalaktikalardan nəhayət yer səthinə qədər uzanan möcüzəvi hadisələr sayəsində bu gün yer üzündə həyat vardır. Üstəlik elə bir həyat ki, hər ehtiyacı incə planlanmış və ən məqsədə uyğun şəkildə var edilmişdir, göy üzündə ehtiyac duyulan bütün enerjini qarşılayan Günəş, yer altında saxlanılmış ehtiyaclar, hər küncü milyonlarla növ bitki və heyvanla bəzədilmiş bir dünya...

Fəqət bu ana qədər bildirdiyimiz bütün qeyri-adi hadisələrə baxmayaraq, insanlar hələ də Yaradıcının varlığını inkar edə bilər. Tək bir spermadan insan halına gəlməyi qəbul edən bu insanlar, Quranda bildirildiyi kimi ölümdən sonra diriləcəklərinə inanmamaqda və müxtəlif əsassız ifadələr verməkdədirlər. İnkare edənlərin əsassız məntiqlərini və onlara verilən cavabı Allah Quranda belə bildirmişdir:

Öz yaradılışını unudub: "çürümüş sümükləri kim dirildə bilər?!-deyə hələ bizə bir məsəl də çəkdi. De ki: Onları ilk dəfə yoxdan yaradan dirildəcəkdir. O hər bir məxluqu çox gözəl tanıyandır!"

(Yasin surəsi, 78-79).

Allah kainatda olan hər şeyi müəyyən bir məqsəd üçün yaratmış və **"hansınızın əməlcə daha gözəl olduğunu sınamaq üçün ölümü və həyatı yaradan Odur. O yenilməz qüvvət sahibidir, çox bağışlayandır"**,

(Mülk surəsi, 2) ayəsilə də insanın yaradılışındakı qayəni açıqlamışdır. Bu ayədən də başa düşüldüyü kimi dünya bir sınaq yeridir və keçicidir. Həm bütün insanlar, həm də dünya üçün zamanı Allah hatında müəyyən olmuş bir son vardır. İnsanlar özlərinə verilən qısa ömrü, Allahın müəyyən etdiyi və Quranda bildirilən sərhədlər çərçivəsində yaşamaq məcburiyyətindədirlər. Burada əməllərinin qarşılığını isə axirətdə alacaqlar.

SONSUZ ƏZAB

Kitab boyu Allahın varlığının açıq dəlillərini, Allahı inkara əsaslanan sistemlərin kimlər tərəfindən sövq edildiyini və bu insanların neçə bir mühit əmələ gətirməyə çalışdıqlarını bildirdik. Bildirilənlərin hamısı "dünya həyatı"na aid olan mövzulardır. Ancaq mövzunun bir də ölümündən sonrakı, yəni "axirəti" maraqlandıran tərəfi üzərində dayanmaq lazımdır.

İnsanlar arasında Allahı inkara əsaslanan sistemləri yaymağa çalışan insanlar, dünyada özlərini təqib edənlərə sıxıntılı bir həyat verirlər. Və bu insanlar axirətdə də, arxalarından sürüklədikləri insanın əzabına səbəb olacaqdır. Üstəlik dünyada özlərini izləyən ağılsız insanlara göstərdiləri marağı, orada heç bir şəkildə gəstərməyəcəkləridir. Əksinə orada əzabdan qurtula bilmək üçün, **"əgər zülm etmiş bir şəxs yer üzündə olan hər şeyə sahib olsaydı, onu (əzabdan qurtulmaq üçün) fidyə verərdi"** (Yunus surəsi, 54).

Ayəsində bildirdiyi kimi yalnız özlərini qurtulma dərdi içində olacaqdırlar. Dünyada inkara başçılıq edən insanların davranışları başqa ayələrlə də insanlara bildirilmişdir:

... Hər tayfa girdikə din daşına və ya tayfasına lənət oxuyacaq. Nəhayət, hamısı birlikdə cəhənnədə toplandığı zaman, sonra gələnlər əvvəl gələnlər barəsində deyəcəklər: "Ey Rəbbimiz! Bizi azdıran bunlardır. Bunlara ikiqat cəhənnəm əzabı ver! Allah buyuracaq: hər birinizi iki qat əzab gözləyir, lakin siz bilmirsiniz!" Əvvəl gələnlər isə sonrakılara: "Sizin bizdən heç bir üstünlüyünüz yoxdur. Buna görə də qazandığımız günahların cəzası olaraq dadım əzabı!" deyəcək. (Ətraf surəsi, 38-39)

Göründüyü kimi, insanların inkarda öndə gedənlərdən və ya geridə qalanlardan olmaları, vəziyyətlərində etdikləri günahlar səbəbi ilə sonsuz bir əzaba layiq görülmüşlər. Allah Quranda bu adamların, qiyamət gününü və cəhənnəmdə içində olacaqları ruh halını, şəraitini və yaşayacaqları əzabı təfərrüatlı olaraq tərif edilmişdir.

QIYAMƏT

Allah Quranda, qiyamət günündən bəhs edərkən, **"... Cərcimin onları olduqca pis, dəhşətli bir şeyə çağıracağı günü gözlə"** (Qəmər surəsi, 6) ifadəsini işlədir. Yəni o gün yaşanacaq olan dəhşət, nə tanınmış, nə görülmüş bir dəhşətdir.

O gününün gəliş vaxtını yalnız Allah bilir. İnsanın o günə aid olan məlumatları Quranda bildirildiyi qədəri ilə məhduddur. Qiyamət heç kimsənin xəbəri yox ikən birdən-birə gəlir və insanları yoxlayır.

O vaxt insanlar işdə olarkən, evdə yatarkən, telefonla danışarkən, kitab oxuyarkən, gülərkən, ağlayarkən və ya uşağını məktəbə apararkən anidən yaxalana bilər. Üstəlik bu anilik heç bir insanın dünya həyatı boyunca əsla qarşılaşa bilməyəcəyi qədər qorxu verən bir hadisədir.

Qiyamətin başlanğıcı Sura üfürülməsi ilə olur. Bu səs dünyanın hər yerindən eşidildiyində, Allahın onlara verdiyi müddət Onun rızası üçün sərf etməyənlər böyük bir qorxuya qapılacaqdırlar.

Allah quranda o gün yaşanacaq qorxu verici hadisələri bu şəkildə bildirir:

"Xeyr, onların əsl əzab vaxtı qiyamət günüdür. Qiyamət gününün əzabı daha dəhşətli, daha acıdır!" (Qəmər surəsi, 46)

Ayələrin ifadəsilə, "Sura üfürləməsinə böyük bir sarsıntı və qulaqları partladırmasına gələn bir gurultu təqib edir. hər yeri örtən bu sarsıntının şiddətiylə dağlar titrəməyə başlayır və altdakı torpaqla birlikdəki sürüşməyə başlayır". (Zəlzələ surəsi, 1-8).

"Dağlar kiçilir və bir qum yığını halına gəlir" (Vaqia surəsi, 5). İnsanlar o ana qədər qiymət verdikləri şeylərin nə dərəcədə əhəmiyyətsiz olduğunu o an çox yaxşı başa düşürlər. Bütün həyatları boyu tamah etdikləri maddi dəyərlər bir anda yox olur.

"O böyük bələ (qiyamət) gələndə, o gün insan nələr etdiyini yadına salacaqdır. Cəhənnəm də hər görənə görünəcəkdir" (Naziət surəsi, 34-36)

"O gün daş, torpaq və qayalardan meydana gələn dağlar belə rəngarəng yun parçalar kimi ətrafa sovrulur" (Qaria surəsi, 5). İnsan bu gücün, təbiətin gücü olmadığını artıq dərk edir. çünki, o gün təbiətlə yerlə bir olacaqdır. O gün yaşanan hər hadisəyə müthiş bir qorxu və dəhşək hakimdir. İnsan, heyvan, təbiət hamısı bu qorxu altında əzilir. İnsanlar dənizlərin fışqıraraq daşmağa başladığını (İnfitar surəsi, 3) və daşan dənizlərin yandığını görəcəklər (Təkvir surəsi, 6).

Göylər də yer üzünü ilə birlikdə sarsılmağa, o zamana qədər heç görülməmiş və yaşanmamış bir şəkildə sıyrılıb üzülməyə başlamışdır. O gün insanların mavi görməyə adət etdiyi göy, hər zamankı, görünüşündən çıxıb ərimiş bir metal görünüşü alar (Məarac surəsi, 8). Qiyamət günü, göy üzündə ətrafa aydınlıq verən hər şeyin qaralmağa başladığı görülür. Günəş sönür (Tekvir surəsi, 1), ay yarıdır (Qəmər surəsi, 1), günəşlə ay yan-yan gətirilib birləşdirilmişdir (Qiyamət surəsi, 9).

O günün dəhşət dolu qorxusundan hamilə qadınlar uşaqları salacaqlar. Kiçik uşaqların saçları qorxudan ağaracaq (Muzzəmmil surəsi, 17). Uşaqlar analarından, qadınlar ərlərindən və ailələr bir-birlərindən qaçacaqlar. Allah Quranda bunun səbəbini belə açıqlayır:

Nəhayət qulaqları kar edən o dəhşətli səs gələndə o gün insan qaçacaq öz qardaşından, anasından, atasından, zövcəsindən və oğullarından o gün onların hər birinin istənilən qədər işi olacaqdır (Əbəsə surəsi, 33-37).

HESAB GÜNÜ

Qiyamət günü əvvəlki bölmələrdə bəhs etdiyimiz hadisələr baş verdikdən sonra "Sur" ikinci dəfə üfrülür. Bu üfrülüş, insanların yenidən diriləcəyi günün başlanğıcıdır. O gün torpağın üst səthi yüzlərlə, minlərlə il əvvəl basdırıldığı yerdən çölə çıxaraq, ayağa qalxan insanlarla dolu olacaqdır. O gün insanların dirilişi və buna görə içində düşəcəkləri heyret Quranda bildirilmişdir:

"Sur çalınan kimi qəriblərindən qalxıb sürətlə Rəbbinin hüzuruna axısacaqlar. Onlar deyəcəklər: "Vay halımıza! Bizi yatdıığımız yerdən kim qaldırdı?" bu, Rəhmanın məxluqata buyurduğu vəddir. Peyğəmbərlər doğru səs qopan kimi, onlar hamısı qarşımızda hazır duracaqlar. Bu gün heç kəsə heç bir haqsızlıq edilməyəcəkdir. Siz ancaq etdiyiniz əməllərin cəzasını çəkəcəksiniz". (Yasin surəsi, 51-54).

O gün bu insanların dünya həyatında düşünmədikləri, anlamaq istəmədikləri və qaçıb gizləndikləri hər şey açığa çıxmışdır. İnkər edə bilmələri ya da qaça bilmələri üçün heç bir imkan qalmamışdır.

Üzlərini zillət bürümüş, qorxudan başları aşağı əyilmiş bu insanların qəbirlərdən çıxıb bir yerə toplaşdığı görülür və hər insanın kitabı, özünə verilməklə yanına gətirilər.

Görülməmiş böyüklükdə bir kütlənin bir yerə gələcəyi bu toplaşma günün, iman edənlərin vəziyyəti ilə inkar edənlərin vəziyyəti əlbəttə bəm-başqadır. Quranda bu mövzu belə bildirilmişdir:

"Əməl dəftəri sağ əlinə verilən kimsə deyəcəkdir. Alın əməl dəftərimi oxuyun! Mən öz hesabıma yetişəcəyimə möhkəm inanmışdım. Bundan belə o, xoş güzəran içində olacaqdır". (Haqqa surəsi, 19-21)

"Əməl dəftəri sol əlinə verilən isə deyəcəkdir: "Kaş əməl dəftərim mənə verilməyəydi! Hesabımın da nə olduğunu bilməyəydim. Kaş ölüm əbədi olaydı. Mal-dövlətin mənə heç bir fayda vermədi. Mülküm, səltənətim də məhv olub getdi!"". (Haqqa surəsi, 25-29).

Və o gün kimsəyə zərrə ağırlığında bir haqsızlıq edilməz. Hər kəs dünyadakı əməllərinin qarşılığını layiqincə alacaqdır. İnkər edənlər üçün çox çətin olan bu gün, onların sonsuz cəhənnəm həyatlarının dəqiqləşdiyi gündür.

Həyatları boyu Allahı inkarda irad edənlər və onları boş əməllərə dəvət edənlər uyanların hesab günü nələrlə qarılacaqları aşağıdakı ayələrlə də açıq bildirilmişdir:

Sur çalınacaq, Allahın istədiyi kimsələrdən başqa, dərhal hamı öləcək. Sonra bir daha çalınan kimi onlar qalxıb müntəzir olacaqlar! Yer öz Rəbbinin nuru ilə işıqlanacaq, kitab qoyulacaq, onlar arasında ədalətlə hökm olunacaq və onlara haqsızlıq edilməyəcəkdir! Hər kəsə öz əməlinin cəzası veriləcəkdir! Kafirlər dəstə-dəstə cəhənnəmə sürüklənəcəklər. Nəhayət, ora çatınca onun qapıları açılacaq və cəhənnəm gözətçiləri onlara deyəcəklər: "Məgər sizə öz içərinizdən Rəbbinizin ayələrini oxuyan, sizi bu gününüzdə qovuşacağınızla qorxudan peyhəmbərlər gəlməmişdi?" Onlar isə: "Bəli, gəlmişdi, lakin əzab sözü bir kafirlər bərəsində vacib oldu!"-deyə cavab verəcəklər. Belə deyiləcək: "Girin cəhənnəmin qapılarına orada əbədi qalmağ üçün!" təkəbbür göstərənlərin yeri necə də pisdir! (Zumər surəsi, 68-72).

CƏHƏNNƏM

İnsanın, özünü yaradan, ona can verən Allaha üsyan etməsi, ola bilən ən böyük günahdır. Allaha qul olmaq üçün yaradılmış olan insan, yaradılış məqsədinə uymaması vəziyyətində etdiyi günahın böyüklüyünə uyğun olan bir cəzaya təbii olaraq layiq olar. Bu cəzanın veriləcəyi yer isə CƏHƏNNƏMDİR.

İnsanların çoxu, bu cür sərxoşluq içində bu böyük cəzanı heç düşünmədən yaşayırlar. Bu sərxoşluğun altında yatan səbəblərin ən mühümü Allahın sonsuz gücünü haqqı ilə qiymət verməmələridir. Çünki, bir çox insanın Allahı sadəcə mərhəmət sahibi, şəfqət sahibi, bağışlayan adları ilə düşünür və Ona qarşı duyulması lazım olan dərin və həssas qorxunu hiss etməz. Bu da bəhs edilən insanların Allahın əmr və tövsiyələrinə qarşı biganə olmalarına səbəb olur. Allah, Quranda insanları bu təhlükəyə qarşı xüsusilə xəbərdarlıq edir:

"Ey insanlar! Rəbbinizdən qorxun. Atanın oğula, oğulun da ataya heç bir şeylə kara gələ bilməyəcəyi gündən həzər edin. Allahın vədi, şübhəsiz ki, haqqdır. Ehtiyatlı olun ki, dünya həyatı sizi aldatmasın. Şeytan sizi Allaha arxayın edib tovlamasın!" (Loğman surəsi, 33)

Bəli, ən gözəl ad və sifətlərin sahibi olan Allah Şəfqətlidir, mərhəmətlidir, bağışlayandır. Amma yaddan çıxarmaq olmaz ki, Allah eyni zamanda sonsuz ədalət sahibidir. Qahhardır (məhv edici), Cabbardır (istədiyini zorla da olsa etdirir), Allah möminlərə yaxındır, amma müşkirlərdən uzaqdır, Müntakımdır (intiqa alan) və cəhənnəm Onun bu sifətlərinin, bizim bildiyimiz mənada ən dəqiq görüldüyü yer olacaqdır. Allahın ayələrinə bizə bildirildiyi, cəhənnəm həyatının da, cənnət həyatının da sonsuza qədər davam edəcəyi və içərisindən-Allahın istəməsi xaricində çıxılmayacağıdır:

Onlar: "Cəhənnəm odu bizə bir neçə gündən artıq əzab verməz" deyərlər. Onlara söylə ki: "Siz Allahdan belə bir vəd almısınızmi? Allah heç vaxt öz əhdindən dönməz. Yoxsa Allaha qarşı bilmədiyinizi söyləyirsiniz? Bəli, günah qazanan və qazandığı günahlarla əhatə olunan şəxslər cəhənnəmlikdirlər və orada həmişəlik qalacaqlar. İman gətirənlər və yaxşı işlər görənlər isə behiştlikdirlər və orada əbədi olacaqlar". (Bəqara surəsi, 80-82)

"İnsanlar orada atəş, istilik, qaranlıq, sıxlıq, achiq-susuzluq, tikan, irin, qaynar su, zakkum kimi dünyada əsla xoşlamayacaqları şeylərlə qarşılaşsınlar. Bundan başqa fiziki olaraq əziyyət verən əzabların yanında, qəlblərə dağ çəkən böyük bir mənəvi əzab ilə də qarşılıq görəcəkdirlər". (Humzə surəsi, 59). Allahın varlığını qulaq ardı edən insanların cəhənnəmdə yaşayacaqları qorxunc hadisələr ayələrlə dəqiqləşdirilmişdir.

Ayələr mövzunun insana görə nə dərəcədə əhmiyyətli olduğunu göstərir. Çünki, cəhənnəm əzabı elə əzabdır ki, dünyadakı heç bir sızıntı ilə müqayisə edilə bilməz. Allah Quranda inkar edənləri gözləyən bu qorxunc sonu belə bildirir:

"Xeyr! O, mütləq Hütəməyə atılacaqdır. Bilirsənmi Hütəmə nədir? O, Allahın yanar odudur. Elə bir od ki, ürəkləri yandırır və yaxar. O, belələrinin üzünə qapanıb kilidlənəcəkdir. Onlar hündür sütunlara batlanmış olacaqlar". (Huməzə surəsi, 4-9)

"Bir çox üzlər zəlif görkəm alacaq. Zəhmət çəkib yorulacaq. Yanar oda girəcəkdir. Və onlara qaynar bulaqdan içiriləcəkdir. Onların yeməyi zəridən başqa bir şey olmayacaqdır. O yemək nə qüvvət verər, nə də acliqdan qurtarar". (Gəşiyə surəsi, 2-7).

"Biz kafirlər üçün zəncirlər, qandallar və alovlu atəş hazırlamışıq" (İnsan surəsi, 4).

"Bu, günahların yalan hesab etdikləri Cəhənnəmdir! Onlar cəhənnəm odu ilə qaynar su arasında dolanıb duracaqlar". (Rəhman surəsi, 43-44).

"Kafir olanları cəhənnəm odu gözləyir. Nə onların ölümünə hökm olunur ki, ölüb canları qurtarsın, nə də əzabları yüngülləşər. Bir hər bir kafiri belə cəzalandırırıq! Onlar orada fəryad edib deyəcəklər: "Pərvərdigara! Bizi burdan çıxart ki, saleh əməllər edək. O əməlləri yox ki, edirdik." Məgər sizi ibrət almaq istəyən kimsənin ibrət ala biləcəyi qədər yaşatmadıqımı? Hələ sizə qorxudan peyğəmbərlər də gəlmişdi. Dadın. Zalimlərin imdadına çatan olmaz!" (Fatir surəsi, 36-37).

"O atəş onları uzaqdan görünə onun qəzəblə qaynamasını və uğultusunu eşidərlər. Onların əlləri boyunlarına bağlı vəziyyətdə o atəşdən dar bir yerə atıldıqları zaman ölüm diləyərlər." Bu gün özümü bir ölüm diləməyin, çox ölüm diləyin!" (Furqan surəsi, 12-14).

İNSANLARA VƏD EDİLƏN ƏSL YURD: CƏNNƏT

Etdikləri əməllərin mükafatı olaraq möminlər üçün göz oxşayan nə cür nemətlər gizlənilib saxlandığını heç kəs bilməz! (Səcdə surəsi, 17).

Allaha olan imanları və Ona göstərdikləri bağlılıq səbəbiylə inananlara vəd edilən yer cənnətdir. Cənnət, bir çox ayədə də bildirildiyi kimi insanlar üçün sürbəsür nemətlərlə təchiz olunmuş, əbədi bir səabət yeridir. Allah dünyadakı əməllərinin qarşılığı olaraq iman edənləri cənnətdə mükafatlandırır.

Cənnət Allahın "Rahim"(Rəhməti yalnız nemətlərə şamil olan, artıqlaması ilə mərəhəmətedici, verdiyi nemətləri yerində istifadə edənləri daha üstün və əbədi nemətlərlə mükafatlandırın) sifətinin göstərdiyi bir yerdir. Buna görə də cənnət, insan ruhunun istədiyi hər şeyi, hətta ayələrlə bildirildiyinə görə çox gözəllik yurdudur.

Cənnət deyilincə, çox adamın ağına onunla əlaqəli məhdud bir çox düşüncələr gəlir və bu adamlar, cənnəti yalnız təbiət gözəlliklərinin olduğu, yaşillıqla bəzəkli bir məkan kimi düşünürlər. Lakin bu məhdud düşüncə də Quranda bildirilən cənnət arasında böyük bir fərq vardır. **"... Orada onların ürəkləri istəyən və**

gözlərini oxşayan hər şey olacaqdır. Siz orada əbədi qalacaqsınız!" (Zuxruf surəsi, 71) ayəsində cənnətdə insanın arzu etdiyi hər şeyin varlığı bildirilir. Digər bir ayədə cənnətdə insanın dilədiyi hər şeyin daha artığının var olduğu, **"Orada onlar üçün istədikləri hər şey vardır. Dərgahımızda isə ondan artığı mövcuddur",**

(Qaf surəsi, 35) ifadəsilə açıqlanmışdır.

Qısaca, cənnətdə zənn edildiyinin əksinə, insanın dünya həyatı boyu heç görmədiyi, xəyalına belə gətirə bilməyəcəyi məhdudiyətsiz nemətlər vardır. Möminlər dünya həyatında Rəbblərimə təslim olmağın, Onun dilədiyi kimi yaşamağın qarşılığını əbədi içində qalacaqları cənnət ilə alacaqlar.

İnsanlara vəd edilən cənnətin müxtəlif ayələrlə təsviri edilmişdir:

İman gətirən və yaşxı işlər görən şəxslərə müjdə ver: Onlar üçün altından çaylar axan cənnətlər vardır. O cənnətlərin meyvələrindən bir ruzi yedikləri zaman: "Bu bizim əvvəlcə yedikimiz ruzidir"-deyəcəklər. Əslində isə bu meyvələr dünya meyvələrinə yalnız zahirən bənzəyir. Onlar örtü orada hər cəhətdən paak olan zövcələr də var. Onlar orada əbədi qalacaqlar. (Bəqara surəsi, 25)

Allahdan qorxub pis əməllərdən çəkinənlər isə cənnətlərdə və bulaqlar başında olacaqlar. Ora sağ-salamat və əmin-amanlıqla daxil olun. Biz onların ürəklərindəki kin-küdurəti çıxarıb atdıq. Onlar qardaş olub taxt üstündə qarşı-qarşıya əyləşərlər. Onlar cənnətdə heç bir yorğunluq üz verməz. Onlar oradan çıxan da deyillər. (Hicr surəsi, 45-48)

Onları altından çaylar axan Ədn cənnətləri gözləyir. Onlar orada taxtlara söykənərək qızıl bilərziklərlə bəzənəcək, nazik və qalın ipəkdən yaşıl paltarlar geyəcəklər. O nə gözəl mükafat, o cənnət necə də gözəl məkandır! (Kəhf surəsi, 31)

Cənnət əhli bu gün keflə, əyləncə ilə məşğuldur. Onlar və zövcələri kölgəliklərdə taxatlara söykənmişlər. Orada onlar üçün meyvə və istədikləri hər şey vardır. Rəhimli Allahdan "salam" deyiləcəkdir. (Yasin surəsi, 55-58)

Müttəqilər isə qorxusuz-xətərsiz bir yerdə-Bağçalarda və bulaqlar başında olacaqlar! Taftadan və atlazdan libaslar geyib qarşı-qarşıya əylənəcəklər. Belədir. Hələ onları iri gözlü hurilərlə evləndirəcəyik. Onlar orada arxayın olaraq hər meyvədən istəyəcəklər. Onlar orada ilk ölümdən başaq heç bir ölüm dadmayacaqlar! Allah onları cəhənnəm əzabından qorumuşdur-Sənin Rəbbindən bir lütf olaraq. (Duxan surəsi, 51-57)

İman gətirib yaşxı işlər görənləri altından çaylar axan cənnət güşələrində sakin edəcəyik. Onlar orada əbədi qalacaqlar. Yaxşı əməllər edənlərin mükafatı necə də gözəldir! (Ənkəbut surəsi, 58)

SONSUZ ƏZABDAN QURTULMAQ ÜÇÜN BİR XATIRLATMA

Əlbəttə, hər insan dünyada istədiyi şəkildə yaşamaqda, istədiyi yolu seçməkdə sərbəstdir. Heç bir insanın digəri üzərində hər hansı bir məcburiyyəti ola bilməz. Ancaq Allahın varlığına və sonsuz ədalətinə iman edən insanlar kimi hamımızın vəzifəsi, inkar edən və içində olduqları vəziyyətin, gedişatın fərqində olmayan insanlara xəbərdarlıq edib qorxutmaqdır. Çünki, Allah bu insanların içində olduqları vəziyyətin vahiməliyini ayələrində belə bildirilmişdir:

Elə isə binasını Allah qorxusu və rızası üzərində quran kəs daha yaxşıdır, yoxsa uçulmaqda olan bir yerin kənarında qurub onunla birlikdə cəhənnəm oduna yuvarlanan kəs?! Allah zalim tayfasını doğru yola yönəltməz. (Tövbə surəsi, 109)

Dünyada Allahın ayələrindən üz çevirən və şüursuzcasına Yaradanını inkar edən insanların axirətdə heç bir qurtuluşları olmayacaqdır. Əgər tövbə edib özlərini yaradan Allaha yönəlməsi, ola biləcək ən böyük cəza ilə qarşılaşacaqdırlar. Onları gözləyən sonsuz əzab, Quranda belə xəbər verilir:

Ayələrimizi inkar edənlər isə əməl dəftərləri sol əllərinə verilənlərdir! Onları hər tərəfi qapalı Cəhənnəm gözləyir! (Bələd surəsi, 19-20)

Sonsuz əzabdan qurtulmağın və əbədi Cənnətə layiq olmağın isə yolu bəllidir:

Gec olmadan, Allaha qəlbədən iman etmək,

Bütün həyatını Onu razı edəcək davranışlarla keçirmək...

NƏTİCƏ

Şübhəsiz, yer üzərində bir insanın yaradılmış olmasından və Yaradıcısını tanımasından daha mühüm bir hadisə də bilməz. Kitab boyu çalışdığımızda, hər insan üçün həyatda ən çox əhəmiyyətli olan bu mövzunu bildirmək oldu.

Ancaq bu yerə gəldiyimiz zaman bunu bildirməkdə fayda görürük: bir insanın kainatın və özünün yaradılmış olduğunu qavraya bilməsi üçün əslində çox artıq biliyə ehtiyac yoxdur. Kiçik bir uşaq da, yetkin bir insan da öz vicdanı və ağılı ölçüsündə yaradıldığını qavraya bilir. Bu mövzu Quranda keçən Hz. İbrahimin dediyi çox gözəl bir nümunədir.

Hz. İbrahim Allaha iman etməyən, butlərə inanan bir qövm içində yaşayırdı. Özünə Allahın varlığı ilə əlaqədar heç bir məlumat öyrədilmədiyi halda ağılı və vicdanı ilə yaradıldığını, üstəlik göyləri və yeri yaradan Allah tərəfindən var edilir:

Gecə qaranlığı İbrahimi bürüdükdə o, bir ulduz görüb: "Bu mənim Rəbbimdir!"-dedi. Ulduz batdıqda isə: "Mən batanları sevmirəm",-söylədi. Doğan ayı görüb: "bu mənim Rəbbimdir!"-dedi. Ay batdıqda isə: "Doğrudan da, əgər Rəbbim məni doğru yola yönəltməsəydi, mən zəlalətə düşənlərdən olardım",-söylədi. Doğan gönəşi görüb: "Bu mənim Rəbbimdir, bu daha böyükdür!"-dedi. Günəş batdıqda isə dedi: "Ey camaatım, mən həqiqətən, sizin Allaha şərik qoşduqlarınızdan uzağam. Mən, həqiqətən, batıldən haqqa tapınaraq üzümü göyləri və yeri yaradana çevirdim. Mən şərik qoşanlardan deyiləm!"

(Ənam surəsi, 76-79)

Hz. İbrahimin örnək tərzində də gördüyümüz kimi ağılı və vicdanı olan "zülm və təkəbbür səbəbi ilə inkar etməyən" hər insan, kainatın yaradılmış olduğunu, üstəlik də çox böyük quruluş və harmoniya ilə yaradılmış olduğunu qavraya biləcək bir anlayışa sahibdir.

Əlbəttə, qarşımızdakı neçə belə dəlilə baxmayaraq, Allahın varlığını inkar edən insanların vəziyyəti, ağılı və vicdan sahibi olan insanlar üçün olduqca heyrətləndiricidir. Necə ki, Quranda Allahın yaratma gücünə inanmayanlarla əlaqədar olaraq belə bildirilmişdir:

Əgər təəccüblənirsənsə, təəccüblüsü onların: "Biz torpaq olduqdan sonra yenidənmi yaradılacağıq?"-söyləməsidir. Onlar Rəbbini inkar edənlərdir. Boyunlarında zəncir olanlar da onlardır onlar cəhənnəmlidirlər, özü də orada əbədi qalacaqlar. (Rəd surəsi, 5)

Bu kitabda bildirenlər, sizin üçün bütün yaşamanızdakı ən əhəmiyyətli mövzudur. Bəlkə bu mövzunu indiyə qədər bu cür əhəmiyyətli görməmiş, hətta heç düşünməmişsiniz. Ancaq, əmin olun, sizi yaratmış olan Allahı tanımaq, başqa hər şeydən çox mühüm və təxirə salınmazdır.

Onun sizə verdiklərini bir düşünün: həyatınızı davam etdirə bilməyiniz üçün xüsusi yaradılmış, bütün təfərrüatları ilə incə planlanmış bir dünyada yaşayırınsınız. Dünyaya gəlmək üçün və bu quruluşu təmin etmək üçün heç bir əlavə olmadı. Sadəcə olaraq bir gün gözünüzü açdınız və özünüzü saysız nemət içərisində bilirsiniz, hiss edə bilərsiniz...

Bütün bunların səbəbi, Onun belə bir yaratma işləmiş olmasıdır. Bir ayədə belə deyilib:

Allah sizi analarınızın bətlərindən heç bir şey bilmədiyiniz halda çıxartdı. Sonra sizə qulaq, göz və qəlb verdi ki, bəlkə, şükr edəsiniz! (Nəhl surəsi, 78)

Ayədə bildirdiyi kimi, sahib olduğunuz hər şeyi sizə verən və yaşadığınız bütün kainatı yaradan,

Allahdan başqası deyildir. Elə isə, gəlin sizi Yaradana təslim olun və verdiyi bütün nemətlərə qarşılığında Ona şükr edin, beləcə sonsuz bir qazanc təmin edin. Əgər əksini edərsəniz nankorluq edəcək və Allahın istəməsi bir əzabın içinə atməş olacaqsınız...

Əmin olun ki, O vardır və sizə çox yaxındır...

Hər etdiyinizi götürür və bilir, hər sozünüzü eşidir...

Və əmin olun, sizə də daxil olmaqla bütün insanlar çox yaxında Ona hesab verəcəkdir...

...Sənin bizə öyrətdiklərimdən başqa bizdə heç bir bilik yoxdur!
Həqiqətən, Sən bilənsən, müdriksən!
(Bəqərə surəsi, 32)

Qeydlər

1. Georges Politzer, Felsefenin Başlangıç İlkeleri, Sosyal Yayınlar, İstanbul, 1989, s.84
2. S. Jaki, Cosmos and Creator, Regnery Gateway, Chicago, 1980, s. 54
3. Stephen Hawking, Evreni Kucaklayan Karınca, Alkım Kitapçılık ve Yayıncılık, 1993, s. 62-63.
4. Henry Margenau, Roy Abraham Vargesse, Cosmos, Bios, Theos, (La Salle IL: Open Court Publishing, 1992) s. 241
5. Hugh Ross, Cosmos and the Creator, 1993, s. 112
6. Fred Hoyle, The Intelligent Universe, 1984, s. 184-185
7. Paul Davies, Superforce: The Search for a Grand Unified Theory of Nature, 1984, s. 184
8. Stephen Hawking, A Brief History Of Time, Bantam Press, London: 1988, s. 121-125.
9. Paul Davies, God and the New Physics, New York: Simon & Schuster, 1983, s. 189
10. George Greenstein, The Symbiotic Universe, New York, 1988, s. 27
11. A Dorling Kindersley Book - The Science, Published in the United States by Dorling Kindersley Inc., s. 24.
12. Stephen Hawking, Evreni Kucaklayan Karınca, Alkım Kitapçılık ve Yayıncılık, 1993, s. 143.
13. Bilim ve Teknik Dergisi, sayı.203, s. 25.
14. Color Atlas of Human Anatomy, Harmony Books, New York, 1994, s. 70
15. Color Atlas of Human Anatomy, Harmony Books, New York, 1994, s. 71
16. Color Atlas of Human Anatomy, Harmony Books, New York, 1994, s. 71
17. Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, II. Cilt, s. 5734.
18. Maurice Burton, C.B.P.C.Publishing Limited/Phoebus Publishing Company 1969/77 Phoebus, s. 120.
19. Maurice Burton, C.B.P.C.Publishing Limited/Phoebus Publishing Company 1969/77 Phoebus, s. 120.
20. Micheal J.Behe, Darwin's Black Box, New York: Free Press, 1996, s. 32.
21. Bilim ve Teknik Dergisi , Temmuz 1989, Cilt 22, sayı.260, s.59
22. Grzimeks Tierleben Vögel 3, Deutscher Taschen Buch Verlag, Oktober 1993, s. 92.
23. Grzimeks Tierleben Vögel 3, Deutscher Taschen Buch Verlag, Oktober 1993, s. 89.
24. Grzimeks Tierleben Vögel 3, Deutscher Taschen Buch Verlag, Oktober 1993, s. 87-88.
25. David Attenborough, The Private Life Of Plants, Princeton University Press, Princeton-New Jersey, 1995, s. 291.
26. Nature Dergisi, 12 Kasım 1981.
27. Michael Baigent, Richard Leigh, Henry Lincoln, The Messianic Legacy, Gorgi Books, London: 1991, s. 177-178.
28. D.M.S. Watson, "Adaptation", Nature, sayı 124, s. 233.
29. Richard Levontin, "The Demon-Haunted World", The New York Review of Books, January 9, 1997. s. 28.
30. Einstein, Science, Philosophy and Religion; A Symposium, 1941, ch.13
31. J.De Vries, Essential of Physical Science, Wm.B.Eerdmans Pub.Co., Grand Rapids, SD 1958, s. 15 (Isaac Newton, Principia, II.Basım)

32. Timothy R. Stout, Tim Stout's Creation-Science Page, Chapter: Great Scientist Who Believed In a Creator God.
33. Timothy R. Stout, Tim Stout's Creation-Science Page, Chapter: Great Scientist Who Believed In a Creator God.
34. Ümit Şimşek, Big Bang: Kainatın Doğuşu, s. 55.
35. David Daryling, Deep Time, 1990.
36. Unravelling The Mind Of God, s.8/Taşkın Tuna, Uzayın Ötesi, s. 47.
37. James Joule, Scientists of Faith, Dan Graves, Kregel Resources, 1996, s.133
38. Henry M. Morris, Men of Science Men of God, Great Scientists who Believed the Bible, Ekim 1992, Master Books, s.15
39. Michael Bumbulis, Phd Christianity and the Birth of Science, <http://www.best.com/~dolphin/asstbib.fhtml>
40. <http://www.jps.net/bygrace/index.html> Taken from Big Bang Refined by Fire by Dr. Hugh Ross, 1998. Reasons To Believe, Pasadena, CA.
41. Dr. Mazhar, U. Kazi, 130 Evident Miracles in the Qur'an, Crescent Publishing House, New York, 1997, ss. 110-111; <http://www.wamy.co.uk/announcements3.html>; Prof. Zighloul Raghıb El-Naggar'ın konuşmasından
42. <http://www.istanbul.edu.tr/fen/astronomy/populer/cevre/cevresi.htm>; Yard. Doç. Dr. Yüksel Karataş, İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Astronomi ve Uzay Bilimleri Bölümü, Popüler Bilim (Popular Science Magazine), no. 92, 2001, ss. 38-43, [American Scientist, c. 88, s. 1]
43. Anthes, Richard A., John J. Cahir, Alistair B. Fraser, and Hans A. Panofsky, 1981, The Atmosphere, 3. edition, Columbus, Charles E. Merrill Publishing Company, s. 268-269; Millers, Albert; and Jack C. Thompson, 1975, Elements of Meteorology, 2. edition, Columbus, Charles E. Merrill Publishing Company, s. 141
44. Anthes, Richard A.; John J. Cahir; Alistair B. Fraser; and Hans A. Panofsky, 1981, The Atmosphere, s. 269; Millers, Albert; and Jack C. Thompson, 1975, Elements of Meteorology, s. 141-142
45. Davis, Richard A., Jr. 1972, Principles of Oceanography, Don Mills, Ontario, Addison-Wesley Publishing, s. 92-93
46. Moore, Keith L., E. Marshall Johnson, T. V. N. Persaud, Gerald C. Goeringer, Abdul-Majeed A. Zindani, and Mustafa A. Ahmed, 1992, Human Development as Described in the Qur'an and Sunnah, Makkah, Commission on Scientific Signs of the Qur'an and Sunnah, s. 36
47. Moore, Developing Human, 6. edition, 1998.
48. Williams P., Basic Human Embryology, 3. edition, 1984, s. 64.
49. Bilim ve Teknik Dergisi, Temmuz 1993
50. Cavit Yalçın, Düşünen İnsanlar İçin, Vural Yayıncılık, 1997, sf.173
51. Taşkın Tuna , Uzayın Ötesi , Boğaziçin Yayınları: 1995, Sf.91
52. Yalçın İnan, Kosmostan Kuantuma 2, Emek Ofset Ltd. Şti. Ankara: 1996, sf.85
53. Jean Guitton, Tanrı ve Bilim, Simavi Yayınları, 1993, s.47-55
54. Terence Dickinson, The Universe And Beyond, Sf.16
55. Charles Darwin, The Origin of Species: By Means of Natural Selection or the Preservation of Favoured Races in the Struggle for Life, London: Senate Press, 1995, s. 134.
56. Derek A. Ager. "The Nature of the Fossil Record". Proceedings of the British Geological Association, vol. 87, no. 2, (1976), s. 133.
57. T. N. George. "Fossils in Evolutionary Perspective", Science Progress. vol. 48, (January 1960), s. 1, 3
58. Richard Monestarsky, Mysteries of the Orient, Discover, Nisan 1993, s.40.
59. Stefan Bengston, Nature 345:765 (1990).
60. Earnest A. Hooton, Up From The Ape, New York: McMillan, 1931s. 332.
61. Stephen Jay Gould, Smith Woodward's Folly, New Scientist, 5 Nisan 1979, s. 44.

62. Charles E. Oxnard, The Place of Australopithecines in Human Evolution: Grounds for Doubt, *Natura*, Sayı 258, s. 389.
63. Richard Leakey, The Making of Mankind, London: Sphere Books 1981, s. 116.
64. Eric Trinkaus, Hard Times Among the Neanderthals, *Natural History*, Sayı 87, Aralık 1978, s.10; R. L. Holway, "The Neanderthal Brain: What Was Primitive?", *American Journal of Physical Anthropology Supplement*, Sayı 12, 1991, s. 94.
65. Ali Demirsoy, Kalıtım ve Evrim, Ankara: Meteksan Yayınları 1984, s. 61.
66. Ali Demirsoy, Kalıtım ve Evrim, Ankara: Meteksan Yayınları 1984, s. 61.
67. Fabbri *Britannica Bilim Ansiklopedisi*, Cilt:2, sayı 22, s. 519.
68. Kevin McKean, *Bilim ve Teknik*, (Discover'dan tercüme) Sayı 189, s. 7.
69. Frank B. Salisbury, *Doubts About the Modern Synthetic Theory of Evolution*, s. 336.
70. Ali Demirsoy, Kalıtım ve Evrim, Ankara: Meteksan Yayınları 1984, s. 39.
71. Homer Jacobson, *Information, Reproduction and the Origin of Life*, *American Scientist*, Ocak 1955, s. 121.
72. Reinhard Junker, Siegfried Scherer. "Entstehung Gesichte Der Lebewesen". Wegel, 1986. s. 89
73. Michael J. Behe, *Darwin's Black Box*, New York: Free Press, 1996, s. 232-233.
74. C. L., "Mason Aleyhtarlığı", *Mimar Sinan*, Yıl 4, Sayı 13, 1973, ss. 87-88.
75. Dr. Selami İşındağ. "Olumlu Bilim-Akılın Engelleri ve Masonluk". *Mason Dergisi*, yıl 24, sayı 25-26 [Aralık 76-Mart 77].
76. *Mimar Sinan*, sayı 6, s. 66
77. *Mason Dergisi*, Sayı 23-24, sayfa 41, 1976.
78. Michael Howard, *The Occult Conspiracy: The Secret History of Mystics, Templars, Masons and Occult Societies*, 1.b., London: Rider, 1989, s. 63

Burada müxtəlif qalaktikaların uzaqlıqları ilə qırmızı rəngə doğru meyl etmə nisbətləri görülür. Ən yuxarıdakı şaquli ox izin üzərindəki müəyyən bir nöqtəni göstərməkdədir. Bu nöqtə digər izlərdə üfqi oxlar qədər sağa, yəni qırmızıya meyl etməkdədir. Göründüyü sürətin bir əlaməti olan bu qırmızıya meyl etmə qalaktika yer üzündən uzaqlaşdıqca artmaqdadır.

Atomun quruluşundakı nizam kainatı bütün tə'siri altına alır. Atom və parçaları müəyyən bir quruluş daxilində hərəkət etdikləri üçün dağlar dağılmaz, yerlər bir-birindən ayrılmaz, göy parçalanmaz, qısacası birlikdə və sabit qalır.

Müdafə hüceyrələri (sarı rəngli), xərçəng hüceyrələri ilə döyüşdə.

Bir B hüceyrəsinin bölünməsi.

Müdafə hüceyrələrinin son dərəcə nizamlı bir əmr komandalı zənciri vardır. Heç biri, bir an belə bu əmrlərdən kənara çıxmaz.

Bakteriyalarla örtülmüş bir B hüceyrəsi.

Şəkildə göstərilən sistemlərin birinin belə təsadüfən əmələ gəlməsi mümkün deyil. qaldı ki, bu sistemlərin əmələ gəlmələrinin bir mənası yoxdur. Bir-biri ilə mütləq bir harmoniya içində, eyni anda var olmaları lazım gəlir.

Şəkildə gördüyünüz nöron adlı hüceyrələr say çıxıntıları sayəsində beyin öz işini yerinə yetirir. Bu çıxıntılar vücudumuzun hər nahiyəsinə yetişməkdə və bunlardan gələn elektrik mesajlar heç gecikmədən beyinə geri çatdırılmaqdadır.

Yuxarıdakı şəkildə beynin mərkəzindən əzələlərdəki quruluşa qədər hərəkət impulsunun qət etdiyi yol göstərilir.

Tırtılın özünü qozaya sarması və bu qozanı yararaq, mükəmməl naxış və rənglərə sahib olan bir kəpənəyin çıxması ...

Kəpənək.

Kəpənəklərin üzərindəki bu estetik və nizamlı şəkillər, bu canlıların şüursuz iəsadüflərin deyil, üstün və qeyri-adi bir yaradılışın nəticəsində var olduqlarını göstərir.

Kəpənək.

Zürafə. Bütün canlılar kimi zürafələr də mükəmməl bir dizayn ilə yaradılmışdır. (şəkil 19). Tıbağa. Bala dəniz tıbağası, günəş doğmadan dənizə çatmağa çalışır.

Boyları bir neçə santimetri keçməyən termitlər heç bir atərialdan istifadə etmədən, hündürlüyü 4-5 metrə çatan göydələnlər düzəldə bilirlər. Bu görkəmli yuva, içində yaşayan və sayı milyonu keçən termit kaloniyasını düşmənlərindən və bayırdakı əlverişsiz həyat şərtlərindən mükəmməl bir şəkildə qoruyur.

Kamufraj edən ilan, qumların altında özünü düşmənlərindən qoruyur. Məgər bu ilan, dərisinin rəngini və naxışını, olduğu mühitlə tam harmoniya içində olmasını təmin edə bilirmi?

Yuxarıdakı böcək növü yarpaq görünüşü ilə bütün düşmənlərindən qoruna bilir. (şəkil 25). Tırtıl, gövdəsini yarpağın tam ortasına yerləşdiyi üçün düşmənləri tərəfindən fərqləndirilmir. (şəkil 26). Orkidenin üzərindəki peyğəmbər dəvəsi çiçəyin tac yarpaqlarına bənzəyən qanadları sayəsində, orkidəyə qonan çəyirtkəni aldadır.

Zırlı bukalemunlar, rənglərini olduqları mühitə görə dəyişdirmirlər. Çünki, onların rəngləri yaşadıkları mühitə uyğun olaraq yaradılmışdır.

Tez-tez təsadüf edilən yarpaq böcəyinin, gövdəsində yarpaqda olan bütün incəlikləri tapmaq olar. (şəkil 29). İlan eyni ilə digər yarpaqlar kimi duraraq, özünü qoruyur.

Yandakı şəkildə görünən ağac bitkiləri, bu görünüşü ilə bütün düşmənlərini ağacın tianı olduqlarına inandıra bilir.

Saxta gözlər heyrləndirir.

Palçıqlı bataqlıqların dibindən 2 metrə qədər uzanaraq su üzünə çıxan nilufər yarpaqları, beləcə günəş işığından faydalana bilirlər. Fəqət bu çiçəklərin köklərinin oksigenə də ehtiyacı vardır. Yandakı şəkildə bitkinin köklərindən su üzünə uzanaraq oradan aldığı oksigəni köklərə daşıyan siplar görünür. (şəkil 36). (şəkil 39). Alman fiziki Max Planc. Sir İsaac Newton.

Yandakı rəsmdə Biq Banq şəkli göstərilmişdir. Allahın kainatı yoxdan var etdiyini bir kərə daha ortaya qoyan Biq Banq, elmi dəlillərlə sübut olunan bir nəzəriyyədir. Bəzi elm adamları Biq Banqə alternativlər qoşmağa çalışmışlar, ancaq əldə edilən dəlillər Biq Banqın elm dünyasında qəbul olunması ilə nəticələnmişdi.

Əgər "qorunmuş tavan" olmasaydı, düeyanı gözləyən təhlükələr şübhəsiz şəkildəki qədər böyük olacaydı...

Yuxarıdakı şəkildə Van Allen Qurşaqları adı verilən maqnit təbəqəsi göstərilmişdir. Yer in on minlərlə kilometr uzaqlıqdakı bu qurşaqlar, yer üzündəki canlıları kosmosdan gələ biləcək öldürücü enerjiden qorunur.

Dağların torpaq səviyyəsinin olduqca dərinlərində kökləri vardır. (EARTH, Press and Siever, s. 413).

Sematik kesit. Dirək şəklindəki dağların torpağın içərisinə yaxşıca yerləşmiş kökləri vardır. (Anatomy of the earth, Sailleux, s. 220).

Dağların dərin kökləri bilavasitə şəkil olaraq dirəklərə bənzədiklərini göstərən digər bir şəkil. (EARTH, SCIENCE, Tarbuck and Lutgens, s.158).

(A) Ayrı-ayrı kiçik bulud parçaları (B) kiçik buludlar bir yerə gəldiyi zaman əmələ gələn daha böyük buludun içindəki yuxarı çəkişmələr artar, beləcə, buludlar yuxarıya doğru yığılır.

Yuxarıya doğru genişlənərək üst-üstə yığılan buludlar şaquli olaraq böyüdükləri üçün atmosferin daha sərin yerlərinə doğru çatırlar. Atmosferin sərin bölgələrində isə su və yolu damlaları böyüməyə başlayar. Ağırlaşan su damlaları buluddan yağış, dolu və s. şəklində düşməyə başlayar.

Ağ dənizdə və Atlas Okeanında böyük dalğalar, güclü axıntılar və gəl-gedlər vardır. Ağ dənizin suyu, Cəbbəllütəriq Boğazında Atlas Okeanı ilə qarşılaşır. Amma bu qarşılaşma nəticəsində öz istilik, duzluluq və sıxlıq xüsusiyyətləri dəyişməz. Çünki iki dəniz arasında görünməyən bir sədd vardır.Şəkildə fərqli insanlara aid, fərqli barmaq izləri göstərilmişdir. (şəkil) Saxta skelet. Piltown Adamı.

Üstdəki şəkil tək bir parçasına əsaslanaraq çəkilmiş və Illustrated London News jurnalının 24 iyun 1922-ci il tarixli sayında yayınlanmışdı. Ancaq bu dişin meymun bənzəri bir məxluqa və ya bir insana deyil, nəslə kəsilmiş bir donuza aid olduğunun başa düşülməsi, təkamülçüləri böyük bir ümidinin boşa çıxmasına səbəb oldu.